

Reactienota windbeleid provincie Overijssel

Van 18 januari 2024 tot en met 28 februari 2024 heeft het windbeleid ter inzage gelegen. Tijdens die periode kon iedereen een zienswijze indienen. In totaal hebben we 408 zienswijzen ontvangen. Het windbeleid bestaat uit drie stukken: het Ontwerp Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE), de aanpassing Omgevingsverordening Overijssel instructie windenergie, en de Omgevingseffectrapportage (OER) Fase 2a. De stukken die ter inzage hebben gelegen zijn [hier](#) te vinden.

Deze reactienota bestaat uit drie onderdelen: een samenvatting, onze reactie op het advies van de Commissie m.e.r., en een overzicht van alle zienswijzen en onze reactie daarop.

Deel 1: Samenvatting reactienota

Allereerst volgt een korte samenvatting van alle ingediende zienswijzen. In de samenvatting staat een overzicht welke zienswijzen hebben geleid tot wijzigingen van het beleid. Ook staat erin hoe het vervolgproces eruit ziet.

Deel 2: Advies Commissie m.e.r.

Wij hebben de Commissie m.e.r. gevraagd om inhoudelijk advies te geven over het Omgevingseffectrapport fase 2a. Wij hebben de drie belangrijkste punten uit het advies samengevat, en aangegeven welke wijzigingen wij hebben gedaan naar aanleiding van dit advies.

Deel 3: Zienswijzen

Er is een aantal standaardzienswijzen dat vaak door inwoners of belangengroepen is ingediend. In de inhoudsopgave zijn deze terug te vinden door de letter achter het kenmerk, bijvoorbeeld (A). Om de grootte van dit document werkbaar te houden is de eerste zienswijze samengevat en beantwoord. Bij identieke zienswijzen verwijzen we naar de eerste zienswijze.

Type (A): zie zienswijze nummer 6.

Type (B): zie zienswijze nummer 69.

Type (B)+: zie zienswijze nummer 72.

Type (C): zie zienswijze nummer 131.

Type (D): zie zienswijze nummer 133.

Type (E): zie zienswijze nummer 29.

Per (deel)zienswijze zijn achtereenvolgens aangegeven:

- Zienswijzenummer
- Onderwerp
- Samenvatting van de zienswijze
- Reactie op de zienswijze
- Conclusie of de zienswijze heeft geleid tot aanpassingen van het PPE, Omgevingsverordening, of OER

1. Samenvatting reactienota

1.1 Inleiding

Van 18 januari 2024 tot en met 28 februari 2024 heeft het windbeleid ter inzage gelegen. Tijdens die periode kon iedereen een zienswijze indienen. In totaal hebben we 408 zienswijzen ontvangen. Het windbeleid bestaat uit drie stukken: het Ontwerp Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE), de aanpassing Omgevingsverordening Overijssel instructie windenergie, en de Omgevingseffectrapportage (OER) Fase 2a. De stukken die ter inzage hebben gelegen zijn [hier](#) te vinden.

In deze samenvatting gaan we kort in op de belangrijkste thema's die in de zienswijzen naar voren kwamen. Ook geven we aan welke wijzigingen we hebben gedaan in het PPE, de Omgevingsverordening en de OER. Eerst nog een aantal algemene punten:

Dankwoord aan de indieners

Allereerst een woord van dank aan alle indieners voor de tijd en moeite die u heeft genomen om uw mening te geven, om mee te denken en om suggesties te doen voor een beter windbeleid. Het grote aantal zienswijzen laat zien dat het Overijsselse windbeleid grote belangstelling heeft.

Persoonlijke situaties

Veel indieners zijn omwonende(n) van een bestaand windpark of initiatief en hebben in hun zienswijzen ook hun persoonlijke omstandigheden ingebracht, bijvoorbeeld ter onderbouwing of ondersteuning van hun inbreng. Op persoonlijke omstandigheden geven wij geen reactie in deze reactienota. Reacties over bestaande windparken of initiatieven die in behandeling zijn genomen, kunnen tijdens de procedure van het betreffende windpark worden ingediend. Alle informatie over lopende en komende procedures is te vinden op onze website www.overijssel.nl/wind.

Zienswijzen zijn niet letterlijk terug te vinden

Zoals hierboven beschreven is een groot aantal zienswijzen ingediend. Om de reacties overzichtelijk te houden, is in deze reactienota per zienswijze een samenvatting van de inbreng gemaakt. Ook als expliciet werd verzocht géén samenvatting te maken. Daardoor zal uw bijdrage doorgaans niet letterlijk terug te vinden zijn in deze reactienota. Vanzelfsprekend is wel geprobeerd op alle reacties inhoudelijk in te gaan. Wij hebben alle ingediende zienswijzen geanonimiseerd bijgevoegd, zodat voor iedereen duidelijk is op welke wijze er is samengevat.

We beoordelen zienswijzen op inhoud

Van de 408 zienswijzen hebben we meerdere malen identieke zienswijzen ontvangen. Eén zienswijze hebben we bijvoorbeeld 114 keer ontvangen en een andere 74 keer. Hoewel we waarderen dat indieners de moeite en tijd nemen om hun zienswijze kenbaar te maken, beoordelen we elke zienswijze op basis van inhoud, of deze nu één of honderd keer is ingediend.

Iedereen kreeg de mogelijkheid om zienswijze toe te lichten

Alle indieners hebben een uitnodiging gekregen om op vrijdag 22 maart 2024 hun zienswijze mondeling toe te lichten in aanwezigheid van de betrokken ambtenaren en gedeputeerde Tijs de Bree. Dit was niet verplicht, maar wij wilden deze mogelijkheid graag aanbieden vanwege de impact die het beleid op mensen hun directe leefomgeving kan hebben. Zo'n vijftig indieners hebben gebruikgemaakt van deze mogelijkheid. De input hebben we gebruikt om de beleidsstukken verder aan te scherpen.

1.2 Leeswijzer

In deze reactienota beantwoorden we elke zienswijze afzonderlijk. Iedereen die een zienswijze heeft ingediend, heeft een ontvangstbevestiging ontvangen met daarin een kenmerk. Met dat kenmerk kunt u onze reactie op de zienswijze terugvinden in dit document. Alle zienswijzen van inwoners zijn geanonimiseerd. Dat geldt niet voor de zienswijzen van gemeenten, belangengroepen of andere organisaties.

1.3 Wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen

De ingediende zienswijzen hebben geleid tot wijzigingen in het beleid. Hieronder lichten we enkele belangrijke wijzigingen per document kort toe. In paragraaf 1.8 staat een overzicht van welke zienswijze heeft geleid tot welke wijziging.

Omgevingseffectrapportage

Energiepotentiekaart: De energiepotentiekaart houdt ten onrechte geen rekening met woningen en andere belemmeringen buiten de provincie- en landgrenzen. We passen de energiepotentiekaart hierop aan.

Gezondheidseffecten: We beoordelen de gezondheidseffecten door het aantal woningen binnen een afstand van 1000 meter tot zoekgebieden te bepalen. Daarmee sluiten we aan bij het planMER van de landelijke milieunormen.

Omgevingsverordening

Erfmolens: Om duidelijker te maken dat de instructieregel erfmolens alleen geldt voor de Groene Omgeving zullen we artikel 4.108d lid 1 als volgt aanpassen: "Omgevingsplannen voorzien uitsluitend in de mogelijkheid om erfmolens op te richten in de Groene Omgeving binnen de bouwpercelen van (agrarische) bedrijven."

Erfmolens: In de definitie van een erf molen is het woord 'hoofdzakelijk' ingevoegd. De begripsbepaling van een 'erfmolen' wordt dan: kleine windturbine op het erf van een (agrarisch) bedrijf waarmee energie wordt opgewekt voor hoofdzakelijk eigen gebruik .

Opgesteld vermogen: Omdat er in de Omgevingsverordening eerder werd gesproken over opgesteld vermogen, passen wij paragraaf 1.1 en 4.108c lid 4 van de Omgevingsverordening instructieregels windenergie aan naar: "de

benodigde hoeveelheid maximum opwek (GWh)". Op die manier wordt consistent gesproken over GWh.

Provinciaal Programma Energiestrategie

Gesocialiseerde grondvergoeding: In het PPE nemen we kaders op over gesocialiseerde grondvergoeding, omwonendenregeling en omgevingsfonds.

Windladder en handreiking wind: We passen het PPE aan zodat het in lijn is met het vastgestelde windbeleid, waarbij medewerking aan initiatieven in trede 4 en 5 van de windladder uitgesloten blijven. De windladder actualiseren we en nemen we op in het PPE. Ook de handreiking wind nemen we op in het PPE. Die passen we aan zodat voor initiatiefnemers en voor inwoners duidelijk wordt hoe windturbines op een goede manier landschappelijk kunnen worden ingepast. Ook geven we in de handreiking wind aan wanneer ruimtelijk sprake is van een cluster.

Gemeentelijke kaders: We nemen in het PPE op dat we bij de beoordeling van initiatieven de gemeentelijke kaders zoals het windbeleid en zoekgebieden meenemen waar redelijk en juridisch houdbaar.

Positieve gezondheidseffecten: We nemen in het PPE een duiding op van wat de positieve gezondheidseffecten van windturbines zijn ten opzichte van fossiele brandstoffen.

Vereisten projectomschrijving: We passen de vereisten voor de projectomschrijving aan. We vragen om een bandbreedte voor hoogte, vermogen en verwachte opbrengst in GWh. Dit doet meer recht aan de vele onzekerheden in de beginfase van een project rondom type turbine, hoogte en verwachte opbrengst. We vragen ook om een bureauonderzoek in plaats van veldonderzoek als indicatieve ruimtelijke onderbouwing. Een bureauonderzoek past meer bij de onzekere fase van de verkenning van een initiatief en draagt ook bij aan lagere kosten in de verkennende fase, zowel voor lokale energiecoöperaties als andere initiatiefnemers. We maken een standaardformulier voor het indienen van aanvragen.

1.4 Terugkerende thema's die niet hebben geleid tot wijzigingen

Een aantal thema's kwam vaker in de zienswijzen voor, maar hebben niet geleid tot wijzigingen in het windbeleid. We willen deze hier kort aanstippen en uitleggen waarom ze niet tot wijzigingen hebben geleid.

Verzoeken om bepaalde gebieden op voorhand uit te sluiten voor windenergie

Veel indieners hebben ons verzocht om bepaalde gebieden op voorhand uit te sluiten voor windenergie. Deze gebieden zouden ongeschikt zijn voor windturbines om verschillende redenen, zoals de nabijheid van Natura2000-gebied, de aanwezigheid van bijzondere flora en fauna of de landschappelijke inpassing.

We begrijpen de zorgen en vinden het belangrijk dat deze aspecten goed in kaart worden gebracht voordat er windturbines worden geplaatst. Deze zorgen ontstaan vaak door de gebieden die te zien zijn op de energiepotentiekaart. Op deze kaart staan gebieden waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines gelden, zoals bijvoorbeeld de aanwezigheid woningen of routes voor vliegtuigen. Deze gebieden hebben we gebruikt om te onderzoeken wat het mogelijke effect van windturbines kan zijn op de omgeving. Dat is onderdeel van de Omgevingseffectrapportage. De kaart is gemaakt en gebruikt voor het onderzoek. Het betekent dus niet dat er ook daadwerkelijk windturbines gaan komen.

Andere aspecten, zoals de mogelijke negatieve gevolgen voor het landschap of de natuur, worden onderzocht zodra er een concreet initiatief voor windturbines komt. Dat gebeurt in de projectMER (milieueffectrapportage). Daaruit kan blijken dat een windpark niet door kan gaan, bijvoorbeeld vanwege een aanwezig Natura2000-gebied. Of het kan wel doorgaan, omdat er bijvoorbeeld verzachtende maatregelen worden genomen. Dit is afhankelijk van het project en de locatie. Daarom sluiten wij op voorhand geen gebieden uit voor windturbines.

Er zijn veel zorgen over mogelijke negatieve gezondheidseffecten van windturbines

Er is veel aandacht voor de mogelijke negatieve gezondheidseffecten, zowel in het nieuws als in de ingediende zienswijzen. Dit zijn terechte zorgen. Deze zorgen gaan bijvoorbeeld over slagschaduw, laagfrequent geluid of het vrijkomen van stoffen zoals bisfenol A. Wij nemen deze zorgen serieus. Er is in Nederland nog niet zoveel onderzoek gedaan naar de gezondheidseffecten van windturbines. Indieners doen een beroep op het voorzorgsbeginsel om helemaal geen windturbines te plaatsen. Omdat niet met 100% wetenschappelijke zekerheid kan worden gesteld dat er geen negatieve gezondheidseffecten kunnen optreden als gevolg van windturbines in de omgeving.

Er wordt altijd uitgebreid onderzoek gedaan voordat er ergens een windpark komt. Er komt steeds meer goed, wetenschappelijk onderzoek naar het verband tussen windturbines en gezondheid. We houden nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen scherp in de gaten en als het noodzakelijk is om ons beleid aan te passen, dan zullen we dat doen. Maar we sluiten de bouw van windturbines niet op voorhand uit op basis van een beroep op het voorzorgsbeginsel.

Verzoeken om te wachten op definitieve vaststelling van de landelijke milieunormen

Het Rijk werkt aan nieuwe landelijke milieunormen voor windturbines op land. Het gaat om nieuwe regels voor geluid, veiligheid, slagschaduw en afstandsnormen. Naar verwachting stelt het Rijk de milieunormen halverwege 2025 definitief vast. Indieners verzoeken om te wachten met het

windbeleid tot deze normen zijn vastgesteld. De normen spelen een rol bij het besluit over een concreet windpark.

We verwachten dat de milieunormen definitief zullen zijn vastgesteld voordat we besluiten over alle komende windinitiatieven in Overijssel. Mochten er dan onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zullen we op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. De Raad van State heeft uitdrukkelijk aangegeven dat wij dat kunnen en mogen doen. In die normen krijgen gezondheid en geluid uiteraard ook een plek.

1.5 Verzoeken van gemeenten

We hebben van 24 van de 25 gemeenten in Overijssel een zienswijze ontvangen. Omdat we als provincie als partner in de Regionale Energiestrategie samenwerken aan de opwek van duurzame energie, willen we kort stilstaan bij de zienswijzen van gemeenten.

Het maken van programmeringsafspraken

Gemeenten stellen het op prijs dat we de mogelijkheid bieden om programmeringsafspraken te maken. Op die manier kan een wildgroei aan windinitiatieven worden voorkomen. Daarnaast biedt het ook duidelijkheid voor iedereen over de vraag waar windturbines kunnen komen. Als provincie voelen we ons gesterkt door deze zienswijzen.

Uitzonderingen op de clustereis van vier windturbines

Buiten de voorkeursgebieden geldt een clustereis van minimaal vier windturbines. Gemeenten hebben ons verzocht om uitzonderingen te maken voor deze clustereis. We hebben al in het conceptwindbeleid een voorstel gedaan om een uitzondering op de clustereis mogelijk te maken op en nabij bedrijventerreinen. Gemeenten ondersteunen dit voorstel omdat windturbines op bedrijventerreinen direct bijdragen aan de verduurzamingsopgave van bedrijventerreinen en zorgen voor opwek nabij verbruik.

Daarnaast verzoeken gemeenten om de clustereis te verlagen naar drie turbines, omdat die vierde turbine een extra belemmering kan zijn en daarmee de realisatie van het RES-bod complexer maakt. Met drie hoge turbines kan in potentie evenveel worden opgewekt als met vier kleinere turbines.

Ook verzoeken gemeenten ons om een uitzondering op de clustereis mogelijk te maken wanneer blijkt dat er voor minder windturbines veel draagvlak in de omgeving is.

Wij nemen de uitzondering op de clustereis voor bedrijventerreinen op in het voorstel. De uitzondering voor gemeenten die door de clustereis belemmerd worden in de realisatie van hun RES-bod, laten we aan het oordeel van Provinciale Staten.

Gemeentelijke kaders overnemen

Verschillende gemeenten hebben eigen windbeleid gemaakt en bijbehorende zoekgebieden aangewezen. Gemeenten verzoeken ons om deze kaders over te nemen. Wij zullen daarom op het moment dat een windinitiatief geselecteerd is ook toetsen aan gemeentelijke zoekgebieden en gemeentelijk windbeleid, waar redelijk en juridisch houdbaar.

Minimaal 50% lokaal eigendom verplichten

Wij vinden het belangrijk dat de lasten en lusten van windturbines eerlijk worden verdeeld in de omgeving. Daarom hebben wij in het Provinciaal Programma Energiestrategie uitgebreide kaders voor lokaal eigendom opgeschreven. Veel gemeenten geven aan deze inzet te waarderen. Ze verzoeken ons alleen ook om lokaal eigendom te verplichten en/of om dit mee te nemen als selectie criterium bij de beoordeling van windinitiatieven als onderdeel van de programmeringsafspraken. Enkele gemeenten hebben voorbeelden aangedragen waarbij het wel mogelijk is om te selecteren op lokaal eigendom.

Omdat wij lokaal eigendom belangrijk vinden, zorgen we door ondersteuning en professionalisering van energiecoöperaties dat lokaal eigendom ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt en het niet bij beleid en processen blijft. We kunnen lokaal eigendom alleen niet juridisch afdwingen en ook niet gebruiken als selectie criterium. We mogen alleen ruimtelijke selectiecriteria gebruiken. Wie de eigenaar is van een windpark, is geen ruimtelijk argument.

1.6 Hieronder een lijst van de zienswijzen die tot wijzigingen hebben geleid

Zienswijze	Wijziging	Toelichting
2	We nemen harde belemmeringen buiten de provinciegrenzen mee in de Omgevingseffectrapportage	Door een fout zijn woningen en andere objecten buiten de provinciegrenzen niet meegenomen
7	Verzoek van gemeente Zwartewaterland om de clustereis af te schaffen	We leggen dit voor aan Provinciale Staten
10	Typefout op p. 32 van de OER	Dit passen we aan in de OER
29	Correctie van het ingetekende gebied bij Mastenbroekerpolder op de energiepotentiekaart	Door een fout is dit gebied ingetekend. Dit is gecorrigeerd
52	Verzoek van gemeente Dalfsen om gemeentelijke kaders mee te nemen bij de beoordeling van initiatieven	Dit nemen wij op in het PPE
56	Voorstel voor een gesocialiseerde grondvergoeding	Dit nemen wij op in het PPE
56	Kaartlaag kansrijk zoekgebied voor windenergie in Geoportaal	Deze kaart is verouderd en zullen we verwijderen

65	Artikel 4.108d lid 1 aanpassen: Omgevingsplannen voorzien uitsluitend in de mogelijkheid om erfmolens op te richten <u>in de Groene Omgeving</u> binnen de bouwpercelen van (agrarische) bedrijven	Om duidelijker te maken dat de instructieregel erfmolens alleen geldt voor de Groene Omgeving
124	Verzoek om ruimtelijke cumulatie nader te omschrijven als ruimtelijk criterium	Dit nemen wij op in het PPE
125	Verzoek van gemeente Tubbergen om aan gemeentelijk windbeleid en zoekgebieden te toetsen	Dit nemen wij op in het PPE
155	Verzoek van gemeente Almelo om ruimtelijke kwaliteit uit te werken	Dit nemen wij op in het PPE
159	Verzoek van gemeente Olst-Wijhe om een uitzondering te maken op de clustereis	We leggen dit voor aan Provinciale Staten
168	Verzoek van gemeente Kampen om de clustereis te verlagen	Dit leggen wij voor aan Provinciale Staten
178	Correctie van het ingetekende gebied bij Mastenbroekerpolder op de energiepotentiekaart	Door een fout is dit gebied ingetekend. Dit is gecorrigeerd
201	We nemen harde belemmeringen buiten de landgrenzen mee in de Omgevingseffectrapportage	Door een fout zijn woningen en andere objecten buiten de landgrenzen niet meegenomen
221	Verzoek van Natuur en Milieu Overijssel om een uitzondering te maken op de clustereis	We leggen dit voor aan Provinciale Staten
221	Verzoek van Natuur en Milieu Overijssel om beleidskader voor financiële compensatie	In het PPE nemen we kaders op over gesocialiseerde grondvergoeding, omwonendenregeling en omgevingsfonds
239	Verzoek van gemeente Hof van Twente om een uitzondering te maken op de clustereis	We leggen dit voor aan Provinciale Staten
246	Verzoek van gemeente Steenwijkerland om een uitzondering te maken op de clustereis	We leggen dit voor aan Provinciale Staten
246	Verzoek van gemeente Steenwijkerland om het voorgenomen beleid wat betreft de windladder te verwerken in het PPE	Met de aanpassingen van het windbeleid, wijzigt ook de windladder. Deze aanpassingen nemen we op in het PPE

276	Coöperatie Steenergie geeft aan dat het PPE meer ruimte biedt dan het vastgestelde windbeleid	We passen het PPE aan zodat het in lijn is met het vastgestelde windbeleid, waarbij medewerking aan initiatieven in trede 4 en 5 van de windladder blijven uitgesloten
276	Verzoek van coöperatie Steenergie om een uitzondering te maken op de clustereis	We leggen dit voor aan Provinciale Staten
293	Pure Energie verzoekt om de positieve gezondheidseffecten van windturbines ten opzichte van fossiele brandstoffen te duiden	Dit nemen wij op in het PPE
293	Pure Energie verzoekt om in de verordening consistent te spreken van opwek	Wij passen paragraaf 1.1 en 4.108c lid 4 van de Omgevingsverordening instructieregels windenergie aan naar: 'de benodigde hoeveelheid maximum opwek (GWh)'. '
293	Verzoek om correctie van de laagvliegroute 10A	We halen de vernauwing uit de laagvliegroute 10A
293	Pure Energie verzoekt om te verduidelijken onder welke voorwaarden windturbines zijn toegestaan in NNN-gebied.	We nemen dit op in de Handreiking wind, die onderdeel wordt van het PPE
293	Verzoek om de vereisten van de projectomschrijving aan te passen door te werken met een bandbreedte voor hoogte, vermogen, en verwachte opbrengst in GWh	We passen de vereisten van de projectomschrijving in het PPE hierop aan
293	Verzoek om de vereisten van de projectomschrijving aan te passen door te vragen om een bureauonderzoek in plaats van veldonderzoek als indicatieve ruimtelijke onderbouwing	We passen de vereisten van de projectomschrijving in het PPE hierop aan
318	Windunie verzoekt om initiatieven te beoordelen op de aanwezigheid van directe afname in de buurt	Bij juridische toets blijkt dit niet mogelijk. Geen ruimtelijk argument.
320	Artikel 1.12 uit de Wet Natuurbeheer is sinds 1 januari 2024 niet meer van toepassing	Deze is opgenomen in de Omgevingswet. Wij actualiseren het PPE hierop
360	Verzoek van Regioteam Energietransitie om een	We leggen dit voor aan Provinciale Staten

	uitzondering te maken op de clustereis	
396	TenneT verzoekt om rekening te houden met alle hoofdinfrastructuur	Wij zullen de energiepotentiekaart aanpassen zodat alle hoofdinfrastructuur is weergegeven
406	We nemen harde belemmeringen buiten de provinciegrenzen mee in de energiepotentiekaart	Door een fout zijn woningen en andere objecten buiten de provinciegrenzen niet meegenomen

1.7 Vervolgstappen en inspreken

We verwerken de wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen in het Provinciaal Programma Energiestrategie, de Omgevingsverordening Overijssel instructie windenergie, en de Omgevingseffectrapportage Fase 2a. Deze stukken stellen Gedeputeerde Staten samen met de reactienota vast.

De Omgevingsverordening Overijssel instructie windenergie, de Omgevingseffectrapportage Fase 2a, en deze reactienota worden ook vastgesteld door Provinciale Staten van Overijssel. De Staten bespreken deze stukken tijdens een commissievergadering en daarna tijdens een vergadering van Provinciale Staten.

Iedereen die een zienswijze heeft ingediend, krijgt de mogelijkheid om tijdens de commissievergadering in te spreken. Voor meer informatie en aanmelden kunt u contact opnemen met de Statengriffie via Statengriffie@overijssel.nl.

2. Reactie op advies Commissie m.e.r.

De Commissie m.e.r. heeft advies gegeven op het OER fase 2a en heeft geoordeeld dat in het OER op drie punten essentiële informatie ontbreekt. De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het OER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over het PPE. We hebben het advies ter harte genomen en het OER aangepast op basis van het advies van de Commissie m.e.r. Naast de 3 essentiële aanpassingen adviseerde de Commissie m.e.r. ook op punten die belangrijk zijn, maar niet als een essentieel gebrek worden beschouwd. Ook deze adviezen hebben we zo goed als we konden overgenomen. Een advies waar we op dit moment geen invulling aan konden geven is het advies over de Wespandief. Hieronder is de samenvatting van de belangrijkste punten van het advies van de Commissie m.e.r. weergegeven. Daarnaast is ook het advies rondom de Wespandief samengevat. Voor alle punten is aangegeven wat de gevolgen zijn geweest voor de inhoud van het OER.

2.1 Samenvatting advies Commissie m.e.r.

Hoewel de Commissie over het algemeen positief is over de aanpak en onderzoeken van het OER, ontbreekt op een aantal punten nog belangrijke informatie. Het aanvullen van deze informatie is essentieel om het belang van met milieu volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over het PPE. Het gaat om de volgende punten:

Onderbouwing van de voorkeursgebieden en maximale opwekdoelstellingen

In het PPE wijst de provincie vier voorkeursgebieden aan. Onduidelijk is welke rol milieu-informatie heeft gespeeld bij het bepalen van deze gebieden. Daarnaast is onduidelijk hoe de provincie de maximale opwek per deelgebied heeft bepaald.

Betekenis van negatieve effecten op natuur voor uitvoerbaarheid

De effecten op natuur zijn voor een aantal zoekgebieden negatief tot zeer negatief beoordeeld. In het OER ontbreken nog een aantal belangrijke inzichten over de gevolgen van deze effecten. Het gaat om:

- inzicht in de risico's voor de uitvoerbaarheid door de effecten van externe werking op Natura 2000-gebieden en/of door de overlap met weidevogel- of NatuurNetwerk Nederland (NNN-) gebieden;
- inzicht in het potentieel verlies voor natuur en de consequenties voor de haalbaarheid van provinciale en landelijke natuurdoelen, met name hersteldoelstellingen, als windturbines in risicovolle gebieden worden geplaatst;
- een verkenning van de haalbaarheid van de energiedoelstelling als weidevogelgebieden en andere risicovolle gebieden worden uitgesloten als zoekgebied voor windenergie.

Hinderbeleving op 1.000 en 2.000 meter van windturbines onduidelijk

In het OER zijn de effecten van geluidhinder beoordeeld door het aantal woningen binnen een afstand van respectievelijk 1.000 en 2.000 meter tot zoekgebieden te bepalen. Deze afstanden zijn niet onderbouwd. Onduidelijk is welke geluidsniveaus, slagschaduwinder en veiligheidsrisico's

windturbines op deze afstanden daadwerkelijk kunnen veroorzaken en wat dit betekent voor de hinderbeleving.

Naast de essentiële aanpassingen adviseerde de Commissie m.e.r. ook rekening te houden met de Wespendif, een beschermde roofvogelsoort.

2.2 Reactie

In de herziene versie van OER Fase 2a hebben we een nadere toelichting opgenomen op de wijze waarop de voorkeursgebieden tot stand zijn gekomen en hoe we willen sturen bij de realisatie van de opwekdoelstellingen.

Daarnaast is de beoordeling van de externe werking op Natura 2000 wat genuanceerd. De Verkennende natuurtoets waaraan in het OER wordt gerefereerd was niet vlakdekkend. Ook bij ontwikkelingen buiten de voorkeursgebieden zijn er risico's op externe werking op Natura2000 en daarmee voor de uitvoerbaarheid. Dit betekent dat er ook bij ontwikkelingen buiten de voorkeursgebieden aanvullend onderzoek naar effecten op Natura2000 noodzakelijk is, veelal in een projectMER bij een concrete aanvraag voor de realisatie van een windturbine of een windpark.

Tevens zijn er in het OER bij beide alternatieven twee natuurvarianten opgenomen. In Variant N1 is het NatuurNetwerk Nederland (NNN) opgenomen als uitsluitingsgebied. In Variant N2 zijn zowel de NNN als de weidevogelgebieden in Overijssel opgenomen als uitsluitingsgebied.

Bovendien hebben we een aanpassing gedaan op de beoordeling van de alternatieven voor het thema 'Milieukwaliteit en gezondheid': in plaats van een toetsing aan de hand van het aantal woningen binnen 1.000 resp. 2.000 meter van de clusters heeft een toetsing plaatsgevonden door het aantal woningen binnen een afstand van 4x de tiphoogte van de windturbines te bepalen. Hiermee is aangesloten op het criterium dat in het landelijke planMER Windturbinebepalingen is gehanteerd.

Op dit moment is de Wespendif in geen van onze Natura2000 gebieden een aangewezen soort. Wel geldt voor de Veluwe een instandhoudingsdoelstelling voor de Wespendif. Wij hebben met de provincie Gelderland afgesproken dat wanneer wind-initiatiefnemers zich in de toekomst binnen de 1-8 km zone van de Veluwe melden, we op projectniveau met Gelderland in overleg gaan. We hebben aangegeven dat gebieden die qua ecologie een gevoelige locatie zijn vanwege het voorkomen van andere beschermde soorten, wij sowieso bij een initiatief een nader ecologisch onderzoek van de initiatiefnemer verlangen. Uit de nadere natuurtoets, die we in het kader van de Omgevingseffectrapportage recentelijk hebben laten uitvoeren, blijkt dat er in het gebied meer risico's zijn die nader onderzocht moeten worden, zoals aanwezigheid van bepaalde vleermuizen en weidevogels. Wanneer uit het ecologisch onderzoek blijkt dat in gevoelige gebieden of gebieden grenzend aan de 1-8 km- zone een windinitiatief mogelijk is waarbij negatieve effecten weggenomen kunnen

worden door bepaalde maatregelen te nemen, kunnen wij tot vergunningverlening overgaan.

Bovendien zou het Rijk naar aanleiding van een recente SOVON-rapportage¹ kunnen beslissen om nieuwe vogelrichtlijngebieden aan te wijzen. Besluitvorming hierover wordt echter overgelaten aan het nieuw te vormen kabinet. Door het ontbreken van beleid worden er geen harde uitsluitingsgebieden benoemd als gevolg van de Wespendif. In de praktijk betekent dit dat bij concrete windprojecten in de omgeving van de Veluwe en Landgoederen Oost-Twente (benoemd in de recent gepubliceerde SOVON-rapportage) meer gedetailleerd zal moeten worden gekeken naar het voorkomen van de wespendif en de status van het leefgebied. Dit geldt overigens ook voor andere soorten die zijn benoemd in het SOVON-rapport.

---

¹ Vogel R., Zoetebier D., van Winden E., Sierdsema H., Foppen R. & van den Bremer L. 2024. Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang. Sovon-rapport 2024/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

3. Zienswijzen

1. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1008)	30
2. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1568)	33
3. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1573)	33
4. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1584)	36
5. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1585) (A)	36
6. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1586) (A)	37
7. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1587) Zwartewaterland 38	
8. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1592) Borne	40
9. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1602) Stichting gezonde leefomgeving ATT	41
10. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1603)	41
11. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1604) Stichting Tegenwind Haaksbergen	45
12. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1605) (A)	47
13. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1606) Stichting Surplus (A) ⁴⁷	
14. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1607)	50
15. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1608) (A)	51
16. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1609) (A)	52
17. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1610) Stichting Tegenwind Noordoost Twente	53
18. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1611) (A)	58
19. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1612) (A)	59
20. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1613) (A)	61
21. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1614) (A)	62
22. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1615) (A)	63
23. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1616) (A)	64

24. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1617) Gebiedsalliantie Olde Maten en Veerslootlanden.....	65
25. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1618) (A)	66
26. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1619) (A)	67
27. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1620).....	68
28. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1621).....	69
29. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1622) (E).....	69
30. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1624) (A)	70
31. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1625).....	71
32. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1626).....	72
33. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1627).....	72
34. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1628).....	73
35. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1629).....	73
36. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1630).....	73
37. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1631) Tegenwind Daarle	74
38. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1641).....	78
39. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1642).....	78
40. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1643) Buurserzand Rutbeek.....	79
41. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1645) (A)	80
42. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1646) (A)	80
43. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1647) Buurtkring Usselo	81
44. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1648) (A)	81
45. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1649) (A)	81
46. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1650) (A)	81
47. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1651).....	81
48. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1652).....	82
49. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1653).....	83

50. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1654) (A)	83
51. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2890) (A)	83
52. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1855) Dalfsen	83
53. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1909).....	85
54. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1910) Blauwvinger Energie Coöperatief U.A.....	88
55. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1914) Stichting Wierden tegen Wind	88
56. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1912) Vereniging Behoud Tweekelo	91
57. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1913) Ommen.....	93
58. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1917) Stichting Twickel 95	
59. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1919) Werkgroep RES West-Overijssel.....	96
60. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1920) Wij Duurzaam Staphorst.....	98
61. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1922) Lokale Energie- Initiatieven Twente.....	99
62. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1923) Werkgroep Baarlingerpolder	99
63. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1925) Stichting duurzame en leefbare driehoek Hengelo, Delden, Borne.....	99
64. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1927).....	100
65. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1930) Zwolle	100
66. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1931) Hellendoorn.....	102
67. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1932) Enschede	104
68. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1934).....	107
69. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1935) (B)	107
70. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1937).....	109
71. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1939).....	109
72. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1940) (B)+	109

73. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1942)	112
74. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1944)	112
75. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1946)	112
76. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1947)	113
77. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1949)	113
78. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1951)	113
79. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1952)	113
80. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1954)	113
81. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1959)	113
82. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1961)	114
83. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1962)	114
84. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1964) (B)	114
85. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1966)	114
86. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1967)	114
87. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1969)	114
88. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1972)	114
89. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1973) (B)	115
90. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1975)	115
91. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1977)	115
92. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1978)	115
93. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1980) (B)	115
94. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1983)	116
95. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1985)	116
96. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1986)	116
97. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1987)	116
98. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1988)	116
99. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1989)	116
100. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1990)	117

101.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1991)	117
102.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1992)	118
103.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1993)	118
104.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1994)	118
105.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1995)	118
106.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1996)	118
107.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1997)	119
108.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1998)	119
109.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1999)	120
110.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2000)	120
111.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2001)	121
112.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2002)	121
113.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2003)	123
114.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2004)	123
115.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2005)	123
116.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2006)	123
117.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2007) (B)	123
118.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2008)	123
119.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2009)	124
120.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2010)	124
121.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2011)	124
122.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2012)	124
123.Zienswijze (kenmerk POV365-396421710-2137) Dinkelland	124
124.Zienswijze (kenmerk POV365-396421710-2146) Hardenberg	125
125.Zienswijze (kenmerk POV365-396421710-2138) Tubbergen	126
126.Zienswijze (kenmerk POV365-396421710-2141) (A)	127
127.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2205) Vereniging Weidevogelbescherming Staphorsterveld e.o.	127

128.Zienswijze (kenmerk POV365-396421710-2142) (B)	128
129.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2210) (B)	130
130.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2215).....	132
131.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2217) (C).....	132
132.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2219).....	134
133.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2221) (D)	136
134.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2223) (B)+	139
135.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2226) (A)	142
136.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2228).....	142
137.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2230).....	143
138.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2230).....	144
139.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2234).....	144
140.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2236).....	145
141.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2238).....	145
142.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2240) (C).....	145
143.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2242) (D)	146
144.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2245) (B)	146
145.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2255).....	146
146.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2258) (B)+	146
147.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2260) (C).....	146
148.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2262) Belangenvereniging Nieuwleusen Buitengebied West	147
149.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2264) (C).....	147
150.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2266).....	147
151.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2268).....	148
152.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2271) (C).....	148
153.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2273).....	148
154.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2276) Glastuinbouw Nederland.....	148

155.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2280) Almelo	149
156.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2282)	151
157.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2285) (B)+	151
158.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2287) Stawel	151
159.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2289) Olst-Wijhe	152
160.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2291) Wierden	153
161.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2293) Raalte	156
162.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2295) Rotshuizen Geense	157
163.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2297) Vogelbescherming Nederland	158
164.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2299)	158
165.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2301) (C)	159
166.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2303)	159
167.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2305)	159
168.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2307) Kampen	160
169.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2309) OK Genemuident 161	
170.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2311) Staphorst	161
171.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2313) Stichting Noabers Aamsveen	163
172.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2315) Geen Windmolens in Usselo en Boekelo (A)	164
173.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2317)	164
174.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2319) (B)+	165
175.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2322)	165
176.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2324) (B)+	165
177.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2326) (A)	165
178.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2328) (E)	165
179.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2330)	166

180.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2332) DeventerWint	.167
181.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2334) Energie Coöperatie Oldemarkt	169
182.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2336)	169
183.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2338) (B)	170
184.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2340)	170
185.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2342) (C)	171
186.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2344) (C)	171
187.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2351) Plaatselijk Belang Windesheim e.o.	171
188.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2354) (B)+	171
189.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2356) (A)	172
190.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2358) (A)	172
191.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2360) (A)	172
192.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2362) (A)	172
193.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2364)	172
194.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2366) (A)	173
195.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2368) Hengelo	173
196.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2370) (B)	174
197.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2372) (A)	175
198.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2374) (A)	175
199.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2376) (A)	175
200.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2379) (A)	175
201.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2380) RWE	176
202.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2389) (A)	178
203.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2391) (A)	179
204.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2393)	180
205.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2398) (A)	180
206.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2399) Zwolle	181

207.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2400) (A)	181
208.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2401) Plaatselijk Belang Daarlerveen	183
209.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2402) (A)	183
210.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2403) (B)	184
211.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2404) (B)	184
212.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2405) (B)	184
213.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2406) Rijssen-Holten	184
214.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2407) (A)	186
215.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2408) Paraglidersvereniging Plus 4.....	186
216.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2409) (A)	187
217.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2410) (A)	187
218.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2411) (B)	187
219.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2412) (A)	187
220.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2413) (A)	187
221.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2414) NMO	187
222.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2415) (B)	189
223.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2416) Stichting & Vereniging Wissinks Møl.....	189
224.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2417) (B)	190
225.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2418) (A)	190
226.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2419) (B)	190
227.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2420) (B)	190
228.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2421) (B)	190
229.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2422) (B)	190
230.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2423) (B)	190
231.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2424) (A)	190
232.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2425) (A)	191

233.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2426)	191
234.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2427) Deventer	192
235.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2428) (B)	192
236.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2429) Bewoners Broekheurne	192
237.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2430) (A)	193
238.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2431)	193
239.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2432) Hof van Twente 195	
240.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2433)	196
241.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2434) (A)	197
242.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2435) (B)	197
243.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2436) (B)	197
244.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2437) Bewoners Ambt Delden, Bentelo en Oele	197
245.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2438) Twentse gemeenten	198
246.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2439) Steenwijkerland 201	
247.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2440) (B)	202
248.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2441) (B)	202
249.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2442) (A)	202
250.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2443) (A)	202
251.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2445) Prowind BV	202
252.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2446) (A)	203
253.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2447) (A)	203
254.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2448) (B)	203
255.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2449) Belangenvereniging Bathmen	204
256.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2450) (A)	205
257.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2451) (A)	205

258.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2452) (A)	206
259.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2453) (B)	206
260.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2454) (B)	206
261.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2455) (B)	206
262.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2456).....	206
263.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2463) WBE Twickel ...	212
264.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2464) Stichting de Voshaar (A).....	212
265.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2465) Twenterand	215
266.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2466) (B)+	216
267.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2467) (A)	216
268.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2468) Herenboeren Usseler Es.....	216
269.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2469) (B)	217
270.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2470) (B)	217
271.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2471) NLVOW.....	217
272.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2472) (A)	217
273.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2473) (A)	218
274.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2474) BurenTegenWindmolens	218
275.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2475) (B)	219
276.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2476) Coöperatie Steenergie.....	219
277.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2477) Dorpsraad Boekelo.....	220
278.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2478).....	221
279.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2479) Werkgroep De Velner.....	221
280.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2480) (B)	222
281.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2481) (B)	222
282.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2482) (C).....	222

283.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2483)	222
284.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2484) (B)	223
285.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2485) (C)	223
286.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2486) (A)	223
287.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2487) (B)	223
288.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2488) (C)	223
289.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2489) (A)	223
290.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2490) (A)	224
291.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2491)	224
292.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2492) Agrarisch Natuur Collectief Noordwest Overijssel	224
293.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2493) Pure Energie ...	225
294.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2494) (A)	228
295.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2495) (B)	228
296.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2496) (A)	228
297.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2497)	228
298.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2498)	228
299.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2499) (B)	229
300.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2501) (B)	229
301.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2502) (A)	229
302.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2503) (B)	229
303.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2504) (B)	229
304.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2505) (A)	229
305.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2521) (B)	230
306.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2522) (B)+	230
307.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2528) (B)	230
308.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2529) (A)	230
309.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2530) (B)	230

310.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2531) (B)	230
311.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2542) (B)	230
312.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2543) (B)	230
313.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2544) (C).....	230
314.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2545) (A)	231
315.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2558) (B)	231
316.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2559) (A)	231
317.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2560).....	231
318.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2561) Windunie	232
319.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2562) (A)	233
320.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2563) Stichting Landschapsbelangen Harculo-Herxen-Windesheim	233
321.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2564) (A)	234
322.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2565) (A)	234
323.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2566).....	235
324.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2567).....	235
325.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2568).....	236
326.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2569).....	237
327.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2570).....	237
328.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2571) Maatschap Grobben- Berenbroek (A).....	237
329.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2572).....	240
330.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2573).....	241
331.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2622) (B)	241
332.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2623) (A)	241
333.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2624) (A)	241
334.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2625) (A)	242
335.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2626) (A)	242
336.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2627) (A)	242

337.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2628) (B)	242
338.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2629)	242
339.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2630) (B)	242
340.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2631) Stichting Slagkracht	243
341.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2632) (A)	244
342.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2633) (A)	244
343.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2634)	244
344.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2635) (A)	245
345.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2636) (A)	245
346.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2637) (A)	245
347.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2638) (A)	246
348.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2639) (B)	246
349.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2640) (B)	246
350.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2641) Stichting Behoud Leefmilieu Limburg (B)	246
351.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2643) (A)	249
352.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2644) (A)	249
353.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2645)	249
354.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2646) (A)	250
355.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2647) (A)	250
356.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2648) (A)	250
357.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2649) (A)	250
358.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2650)	250
359.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2651)	252
360.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2652) Regioteam Energietransitie	252
361.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2653) (B)	254
362.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2654) (B)	254

363.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2655) Stichting Leefbaar Voorthuizen (B)	254
364.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2656) (B)	254
365.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2657)	254
366.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2658) (A)	255
367.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2659) (A)	255
368.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2660) (A)	255
369.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2661) (A)	256
370.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2662) (A)	256
371.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2663) (A)	256
372.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2664) (A)	256
373.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2675) (A)	256
374.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2444) (A)	257
375.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2685) (A)	257
376.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2686)	257
377.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2688) (A)	258
378.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2689) (A)	258
379.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2690) (B)	258
380.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2691) (A)	258
381.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2692) Buurtkring Esmarke	258
382.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2693) (A)	259
383.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2694) (A)	259
384.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2695) Veldhaer BV (A) 259	
385.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2696) (A)	259
386.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2697) (A)	259
387.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2698) (A)	260
388.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2699)	260

389.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2700)	260
390.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2701)	261
391.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2702) (C)	262
392.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2703) (B)	262
393.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2704) (A)	262
394.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2705) (A)	262
395.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2706) (A)	262
396.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2707) Tennet	262
397.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2708) Berkum Energie neutraal Coöperatie U.A.	263
398.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2709) Haaksbergen ...	263
399.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2710) Losser	265
400.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2711) (B)	265
401.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2713) (B)	265
402.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2714) (B)	265
403.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2716) (A)	266
404.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2720) (B)	266
405.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2722) Vrienden van Twickel	266
406.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2876) Lochem	266
407.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2877)	267
408.Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2878)	267

1. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1008)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Aanpassing Omgevingsverordening Overijssel-instructieregel windenergie 2024, Provinciaal Programma Energiestrategie 2024 en Omgevingseffectrapportage

Samenvatting zienswijze: Veenwieken

Indiener vraagt zich af hoe de thans gepresenteerde plannen zich verhouden tot het maximum van het voorkeursgebied in de nabijheid van Veenwieken ruimschoots is bereikt.

Zoals vermeld in het PPE is het ongewenst dat er een te grote druk op één enkele kern ontstaat. Conform de omgevingseffectrapportage (blz 24) een goed woon- en leefklimaat gewaarborgd moet zijn.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Uit het OER is gebleken dat in het voorkeursgebied Veenwieken ruimte is voor windturbines. We zijn van mening dat daarbij geen ongelijk grote druk ontstaat op één kern. Door rekening te houden met de in de MER omschreven milieueffecten kan een goed woon- en leefklimaat beschermd worden.

Samenvatting zienswijze: referentieturbines

Indiener vraagt zich af waarom is uitgegaan van referentieturbines van 200 en 280 meter waarvan de laatste nog niet gecertificeerd zijn.

Reactie

De keuze van een referentieturbine van 280 meter is volgens het maximum van de MER van het Ontwerp Nationale Windturbinebepalingen. Daarom is deze hoogtevariant als mogelijkheid meegenomen om zoveel mogelijk aan te sluiten op de normen van het Rijk.

Samenvatting zienswijze: WHO normen en voorzorgbeginsel

Indiener is van mening dat er onvoldoende wetenschappelijke rapporten van het RIVM, TNO en WHO over de gevolgen van de effecten van windturbines op de volksgezondheid en vraagt zich af hoe de plannen zich verhouden tot het voorzorgbeginsel.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Voor een windpark wordt een projectMER uitgevoerd. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatief inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines.

In het onderzoek, bij het Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving, is de hinder van hoge en lage tonen onderzocht. Op basis daarvan zijn nieuwe landelijke (concept-)normen opgesteld. Bij de bepaling van de hoogte van de normering is rekening gehouden met laagfrequent geluid

en is geconcludeerd dat een aparte norm daarvoor niets toevoegt. Voor tonaal geluid staat in de landelijke (concept-)normen een extra toeslag van 5dB boven op de geluidsnorm.

Samenvatting zienswijze: doelstelling bereikt?

Indiener vindt dat op basis van gegevens uit De Monitor Wind op Land (RVO) de doelstelling voor zowel Nederland en Overijssel is behaald (respectievelijk 6.000 MW en 85,5 MW) en vraagt zich af waarmee provincie en gemeenten mee bezig zijn en welke belangen er spelen.

Reactie

De doelstelling die de indiener aanhaalt uit de Monitor Wind op Land zijn gebaseerd op het verouderde Energieakkoord uit 2013. Dit Energieakkoord is vervangen door het Klimaatakkoord. Daarin zijn nieuwe doelstellingen opgenomen. In 30 Regionale Energie Strategieën (RES'en) zorgen we ervoor dat we minstens 35 terawattuur (TWh) duurzame energie opwekken met wind- en zonne-energie op land. Voor Overijssel is de doelstelling 3,3 TWh waarvan 2 TWh met windenergie.

Samenvatting zienswijze: voorkeursgebieden

Indiener verzoekt de provincie Overijssel: Pas de kaart met voorkeursgebieden aan en verwijder het zoekgebied bij de Veenwieken (zie bijlage) Verleen geen vergunningen voor de bouw van windturbines met een hoogte die niet past in het landschap van Overijssel en waarvan de nadelige effecten nog onvoldoende zijn onderzocht.

Reactie

De voorkeursgebieden uit het Fundament voor de nieuwe Omgevingsvisie in combinatie met de technische potentie van gebieden, gemeentelijke zoekgebieden en initiatieven die in ontwikkeling zijn, vormen de basis voor het bepalen van de in dit PPE beschreven voorkeursgebieden. De gebieden zijn niet exact ingetekend. Bij initiatieven op de grenzen van de voorkeursgebieden kijken we dan ook naar de onderliggende kenmerken zoals het landschapstype. Ook betrekken we de zoekgebieden van de gemeenten en lopende initiatieven. De uiteindelijk vastgestelde voorkeursgebieden worden in de nieuwe Omgevingsvisie opgenomen.

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Wacht met het nemen van onomkeerbare besluiten tot de Nationale Windturbinebepalingen zijn vastgesteld en er voldoende wetenschappelijke rapporten beschikbaar zijn in verband met de gevolgen van de effecten van windturbines op de volksgezondheid.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting aanvulling zienswijze: inspanningsverplichting

Indiener stelt dat blijkt het gebruik van het woord ambitie dat het slechts om een inspanningsverplichting gaat en geen resultaatverplichting is.

Reactie

Inderdaad gaat het realiseren van de ambitie om een inspanningsverplichting. Dat betekent ook dat een gebied op basis van nieuwe inzichten nieuwe inspanningen zou kunnen doen om de ambitie te realiseren.

Samenvatting zienswijze: ruimtelijke kwaliteit

Indiener vraagt zich af dat in een gebied waar nu al 10 windturbines staan, nogmaals ruimte wordt gereserveerd voor windturbines geen sprake meer is van goede ruimtelijke ordening en concludeert dat een aanvraag voor dat gebied altijd slecht is.

Reactie

Bij de realisatie van een windpark stellen we als voorwaarde dat de initiatiefnemer een projectMER opstelt. In de MER-beoordeling nemen wij de dan bekende wetenschappelijke rapporten en inzichten voor zover relevant me. Met de kennis van nu zien we geen bezwaren tegen het onder voorwaarden toepassen van windenergie.

Samenvatting zienswijze: lokaal eigendom

Indiener betoogt dat verankering van lokaal eigendom niet mogelijk is en voert daarvoor diverse citaten aan. Indiener stelt dat de maatschappelijke tender nog in een experimenteel stadium verkeert.

Reactie

We kunnen lokaal eigendom nog niet eisen omdat daar nog geen regels voor zijn. Wel kunnen we in overleg met initiatiefnemers hierover afspraken maken. Daarbij kunnen lokale energiecoöperaties voor precieze invulling van het lokaal eigendom opgezet en aangesproken worden.

De maatschappelijke tender is nog niet helemaal uitgedacht maar kan wel worden toegepast om te voorkomen dat de lusten alleen bij een paar mensen terecht komen.

Samenvatting zienswijze: businesscase en tiphoogte

Indiener vraagt zich af of de businesscase doorslaggevend mag zijn in het hanteren van tiphoogtevarianten in het OER.

Reactie

De businesscase ligt niet ten grondslag aan de keuze van de tiphoogtevarianten in het OER.

Samenvatting zienswijze: afstandsnorm

Indiener vindt het hanteren van de afstandsnorm van 2x de tiphoogte voorbarig en niet correct. Naast deze ondergrens wordt 3 of 4x de tiphoogte ook als mogelijkheid aangegeven in het Ontwerp Nationale Windturbinebepalingen.

Reactie

Tiphoogtevarianten zijn niet doorslaggevend maar geven inzicht in de energieopbrengst in verhouding tot milieueffecten. Minder goed gebruik maken van de kansen kan zorgen voor onnodige (maatschappelijke) kosten.

Het hanteren van 2x de tiphoogte is gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het Ontwerp Nationale Windturbinebepalingen. We gaan ervan uit dat dit een realistische afstand is in vergelijking tot 3 tot 4 x de tiphoogte. Temeer omdat de afstand van 2x de tiphoogte nader is onderbouwd. Wanneer een windpark in procedure komt, kijken we naar de dan bestaande regels rondom de minimumafstand.

Samenvatting zienswijze: beperking andere ontwikkelingen

Indiener vindt de beperkingen voor ontwikkelingen in de voorkeursgebieden belemmerend en het ruimtebeslag erg groot.

Reactie

We hebben voorkeursgebieden aangewezen die kansen bieden voor grootschalige clusters van windturbines. Met grootschalige windclusters kan een zeer groot deel van de opgave van de verduurzaming van de energievoorziening gerealiseerd worden. Door in te zetten op grootschalige clustering van wind in gebieden die zich daarvoor lenen, voorkomen wij versnippering van de opgave en de nadelige effecten daarvan op het landschap.

Omdat er niet zoveel gebieden zijn in Overijssel die zich lenen voor grootschalige clusters van windturbines, is het belangrijk daar zuinig op te zijn. Zeker omdat er voor de periode na 2030 nog nieuwe opgaven op ons afkomen door de toenemende vraag naar duurzaam opgewekte elektriciteit. Dat is de reden dat wij kritisch zijn op ontwikkelingen die een optimale opstelling in de weg kunnen staan in gebieden die zich lenen voor een grootschalig cluster van windturbines.

In het kader van ruimtelijke kwaliteit heeft de provincie de bevoegdheid om te zorgen voor optimalisatie van een voorkeursgebied. Dat betekent dat wij het voorkeursgebied ruimtelijk zo inrichten dat verdere ontwikkelingen daarbij niet belemmerd worden. Hiertoe maken wij een Handreiking wind waarin we de definities nader toelichten.

Samenvatting aanvulling zienswijze: opdracht volgens Energieakkoord

Indiener betoogt dat de uitspraken van de gedeputeerde Boerman tijdens de commissievergadering van PS dd 13/2/2013: GS gaat niet meer meewerken aan een PIP tbv het realiseren van windenergie in de provincie Overijssel indien de 80MW in Overijssel gerealiseerd is. Er wordt alleen nog een PIP gedaan in zeer kansrijke gebieden, wij kunnen niet heel veel meer in de provincie. De verwachting voor het gebied waar Ommen in valt is dat het niet voor de hand ligt dat we daar nog eens terugkomen met een PIP.

Reactie

De uitspraken zijn gedaan in het licht van het toenmalige Energieakkoord. Dit akkoord is vervangen door het Klimaatakkoord. Daarin zijn nieuwe doelstellingen opgenomen. In 30 Regionale Energie Strategieën (RES'en) zorgen we ervoor dat we minstens 35 terawattuur (TWh) duurzame energie opwekken met wind- en zonne-energie op land. Voor Overijssel is de doelstelling 3,3 TWh waarvan 2 TWh met windenergie.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

2. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1568)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: onvolledigheid energiepotentiekaart

Indiener vraagt aandacht voor de onvolledigheid van de energiepotentiekaart waardoor bewoning e.d. van buiten de provincie niet is meegenomen als belemmering voor windturbines.

Reactie

Deze constatering is juist. Dit zullen wij herstellen in de Omgevingseffectrapportage.

Conclusie

Deze zienswijze hebben wij overgenomen en wij passen de energiepotentiekaart hierop aan.

3. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1573)

Indiener: Burgerforum Losser

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: De RES kan niet gebruikt worden als basis voor beleid

Indiener geeft aan dat de RES 1.0 niet gebruikt kan worden als basis voor verder beleid.

Reactie

Het PPE is een uitwerking van de kaders die door Provinciale Staten zijn/worden vastgesteld in de Omgevingsvisie en -verordening. Het beschrijft het provinciaal belang als bevoegd gezag voor windprojecten tussen de 5-100 MW (volgens artikel 9f Elektriciteitswet 1998).

Samenvatting zienswijze: verzoek herstellen grenzen Nationaal Landschap

Indiener verzoekt om de oude grenzen van het Nationaal Landschap Noordoost-Twente te herstellen. Indiener verzoekt om de locatie Overdinkel uit de Omgevingsverordening te halen.

Reactie

Provinciale Staten hebben op 27 januari 2021 (zie [statenvoorstel](#)) op verzoek van gemeenten in Noordoost-Twente de Omgevingsverordening aangepast en daarin de door de gemeenteraden voorgestelde zoekgebieden opgenomen. De aanleiding daarvoor is een aantal initiatieven voor wind die 'van onderop' gekomen zijn. De gemeenten in Noordoost-Twente hebben onder andere in voorbereiding op de Regionale Energiestrategie Twente participatieprocessen doorlopen en hebben HNS Landschapsarchitecten onderzoek laten doen naar de geschikte plekken voor windturbines. Wij zien geen ruimtelijke argumentatie om Provinciale Staten te verzoeken de zoekgebieden van uw gemeente uit de Omgevingsverordening te halen.

Samenvatting zienswijze: gevolgen voor de gezondheid

Indiener verzoekt om nader onderzoek naar de gevolgen van windturbines op de gezondheid van mensen af te wachten alvorens over te gaan tot vergunningverlening. Indiener verzoekt om duidelijk te maken hoe de provincie lokale milieunormen opstelt en hoe deze zich verhouden tot gemeente en Rijksoverheid.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting op 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens een vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt, heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: lokaal eigendom

Indiener verzoekt om de tekst over lokaal eigendom aan te passen zodat duidelijk is wat onder lokaal eigendom wordt verstaan en het dusdanig te onderbouwen dat lokaal eigendom ook zorgt voor draagvlak. Indiener verzoekt om uit te leggen waarom in het kader van participatie een grensontkennende werkwijze van groot belang is.

Reactie

Hoofdstuk 4 van het PPE beschrijft de kaders voor lokaal eigendom. Het Klimaatakkoord stelt dat draagvlak en acceptatie gerealiseerd kunnen worden als besluitvorming transparant is en de lusten en lasten van maatregelen in het Klimaatakkoord eerlijk verdeeld worden. De eerlijke verdeling van lusten en lasten moet breed geïnterpreteerd worden: niet alleen financieel maar ook en voornamelijk ruimtelijk en sociaal. Dit kan bijvoorbeeld vorm krijgen door burgers en bedrijven bij hernieuwbare energie op land de kans te geven om mee te denken over waar projecten gerealiseerd worden, zoals gebeurt in de vorming van Regionale Energiestrategieën (RES'en). Indien gewenst kunnen burgers en bedrijven ook deelnemen in het project zelf, zowel financieel door mee te investeren, als in het proces en het ontwerp van het energieproject. De wijze waarop de omgeving participeert in de ontwikkeling en exploitatie van een project dient afgestemd te zijn op de wensen en behoeftes van de omgeving. Er is niet één juiste manier om een participatieproces in te richten. Dit hangt af van allerlei kenmerken van het project, de omgeving en context. De Omgevingswet biedt dan ook ruimte

voor de eigen invulling van participatie door initiatiefnemers en overheden. Wel zijn er kenmerken die de kans op een succesvol participatieproces vergroten. Het is belangrijk dat belanghebbenden, zoals omwonenden, in een vroeg stadium worden betrokken om echt mee te kunnen spreken over het beleid (randvoorwaarden, zoekgebieden, keuze voor technieken) en daarna over de vormgeving van een project (binnen de technische, ruimtelijke en economische kaders die nodig zijn om het project te kunnen realiseren). In het participatieproces worden uiteindelijk afspraken gemaakt over het ontwerp, de exploitatie en financiële deelname door of tegemoetkoming aan de omgeving. Dat is ook het moment om te inventariseren of er behoefte is aan lokaal eigendom. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de initiatiefnemer van een project de mogelijkheden daartoe met omgevingspartijen (lokale bedrijven, coöperaties, omwonenden etc.) bespreekt aan de hand van de Participatiewaaier. Het bevoegd gezag controleert of de initiatiefnemer dit gesprek inderdaad aangaat. De afspraken die voortkomen uit het participatieproces over zowel het financiële deel als het proces- en ontwerpdeel worden vastgelegd in een omgevingsovereenkomst. Dit creëert duidelijkheid over ieders verantwoordelijkheden, en transparantie voor de naleving van deze afspraken. Zie voor meer informatie de Handreiking participatie in duurzame-energieprojecten. Het document 'Kaders voor het vormgeven van participatie bij duurzame energieprojecten', opgesteld in opdracht van het Ministerie van BZK, biedt wetenschappelijk onderbouwde aanbevelingen voor het vormgeven van een participatiestrategie.

Samenvatting zienswijze: zonneproject Overdinkel

Indiener verzoekt duidelijkheid te verschaffen of het zonneproject in Overdinkel doorgang kan vinden door de overgangsregeling.

Reactie

Op basis van het positieve principebesluit van gemeente Losser, kan voor het zonneproject in Overdinkel een beroep gedaan worden op de overgangsregeling in artikel 4.106 (zonnevelden). De gemeente moet vervolgens nog beoordelen of het initiatief voldoet aan de voorwaarden die de provincie stelt aan zonnevelden in de Groene Omgeving en toetsen aan het gemeentelijke beleid.

Samenvatting zienswijze: clustereis over de grens en inpassing hoge windturbines

Indiener vermeldt dat inpassing in het landschap van hoge windturbines per definitie niet kan. Indiener wil weten of kan worden afgeweken van de clustereis wanneer windturbines op Nederlands en Duits grondgebied gezamenlijk gezien kunnen worden als één cluster.

Reactie

In de Handreiking wind werken wij nader uit hoe windturbines op een goede manier landschappelijk en ruimtelijk kunnen worden ingepast. Om te bepalen of er sprake is van een ruimtelijk cluster van 4 of meer windturbines, moet gekeken worden naar de ruimtelijke en landschappelijke effecten. De grens tussen gemeenten, provincies of landen is dan ook géén argument om te doen alsof er geen cluster zou zijn, zoals bijvoorbeeld bij Langeveen.

Samenvatting zienswijze: natuurtoets voor windproject De Poppe

Indiener wil weten of de natuurtoets verplicht is voor windproject De Poppe.

Reactie

De nadere natuurtoets is een onderdeel van de Omgevingseffectrapportage. In de projectMER van een concreet project vindt een natuurtoets plaats.

Samenvatting zienswijze: welzijn opnemen in beleid

Indiener verzoekt om het thema welzijn nader uit te werken in het beleid.

Reactie

Zoals in paragraaf 3.3 van OER Fase 2a aangegeven is het thema welzijn buiten de scope van het OER voor het PPE gevallen. Reden hiervoor is dat de effecten van windturbines op het welzijn van omwonenden sterk project-specifiek zijn. Bij de voorbereiding van concrete initiatieven zal hieraan nadrukkelijk aandacht moeten worden besteed. Wel zal het thema

welzijn in algemene zin aandacht krijgen bij de voorbereiding van de Omgevingsvisie en het OER dat daarvoor wordt opgesteld (OER Fase 2b).

Samenvatting zienswijze: vragen over het windproject De Lutte

Indiener wil graag weten of De Lutte een grensoverschrijdend project betreft en of de bevoegdheid dus bij de provincie ligt. Indiener wil graag weten aan welke voorwaarden de omgevingsadviesraad moet voldoen.

Reactie

Het windpark De Lutte doorloopt een aparte projectbesluitprocedure waarop deze zienswijzen betrekking hebben. Deze zienswijze heeft geen betrekking op het PPE of op de Omgevingsverordening.

Samenvatting zienswijze: afstandsnorm

Indiener verzoekt om de afstandsnorm 4x tiphoogte op te nemen in het beleid.

Reactie

De afstandsnorm van 4 maal de tiphoogte is niet verder ruimtelijk onderbouwd en kan daarom geen onderdeel van het windbeleid zijn.

Samenvatting zienswijze: wacht de vaststelling van de Energiewet af

Indiener stelt voor de vaststelling van de Energiewet af te wachten alvorens over te gaan tot vergunningverlening.

Reactie

De provincie moet aanvragen volgens artikel 9f Elektriciteitswet 1998 in behandeling nemen en toetsen aan het vastgestelde ruimtelijk beleid. De provincie heeft niet de mogelijkheid te wachten op toekomstige regelgeving.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

4. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1584)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: energiepotentiekaart

Samenvatting zienswijze: energiepotentiekaart

Indiener vraagt aandacht voor de onvolledigheid van de energiepotentiekaart waardoor bewoning e.d. van buiten de provincie niet is meegenomen als belemmering voor windturbines.

Reactie

Deze constatering is juist, dit zullen wij herstellen in de Omgevingseffectrapportage.

Conclusie

Deze zienswijze hebben wij overgenomen en wij passen de energiepotentiekaart hierop aan.

5. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1585) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

6. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1586) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: beschrijving gebieden

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kranses van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Het is juist dat er rondom cluster 33 panden met een woonfunctie binnen de zone vallen. Het gaat hier echter om woningen die op een bedrijventerrein liggen. Zoals bepaald in het activiteitenbesluit gelden grenswaarden op een bedrijventerrein niet.

Daarnaast zijn er inderdaad meerdere panden die zich binnen de straal van 400 meter bevinden. Deze hebben echter geen woonfunctie (met uitsluiting van de hierboven genoemde panden op een bedrijventerrein). Volgens het activiteitenbesluit zijn dit geen gevoelige objecten die hinder ondervinden van geluid en/of slagschaduw. Daarom is deze locatie wel aangeduid als een potentieel gebied waar windturbines geplaatst zouden kunnen worden.

Samenvatting zienswijze: OER

Indiener stelt dat de provincie haar beleid definieert op basis van (Rijks-)normen die nog niet zijn vastgesteld. Indiener mist in het OER een totaalbeoordeling van de milieueffecten.

Reactie

Het is juist dat de Rijksnormen nog niet definitief zijn vastgesteld. De concept-afstandsnorm is in het OER gebruikt om inzicht te krijgen in de potentie van Overijssel voor de plaatsing van windturbines, nog niet om definitieve besluiten over concrete initiatieven te onderbouwen. Bij de vergunningverlening voor concrete initiatieven zullen de dan geldende normen worden gehanteerd.

Het OER is de totaalbeoordeling. Alle relevante aspecten voor de beoordeling van de potentie van Overijssel voor windenergie zijn afzonderlijk beschouwd. Er is voor gekozen om geen poging te doen om een totaalscore weer te geven, aangezien daarvoor arbitraire keuzes nodig zijn.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een cluster ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In de Omgevingsverordening is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind leggen we uit wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

7. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1587) Zwartewaterland

Indiener: Gemeente Zwartewaterland

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: participatie en lokaal eigendom

De gemeente Zwartewaterland waardeert het voorgestelde beleid over participatie en lokaal eigendom. De gemeente vindt het belangrijk dat hier stevig op wordt ingezet bij projecten voor grootschalige duurzame opwek. Dat is wat de gemeente Zwartewaterland betreft net zo belangrijk als goed sturen op ruimtelijke kaders.

Reactie

Wij waarderen de zienswijze van de gemeente Zwartewaterland.

Samenvatting zienswijze: clustereis van vier windturbines

Het toevoegen van een extra eis van minimaal vier windturbines werpt een extra belemmering op die de realisatie van het bod complexer maakt. Als gemeente hebben we namelijk twee locaties waar windturbines geplaatst zouden kunnen worden. De clustereis van vier turbines

maakt dat een van deze zoekgebieden komt te vervallen. Dat staat niet alleen de energietransitie in de weg, maar is ook belemmerend voor de lokale economie.

Reactie

Wij begrijpen deze zienswijze en zullen deze ook meenemen in ons voorstel naar de Staten. De clustereis is ingevoerd om verrommeling van het landschap te voorkomen. De ondersteuning van de lokale economie is geen ruimtelijk argument dat aanleiding kan zijn om van de clustereis van vier turbines af te zien. Wel hebben wij de Staten al voorgesteld om op of nabij bedrijventerreinen plaatsing van minder dan vier windturbines mogelijk te maken.

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken in ZSDZ-gebied

In uw beleid heeft u voor het ZSDZ-voorkeursgebied (Zwolle, Staphorst, Dalfsen, Zwartwaterland) een maximum opwek van 400GWh vastgesteld. Dit overstijgt het gezamenlijke RES-bod van de ZSDZ-gemeenten. Wij stellen voor deze maximale hoeveelheid windenergie die in deze cluster opgewekt mag worden bij te stellen naar beneden, waarbij het huidige RES-bod van de ZSDZ-gemeenten leidend is. Dit zou mogelijk ook vorm kunnen krijgen in de te maken programmeringsafspraken.

Reactie

Als provincie zijn wij bevoegd bestuursorgaan voor windinitiatieven tussen de 5 en 100 MW. Een aanvraag van een windinitiatief moeten wij binnen de wettelijke termijnen beoordelen en toetsen aan het ruimtelijk beleid. Hierdoor is het niet mogelijk om aanvragen te weigeren wanneer in datzelfde gebied al andere aanvragen zijn gedaan of windturbines staan. Op verzoek van gemeenten hebben wij de mogelijkheid onderzocht om dergelijke ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dat kan door het creëren van 'schaarse' ruimte voor aanvragen van vergunningen voor windturbines. Door het maken van programmeringsafspraken kunnen we deze schaarse ruimte optimaal en op ruimtelijke gronden verdelen. Op die manier kunnen wij uit meerdere aanvragen de initiatieven selecteren die ruimtelijk het beste passen. Ook is het mogelijk om aanvragen in de tijd te faseren. Een maximum aan vergund vermogen voor windparken in een bepaald gebied kunnen wij alleen stellen als voorwaarde voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De optie om programmeringsafspraken te maken is een kans die wij bieden en zeker géén verplichting. Wanneer een gemeente ervoor kiest om geen programmeringsafspraken te maken, ontstaat een restgebied waarvoor het plafond de gezamenlijke openstaande ruimte is tot de 2 TWh. Ook die ruimte moet openbaar en transparant worden verdeeld. Dat doen wij dan volgens de verdeling in het PPE. Dat is gebaseerd op de potentie van het gebied, het gezamenlijke bod van de subregio en de initiatieven in het gebied.

Uit de Omgevingseffectrapportage en de energiepotentiekaart blijkt dat het gebied veel potentie heeft. Het maximum is gebaseerd op het RES-bod van de RES-regio West Overijssel, de lopende initiatieven in het gebied en de potentie van het gebied. Wij vinden het maximum van 400 GWh voor dit gebied gelet op bovenstaande dan ook ruimtelijk goed te verdedigen.

Samenvatting zienswijze: erfmolens

In artikel 4.108d (instructieregel erfmolens) zijn bepalingen opgenomen over erfmolens. In lid 2 van dit artikel staat dat deze regels gelden voor molens met een tiphoogte van maximaal 25 meter. Wij stellen voor dit aan te passen naar een maximale ashoogte van 25 meter. Dit sluit aan bij het gemeentelijk beleid met betrekking tot kleinschalige windturbines, waarbij ook uitgegaan wordt van een maximale ashoogte van 25 meter. Ook in lid 3 wordt gesproken van tiphoogte. Wij stellen voor hier ook ashoogte van te maken.

Reactie

In de nieuwe instructieregel voor erfmolens hebben wij bewust gekozen voor een maximale tiphoogte van 25 meter. Hiervoor is gekozen omdat een erfmolen met deze hoogte in principe in elk landschap inpasbaar is op een bouwperceel van een (agrarisch) bedrijf. Bij een ashoogte van 25 meter komt het bouwwerk een stuk verder uit boven de overige bebouwing op het bouwperceel. Als de gemeente hogere erfmolens wil toestaan, dan moet daarvoor een individuele toets worden gedaan aan de hand van de gebiedskenmerken. Dat is geregeld met de uitzonderingsmogelijkheid die is opgenomen in artikel 4.108d lid 3.

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken opnemen in de Omgevingsverordening

De gemeente vraagt de programmeringsafspraken op te nemen in de Omgevingsverordening.

Reactie

In de Omgevingsverordening staat de mogelijkheid om programmeringsafspraken te maken en het maximum van 2 TWh. De uitwerking daarvan hebben we opgenomen in het Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE). De programmeringsafspraken met individuele gemeenten zijn voor 1 april gemaakt. De optelling nemen we op in het definitieve PPE. Het is inderdaad juist dat de afspraken gaan over het hele grondgebied van de gemeente en niet alleen het voorkeursgebied.

Samenvatting zienswijze: Nationaal Landschap IJsseldelta

Onze raad heeft op 15 februari 2024 via een motie vreemd aan de orde van de dag besloten om de Mastenbroekerpolder aan te wijzen als uitsluitingsgebied en heeft het college verzocht om dit besluit via een zienswijze op de instructieregel windenergie 2024 bij u kenbaar te maken. De motie treft u als bijlage bij deze brief aan. De gemeenteraad heeft dit besluit niet genomen om toekomstige windontwikkelingen onmogelijk te maken. Maar juist om regie te houden op het proces. De gemeente Zwartewaterland hecht er sterk aan dat het eigen gemeentelijk beleid ten aanzien van uitsluitingsgebieden wordt overgenomen in provinciaal beleid. Wij horen graag van de provincie op welke wijze hierover afspraken worden gemaakt.

Reactie

De uitvoering van de motie van Provinciale Staten over het aanwijzen van zoekgebieden in het Nationaal Landschap IJsseldelta volgt een apart traject en maakt geen deel uit van deze zienswijzeprocedure. Op dit moment lopen er nog onderzoeken over het gebied. De brief van de gemeente Zwartewaterland op dit punt betrekken wij bij de nadere besluitvorming over het Nationaal Landschap IJsseldelta.

Conclusie

De zienswijze van de gemeente Zwartewaterland over de clustereis van 4 turbines nemen we mee in de advisering aan Provinciale Staten.

8. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1592) Borne

Indiener: Gemeente Borne

Onderwerp: Aanpassing Provinciaal Programma Energiestrategie en Omgevingsverordening - instructieregel windenergie 2024

Samenvatting zienswijze: aanpassing voorkeursgebieden

Indiener geeft aan dat de provincie binnen de voorkeursgebieden wil voorkomen dat de openheid van het landschap wordt aangetast, echter dat voor het voorkeursgebied A35-ATT met de gekozen begrenzing hier sterk van afgeweken wordt. Indiener verzoekt ook om het voorkeursgebied te beperken tot een smallere strook langs de A35. Verder adviseert de indiener bij de plaatsing van windturbines langs de hoofdinfrastructuur zoveel mogelijk de aansluiting te zoeken met aangrenzende bedrijventerreinen.

Reactie

De voorkeursgebieden zijn tot stand gekomen door de ruimtelijke inpassingsprincipes uit de Regionale Energiestrategie 1.0 op te nemen in het provinciaal beleid. De gemeente verzoekt het voorkeursgebied te beperken. Dat kan de gemeente zelf doen door zoekgebieden voor wind in de gemeente aan te wijzen. Provinciale voorkeursgebieden zijn namelijk geen zoekgebieden. Wanneer de gemeente geen zoekgebieden aanwijst, dan is de hele gemeente zoekgebied, los van de vraag of dit een voorkeursgebied is. De provinciale Windladder en het vastgestelde provinciale beleid zijn dan het uitgangspunt op het moment dat er een aanvraag

voor een windpark komt. Wij moeten deze aanvraag in behandeling nemen en toetsen de aanvraag aan het vastgestelde ruimtelijk beleid. Het verschil tussen een voorkeursgebied en het overige gebied is dat voor het overige gebied de clusteris van vier turbines geldt. Voor beide gebieden geldt de Windladder als vastgesteld beleid waaraan de provincie een initiatief toetst. Wanneer een gemeente zoekgebieden heeft aangewezen en windbeleid heeft vastgesteld houden wij daar, indien juridisch mogelijk, rekening mee.

Conclusie

De ingebrachte zienswijze van de gemeente Borne geeft geen aanleiding om het provinciaal beleid aan te passen. Het staat de gemeente Borne vrij om zoekgebieden en windbeleid vast te stellen.

9. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1602) Stichting gezonde leefomgeving ATT

Indiener: Stichting gezonde leefomgeving ATT

Samenvatting zienswijze: Alle ingediende punten worden ook genoemd in zienswijze nummer 10.

10. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1603)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: MER-OER

Samenvatting zienswijze: De Omgevingseffectrapportage is onvolledig en voldoet niet aan de SMB-richtlijn/Verdrag van Aarhus.

- a) Er is niet ingegaan op de gevolgen van de uitspraak ECLI:NL:RBMNE:2023:627, het specifieke deel dat de rechtbank van oordeel is dat de tijdelijke overbruggingsregeling in strijd is met de SMB-richtlijn, omdat voor de daarin opgenomen normen geen milieubeoordeling is verricht.
- b) Er is niet voldaan aan de verplichte thema's uit de SMB-richtlijn 2014/52/EU bijlage 3.
- c) Het onderwerp "gezondheid" wordt niet als eigenstandig onderwerp onderzocht en het MER/OER voldoet daarmee niet aan de SMB-richtlijn.

Reactie

De aangehaalde uitspraak heeft betrekking op een verzoek tot intrekken van een al verleende vergunning voor een windturbine. De overbruggingsregeling biedt in dat geval geen uitkomst. Voor het vaststellen van eigen normen is rechtsoverweging 65 van de Delfzijl-uitspraak relevant. Op basis van die rechtsoverweging mogen wij als decentrale overheid zelfstandige normen vaststellen, als we die voorzien van een actuele, deugdelijke en zelfstandige onderbouwing.

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Voor het OER hebben de inhoudsvereisten zoals opgesomd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit als basis gediend. Ook procedureel gezien is gewerkt volgens de verplichtingen die voorheen de Wet milieubeheer en nu de Omgevingswet met zich meebrengt. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit vormen de implementatie van de Europese SMB-richtlijn in de Nederlandse wetgeving. Indiener verwijst naar de thema's in

RICHTLIJN 2014/52/EU bijlage 3. Deze bijlage bevat criteria om vast te stellen of de in bijlage II genoemde projecten aan een milieueffectbeoordeling moeten worden onderworpen. Voor het PPE is een MER-beoordeling niet aan de orde, maar geldt een planMER-plicht met de hiervoor aangehaalde inhoudsvereisten als uitgangspunt.

Omgevingsbesluit, artikel 11 lid 3 geeft de inhoudsvereisten voor een planMER weer. Het MER bevat informatie die redelijkerwijs mag worden vereist, ook gelet op de stand van kennis en beoordelingsmethoden en de inhoud van het plan of programma. De inhoud en het abstractieniveau van het PPE bepalen het abstractieniveau van het OER. Dit geldt ook voor het thema gezondheid. Er is gekozen om als eerste de afstandsnorm van 2x de tiphoogte (voorgenomen landelijke norm) te hanteren om de potentie voor windenergie in beeld te brengen. Vervolgens is het risico op een negatief effect voor de gezondheid in kaart gebracht door de clusters met potentiële locaties te vergelijken op basis van het aantal woningen dat aanwezig is binnen een afstand van viermaal tiphoogte (800 en 1120 meter). Bij de voorbereiding van concrete initiatieven zal meer in detail naar mogelijke gezondheidseffecten worden gekeken.

Het windbeleid voldoet aan de eisen van het Verdrag van Aarhus.

- 1. Toegang tot informatie:
  - *Het Verdrag van Aarhus omvat zorgvuldig omschreven rechten en plichten op het gebied van de toegang tot milieu-informatie.*
  - *Bij het windbeleid moeten relevante documenten openbaar beschikbaar zijn, zodat burgers en belanghebbenden toegang hebben tot informatie over windenergieprojecten, hun impact op het milieu en voorgestelde maatregelen om deze effecten te beheersen.**
- 2. Inspraak bij besluitvorming:
  - *Het verdrag erkent het belang van participatie van het publiek bij beslissingen over milieu-aangelegenheden.*
  - *Tijdens de ontwikkeling van windbeleid moeten burgers en belanghebbenden de mogelijkheid hebben om hun mening te geven over locaties voor windturbines, milieueffecten en andere relevante aspecten.**
- 3. Toegang tot de rechter:
  - *Als de rechten op toegang tot informatie en inspraak niet worden gerespecteerd, kunnen belanghebbenden juridische stappen ondernemen.*
  - *Dit geldt ook voor windbeleid. Als er problemen zijn met de transparantie of inspraak, kunnen burgers naar de rechter stappen om hun rechten af te dwingen.**

Samenvatting zienswijze: windturbinebepalingen

Windturbinebepalingen ontbreken in de MER-OER.

Reactie

Windturbinebepalingen zijn van belang bij een projectMER. In het voorliggende MER-OER zijn de zoekgebieden geïdentificeerd op basis van afstandscriteria concept-normen in het [ontwerpbesluit windturbines leefomgeving](#).

Samenvatting zienswijze: instructieregel wind

Indiener vindt de instructieregels voor windenergie niet specifiek, meetbaar en tijdgebonden. De beperkingen vervallen zodra de doelstelling van 2 TWh/jaar bereikt is.

Reactie

De instructieregels voor windenergie voldoen in de huidige formulering aan het doel waarvoor ze gesteld worden. Instructieregels zijn opdrachten aan de gemeenten om bij het vaststellen van hun omgevingsplan rekening te houden met provinciale belangen. Dat betekent dat de gemeente bij de doorwerking naar het omgevingsplan nog een vertaalslag moet maken naar regels die burgers en bedrijven gaan binden. Dit biedt ruimte om rekening te houden met lokale belangen en omstandigheden. In het kader van het vooroverleg over ontwerp van het omgevingsplan of aanpassingen daarvan kijkt de provincie mee of de gemeente de instructies

goed heeft uitgevoerd. Het is voor het doel waarvoor wij de instructieregels voor windenergie stellen niet nodig en niet gewenst om ze meer specifiek, meetbaar en tijdgebonden te maken.

Onze sturing op windenergie is erop gericht om de RES-doelstellingen binnen het afgesproken tijdpad te realiseren. Wij stellen voor de programmeringsafspraken windenergie de bovengrens op een opgesteld vermogen van 2 TWh/jaar. De schaarste in rechten op het plaatsen van windturbines die daardoor ontstaat, maakt het mogelijk om de vergunningverlening te doseren in tijd en locatie. Als de doelstelling van 2 TWh/jaar bereikt is, moet opnieuw worden bezien welke sturing op windenergie dan nodig is. Zoals de instructieregel programmeringsafspraken windenergie nu geformuleerd is, kunnen er dan geen windturbines meer gerealiseerd worden. Dat past bij het principe van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik: het is ongewenst om meer windturbines toe te laten dan nodig is voor de behoefte aan duurzame energie. Wat er tot 2030 nodig is aan windenergie is vastgesteld in het kader van de RES-afspraken.

De clustereis van windturbines is opgenomen met het oog op de landschappelijke inpassing van windturbines. De mogelijkheid om van de clustereis af te wijken op en nabij bedrijventerreinen, wordt geboden omdat in dat geval voor de landschappelijke inpassing aansluiting gevonden kan worden op het stedelijke gebied. Dat wil dus niet zeggen dat er zonder die afwijkmogelijkheid er geen windturbines op en nabij bedrijventerreinen zouden mogen worden toegestaan. Wij zien geen noodzaak om bij windturbines op of nabij bedrijventerrein de eis te stellen dat die alleen mogen worden opgericht voor de stroomvoorziening van een energieneutraal bedrijf. Deze windturbines vallen ook onder de programmeringsafspraken windenergie en moeten dus bijdragen aan het behalen van de RES-doelstellingen.

Tegen de programmeringsafspraken windenergie kunnen burgers inderdaad geen bezwaar en beroep aan tekenen. Tegen de windturbines die conform de programmeringsafspraken worden opgericht wel. Dat geldt ook voor windturbines die niet passen binnen geldende programmeringsafspraken, maar waarmee Gedeputeerde Staten hebben ingestemd op grond van artikel 4.108c lid 3 of artikel 4.108c lid 4. In dat geval kan er een indirecte rechtelijke toets plaats vinden van de programmeringsafspraken en besluiten om daarvan af te wijken.

Samenvatting zienswijze: ruimtelijke onderbouwing

Indiener betoogt dat de ruimtelijke onderbouwing voor 2TWh per jaar ontbreekt.

Reactie

In de Omgevingsverordening hebben we de RES-ambitie van 2,3 TWh windenergie opgenomen als het maximum voor Overijssel. Met het vaststellen van dit maximum vinden we de balans tussen enerzijds de ruimtelijke en technische potentie en anderzijds het bieden van voldoende ruimte om de doelstelling van 2 TWh te realiseren. In het bepalen van die balans hebben we rekening gehouden met een aantal zaken. Ten eerste wordt hiermee ingezet op voldoende (ruimtelijke) mogelijkheden voor andere opgaven en toekomstige ambities. Ten tweede is gekeken naar een evenwichtige ruimtelijke spreiding tussen Twente en West-Overijssel. De ruimtelijke en technische potentie in Twente is (zie ook de OER) beduidend minder dan in West-Overijssel. Om wel een evenwichtige verdeling tussen deze twee regio's te laten bestaan betekent dat dat de potentie voor Twente medebepalend is voor het maximum dat gesteld wordt in West-Overijssel. Ten derde kiezen we met het maximum voor een zorgvuldige procedure waarbij de beschikbare ruimte voor windenergie gedoseerd in de markt wordt gezet waarbij in het kader van een goede ruimtelijke ordening niet op elk initiatief vanuit de markt gereageerd hoeft te worden. Tot slot bieden we met 2,3 TWh voldoende ruimte voor de realisatie van de 2 TWh ambitie. In de praktijk zullen niet alle projecten slagen: een aantal projecten zal gedurende de ontwikkeling toch niet haalbaar blijken. Daarom is het belangrijk dat er net iets meer ruimte wordt geboden dan strikt noodzakelijk in de (hypothetische) situatie dat alle maxima exact én volledig succesvol benut worden. Hiermee sluiten we ook aan bij het uitgangspunt uit het Klimaatakkoord dat een zekere overprogrammering nodig is om de (nationale) doelstelling te kunnen halen. Op die manier kunnen onvermijdelijke tegenvallers opgevangen worden.

Samenvatting zienswijze: instructieregel erfmolens

Indiener constateert een aantal omissies in de instructieregel erfmolens.

Reactie

De mogelijkheid om erfmolens te plaatsen geldt niet alleen voor agrarische bedrijven, maar ook voor andere bedrijven in het buitengebied. Dat is de reden dat de toevoeging 'agrarisch' in artikel 4.108d lid 1 tussen haakjes is geplaatst.

In de toelichting op artikel 4.108d is duidelijk gemaakt waarom de mogelijkheid om een erfmoelen te plaatsen alleen wordt geboden aan (agrarische) bedrijven in het buitengebied en niet aan bewoners van burgerwoningen in het buitengebied.

De energie die met een erfmoelen wordt opgewekt is bedoeld voor eigen gebruik. Dat volgt uit de definitie die wij daarvoor hebben opgenomen er energie terug geleverd wordt aan het net, als met de erfmoelen meer energie wordt opgewekt dan op dat moment nodig is voor het (agrarische) bedrijf. Voorwaarde blijft dan wel dat de energie die met erfmoelen wordt opgewekt in hoofdzaak benut wordt voor eigen gebruik. Dit wordt verduidelijkt door aanpassing van de begripsbepaling voor 'erfmoelen'.

Voor deze instructieregel is het niet nodig om precies vast te leggen hoe de tiphoogte berekend moet worden. Dat regelt de gemeente in het omgevingsplan op het moment dat van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt. Het is aan de gemeente om te bepalen of en hoeveel leges er dan geheven wordt. De gemeente moet bij de vergunningverlening beoordelen wat de milieueffecten zijn van de erfmoelen en wat dit betekent voor de omgeving. Dit maakt onderdeel van de toets aan de eis van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties die de Omgevingswet stelt. De gemeente zal in dat kader moeten bepalen wat een geschikte locatie is binnen het bouwperceel. Gelet op de beperkte omvang van de erfmoelen zal de impact op de omgeving naar verwachting beperkt blijven.

De instructieregel erfmolens is gericht aan gemeenten. Het zijn dan ook de gemeenten die moeten beoordelen of een hogere tiphoogte kan worden toegestaan. Wij kijken in het kader van het vooroverleg mee of de afwijking voldoet aan de voorwaarden die wij in de instructieregel daarvoor stellen.

Samenvatting zienswijze: berekening van het aantal benodigde windturbines

Indiener berekent op basis van gegevens van SDE++ en CBS andere minder gunstige opbrengsten voor windturbines in Overijssel waardoor het aantal windturbines veel groter is dan waarmee wordt gerekend in de MER-OER.

Reactie

Vollasturen op basis van het CBS is hier niet relevant omdat de huidige windturbines een stuk kleiner zijn en de opbrengst kwadratisch toeneemt. Het advies van de SDE++ geeft al een beter beeld alleen wordt daar gerekend met een windturbines met een ashoogte van 100 meter. De ashoogtes in het OER zijn respectievelijk 131 en 180 meter. De windsnelheden op deze hoogte zijn ook een stuk hoger. Waar deze op 100 meter op ongeveer 7,25 m/s liggen gaat dit bij 130 meter naar 7,75 en bij 180 meter naar 8,25. Uitgaande van de opbrengst bij deze windsnelheden (tabel uit het advies voor de SDE++) leveren dan al snel respectievelijk 3100 tot 3750 vollasturen op. Dit zorgt voor vergelijkbare opbrengsten zoals aangehouden in het OER.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener geeft aan dat de beoordelingsschalen ten aanzien van gezondheid (1000m en 2000m) onzorgvuldig en ongemotiveerd zijn.

Reactie

Naar aanleiding van het advies van de commissie mer passen wij de beoordelingsschalen aan naar viermaal tiphoogte. Op die manier sluiten we aan bij de beoordeling van gezondheid

zoals in de planMER van de landelijke milieunormen. Dat betekent dat er twee alternatieven worden onderzocht, namelijk die van 800 meter en 1120 meter, respectievelijk viermaal tiphoogte voor 200 en 280 meter windturbines.

Samenvatting zienswijze: foute weergave in het OER

Indiener stelt dat de uitleg "Omdat veel potentiële locaties op een kleinere afstand dan 2 x tiphoogte van elkaar liggen, zijn deze potentiële locaties samengevoegd tot clusters van potentiële locaties, zie afb 3.7" leidt tot systematische foute weergave.

Reactie

Dat is correct. Daar had moeten staan: "Omdat veel potentiële locaties op een kleinere afstand dan 2 x 2 x tiphoogte van elkaar liggen, zijn deze potentiële locaties samengevoegd tot clusters van potentiële locaties, zie afb 3.7".

Samenvatting zienswijze: bruikbaarheid energiepoteëntiekaart

Indiener zet vraagtekens bij de bruikbaarheid van de potëntiekaart omdat naar mening van de indiener bij nadere beschouwing op veel van de aangegeven locaties het plaatsen van windturbines onmogelijk is vanwege ondergrondse leidingen, radarverstoring en nabijheid van woningen op bedrijventerreinen en Wet Natuurbescherming.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potëntieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: afstand tot woningen

Indiener acht de minimale afstand van 2x tiphoogte tot woningen arbitrair en onvoldoende.

Reactie

Deze minimale afstand is nader onderbouwd in de landelijke planMER voor milieunormen.

Conclusie

Wij corrigeren de typfout in het OER. De overige ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

11. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1604) Stichting Tegenwind Haaksbergen

Indiener: Stichting Tegenwind Haaksbergen

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Indiener verzoekt te wachten op de vaststelling van de landelijke milieunormen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: RES proces

Indiener verzoekt om de tijd te nemen om de relatie met gemeenten in het RES-proces te herstellen.

Reactie

De relatie met de gemeente Haaksbergen is prima. De provincie heeft met de gemeente programmeringsafspraken gemaakt en werkt samen in een projectorganisatie voor het realiseren van een windproject.

Samenvatting zienswijze: voorzorgsbeginsel

Indiener doet een beroep op het voorzorgsbeginsel wat betreft gezondheid en daarom een pas op de plaats te maken met het windbeleid.

Reactie

Het voorzorgsbeginsel is een regel die zegt dat als iets misschien schadelijk is, we voorzichtig moeten zijn, zelfs als we niet helemaal zeker zijn van de schade. Dit principe wordt vaak genoemd in discussies over windenergie en de mogelijke effecten op de gezondheid van windturbines. Het voorzorgsbeginsel is geen wet, maar een richtlijn voor de overheid bij het nemen van beslissingen. Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: compensatie voor omwonenden

Indiener verzoekt om een compensatiemodel voor omwonenden te ontwerpen met hogere compensatie en gratis stroom.

Reactie

Dit komt aan de orde in een concreet project. Hiervoor hebben we nadere eisen gesteld in het PPE.

Samenvatting zienswijze: Buurse Noord

Indiener verzoekt om Buurse Noord niet in de kaart met voorkeursgebieden op te nemen en de kaart te herzien met onderbouwde beleidskeuzes. Indiener verzoekt om het initiatief daar niet in behandeling te nemen.

Reactie

Het is aan gemeenten om zoekgebieden voor wind aan te wijzen.

Samenvatting zienswijze: Tractaat van Meppen

Indiener verzoekt om rekening te houden met het Tractaat van Meppen.

Reactie

Het Tractaat van Meppen (1824) legt de grens vast tussen het toenmalige Koninkrijk Hannover en Nederland. In artikel 5 van het Tractaat is afgesproken dat zowel Nederland als Duitsland (Nedersaksen als rechtsopvolger van het Koninkrijk van Hannover) geen bouwwerken, met uitzondering van "staatsgebouwen of verdedigingsinrigtingen", toestaan binnen een afstand van 377 meter van de grens tenzij de bevoegde gezagen anders overeenkomen.

De noodzaak voor artikel 5 van het Tractaat van Meppen dat de afstand van 377 meter regelt, is weggefallen. De grens wordt immers niet meer betwist, gemeenschappelijke weiden zijn niet meer in gebruik, smokkelen van goederen ter plaatse van de grens komt met de interne markt van de Europese Unie niet meer voor. Europese, Duitse en Nederlandse wetgeving (bijvoorbeeld verdrag van Espoo en de Omgevingswet) beschermen de rechten van burgers in

de directe nabijheid van de grens. In de praktijk wordt de regel gehanteerd dat voor hinder (milieu en ruimtelijke ordening) van een initiatief of ontwikkeling dezelfde criteria gelden voor getroffen en aan de andere kant van de grens. Daarmee wordt voldoende bescherming geboden aan de belangen van de bewoners van het grensgebied.

Samenvatting zienswijze: Stiltegebieden

Indiener verzoekt om rekening te houden met de stiltegebieden in Overijssel, en een akoestisch onderzoek verplicht te stellen.

Reactie

De provincie Overijssel kent geen aangewezen stiltegebieden.

Samenvatting zienswijze: intern onderzoek naar transactie van gronden

Indiener verzoekt een om een intern onderzoek te doen naar de transactie van de gronden waarop de windturbines in Haaksbergen zijn gepland.

Reactie

De provincie Overijssel heeft geen gronden beschikbaar gesteld voor windturbines in Haaksbergen. Er is geen rede voor een onderzoek.

Samenvatting zienswijze: herzien van voorkeursgebieden

Indiener verzoekt om de voorkeursgebieden te herzien in overeenstemming met de motie grip op wind.

Reactie

Het PPE en de aanpassing van de Omgevingsverordening is een uitwerking van de Motie Grip op Wind. De motie heeft niet opgeroepen tot herzien van de voorkeursgebieden.

Samenvatting zienswijze: verzoek geen medewerking verlenen aan initiatief

Indiener verzoekt om geen medewerking te verlenen aan het initiatief in Haaksbergen omdat niet zeker is dat deze kunnen worden aangesloten op het elektriciteitsnet.

Reactie

Volgens de Elektriciteitswet moeten wij aanvragen voor windparken in behandeling nemen en toetsen aan het vastgestelde ruimtelijk beleid. Het niet kunnen aansluiten op het elektriciteitsnet is geen weigeringsgrond. Enexis investeert in de uitbreiding van het net. Afgesproken is dat de doelstelling uit de RES1.0 op het net aangesloten kan worden.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

12. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1605) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

13. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1606) Stichting Surplus (A)

Indiener: Stichting Surplus

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: energiepotentiekaart

Indiener verzoekt om clusternummer 23, 28 en 33 uit de energiepotentiekaart (200m) als niet geschikt te verklaren voor het plaatsen van windturbines.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: uitsluiten van bepaalde clusters

Indiener geeft aan dat rondom clusternummer 23 een groot aantal kwetsbare objecten gelegen is. Indiener geeft aan dat in clusternummer 28 een aantal kwetsbare objecten gelegen is; dat het gebied overlapt met een vlermuizentoren waarin beschermde soorten verblijven; en dat er sprake is van een molenbeschermingszone zoals opgenomen in het bestemmingsplan van gemeente Enschede. Indiener geeft aan dat in clusternummer 33 onder andere meerdere woningen liggen.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar windturbines gerealiseerd kunnen worden gelet op de ruimtelijke criteria. Of er daadwerkelijk windturbines komen hangt van een initiatief af en van nadere onderzoeken. De gemeente kan zoekgebieden en dus ook uitsluitingsgebieden voor wind aanwijzen.

Samenvatting zienswijze: definitie cluster in OER en PPE

Indiener geeft aan dat de definitie van een cluster in het PPE en het OER niet overeenkomt, en dat daarom het OER geen goede basis is voor het PPE. Indiener geeft aan dat fase 2b moet worden afgerond voordat wordt overgegaan op het vaststellen van windbeleid. Indiener geeft aan dat de voorkeursgebieden niet exact kunnen worden ingetekend omdat deze indicatief zijn. Indiener geeft aan dat de definitie van een cluster in het PPE op dit moment niet dient om verrommeling van het landschap tegen te gaan.

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. De handreiking wind is een hulpmiddel bij het goed vormgeven van windenergieprojecten.

De voorkeursgebieden zijn inderdaad indicatief en de grens hangt af van het type landschap. Een voorkeursgebied is dan ook geen zoekgebied. De gemeente kan zoekgebieden en dus ook uitsluitingsgebieden voor wind aanwijzen.

De definitie van een cluster is in het PPE ruimtelijk onderbouwd: De minimumeis van vier turbines is een eis vanuit ruimtelijke kwaliteit. Dit betekent dat windinitiatieven als onderdeel van een ander initiatief aan deze clustereis kunnen voldoen. Het gaat immers om de ruimtelijke samenhang en de onderbouwing daarvan. Eenzelfde redeneerlijn geldt voor turbines aan de Duitse grens, mits er ruimtelijk sprake is van één cluster. Wij werken de verschillende ruimtelijke criteria wanneer er sprake is van een cluster nader uit in de Handreiking wind. Daarbij spelen landschapstypen, overige bebouwing en infrastructuur een rol. In de Handreiking wind geven we een aantal voorbeelden van ruimtelijke argumenten wanneer er wel of geen sprake is van een cluster.

Samenvatting zienswijze: verdeelprocedure

Indiener geeft aan dat de verdeelprocedure via programmeringsafspraken zorgt voor een suboptimale verdeling, zowel ruimtelijk als economisch.

Reactie

Als provincie zijn wij bevoegd bestuursorgaan voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100

MW. Een aanvraag van een windinitiatief moeten wij binnen de wettelijke termijnen beoordelen en toetsen aan het ruimtelijk beleid. Hierdoor is het niet mogelijk om aanvragen te weigeren wanneer in datzelfde gebied al andere aanvragen zijn gedaan of windturbines staan. Op verzoek van gemeenten hebben wij de mogelijkheid onderzocht om dergelijke ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dat kan door het creëren van 'schaarse ruimte voor aanvragen van vergunningen voor windturbines. Door het maken van programmeringsafspraken kunnen we deze schaarse ruimte optimaal en op ruimtelijke gronden verdelen. Op die manier kunnen wij uit meerdere aanvragen de initiatieven selecteren die ruimtelijk het beste passen. Ook is het mogelijk om aanvragen in de tijd te faseren. De programmeringsafspraken zorgen niet voor een suboptimale verdeling. Dat zijn de afspraken die in RES- verband gemaakt zijn. De provincie respecteert deze.

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt het beleid vast te stellen op het moment dat de milieunormen definitief zijn vastgesteld door Rijksoverheid.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: in Twente waait het minder

Indiener geeft aan dat het onrendabel is om in Twente windturbines te plaatsen in verband met de gemiddelde windsnelheid. Indiener verzoekt rekening te houden met het effect van windturbines op verdroging van hoge zandgronden.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend at windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Samenvatting zienswijze: waardevermindering woningen

Indiener verzoekt in het beleid rekening te houden met het waardeverlies van woningen in de buurt van een windturbine.

Reactie

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren.

Mogelijk waardeverlies van woningen komt in een latere fase van de vergunningverlening of projectbesluit of projectbesluit van het project aan de orde. Indien er sprake is van waardevermindering van woningen dan heeft de eigenaar recht op planschadevergoeding.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

14. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1607)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: gezondheidsrisico's: inzicht in milieu- en gezondheidseffecten

Indieners verwachten ernstige gezondheidseffecten door licht en geluid als gevolg van nabijheid van windturbines.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Voor Windpark De Lutte wordt een gecombineerde plan- en projectMER uitgevoerd. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatie inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines.

In het onderzoek, bij het Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving, is de hinder van hoge en lage tonen onderzocht. Op basis daarvan zijn nieuwe landelijke (concept-)normen opgesteld. Bij de bepaling van de hoogte van de normering is rekening gehouden met laagfrequent geluid en is geconcludeerd dat een aparte norm daarvoor niets toevoegt. Voor tonaal geluid staat in de landelijke (concept-)normen een extra toeslag van 5dB boven op de geluidsnorm.

Samenvatting zienswijze: horizon en omgevingvervuiling

Windturbines vervuilen de horizon, de omgeving door slijtage en de natuur.

Reactie

Horizonvervuiling is een term die verwijst naar de zichtbaarheid van licht op langere afstand, met name in open landschappen. Het gaat om situaties waarbij lichtbronnen, zoals verlichte gebouwen, sportvelden of andere installaties, op grotere afstanden nog steeds zichtbaar zijn, zelfs als er geen direct licht meer te meten is van een specifieke lamp. Turbineverlichting van nieuwe windturbines gaan alleen aan wanneer een vliegtuig passeert.

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze: waardevermindering woningen

Nederland is te klein en overbevolkt voor windturbines en dit leidt tot waardevermindering van woningen in nabijheid van windturbines.

Reactie

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren. Mogelijk waardeverlies van woningen komt in een latere fase van de vergunningverlening of projectbesluit van het project aan de orde. Indien er sprake is van waardevermindering van woningen dan heeft de eigenaar recht op planschadevergoeding.

Samenvatting zienswijze: grondstoffen leiden tot milieuschade in China en Congo

De winning van de benodigde grondstoffen voor windturbines zorgt voor ernstige milieuschade in China en Congo onder mensonwaardige arbeidsomstandigheden.

Reactie

De stelling dat de mensenrechten worden aangetast door bouwers van windturbines is niet nader onderbouwd. Wat we wel kunnen nagaan is dat de leveranciers van windturbines in Nederland de mensenrechten respecteren en de 17 global goals onderschrijven.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

15. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1608) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid (standaardzienswijze)

Samenvatting zienswijze: verzoek om gebieden uit te sluiten

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kranses van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. De handreiking wind is een hulpmiddel bij het goed vormgeven van windenergieprojecten. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing van windturbines waar de wind het hardst waait

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

16. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1609) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: verzoek om gebieden uit te sluiten

Indiener betoegt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kransen van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit

moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De bezwaren die zijn ingediend, hebben niet geleid tot wijzigingen in het PPE of de Omgevingsverordening.

17. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1610) Stichting Tegenwind Noordoost Twente

Indiener: Stichting Tegenwind Noordoost Twente

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: Omgevingseffectrapportage

Indiener verzoekt een zorgvuldige toelichting op de Omgevingseffectrapportage in relatie tot de concept-milieunormen. Indiener geeft aan dat RES 1.0 geen rechtsgeldig document is.

Reactie

Bij het OER zijn wij uitgegaan van de landelijke afstandsnormen. Op het moment dat een project in ontwikkeling komt toetsen we aan het dan geldende beleid. De landelijke normering zal op 1 juli 2025 in werking treden. Wij gaan ervan uit dat projecten die nu in ontwikkeling zijn aan de dan geldende landelijke normen getoetst kunnen worden. Elk windpark moet voldoen aan alle wettelijke kaders. Dit is een basisbeginsel ter bescherming van mens en milieu.

Zoals in de Omgevingseffectrapportage is aangegeven zal bij een concreet projectonderzoek gedaan worden naar de effecten van windturbines op mens en milieu. De nadruk in het projectMER ligt op het onderzoeken en in kaart brengen van (milieu)effecten.

De RES 1.0 is vastgesteld in juni 2021 door alle gemeenteraden, met uitzondering van de gemeenteraad van Rijssen-Holt en Provinciale Staten. Besluiten van deze organen zijn rechtsgeldig.

Aanvulling zienswijze Omgevingseffectrapportage

Indiener geeft aan dat alle plannen en programma's met aanzienlijke milieugevolgen vooraf plan-m.e.r. getoetst dienen te worden. Indiener geeft aan dat op grond van de SMB-richtlijn vooraf met wetenschappelijke zekerheid moet worden vastgesteld dat geen verslechtering in de leefomgeving optreedt. Indiener geeft aan dat het OER niet voldoet aan de SMB-richtlijn.

Indiener geeft aan dat het OER geen antwoord geeft op de vraag of de milieueffecten überhaupt wel onderzocht kunnen worden. Indiener geeft aan dat er in het OER geen alternatieven zijn onderzocht. Indiener geeft aan dat onvoldoende getracht is om gezondheidsrisico's op voorhand uit te sluiten in het OER. Indiener geeft aan dat in het OER niet onderzocht is hoe cumulatie met betrekking tot geluidsoverlast door windturbines een rol speelt. Indiener geeft aan dat thema's zoals trillingen, sociale cohesie, gezondheid en circulariteit wél een onderdeel van het OER zouden moeten zijn.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Milieueffecten moeten inzichtelijk gemaakt worden op het abstractieniveau dat past bij het besluit. Sommige milieueffecten kunnen pas inzichtelijk gemaakt worden in een projectMER bij een concrete aanvraag voor een windpark. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatie inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines.

Voor het OER hebben de inhoudsvereisten zoals opgesomd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit als basis gediend. Ook procedureel gezien is gewerkt volgens de verplichtingen die voorheen de Wet milieubeheer en nu de Omgevingswet met zich meebrengt. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit vormen de implementatie van de Europese SMB-richtlijn in de Nederlandse wetgeving. Het OER voldoet daarmee aan de bepalingen uit de SMB-richtlijn.

Samenvatting zienswijze: verdeling van schaarse ruimte en ruimte voor defensie

Indiener geeft aan dat het OER slechts in hoofdlijnen ingaat op de reikwijdte van de gevolgen van het windbeleid. Indiener geeft aan dat in het OER uitdrukkelijk aandacht dient te worden besteed aan de verdeling van de schaarse ruimte en de gewenste radar ruimte voor defensie.

Reactie

In het OER is rekening gehouden met de beperkingen die gelden in het radarverstoringsgebied rondom het radarstation nabij Twente Airport, zie bijlage II van het OER. We zijn op de hoogte van het plan van Defensie 'Ruimte voor Defensie'. Defensie verwacht dat het kabinet de voorkeurslocaties eind 2024 of begin 2025 kan vastleggen. Op dit moment kunnen wij daar nog geen rekening mee houden.

Samenvatting zienswijze: zoekgebieden gemeente Losser

Indiener geeft aan dat in gemeente Losser nooit een zoekgebied is vastgesteld noch windbeleid is vastgesteld.

Reactie

Het is juist dat de gemeente Losser geen zoekgebied of windbeleid heeft vastgesteld. Een aanvraag voor een windturbinepark toetsen we aan het vastgestelde provinciaal beleid.

Samenvatting zienswijze: verzoek om windpark De Lutte on hold te zetten

Indiener verzoekt windparken De Lutte en Langeveen on hold te zetten in afwachting van de landelijke normen.

Reactie

Ingevolge de Elektriciteitswet moeten wij aanvragen van windinitiatieven in behandeling nemen en toetsen aan het vastgestelde beleid. Wij hebben geen mogelijkheid om de procedure on hold te zetten. Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: compensatie van negatieve effecten van windturbines

Indiener geeft aan dat het inzetten van de KGO onvoldoende is om de negatieve effecten van windturbines ruimtelijk te compenseren.

Reactie

De kwaliteitsimpuls groene omgeving is een van de manieren om kwaliteit toe te voegen in die situaties dat er ontwikkelingen plaatsvinden in de groene omgeving. De manier waarop dit plaatsvindt betreft maatwerk. De impact verschilt namelijk per project en is bijvoorbeeld afhankelijk van het aantal turbines en het omliggende landschap. Naast de KGO-verplichting is er bij windturbines in de meeste gevallen ook sprake van andere manieren waarop wordt geïnvesteerd in de omgeving.

Samenvatting zienswijze: de provincie kan geen projectbesluiten nemen

Indiener geeft aan dat bij gebrek aan geldende (provinciale) milieunormen er geen projectbesluiten kunnen worden genomen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar

verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: tekortkomingen van het windpark De Lutte

Indiener gaat uitgebreid in op de volgens de indiener aanwezige tekortkomingen van windpark de Lutte, zoals dat gemeente Losser geen zoekgebieden noch windbeleid heeft aanwezen, dat het park niet zorgvuldig landschappelijk is ingepast, dat er geen capaciteit is op het net voor dit windpark, dat het niet voldoet aan de clusterreis, dat er geen draagvlak is, dat omwonenden niet betrokken zijn bij het planproces, en in welke mate voldaan is aan het verdrag van Aarhus.

Reactie

Dit deel van de zienswijze komt aan de orde in de procedure bij het windpark De Lutte en heeft geen betrekking op het PPE of Omgevingsverordening.

Het windbeleid voldoet aan de eisen van het Verdrag van Aarhus.

1. *Toegang tot informatie:*
  - *Het Verdrag van Aarhus omvat zorgvuldig omschreven rechten en plichten op het gebied van de toegang tot milieu-informatie.*
  - *Bij het windbeleid moeten relevante documenten openbaar beschikbaar zijn, zodat burgers en belanghebbenden toegang hebben tot informatie over windenergieprojecten, hun impact op het milieu en voorgestelde maatregelen om deze effecten te beheersen.*
2. *Inspraak bij besluitvorming:*
  - *Het verdrag erkent het belang van participatie van het publiek bij beslissingen over milieu-aangelegenheden.*
  - *Tijdens de ontwikkeling van windbeleid moeten burgers en belanghebbenden de mogelijkheid hebben om hun mening te geven over locaties voor windturbines, milieueffecten en andere relevante aspecten.*
3. *Toegang tot de rechter:*
  - *Als de rechten op toegang tot informatie en inspraak niet worden gerespecteerd, kunnen belanghebbenden juridische stappen ondernemen.*
  - *Dit geldt ook voor windbeleid. Als er problemen zijn met de transparantie of inspraak, kunnen burgers naar de rechter stappen om hun rechten af te dwingen.*

Samenvatting zienswijze: tiphoogte van turbines

Indiener geeft aan dat in het PPE de aanname wordt gedaan dat alleen plaatsing van turbines van 200 en 280 meter tiphoogte in aanmerking komen voor plaatsing.

Reactie

In het PPE wordt geen aanname gedaan dat alleen plaatsing van turbines van 200 en 280 eter tiphoogte in aanmerking komen. In de Omgevingseffectrapportage is gewerkt met twee alternatieven om de bandbreedte van de mogelijkheden inzichtelijk te maken. Windturbines van 200 meter en windturbines van 280 meter. Zoals in het OER is aangegeven zijn dit de rekenmethodes die ook in de planMER voor de landelijke milieunormen zijn gebruikt. Dit betekent niet dat alleen dergelijke windturbines in aanmerking komen voor vergunningverlening. De effecten van een concreet project en met de dan te plaatsen windturbines komen aan de orde in de projectMER.

Samenvatting zienswijze: voorzorgsbeginsel

Indiener geeft aan dat het voorzorgsbeginsel van toepassing is op het thema gezondheid. Indiener geeft aan dat in het beleid duidelijker moet worden aangegeven dat het ontwerpbesluit milieunormen nog een lange procesgang moet doorlopen voordat het definitief is. Indiener gaat in op de slechte onderbouwing van het ontwerpbesluit.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: Bisfenol A

Indiener verzoekt om in beleid rekening te houden met stoffen zoals Bisfenol A.

Reactie

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze: klankbordgroep De Lutte

Indiener vraagt om te duiden wat het verschil is tussen een Omgevingsadviesraad en de Klankbordgroep zoals in De Lutte.

Reactie

De klankbordgroep De Lutte is een vorm van een Omgevingsadviesraad. Er is daarmee geen wezenlijk verschil.

Samenvatting zienswijze: Tractaat van Meppen

Indiener verzoekt rekening te houden met het Tractaat van Meppen aangezien dit nooit formeel is opgeheven.

Reactie

Het Tractaat van Meppen (1824) legt de grens vast tussen het toenmalige Koninkrijk Hannover en Nederland. In artikel 5 van het Tractaat is afgesproken dat zowel Nederland als Duitsland (Nedersaksen als rechtsopvolger van het Koninkrijk van Hannover) geen bouwwerken, met uitzondering van "staatsgebouwen of verdedigingsinrichtingen", toestaan binnen een afstand van 377 meter van de grens tenzij de bevoegde gezagen anders overeenkomen.

De noodzaak voor artikel 5 van het Tractaat van Meppen dat de afstand van 377 meter regelt, is weggefallen. De grens wordt immers niet meer betwist, gemeenschappelijke weiden zijn niet meer in gebruik, smokkelen van goederen ter plaatse van de grens komt met de interne markt van de Europese Unie niet meer voor. Europese, Duitse en Nederlandse wetgeving (bijvoorbeeld verdrag van Espoo en de Omgevingswet) beschermen de rechten van burgers in de directe nabijheid van de grens. In de praktijk wordt de regel gehanteerd dat voor hinder (milieu en ruimtelijke ordening) van een initiatief of ontwikkeling dezelfde criteria gelden voor getroffen en aan de andere kant van de grens. Daarmee wordt voldoende bescherming geboden aan de belangen van de bewoners van het grensgebied.

Samenvatting zienswijze: strijd met beginselen van behoorlijk bestuur

Indiener geeft aan dat het verplicht stellen van financiële participatie in strijd is met de rechtstatelijke beginselen van legaliteit en specialiteit.

Reactie

Financiële participatie bij een windturbinepark is een mogelijkheid voor omwonenden om mee te profiteren van de opbrengst van een windturbinepark. Dit is geen verplichting. Volgens dit beginsel mag een bestuursorgaan alleen de belangen behartigen waarvoor de betrokken wet of regeling een grondslag biedt. Dit beginsel is vastgelegd in artikel 3:4 lid 1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Met andere woorden, de overheid mag geen zaken regelen die buiten haar bevoegdheid liggen of waarbij sprake is van willekeur. Bij de eis van 50% lokaal eigendom is hiervan geen sprake. Zie hiervoor de kaders voor lokaal eigendom zoals omschreven in hoofdstuk 4 van het PPE.

Samenvatting zienswijze: Kernenergie

Indiener verzoekt om kernenergie in de RES op te nemen.

Reactie

In de RES is een uitwerking van het Klimaatakkoord. In de RES is de ambitie opgenomen van de grootschalige opwek van duurzame energie door wind en zon op land van 3,3 TWh voor 2030. Kernenergie maakt daarvan geen onderdeel uit.

Samenvatting zienswijze: solidariteitsrecht

Indiener vraagt in hoe provincie Overijssel omgaat het met solidariteitsrecht

Reactie

Bij windturbines wordt het solidariteitsrecht relevant in situaties waarbij de bouw en exploitatie van windturbines invloed hebben op de omgeving en de leefomgeving van anderen. Denk hierbij aan aspecten zoals geluidsoverlast, slagschaduw, veiligheid en de afstand tot nabijgelegen gebouwen. Het is belangrijk dat initiatiefnemers, overheden en omwonenden rekening houden met elkaars belangen en samenwerken om een evenwicht te vinden tussen duurzame energieopwekking en het behoud van een prettige leefomgeving.

Voor specifieke normen en regelgeving met betrekking tot windturbines, zoals afstandsnormen en milieueffectrapportages, wordt samengewerkt tussen overheden, adviesorganisaties en belanghebbenden om een balans te vinden tussen duurzaamheid en leefbaarheid. Dit staat beschreven in hoofdstuk 4 van het PPE.

Conclusie

De ingediende zienswijzen hebben niet geleid tot wijzigingen in het PPE of de Omgevingsverordening.

18. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1611) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: voorkeursgebied

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kransen van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven

enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

19. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1612) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: verzoek gebieden uit te sluiten

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogetnummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kransen van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogete.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clusterreis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogete is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

20. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1613) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: verzoek gebieden uit te sluiten

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kransen van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clusterreis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

21. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1614) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: verzoek uitsluiting gebieden

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kransen van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines

over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

22. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1615) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: verzoek uitsluiting gebieden

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kranses van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

23. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1616) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: verzoek uitsluiting gebieden

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kranes van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een cluster eis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

24. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1617) Gebiedsalliantie Olde Maten en Veerslootlanden

Indiener: Gebiedsalliantie Olde Maten en Veerslootlanden

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: verzoek gebieden uit te sluiten

Indiener verzoekt om het gebied ten westen van Rijksweg A28 en ten westen van de Oude Rijksweg in gemeente Staphorst uit te sluiten als gebied voor windturbines, vanwege de landschappelijke en ecologische waarden in dit gebied.

Reactie

We vinden het belangrijk dat windturbines landschappelijk goed ingepast worden, en dat eventuele ecologische effecten goed in kaart worden gebracht. We sluiten het gebied ten westen van de A28 echter niet op voorhand uit.

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om wildgroei van initiatieven tegen te gaan.

Reactie

Wij bieden gemeenten de mogelijkheid om programmeringsafspraken te maken. Door middel van programmeringsafspraken is het mogelijk om een wildgroei van initiatieven tegen te gaan.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

25. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1618) (A)**Indiener: Inwoner**

Onderwerp: Standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: verzoek uitsluiting gebieden

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kranses van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

26. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1619) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: verzoek uitsluiting gebieden

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kranses van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een

eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

27. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1620)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: het waait onvoldoende op land

Indiener acht windturbines niet geschikt voor niet-kustprovincies vanwege te weinig wind en hinder voor omwonenden.

Reactie

In het Klimaatakkoord en de regionale energietransitie hebben het Rijk, gemeenten en de provincies met elkaar afgesproken voor 2030 35 TWh duurzame energie op te wekken door wind en zon op land. Dit betekent voor de provincie Overijssel 3,3 TWh. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van het land geen bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

28. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1621)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: het waait onvoldoende op land

Indiener acht windturbines niet geschikt voor niet-kustprovincies vanwege te weinig wind en hinder voor omwonenden.

Reactie

In het Klimaatakkoord en de regionale energietransitie hebben het Rijk, gemeenten en de provincies met elkaar afgesproken voor 2030 35 TWh duurzame energie op te wekken door wind en zon op land. Dit betekent voor de provincie Overijssel 3,3 TWh. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van het land geen bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

29. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1622) (E)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: polder Mastenbroek

Indiener verzoekt om duidelijk te maken hoe wordt omgegaan met het uitsluitingsgebied Nationaal Landschap IJsseldelta. Indiener geeft aan dat in het OER een gebied is ingetekend in de polder Mastenbroek.

Reactie

De uitvoering van de motie van Provinciale Staten over het aanwijzen zoekgebieden in het Nationaal Landschap IJsseldelta volgt een apart traject en maakt geen deel uit van deze zienswijzenprocedure. Op dit moment lopen er nog onderzoeken over het gebied.

Het gebied in de energiepotentiekaart is per abuis ingetekend en is inmiddels hersteld.

Samenvatting zienswijze: wind op bedrijventerreinen

Indiener verzoekt te verduidelijken of de ingetekende bedrijventerreinen beschikbaar zijn voor één of meer windturbines.

Reactie

In het ontwerpbeleid staat een uitzondering voor de clustereis op bedrijventerreinen. In theorie kunnen er dus één of meerdere windturbines op een bedrijventerrein worden geplaatst.

Samenvatting zienswijze: andere normen dan 2x de tiphoogte

Indiener verzoekt strengere normen te hanteren dan 2x de tiphoogte.

Reactie

Tiphoogtevarianten zijn niet doorslaggevend maar geven inzicht in de energieopbrengstmogelijkheden in verhouding tot milieueffecten. Minder goed gebruik maken van de opbrengstkansen kan zorgen voor onnodige (maatschappelijke) kosten. De maatstaf van 2x de tiphoogte is gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het ontwerp-Nationale Windturbinebepalingen. We gaan ervan uit dat dit een realistischer afstand is dan 3 tot 4x de tiphoogte. Wanneer er een windpark komt, zal gekeken worden naar de dan bestaande regels rondom de minimumafstand.

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om rekening te houden met de vervanging van windturbines na 15 jaar.

Reactie

De vergunningen voor windparken worden verleend voor 25 jaar. De verplichting tot ontmanteling en opruiming van het windpark maken we in een anterieure overeenkomst.

Conclusie

Wij corrigeren het verkeerd ingetekende gebied in het OER.

30. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1624) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: verzoek gebieden uit te sluiten

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kransen van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

31. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1625)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: de soevereiniteit van de gemeente

Indiener verzoekt de soevereiniteit van gemeente Hof van Twente te respecteren.

Reactie

Volgens de Elektriciteitswet is de provincie bevoegd bestuursorgaan voor het verlenen van vergunningen van windparken tussen de 5 en 100 MW. De bevoegdheid ligt bij de provincie. Wij werken samen met de gemeenten in de Regionale Energiestrategie (RES) In dat samenwerkingsverband hebben wij gemeenten verzocht om zoekgebieden voor wind en windbeleid vast te stellen. Zodat de gemeenten konden aangeven waar ze wel of geen windparken willen. Indien gemeenten zoekgebieden hebben aangewezen dan houden wij daarmee rekening. Aanvragen voor windparken moeten wij in behandeling nemen.

In de RES is afgesproken dat alle partners de afspraken zullen opnemen in hun beleid. Dit is bekrachtigd door de gemeenteraden en provinciale Staten van Overijssel. Provincie Overijssel doet dat middels de Omgevingsvisie, Omgevingsverordening, en het PPE. Daarmee heeft het wettelijke status, ook voor vergunningverlening en/of projectbesluit. Volgens de wet kunnen initiatiefnemers zich melden bij de provincie als bevoegd gezag voor windinitiatieven tussen de 5 en 100 MW. Daarbij hanteren we de vastgestelde ruimtelijke kaders om kansrijke initiatieven af te wegen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

32. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1626)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Weidevogels

Samenvatting zienswijze: Staphorsterveld

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in weidevogelgebieden zoals het Staphorsterveld.

Reactie

Wij hebben de weidevogelgebieden in kaart gebracht. Naar aanleiding van het advies van de commissie mer worden twee natuurvarianten opgenomen in het OER. Bij de eerste variant wordt gekeken naar de effecten op natuur wanneer er géén windturbines in NNN-gebied geplaatst kunnen worden. Bij de tweede variant wordt gekeken naar de effecten op de natuur wanneer er geen windturbines in NNN-gebieden én weidevogelgebieden geplaatst kunnen worden.

Wij zien geen reden om gebieden waar veel weidevogels voorkomen op voorhand uit te sluiten voor windenergie. Onze instructieregels voor de leefgebieden weidevogels en de natuurregeling in de Omgevingswet en de bijbehorende uitvoeringsregelingen bieden voldoende kaders voor de weging van de belangen van weidevogels op het moment dat er concrete plannen voor windturbines aan de orde zijn. Op basis van deze concrete plannen kan veel preciezer in beeld gebracht worden welke negatieve effecten op de stand kunnen optreden en welke maatregelen deze negatieve effecten kunnen tegengaan.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

33. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1627)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: verzoek uitsluiting gebieden

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in of nabij natuurgebied Aamsveen.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

34. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1628)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: onderzoek naar beste inpassing

Indiener verzoekt om in ZSDZ-verband te onderzoeken welke logische geclusterde, grensontkennende opstellingen landschappelijk het beste inpassen en verzoekt om deze alternatieven te beoordelen volgens OER-systematiek.

Reactie

In het voorkeursgebied ZSDZ wordt door gemeenten en provincie grensontkennend samengewerkt aan de energietransitie. Binnen het voorkeursgebied hebben de gemeenten zoekgebieden aangewezen waarbinnen de opgave voor grootschalige opwek van windenergie gerealiseerd wordt. De plaatsing binnen de zoekgebieden is afhankelijk van de initiatieven die zich daar al dan niet aandienen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening. We blijven samenwerken in ZSDZ-verband.

35. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1629)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: zienswijze op project Oude Buurserdijk

Samenvatting zienswijze: plan Oude Buurserdijk

Zienswijze is gericht op het plan voor windturbines bij Oude Buurserdijk.

Reactie

Deze zienswijze heeft geen betrekking op het PPE of de Omgevingsverordening. De zienswijzen over een concreet project kunnen later aan de orde komen in de procedure die nog gestart moet worden. We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. Het provinciaal beleid gaat niet over de inpassing van een concreet project. Dat komt later aan de orde. De gemeente Enschede heeft de bevoegdheid tot het aanwijzen van zoekgebieden. Dit geeft voor omwonenden meer duidelijkheid waar wel of geen windturbines kunnen komen. De energiepotentiekaart geeft alleen de technische potentie van een gebied aan, niet of er ook daadwerkelijk windturbines gerealiseerd worden.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

36. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1630)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: zienswijze op project Oude Buurserdijk

Samenvatting zienswijze:

Zienswijze is gericht op het plan voor windturbines bij Oude Buurserdijk.

Reactie

Deze zienswijze heeft geen betrekking op het PPE of de Omgevingsverordening. De zienswijze over een concreet project kunnen later aan de orde komen in de procedure die nog gestart moet worden. We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. Het provinciaal beleid gaat niet over de inpassing van een concreet project. Dat komt later aan de orde. De gemeente Enschede heeft de bevoegdheid tot het aanwijzen van zoekgebieden. Dit geeft voor omwonenden meer duidelijkheid waar wel of geen windturbines kunnen komen. De energiepotentiekaart geeft alleen de technische potentie van een gebied aan, niet of er ook daadwerkelijk windturbines gerealiseerd worden.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

37. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1631) Tegenwind Daarle**Indiener: Tegenwind Daarle**

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: milieunormen

Indiener verzoekt een zorgvuldige toelichting op de Omgevingseffectrapportage in relatie tot de concept-milieunormen. Indiener geeft aan dat RES 1.0 geen rechtsgeldig document is.

Reactie

Bij het OER zijn wij uitgegaan van de landelijke afstandsnormen. Op het moment dat een project in ontwikkeling komt toetsen we aan het dan geldende beleid. De landelijke normering zal op 1 juli 2025 in werking treden. Wij gaan ervan uit dat projecten die nu in ontwikkeling zijn aan de dan geldende landelijke normen getoetst kunnen worden. Elk windpark moet voldoen aan alle wettelijke kaders. Dit is een basisbeginsel ter bescherming van mens en milieu.

Zoals in de Omgevingseffectrapportage is aangegeven zal bij een concreet projectonderzoek gedaan worden naar De effecten van windturbines op mens en milieu worden gedurende het proces op verschillende momenten en op verschillende abstractieniveaus onderzocht. De nadruk in het MER ligt op het onderzoeken en in kaart brengen van (milieu)effecten. De RES 1.0 is vastgesteld in juni 2021 door alle gemeenteraden, met uitzondering van de gemeenteraad van Rijssen-Holtten, en Provinciale Staten. Besluiten van deze organen zijn rechtsgeldig.

Samenvatting zienswijze: de bevoegdheid ligt bij gemeente volgens indiener

Indiener geeft aan dat de provincie de bevoegdheid naar zich toetrekt terwijl deze bij gemeenten ligt. Indiener geeft aan dat ondanks dat in gemeente Hellendoorn nooit een zoekgebied is vastgesteld, provincie wel een besluit heeft genomen om medewerking te verlenen aan energiepark Daarle.

Reactie

Volgens de Elektriciteitswet is de provincie bevoegd bestuursorgaan voor het verlenen van vergunningen van windparken tussen de 5 en 100 MW. De bevoegdheid ligt bij de provincie. Wij werken samen met de gemeenten in de Regionale Energiestrategie (RES). In dat samenwerkingsverband hebben wij gemeenten verzocht om zoekgebieden voor wind en windbeleid vast te stellen. Zodat de gemeenten konden aangeven waar ze wel of geen

windparken willen. Indien gemeenten zoekgebieden hebben aangewezen dan houden wij daar rekening mee.

Aanvragen voor windparken moeten wij in behandeling nemen. Dat hebben wij gedaan bij windpark Daarle. Op dit moment is nog niet te zeggen of dit windpark er ook daadwerkelijk komt. Daartoe moeten de nodige onderzoeken nog gebeuren.

Samenvatting zienswijze: het voorkeursgebied is niet conform het Fundament voor de Omgevingsvisie

Indiener geeft aan dat het voorkeursgebied A1/A35/ATT niet conform het Fundament voor de Omgevingsvisie is. Indiener verzoekt dit aan te passen zodat het voorkeursgebied zich niet ten noorden van Wierden bevindt.

Reactie

De voorkeursgebieden uit het Fundament voor de nieuwe Omgevingsvisie in combinatie met de technische potentie van gebieden, gemeentelijke zoekgebieden en initiatieven die in ontwikkeling zijn, vormen de basis voor het bepalen van de in dit PPE beschreven voorkeursgebieden.

De gebieden zijn niet exact ingetekend. Bij initiatieven op de grenzen van de voorkeursgebieden kijken we dan ook naar de onderliggende kenmerken zoals het landschapstype. Ook betrekken we de zoekgebieden van de gemeenten en lopende initiatieven. De uiteindelijk vastgestelde voorkeursgebieden worden in de nieuwe Omgevingsvisie opgenomen. Door het aanwijzen van zoekgebieden voor wind kan de gemeente gebieden aanwijzen waar windparken kunnen komen.

Samenvatting zienswijze: Energiepark Daarle en Plan De Stouwe

Indiener gaat uitgebreid in op de volgens de indiener aanwezige tekortkomingen van Energiepark Daarle en Plan de Stouwe, waaronder het gebrek aan draagvlak, het ontbreken van een toets met betrekking tot gezondheid, de inpassing in het landschap en de impact op het Natura2000-gebied en de NNN-gebieden, het niet kunnen aansluiten op het net en het ontbreken van lokaal eigendom bij deze projecten.

Reactie

Deze zienswijze heeft geen betrekking op het PPE of de Omgevingsverordening. Zienswijzen over een concreet project kunnen later aan de orde komen in de procedure die nog gestart moet worden.

Samenvatting zienswijze: nadere natuurtoets

Indiener geeft aan dat de bij de PPE gevoegde natuurtoets uit 2022 herzien moet worden op basis van het rapport van Witteveen & Bos gedateerd op november 2023.

Reactie

We denken dat indiener doelt op een rapport dat de gemeente Wierden heeft laten uitvoeren. Dit rapport kan geen onderlegger zijn van het provinciaal beleid omdat het rapport andere uitgangspunten heeft dan het provinciaal beleid. De nadere natuurtoets is gemaakt op de schaal van de provincie en het abstractieniveau van de Omgevingseffectrapportage.

Samenvatting zienswijze: alternatieven in het OER

Indiener geeft aan dat er in het OER geen alternatieven zijn onderzocht.

Reactie

In de Omgevingseffectrapportage is gewerkt met twee alternatieven. Windturbines van 200 meter en windturbines van 280 meter. Zoals in het OER is aangegeven zijn dit de rekenmethodes die ook in de planMER voor de landelijke milieunormen zijn gebruikt. Dit betekent niet dat alleen dergelijke windturbines in aanmerking komen voor vergunningverlening. De effecten van een concreet project en met de dan te plaatsen windturbines komen aan de orde in de projectMER.

Naar aanleiding van het advies van de commissie mer worden twee natuurvarianten opgenomen in het OER. Bij de eerste variant wordt gekeken naar de effecten op natuur wanneer er géén windturbines in NNN-gebied geplaatst kunnen worden. Bij de tweede variant wordt gekeken naar de effecten op de natuur wanneer er geen windturbines in NNN-gebieden én weidevogelgebieden geplaatst kunnen worden.

Samenvatting zienswijze: druk op kernen

Indiener verzoekt om rekening te houden met de druk op de kernen Daarle, Hoge Hexel, Daarlerveen/Vroomshoop en Vriezenveen.

Reactie

Dit komt aan de orde in de projectMER. Bij medewerking aan een windproject wegen wij de druk op kernen mee. Zie hiervoor hoofdstuk 1.3.2 van het PPE.

Samenvatting zienswijze: schadelijke stoffen

Indiener verzoekt om rekening te houden met schadelijke stoffen, waaronder bisfenol A.

Reactie

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Indiener geeft aan dat bij gebrek aan geldende (provinciale) milieunormen er geen projectbesluiten kunnen worden genomen. Indiener geeft aan dat het voorzorgsbeginsel in acht moet worden genomen bij de realisatie van turbines van 200 en 280 meter tipp hoogte. Indiener geeft aan dat in het beleid duidelijker moet worden aangegeven dat het ontwerpbesluit milieunormen nog een lange procesgang moet doorlopen voordat het definitief is. Indiener gaat in op de slechte onderbouwing van het ontwerpbesluit.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: stikstofdepositie

Indiener verzoekt om de externe werking van windturbines op natuurgebieden mee te nemen, alsmede de stikstofdepositie.

Reactie

In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. In de anterieure overeenkomst maken we

afspraken over het herstel van bijvoorbeeld landschap en verdichting van bodem als gevolg van bouwwerkzaamheden.

Samenvatting zienswijze: financiële participatie

Indiener geeft aan dat het verplicht stellen van financiële participatie in strijd is met de rechtstatelijke beginselen van legaliteit en specialiteit.

Reactie

Financiële participatie bij een windturbinepark is een mogelijkheid voor omwonenden om mee te profiteren van de opbrengst van een windturbinepark. Dit is geen verplichting. Volgens dit beginsel mag een bestuursorgaan alleen de belangen behartigen waarvoor de betrokken wet of regeling een grondslag biedt. Dit beginsel is vastgelegd in artikel 3:4 lid 1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Met andere woorden, de overheid mag geen zaken regelen die buiten haar bevoegdheid liggen of waarbij sprake is van willekeur. Bij de eis van 50% lokaal eigendom is hiervan geen sprake. Zie hiervoor de kaders voor lokaal eigendom zoals omschreven in hoofdstuk 4 van het PPE.

Samenvatting zienswijze: kernenergie

Indiener verzoekt om kernenergie in de RES op te nemen.

Reactie

In de RES is de ambitie opgenomen van de grootschalige opwek van duurzame energie door wind en zon op land van 1,5 TWh voor 2030. Kernenergie maakt daarvan geen onderdeel uit.

Samenvatting zienswijze: solidariteitsrecht

Indiener vraagt hoe provincie Overijssel omgaat het met solidariteitsrecht.

Reactie

Bij windturbines wordt solidariteitsrecht relevant in situaties waarbij de bouw en exploitatie van windturbines invloed hebben op de omgeving en de leefomgeving van anderen. Denk hierbij aan aspecten zoals geluidsoverlast, slagschaduw, veiligheid en de afstand tot nabijgelegen gebouwen. Het is belangrijk dat initiatiefnemers, overheden en omwonenden rekening houden met elkaars belangen en samenwerken om een evenwicht te vinden tussen duurzame energieopwekking en het behoud van een prettige leefomgeving.

Voor specifieke normen en regelgeving met betrekking tot windturbines, zoals afstandsnormen en milieueffectrapportages, wordt samengewerkt tussen overheden, adviesorganisaties en belanghebbenden om een balans te vinden tussen duurzaamheid en leefbaarheid. Dit staat beschreven in hoofdstuk 4 van het PPE.

Aanvulling zienswijze: aanpassing voorkeursgebied nabij Wierden

Indiener verzoekt het voorkeursgebied te wijzigen waarbij het gebied ten noorden van Wierden hier geen onderdeel meer van uitmaakt, in verband met de aanwezigheid van beschermde vogels en vleermuizen, grote weidevogelgebieden, waterwingebieden en kanaal Almelo-De Haandrik hier ook ligging heeft.

Reactie

Op grond van de Windladder geldt een voorkeur voor de plaatsing van clusters van windturbines in een veenkoloniaal landschap of een jong heide- en broekontginningslandschap. Windturbines passen het best in deze landschappen. Dit neemt niet weg dat binnen de genoemde voorkeurs-landschapstypen negatieve effecten kunnen optreden, zoals de aantasting van de openheid. Dit vormt een belangrijk aandachtspunt bij de voorbereiding en toetsing van windinitiatieven. Zie 2.3.1 van het PPE.

Conclusie

De bezwaren die zijn ingediend, hebben niet geleid tot wijzigingen in het PPE of de Omgevingsverordening.

38. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1641)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: effecten op de gezondheid

Indiener maakt bezwaar tegen windturbines in verband met slagschaduw, geluidsoverlast, en andere effecten op de gezondheid.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

39. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1642)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: verzoek om gebieden uit te sluiten

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in en nabij het Aamsveen, vanwege waardedaling van de woning; gezondheidseffecten; de negatieve effecten op aanwezige flora en fauna; de verstoring van het gebied als recreatief en educatief gebied; en het gebrek aan draagvlak.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

40. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1643) Buurserzand Rutbeek

Indiener: Belangengroep Buurserzand Rutbeek

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: energiepotentiekaart

Indiener verzoekt om clusternummer 14 en 16 (200m) en 4 (280m) uit de energiepotentiekaart als niet geschikt te verklaren voor het plaatsen van windturbines.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: effect op natura 2000 gebieden

Indiener geeft aan dat er unieke flora en fauna, landgoederen en natura2000-gebied in de nabijheid van de clusters liggen. Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windturbines mogelijk effect kan hebben op de stikstofdepositie in het Natura2000-gebied Buurserzand.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn harde uitsluitingsgronden voor windturbines. De mogelijke effecten van windturbineparken op Natura2000-gebieden worden meegenomen in de projectMER van een concreet project.

Samenvatting zienswijze: wachten op landelijke normen

Indiener verzoekt het beleid vast te stellen op het moment dat de milieunormen definitief zijn vastgesteld door Rijksoverheid.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: wind onrendabel in Twente

Indiener geeft aan dat het onrendabel is om in Twente windturbines te plaatsen in verband met de gemiddelde windsnelheid.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: effect windturbines op verdroging van hoge zandgronden.

Indiener verzoekt rekening te houden met het effect van windturbines op verdroging van hoge zandgronden.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Samenvatting zienswijze: waardevermindering woningen

Indiener verzoekt in het beleid rekening te houden met het waardeverlies van woningen in de buurt van een windturbine.

Reactie

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren.

Mogelijk waardeverlies van woningen komt in een latere fase van de vergunningverlening en/of projectbesluit van het project aan de orde. Indien er sprake is van waardevermindering van woningen dan heeft de eigenaar recht op planschadevergoeding.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

41. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1645) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

42. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1646) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: verzoek aanpassen voorkeursgebieden

Indiener geeft specifiek aan dat het landgoed van de indiener binnen twee keer tiphoogte van cluster 28 ligt. Indiener verzoekt om locatie 28 en 23 te verwijderen als voorkeurslocatie.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening

43. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1647) Buurtkring Usselo

Indiener: Buurtkring Usselo

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: geen windturbines in Usselo en Boekel

Indiener geeft aan de zienswijzen ingediend door 'Geen windmolens in Usselo en Boekelo' en 'Stichting voor Duurzame Plattelandsontwikkeling' te onderschrijven. Indiener vraagt de aandacht voor de aanwezigheid van MFA de Zweede, de vleermuizentoren, rijksmonument en de aanwezigheid van vele woningen in omgeving Enschede West.

Reactie

Deze zienswijze heeft geen betrekking op het PPE of de Omgevingsverordening. Zienswijzen over een concreet project kunnen later aan de orde komen in de procedure die nog gestart moet worden.

Samenvatting zienswijze: Broekheurne

Indiener vraagt aandacht voor de afstemming met de gebiedsgerichte aanpak, waaronder die in buurtschap Broekheurne.

Reactie

De gebiedsagenda Broekheurne is in opdracht van de buurtkring Broekheurne, Stawel en de gemeente Enschede opgesteld. Als provincie zijn we wel betrokken geweest bij het gebiedsproces. De provincie heeft de opdracht, en de bijbehorende gebiedsagenda niet ondertekend noch vastgesteld. We hebben ook geen uitspraak gedaan over dat er in Broekheurne geen windturbines komen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

44. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1648) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

45. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1649) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

46. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1650) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

47. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1651)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Soevereiniteit van Hof van Twente

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt geen windturbines te plaatsen in Hof van Twente en verzoekt om de soevereiniteit van Hof van Twente te respecteren.

Reactie

Volgens de Elektriciteitswet is de provincie bevoegd bestuursorgaan voor het verlenen van vergunningen van windparken tussen de 5 en 100 MW. De bevoegdheid ligt bij de provincie. Wij werken samen met de gemeenten in de Regionale Energiestrategie (RES) In dat samenwerkingsverband hebben wij gemeenten verzocht om zoekgebieden voor wind en windbeleid vast te stellen. Zodat de gemeenten konden aangeven waar ze wel of geen windparken willen. Indien gemeenten zoekgebieden hebben aangewezen dan houden wij daarmee rekening. Aanvragen voor windparken moeten wij in behandeling nemen.

In de RES is afgesproken dat alle partners de afspraken zullen opnemen in hun beleid. Dit is bekrachtigd door de gemeenteraden en provinciale Staten van Overijssel. Provincie Overijssel doet dat middels de Omgevingsvisie, Omgevingsverordening, en het PPE. Daarmee heeft het wettelijke status, ook voor vergunningverlening en projectbesluit. Volgens de wet kunnen initiatiefnemers zich melden bij de provincie als bevoegd gezag voor windinitiatieven tussen de 5 en 100 MW. Daarbij hanteren we de vastgestelde ruimtelijke kaders om kansrijke initiatieven af te wegen.

Samenvatting zienswijze: gezondheidseffecten en milieueffecten

Indiener geeft aan dat windturbines zorgen voor milieuverontreiniging, natuurvernietiging, horizonvervuiling, uitzichtbelemmering, lawaaioverlast, onduidelijke gezondheidseffecten, en negatieve effecten op flora en fauna.

Reactie

In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

48. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1652)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Deze zienswijze is gericht tegen het plan voor windturbines Wind voor Buren in Hof van Twente.

Reactie

Deze zienswijze heeft geen betrekking op het PPE of de Omgevingsverordening. Zienswijzen over een concreet project kunnen later aan de orde komen in de procedure die nog gestart moet worden. We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag

de juiste informatie. Het provinciaal beleid gaat niet over de inpassing van een concreet project. Dat komt later aan de orde. De gemeente Enschede heeft de bevoegdheid tot het aanwijzen van zoekgebieden. Dit geeft voor omwonenden meer duidelijkheid waar wel of geen windturbines kunnen komen. De energiepotentiekaart geeft alleen de technische potentie van een gebied aan, niet of er ook daadwerkelijk windturbines gerealiseerd worden.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

49. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1653)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Deze zienswijze is gericht tegen het plan voor windturbines Wind voor Buren in Hof van Twente.

Reactie

Deze zienswijze heeft geen betrekking op het PPE of de Omgevingsverordening. Zienswijzen over een concreet project kunnen later aan de orde komen in de procedure die nog gestart moet worden. We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. Het provinciaal beleid gaat niet over de inpassing van een concreet project. Dat komt later aan de orde. De gemeente Enschede heeft de bevoegdheid tot het aanwijzen van zoekgebieden. Dit geeft voor omwonenden meer duidelijkheid waar wel of geen windturbines kunnen komen. De energiepotentiekaart geeft alleen de technische potentie van een gebied aan, niet of er ook daadwerkelijk windturbines gerealiseerd worden.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

50. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1654) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

51. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2890) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

52. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1855) Dalfsen

Indiener: Gemeente Dalfsen

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken

Indiener is positief over de mogelijkheid die de provincie biedt voor het maken van programmeringsafspraken.

Reactie

Wij waarderen deze zienswijze.

Samenvatting zienswijze: gemeentelijk beleid

Indiener verzoekt om de toetsing van initiatieven aan gemeentelijke kaders (waaronder lokaal eigendom) op te nemen in het PPE.

Reactie

In hoofdstuk 3.2 is het volgende opgenomen: Met het aanwijzen van zoekgebieden bepalen gemeenten waar windturbines kunnen worden gerealiseerd en waar niet. Een initiatief toetsen wij aan het vastgestelde gemeentelijke beleid mits juridisch houdbaar. Een vergunning kunnen wij niet selecteren dan wel weigeren op niet ruimtelijke gronden. Wij toetsen aan de kaders opgenomen in hoofdstuk 4 van het PPE.

Samenvatting zienswijze: overdracht bevoegdheid

Indiener verzoekt op te nemen dat middels programmeringsafspraken kan worden afgeweken van de eis 'aantoonbaar sneller' bij de overdracht van bevoegd gezag.

Reactie

Artikel 9C lid 4 van de Elektriciteitswet 1998 bepaalt: In afwijking van het eerste lid kunnen gedeputeerde staten besluiten geen projectbesluit vast te stellen als naar hun oordeel besluitvorming door een bestuursorgaan van een gemeente het project kan versnellen of daaraan anderszins aanmerkelijke voordelen zijn verbonden, en het college van burgemeester en wethouders van de betreffende gemeente daarmee instemmen.

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken

Indiener verzoekt om het gemeentelijk grondgebied buiten ZSDZ-gebied in de programmeringsafspraken uit te sluiten als locatie voor de ontwikkeling van windturbines.

Reactie

Dit is inmiddels in de programmeringsafspraken met het voorkeursgebied ZSDZ opgenomen. Hiervoor hoeft het PPE niet aangepast te worden.

Samenvatting zienswijze: windturbines op of nabij bedrijventerreinen

Indiener is positief over de keuze om een uitzondering te maken voor windturbines in de directe nabijheid van bedrijventerreinen.

Reactie

Deze zienswijze leggen we voor aan Provinciale Staten.

Samenvatting zienswijze: Instructieregeling wind

Indiener verzoekt uit te leggen wat wordt bedoeld met artikel 4.108c lid 3.

Reactie

Artikel 4.108c lid 3 moet ervoor zorgen dat alle gemeenten meewerken aan het maken van programmeringsafspraken windenergie. Het alternatief is immers dat Gedeputeerde Staten noodgedwongen anders zelf moeten bepalen hoeveel windturbines er in een gebied moeten komen om aan de RES-doelstellingen te voldoen.

Dit artikel gaat over het maken van programmeringsafspraken. Als provincie zijn wij bevoegd bestuursorgaan voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100 MW. Een aanvraag van een windinitiatief moeten wij binnen de wettelijke termijnen beoordelen en toetsen aan het ruimtelijk beleid. Hierdoor is het niet mogelijk om aanvragen te weigeren wanneer in datzelfde gebied al andere aanvragen zijn gedaan of windturbines staan.

Op verzoek van gemeenten hebben wij de mogelijkheid onderzocht om dergelijke ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dat kan door het creëren van 'schaarse ruimte voor aanvragen van vergunningen voor windturbines. Door het maken van programmeringsafspraken kunnen we deze schaarse ruimte optimaal en op ruimtelijke gronden verdelen. Op die manier kunnen

wij uit meerdere aanvragen de initiatieven selecteren die ruimtelijk het beste passen. Ook is het mogelijk om aanvragen in de tijd te faseren. Om dit alles mogelijk te maken is een wijziging van de Omgevingsverordening nodig en hebben wij het Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE) in concept aangepast. In de Omgevingsverordening is het maximum voor windenergie opgenomen. Dat is het na te streven aandeel windenergie uit de RES 1.0 (circa 2 TWh). Zo creëren wij schaarste. In het concept-PPE beschrijven we de manier waarop we de schaarste over de provincie verdelen. Voor elk gebied hebben wij een maximale invulling van het gebied tot 2030 voorgesteld. Dit maximum per gebied baseren wij op de ruimtelijke eigenschappen, de technische potentie van het gebied, de biedingen van beide RES-regio's en de evenredige verdeling over de voorkeursgebieden

Samenvatting zienswijze: erfmolens

Indiener verzoekt om erfmolens ook toe te staan voor alle inwoners en ondernemers, in plaats van exclusief op agrarische erven.

Indiener verzoekt duidelijk te maken of meerdere erfmolens op één perceel geplaatst kunnen worden. Indiener verzoekt om een maximale ashoogte van 25 meter te hanteren voor erfmolens.

Reactie

De mogelijkheid om erfmolens te plaatsen geldt niet alleen voor agrarische bedrijven, maar ook voor andere bedrijven in het buitengebied. Dat is de reden dat de toevoeging 'agrarisch' in artikel 4.108d lid 1 tussen haakjes is geplaatst.

We hebben er bewust voor gekozen om de mogelijkheid om erfmolens alleen toe te staan bij (agrarische) bedrijven en niet bij burgerwoningen in het buitengebied. Op de bouwpercelen van (agrarische) bedrijven is als regel sprake van een bouwmassa van een behoorlijke omvang, hogere bebouwing en vaak hoog opgaande beplanting. Daardoor is een erf molen bij een (agrarisch) bedrijf minder gauw een storend element in de ruimte. Ook is er op het bouwperceel van een (agrarisch) bedrijf meer ruimte om een erf molen landschappelijk in te passen dan op het erf van een burgerwoning. Er zijn andere manieren om bij burgerwoningen te voorzien in de eigen energiebehoefte. Zo biedt de Omgevingsverordening ruimte om zonnepanelen te plaatsen op het dak van de woning en de bijgebouwen en op ongebruikte delen van het erf.

De instructieregel zegt niet hoeveel erfmolens er op een bouwperceel van een (agrarisch) bedrijf mogen worden geplaatst. Voorwaarde is wel dat dit de ruimtelijke kwaliteit niet mag aantasten.

In de nieuwe instructieregel voor erfmolens hebben wij bewust gekozen voor een maximale tiphoogte van 25 meter. Dat doen we omdat een erf molen met deze hoogte in principe in elk landschap inpasbaar is op een bouwperceel van een (agrarisch) bedrijf. Bij een tiphoogte van 40 meter komt het bouwwerk een stuk verder uit boven de overige bebouwing op het bouwperceel. Als de gemeente hogere erfmolens wil toestaan, dan moet daarvoor een individuele toets worden gedaan aan de hand van de gebiedskenmerken. Dat is geregeld met de uitzonderingsmogelijkheid die is opgenomen in artikel 4.108d lid 3.

Conclusie

De gemeentelijke kaders nemen wij mee in onze afwegingen mits juridisch houdbaar. Dit nemen wij op in het PPE.

53. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1909)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om invulling te geven aan het RES-bod met andere vormen van energie, zoals zon en SMR.

Reactie

In de RES is afgesproken om in Overijssel 3,3 TWh aan duurzame energie door wind en zon op land op te wekken. Andere energiebronnen komen daar nu niet aan de orde.

Samenvatting zienswijze: In Twente waait het onvoldoende

Indiener geeft aan dat Twente een luw windgebied is.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunne leveren.

Samenvatting zienswijze: geluidarm gebied

Indiener verzoekt om het geluidsarme gebied in Buurse te koesteren.

Reactie

De provincie Overijssel kent geen aangewezen stiltegebieden.

Samenvatting zienswijze: waardedaling woningen

Indiener verzoekt om rekening te houden met waardedaling van woningen.

Reactie

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren.

Mogelijk waardeverlies van woningen komt in een latere fase van de vergunningverlening of projectbesluit van het project aan de orde. Indien er sprake is van waardevermindering van woningen dan heeft de eigenaar recht op planschadevergoeding.

Samenvatting zienswijze: Bisfenol A

Indiener verzoekt rekening te houden met de stof bisfenol A.

Reactie

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze: maximum aantal windturbines

Indiener verzoekt duidelijk te maken of er een maximum aan windturbines komt.

Reactie

Gemeenten hebben de mogelijkheid om programmeringsafspraken te maken. Daarin stellen we een maximum per voorkeursgebied vast en maken we afspraken over de fasering. Hierbij spreken we af welk deel van het gebied we wanneer ontwikkelen om zo invulling te geven aan een afgesproken maximum. Zo kunnen we andere relevante ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied ook betrekken. Een maximum aan vergund vermogen voor windparken in een bepaald gebied kunnen wij alleen stellen als voorwaarde voor een evenwichtige toedeling van functies

aan locaties. Een maximum aantal windturbines is niet te stellen omdat op voorhand niet duidelijk is hoeveel GWh een turbine gaat opwekken. Dit hangt af van de plaatsing en soort turbine.

Samenvatting zienswijze: grondwater

Indiener verzoekt om rekening te houden met grondwaterkwaliteit.

Reactie

Het plaatsen van windturbines kan effecten hebben op de bodemkundige en hydrologische situatie in het veld. In de aanlegfase kan de milieu-hygiënische situatie beïnvloed worden door graafwerkzaamheden in de bodem voor het aanleggen van de fundering van de windturbines. Bemalingen en het plaatsen van funderingen kunnen ook het watersysteem beïnvloeden.

Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Indiener verzoekt om te wachten tot de definitie milieunormen zijn vastgesteld. Indiener geeft aan dat Lden-methodiek niet geschikt is voor windturbines.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

In het onderzoek, bij het Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving, is de hinder van hoge en lage tonen onderzocht. Op basis daarvan zijn nieuwe landelijke (concept-)normen opgesteld. Bij de bepaling van de hoogte van de normering is rekening gehouden met laagfrequent geluid en is geconcludeerd dat een aparte norm daarvoor niets toevoegt. Voor tonaal geluid staat in de landelijke (concept-)normen een extra toeslag van 5dB boven op de geluidsnorm.

Samenvatting zienswijze: SF6 gas

Indiener verzoekt om rekening te houden met SF6-gas.

Reactie

SF6-gas is een broeikasgas en wordt veelvuldig gebruikt om schakelstations in het elektriciteitsnetwerk te isoleren (denk aan het elektriciteitshuisje om de hoek). Ook wordt het gebruikt in windturbines, halfgeleiderindustrie, elektronenmicroscopen en dubbel glas van voor 2014. SF6 is een veelgebruikt isolatiegas tegen stroomvonken en wordt om deze reden juist gebruikt in windturbines; het gebruik van een isolatiegas is een veiligheidseis. Omdat SF6 verder een weinig gevaarlijke stof is, worden er vanuit toxicologisch opzicht geen risico's verwacht voor mens of milieu bij eventuele lekkage. Zie verder [Eerste inzicht in emissies van chemische stoffen bij windturbines op land Resultaten quickscan \(rivm.nl\)](#).

Het gebruik van SF6 in bestaande windturbines is substantieel kleiner ten opzichte van andere toepassingen. De grootste bron van SF6 is namelijk dubbel glas dat als afval wordt verwerkt. Daarna zijn hoogspanningsschakelaars, waar SF6 als isolator wordt gebruikt, de belangrijkste bron. Bij het afbreken van windturbines wordt het gas meestal afgevangen en gebruikt in andere apparaten, zodat dit gas niet vrijkomt. Zie verder [SF6 in windturbines | Signalen Leefomgeving en Gezondheid](#).

Voor windturbines zijn er verschillende alternatieven ter vervanging van SF6, zoals het gebruiken van een vacuüm of alternatieve isoleergassen, die niet schadelijk zijn. Deze alternatieven worden al enkele jaren toegepast bij windturbines.

Er zijn internationale afspraken gemaakt om de uitstoot van deze gassen te beperken. Zo reguleert de EU-verordening 517/2014 het gebruik van gefluoreerde broeikasgassen met als doel de klimaatverandering te beperken. De verordening beschrijft ook de voorschriften over de productie, gebruik en de terugwinning van deze stoffen uit een product. In Nederland is de Europese wetgeving vastgelegd in het Besluit gefluoreerde broeikasgassen en ozonlaag afbrekende stoffen.

Het geschatte broeikaseffect door het lekken van SF6 uit windturbines op land wordt geschat op <0,01% van de klimaatwinst door de opwekking van energie. Hoewel de klimaatimpact van gebruik van SF6 in windturbines klein geschat wordt vergeleken de klimaatwinst, is het vanwege de trage afbreeksnelheid van de stof wenselijk om de emissie zo veel mogelijk te beperken. Dit sluit aan bij vigerend beleid van de EU. Op Europees niveau wordt gewerkt aan een verbod van SF in nieuwe systemen voor bepaalde spanningsniveaus en toepassingen. De aanstaande aanscherping van Europese wetgeving, waarna F-gassen met een global warming potential groter dan 10 volledig zullen worden verboden gaat 1 januari 2026 in. Dat betekent dat geen nieuw SF6-houdend materiaal meer mag worden gebruikt in systemen tot en met 24 kilovolt. Dit verbod wordt in de daaropvolgende jaren uitgebreid voor hogere spanningen.

Samenvatting zienswijze:

Indiener heeft zienswijze 10 en 17 integraal overgenomen.

Reactie

Zie voor de beantwoording zienswijze 10 en 17.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

54. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1910) Blauwvinger Energie Coöperatief U.A.

Indiener: Blauwvinger Energie Coöperatief U.A.

Samenvatting zienswijze:

Wij hebben geen aanvulling ontvangen op deze pro forma zienswijze.

55. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1914) Stichting Wierden tegen Wind

Indiener: Stichting Wierden tegen Wind

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: is de ambitie inmiddels gehaald?

Indiener geeft aan dat de landelijke doelstelling voor opwek van duurzame energie voor 2030 al gerealiseerd is.

Reactie

De doelstelling die de indiener aanhaalt uit de Monitor Wind op Land zijn gebaseerd op het

verouderde Energieakkoord uit 2013. Dit Energieakkoord is vervangen door het Klimaatakkoord. Daarin zijn nieuwe doelstellingen opgenomen. In dertig Regionale Energie Strategieën (RES'en) zorgen we ervoor dat we minstens 35 terawattuur (TWh) duurzame energie opwekken met wind- en zonne-energie op land. Voor Overijssel is de doelstelling 3,3 TWh waarvan 2 TWh met windenergie.

Het doel uit het Klimaatakkoord om in 2030 35 terawattuur (TWh) elektriciteit uit zonne- en windparken op land te produceren, blijft haalbaar, hoewel het tempo van verdere concretisering in het afgelopen jaar lijkt te zijn afgenomen. Dit concludeert het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in de Monitor RES 2023: een voortgangsanalyse van de Regionale Energiestrategieën (RES'en). Wind- en zonneparken op land zullen naar verwachting in 2030 tussen de 34 tot 44 TWh elektriciteit produceren. Daarmee zal het doel van 35 TWh zeer waarschijnlijk gehaald worden. Echter, het oorspronkelijke streefdoel van 55 TWh van de inmiddels demissionaire minister voor Klimaat en Energie komt niet in zicht.

Samenvatting zienswijze: TNO-onderzoek naar klimaatakkoord

Indiener geeft aan dat de werkwijze bij het klimaatakkoord bekritiseerd is door TNO.

Reactie

De relevantie van het onderzoek is tweeledig. Enerzijds helpt het begrijpen hoe het Klimaatakkoord tot stand is gekomen, en wat eventuele punten voor verbetering in de opzet en het verloop van het klimaattafeloverleg zouden zijn. Deze inzichten zijn relevant voor een hypothetische volgende ronde van het Klimaatakkoord, maar ook voor het toepassen van een dergelijk overlegproces voor andere beleidsvraagstukken. Anderzijds kan op basis van een gedegen begrip van de totstandkoming van het Klimaatakkoord worden bepaald waar in de implementatie en uitvoering van de afspraken aandacht aan moet worden geschonken. (TNO-rapport | TNO 2021 P12357)

Samenvatting zienswijze: RES 1.0

Indiener geeft aan dat de biedingen door gemeenteraden zijn vastgesteld in RES 1.0.

Reactie

De gemeenteraden hebben in juni 2021 ingestemd met de RES 1.0 waarin is voor Twente de regionale ambitie opgenomen om voor 2030 1,5 TWh grootschalige opwek van duurzame energie door zon en wind op land te realiseren. Ook is besloten om in het proces naar de RES 2.0 te streven naar een regionale verdeling van 60% wind en 40% zon. Dit betekent dat de Twentse gemeenten een streven hebben van 900 GWh wind.

Samenvatting zienswijze: SMB-richtlijn

Indiener doet een beroep op het voorzorgsbeginsel en de SMB-richtlijn en vraagt om objectief en gevalideerd wetenschappelijk onderzoek dat windturbines geen risico's meebrengen voor de gezondheid. Voor het OER hebben de inhoudsvereisten zoals opgesomd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit als basis gediend. Ook procedureel gezien is gewerkt volgens de verplichtingen die voorheen de Wet milieubeheer en nu de Omgevingswet met zich meebrengt. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit vormen de implementatie van de Europese SMB-richtlijn in de Nederlandse wetgeving. Het OER voldoet daarmee aan de bepalingen uit de SMB-richtlijn. Een beroep op het voorzorgsbeginsel strekt niet zo ver dat dat op basis van publicaties waarin alleen een mogelijk verband wordt gelegd tussen windturbines en gezondheidsklachten, er geen windbeleid kan worden ontwikkeld.

Samenvatting zienswijze: clustergebieden

Indiener verzoekt het clustergebied ten noorden van Wierden te schrappen.

Indiener verzoekt cluster 43 te schrappen vanwege de ligging nabij een woonkern.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege

landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: verbindingroutes Natura2000

Indiener verzoekt om rekening te houden met de verbindingroutes voor dieren tussen de Natura2000-gebieden.

Reactie

In het OER is rekening gehouden met het Nationaal NatuurNetwerk (NNN). Dat wil zeggen dat beoordeeld is in hoeverre sprake is van overlap is van potentiële windturbine locaties met het NNN. Hoe groter de overlap hoe slechter de potentiële locatie scoort. Bij de voorbereiding van concrete initiatieven zal hieraan nader aandacht moeten worden besteed. Dit geldt ook voor eventuele verbindingzones buiten het NNN.

Naar aanleiding van het advies van de commissie mer worden twee natuurvarianten opgenomen in het OER. Bij de eerste variant wordt gekeken naar de effecten op natuur wanneer er géén windturbines in NNN-gebied geplaatst kunnen worden. Bij de tweede variant wordt gekeken naar de effecten op de natuur wanneer er geen windturbines in NNN-gebieden én weidevogelgebieden geplaatst kunnen worden.

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt rekening te houden met de uitstoot van schadelijke stoffen door windturbines en de effecten daarvan op het milieu.

Reactie

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Indiener verzoekt om te wachten op de vaststelling van de landelijke milieunormen.

Indiener verzoekt geen windturbines te plaatsen totdat windturbines daadwerkelijk minder geluidsoverlast veroorzaken.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen. In het onderzoek, bij het Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving, is de hinder van hoge en lage tonen onderzocht. Op basis daarvan zijn nieuwe landelijke (concept-)normen opgesteld. Bij de bepaling van de hoogte van de normering is rekening gehouden met laagfrequent geluid en is geconcludeerd dat een aparte norm daarvoor niets toevoegt. Voor tonaal geluid staat in de landelijke (concept-)normen een extra toeslag van 5dB boven op de geluidsnorm.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

56. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1912) Vereniging Behoud Tweekelo

Indiener: Vereniging Behoud Tweekelo

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: Atlas van Overijssel.

Indiener geeft aan dat de voorkeursgebieden niet overeenkomen met de kaart 'Kansrijk zoekgebied voor windenergie' uit de Atlas van Overijssel.

Reactie

De kaart 'Kansrijk zoekgebied voor windenergie' is een achterhaalde kaart en bevat daardoor niet de juiste informatie om geschikte locaties voor windenergie inzichtelijk te maken. We zullen deze kaartlaag verwijderen uit het Geoportaal.

Samenvatting zienswijze: de vollasturen worden overschat

Indiener geeft aan dat er meer windturbines nodig zijn om de doelstelling voor het zoekgebied te kunnen halen in verband met een overschatting van de vollasturen.

Reactie

De in het OER gehanteerde vollasturen zijn gebruikt om globaal te toetsen hoeveel windturbines nodig zijn om aan de doelstelling voor de opwekking van windenergie te voldoen. De werkelijke vollasturen zijn niet alleen afhankelijk van de locatie maar ook van het type windturbine. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject om de opbrengst te begroten en te beoordelen of de in het businessplan begrootte opbrengst kan worden gerealiseerd.

Samenvatting zienswijze: het gebied Tweekelo

Indiener geeft aan dat het gebied Tweekelo als zeer hoge waardering is geclassificeerd, en dat (hoge) windturbines niet landschappelijk in te passen zijn.

Reactie

In de omgevingseffectrapportage zijn de wettelijke uitsluitingszones gehanteerd. Vanuit dat oogpunt kunnen er windturbines geplaatst worden. In het OER zijn wel 'zachtere' omgevingsfactoren meegenomen om te duiden of dit vanuit landschappelijk oogpunt een logische locatie is. Mocht zich een initiatiefnemer melden om windturbines te realiseren op deze locatie dan zal er in een vervolgonderzoek aandacht zijn voor landschappelijke inpassing.

Samenvatting zienswijze: de gemeente heeft een gebiedsproces doorlopen

Indiener geeft aan dat in het gebied een gebiedsproces is doorlopen, dat is bekrachtigd door de gemeenteraad van Enschede.

Reactie

Het blijft van belang dat een gemeente zoekgebieden aanwijst, zeker ook in de provinciale voorkeursgebieden. Met het aanwijzen van zoekgebieden bepalen gemeenten waar windturbines kunnen worden gerealiseerd en waar niet. De situatie kan ontstaan dat sommige gemeenten – ondanks ruimtelijke geschiktheid en noodzaak in relatie tot de ambitie – geen zoekgebieden aanwijzen. Volgens de wet kunnen initiatiefnemers zich melden bij de provincie als bevoegd gezag voor windinitiatieven tussen de 5 en 100 MW. Daarbij hanteren we de vastgestelde ruimtelijke kaders om kansrijke initiatieven af te wegen. Waar initiatieven passen binnen die kaders kan de provincie de gemeente zo nodig een aanwijzing geven tot ruimtelijke

inpassing, dan wel zelf met een projectbesluit het initiatief mogelijk maken. Het aanwijzen van zoekgebieden door de gemeente heeft nog steeds prioriteit.

Samenvatting zienswijze: wat is lokaal eigendom

Indiener verzoekt duidelijk te definiëren wat onder lokaal wordt verstaan. Indiener verzoekt om duidelijk te maken wat er gebeurt wanneer 50% lokaal eigendom niet wordt gehaald.

Reactie

De definitie van lokaal eigendom staat beschreven in hoofdstuk 4 van het PPE. Lokaal eigendom is een middel om lokaal zeggenschap over een energieproject te realiseren en de lusten en lasten in het gebied evenredig te verdelen. Lokaal eigendom beperkt zich niet tot het projectgebied (de direct omwonenden), maar betreft het gebied met alle betrokkenen die lusten of lasten van het project (kunnen) ervaren. Het is daarbij van belang dat iedereen in het gebied die mee wil doen, deel kan nemen."

Om te zorgen dat zowel de zeggenschap van omwonenden geregeld wordt als dat de lusten lokaal terecht komen, is het van belang dat lokaal eigendom vroegtijdig (vanaf de vroege ontwikkelfase) wordt gerealiseerd. De keerzijde van lokaal eigendom is dat het ook vraagt om ondernemerschap, investeren en risico lopen. (Gedeeltelijk) collectief eigendom van het project met bijvoorbeeld een energiecoöperatie, is vaak de invulling van lokaal eigendom. Er zijn ook andere manieren om lokaal eigendom in te vullen, zoals lokale energiegemeenschappen of een overheidsdeelname, bijvoorbeeld door een gemeentelijk of regionaal energiebedrijf.

Samenvatting zienswijze: gesocialiseerde grondvergoeding

Indiener verzoekt om gesocialiseerde grondvergoeding te introduceren.

Reactie

Een gesocialiseerde grondvergoeding betekent dat de grondeigenaren (en ook pachters) binnen het gebied waarin de bouw van windmolens volgens de normen mogelijk is (het ontwikkelgebied), samen de vergoeding voor het opstalrecht delen. Dat betekent dus dat de opbrengst niet alleen naar de toevallige eigenaar gaat van het perceel waar de molens op komen te staan, maar dat alle grondeigenaren in het ontwikkelgebied een vergoeding krijgen. De verdeling van deze vergoeding bepalen alle grondeigenaren en pachters in het gebied. Vanuit deze afspraak over een vergoeding voor iedereen kijken we naar de beste plek voor de windmolen voor iedereen. Het maakt dan namelijk niet meer uit wie de toevallige grondeigenaar is en zonder deze afspraak als enige de grondvergoeding zou krijgen. We nemen deze suggestie mee in het PPE.

Samenvatting zienswijze: tijdelijke opslag van energie

Indiener verzoekt om rekening te houden met de (tijdelijke) opslag van opgewekte energie in verband met netcongestie, en andere vormen van energie.

Reactie

Deze mogelijkheid onderzoeken wij en maakt onderdeel uit van de energievisie.

Samenvatting zienswijze: verzoek om inwoners te ondersteunen in kennis en geld

Indiener verzoekt om, indien er windturbines in de buurt komen, de inwoners van het gebied te ondersteunen met specialistische kennis en/of de financiering hiervoor.

Reactie

In het PPE is opgenomen dat wij energiecoöperaties ondersteunen. In hoofdstuk 4.2.4.2 staat hoe wij energieinitiatieven verder professionaliseren. Lokaal eigendom wordt in de praktijk ingevuld door (deels) eigenaar te zijn van een project. Vaak in de vorm van een energiecoöperatie of lokaal energie-initiatief (LEI). De LEI's spelen dan een belangrijke rol bij het realiseren van lokaal eigendom. Het realiseren van lokaal eigendom in de vorm van juridisch eigendom vraagt ondernemerschap, financiële inbreng, kennis/kunde en risico's lopen. De provincie ondersteunt coöperaties bij het professionaliseren van de organisatie. Dit

doen we onder andere door het beschikbaar stellen van kennis en expertise, in de vorm van personele inzet en het organiseren van kennis sessies.

Conclusie

We nemen het voorstel van een gesocialiseerde grondvergoeding mee in het PPE. We halen de kaartlaag *Kansrijk zoekgebied voor windenergie* uit het Geoportaal.

57. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1913) Ommen

Indiener: Gemeente Ommen

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken

De gemeente Ommen spreekt haar waardering uit voor de mogelijkheid van het maken van programmeringsafspraken en het voorbereidingsbesluit.

Reactie

Wij waarderen deze zienswijze.

Samenvatting zienswijze: de maximale ambitie van 400 GWh in het voorkeursgebied Ommen-Hardenberg is in strijd met de afspraken uit de RES 1.0

De gemeente Ommen geeft aan dat de provinciale ambitie te hoog is. De gemeente Ommen wil de ambitie verhogen van 34 GWh naar 80 GWh.

Reactie

Gemeenten hebben de mogelijkheid om programmeringsafspraken te maken. Daarin stellen we een maximum per voorkeursgebied vast en maken we afspraken over de fasering. Hierbij spreken we af welk deel van het gebied we wanneer ontwikkelen om zo invulling te geven aan een afgesproken maximum. Zo kunnen we andere relevante ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied ook betrekken. Een maximum aan vergund vermogen voor windparken in een bepaald gebied kunnen wij alleen stellen als voorwaarde voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De optie om programmeringsafspraken te maken is een kans die wij bieden en zeker géén verplichting. Als u ervoor kiest om geen programmeringsafspraken te maken, ontstaat een restgebied waarvoor het plafond de gezamenlijke openstaande ruimte is tot de 2 TWh. Ook die ruimte moet openbaar en transparant worden verdeeld. Dat doen wij dan volgens de verdeling in het PPE.

Samenvatting zienswijze: definitie lokaal eigendom

De gemeente vraagt waarom de provincie de definitie van lokaal eigendom van de RES 1.0 niet heeft overgenomen.

Reactie

Omdat RES West-Overijssel en RES Twente een verschillende definitie hebben van lokaal eigendom. De definitie van lokaal eigendom zoals in het PPE staat omschrijven bouwt voort op deze definities, maar voegt daaraan toe dat iedereen die in het gebied mee wil doen, ook daadwerkelijk deel kan nemen. Op die manier is lokaal eigendom inclusiever georganiseerd.

In RES West-Overijssel wordt onder lokaal eigendom verstaan dat "een collectief van lokale inwoners en/of lokaal gewortelde bedrijven gezamenlijk (mede)-eigenaar is van zon- of windprojecten".

In RES Twente wordt onder lokaal eigendom verstaan dat "inwoners en ondernemers collectief (geheel of gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark, meestal in de vorm van een (...) coöperatie, en zeggenschap hebben over (de ontwikkeling van) het project, inclusief (een deel) van de opbrengsten. Eigenaarschap houdt dus ook in dat het burgercollectief een financieel risico loopt".

In het PPE definiëren wij lokaal eigendom als "een middel om lokaal zeggenschap over een energieproject te realiseren en de lusten en lasten in het gebied evenredig te verdelen. Lokaal eigendom beperkt zich niet tot het projectgebied, maar betreft het gebied met alle betrokkenen die lusten of lasten van het project ervaren. Het is daarbij van belang dat iedereen in het gebied die mee wil doen, deel kan nemen".

Samenvatting zienswijze: minimaal 50% lokaal eigendom is niet geborgd door alleen te toetsen aan ruimtelijke kwaliteit

De gemeente is van oordeel dat de provincie eisen kan stellen in een programma van eisen waardoor het opleggen van minimaal 50% lokaal eigendom als criterium juridisch kan worden meegenomen in de beoordeling van initiatieven. Volgens de gemeente geeft de Omgevingswet hiertoe de ruimte.

Reactie

Voor het creëren van schaarste maken wij programmeringsafspraken. In het PPE nemen we de selectiecriteria op zodat deze transparant, navolgbaar en objectief zijn. Omdat deze selectiecriteria gemaakt zijn om vergunningen ingevolge de Omgevingswet te selecteren moeten die ruimtelijk van aard zijn.

De voorbeelden die ons gegeven zijn waarbij het wel mogelijk is te selecteren op lokaal eigendom zijn het aanbestedingsrecht en het tenderen waarbij de gemeente grondposities inbrengt. Dat is niet aan de orde bij het creëren van schaarse vergunningen voor windparken. PR ziet grote risico's van het opnemen van lokaal eigendom als selectie criterium van de schaarse vergunningen. Ook al scoren 2 initiatieven ruimtelijk gelijk dan nog kan lokaal eigendom niet het selectie criterium zijn omdat je hiermee een oneigenlijke weigeringsgrond creëert. PR snapt de verwarring van de aangehaalde experts. Die reacties zijn gebaseerd op het aanbestedingsrecht en het tenderen van een grondpositie. Bij het PPE en het verdelen van de schaarse rechten gaat het om het verlenen van een ruimtelijke vergunning waaraan alleen ruimtelijke argumenten ten grondslag mogen worden gelegd. In de vaste jurisprudentie zijn verloten en het molenaarsprincipe wel geaccepteerd. PR adviseert om bij die geaccepteerde selectiecriteria te blijven. Dit voorkomt dat een weigering van een vergunning/projectbesluit vernietigd wordt bij de RvS.

Het is in ieders belang – in het kader van rechtszekerheid en voorzienbaarheid – om ons bij het verdelen van de schaarse rechten te beperken tot volledig risicoloze en algemeen geaccepteerde weigeringsgronden. Het is immers in niemands belang dat een verdeelgrond door de RvS als onrechtmatig wordt aangemerkt en een weigering wordt vernietigd. Het hanteren van niet-ruimtelijke argumenten in een verdeelprocedure van ruimtelijke besluiten heeft geen basis in de jurisprudentie en gaat in tegen het normale beoordelingskader van vergunningen en projectbesluiten. Onderstaand verhaal komt eigenlijk neer op het argument 'er is geen jurisprudentie dat het niet mag, dus wie weet mag het'. Gezien de grote risico's die horen bij het gebruiken van een onrechtmatige verdeelsystematiek vinden we die werkwijze niet verantwoord. Ons advies blijft dan ook om te blijven bij het advies van Pels om ons te beperken tot de ruimtelijke toets en een eventuele doorslaggevende loting bij gelijkwaardige initiatieven.

Het staat gemeenten uiteraard vrij bij hun eigen gronduitgiften eigen voorwaarden te hanteren.

Samenvatting zienswijze: de ruimtelijke beoordelingscriteria zijn niet helder

De gemeente vraagt hoe de inhoudelijke beoordeling op ruimtelijke kwaliteit plaatsvindt over de hoogte van windturbines versus het aantal. De gemeente mist het toetsingscriteria hoe windturbines met een tiphoogte van 250 meter afgewogen wordt ten opzichte van windturbines met een tiphoogte van 150 meter.

Reactie

In de Omgevingseffectrapportage hebben wij twee varianten uitgewerkt: turbines met een

tiphoogte van 200 meter en van 280 meter. Windturbines met een tiphoogte van 150 meter zijn niet meer gangbaar en niet meer verkrijgbaar.

Samenvatting zienswijze: onduidelijk is of realisatie haalbaar is gelet op invulling randvoorwaarden

De gemeente vraagt zich af hoe de planning van het PPE zich verhoudt tot de planning van Enexis.

Reactie

Het is bekend dat netcongestie een probleem is. Wij hebben regelmatig contact met Enexis om de aansluiting van de windambitie te bespreken. Op projectniveau kan het zijn dat projecten niet direct aangesloten worden. Enexis heeft aangegeven dat hele ambitie uit de RES met een verdeling 60% wind kan worden aangesloten. Enexis doet daarvoor de investeringen.

Samenvatting zienswijze: nieuwe ontwikkeling in voorkeursgebieden worden uitgesloten

In artikel 4.108a lid 1 is opgenomen dat nieuwe ontwikkelingen, die een optimale invulling in het gebied voor grootschalige clustering van windturbines in de weg staan, worden uitgesloten. De gemeente verzoekt dit punt nader te concretiseren of te schrappen.

Reactie

We hebben voorkeursgebieden aangewezen die kansen bieden voor grootschalige clusters van windturbines. Met grootschalige windclusters kan een zeer groot deel van de opgave van de verduurzaming van de energievoorziening gerealiseerd worden. Door in te zetten op grootschalige clustering van wind in gebieden die zich daarvoor lenen, voorkomen wij versnippering van de opgave en de nadelige effecten daarvan op het landschap.

Omdat er niet zoveel gebieden zijn in Overijssel die zich lenen voor grootschalige clusters van windturbines, is het belangrijk daar zuinig op te zijn. Zeker omdat er voor de periode na 2030 nog nieuwe opgaven op ons afkomen door de toenemende vraag naar duurzaam opgewekte elektriciteit. Dat is de reden dat wij kritisch zijn op ontwikkelingen die een optimale opstelling in de weg kunnen staan in gebieden die zich lenen voor een grootschalig cluster van windturbines.

De instructieregel in artikel 4.108a is geen verbod op nieuwe ontwikkelingen in voorkeursgebieden. Wel zorgt deze instructieregel ervoor dat gemeenten zorgvuldig nagaan hoe die nieuwe ontwikkelingen zich verhouden tot de potenties van het gebied voor de grootschalige opwek van windenergie. Het is nu nog onzeker wanneer er daadwerkelijk windturbines in de voorkeursgebieden gerealiseerd worden. Wel is zeker dat er nog veel meer windturbines geplaatst moeten worden om de huidige en de toekomstige RES-doelstellingen te halen. Daarom handhaven wij de instructieregel die gemeenten opdraagt ervoor te zorgen dat bij nieuwe ontwikkelingen verzekerd moet zijn dat die een optimale opstelling voor een grootschalig cluster niet in de weg zitten.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

58. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1917) Stichting Twickel

Indiener: Stichting Twickel

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: uitzondering voor landgoed Twickel

Indiener verzoekt om landgoed Twickel uit te zonderen van het voorkeursgebied windenergie en geen medewerking te verlenen aan het project Wind voor Buren.

Reactie

Een voorkeursgebied is geen zoekgebied. Het is aan de gemeente om zoekgebieden aan te wijzen. We hebben voorkeursgebieden aangewezen die kansen bieden voor grootschalige clusters van windturbines. Met grootschalige windclusters kan een zeer groot deel van de opgave van de verduurzaming van de energievoorziening gerealiseerd worden. Door in te zetten op grootschalige clustering van wind in gebieden die zich daarvoor lenen, voorkomen wij versnippering van de opgave en de nadelige effecten daarvan op het landschap.

Omdat er niet zoveel gebieden zijn in Overijssel die zich lenen voor grootschalige clusters van windturbines, is het belangrijk daar zuinig op te zijn. Zeker omdat er voor de periode na 2030 nog nieuwe opgaven op ons afkomen door de toenemende vraag naar duurzaam opgewekte elektriciteit. Dat is de reden dat wij kritisch zijn op ontwikkelingen die een optimale opstelling in de weg kunnen staan in gebieden die zich lenen voor een grootschalig cluster van windturbines.

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: alternatief voor wind voor burenen

Het landgoed van Stichting Twickel bevat grote cultuur,- natuur,- en landschapswaarden, waarvan het grotendeels in NNN-gebied ligt.

Indiener verzoekt om bij project Wind voor Buren rekening te houden met de afstand tot woningen en bebouwing; de vogel- en habitatrictlijn; radarverstoring; reserveringsgebied buisleidingen van nationaal belang; overige kabels en leidingen; de grondwaterstanden bij bouw en gebruik van windturbines.

Indiener gaat graag in gesprek om te komen tot een alternatief en integraal plan voor Wind voor Buren.

Reactie

Deze zienswijze heeft geen betrekking op het PPE of Omgevingsverordening. Zodra het project wind voor Buren gestart is kunnen deze zienswijzen aan de orde komen bij de afweging van dit project.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

59. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1919) Werkgroep RES West-Overijssel

Indiener: Werkgroep RES West-Overijssel

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze:

Indiener geeft aan dat de memorie van toelichting bij de Omgevingswet ruimte biedt om projecten zo vroeg mogelijk lokaal te organiseren. Indiener geeft aan dat de Richtlijn Hernieuwbare Energie en de Richtlijn Interne Markt voor Elektriciteit allebei lokale energieinitiatieven als actieve deelnemer introduceren.

Reactie

Wij ondersteunen deze zienswijze. Dit is ook het uitgangspunt van het PPE.

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om lokaal eigendom mee te nemen in de beoordeling van initiatieven omdat dit ook een ruimtelijk criterium is.

Reactie

Voor het creëren van schaarste maken wij programmeringsafspraken. In het PPE nemen we de selectiecriteria op zodat deze transparant, navolgbaar en objectief zijn. Omdat deze selectiecriteria gemaakt zijn om vergunningen ingevolge de Omgevingswet te selecteren moeten die ruimtelijk van aard zijn.

De voorbeelden die ons gegeven zijn waarbij het wel mogelijk is te selecteren op lokaal eigendom zijn het aanbestedingsrecht en het tenderen waarbij de gemeente grondposities inbrengt. Dat is niet aan de orde bij het creëren van schaarse vergunningen voor windparken. PR ziet grote risico's van het opnemen van lokaal eigendom als selectie criterium van de schaarse vergunningen. Ook al scoren 2 initiatieven ruimtelijk gelijk dan nog kan lokaal eigendom niet het selectie criterium zijn omdat je hiermee een oneigenlijke weigeringsgrond creëert. PR snapt de verwarring van de aangehaalde experts. Die reacties zijn gebaseerd op het aanbestedingsrecht en het tenderen van een grondpositie. Bij het PPE en het verdelen van de schaarse rechten gaat het om het verlenen van een ruimtelijke vergunning waaraan alleen ruimtelijke argumenten ten grondslag mogen worden gelegd. In de vaste jurisprudentie zijn verloten en het molenaarsprincipe wel geaccepteerd. PR adviseert om bij die geaccepteerde selectiecriteria te blijven. Dit voorkomt dat een weigering van een vergunning/projectbesluit vernietigd wordt bij de RvS.

Het is in ieders belang – in het kader van rechtszekerheid en voorzienbaarheid – om ons bij het verdelen van de schaarse rechten te beperken tot volledig risicoloze en algemeen geaccepteerde weigeringsgronden. Het is immers in niemands belang dat een verdeelgrond door de RvS als onrechtmatig wordt aangemerkt en een weigering wordt vernietigd. Het hanteren van niet-ruimtelijke argumenten in een verdeelprocedure van ruimtelijke besluiten heeft geen basis in de jurisprudentie en gaat in tegen het normale beoordelingskader van vergunningen en projectbesluiten. Onderstaand verhaal komt eigenlijk neer op het argument 'er is geen jurisprudentie dat het niet mag, dus wie weet mag het'. Gezien de grote risico's die horen bij het gebruiken van een onrechtmatige verdeelsystematiek vinden we die werkwijze niet verantwoord. Ons advies blijft dan ook om te blijven bij het advies van Pels om ons te beperken tot de ruimtelijke toets en een eventuele doorslaggevende loting bij gelijkwaardige initiatieven.

Samenvatting zienswijze: ondersteuning lokale energieinitiatieven

Indiener verzoekt de ondersteuning voor lokale energieinitiatieven nader uit te werken door:

1. In het PPE op te nemen dat provincie Overijssel zorgdraagt voor de financiering van de ontwikkelkosten die door het lokaal energie-initiatief moet worden opgebracht.
2. In de programmeringsafspraken op te nemen dat de fasering wordt afgestemd met gemeenten zodat gebieden met lokaal eigendom op tijd in positie zijn om een initiatief in te dienen.
3. Zorg te dragen voor de financiering van onderzoeken benodigd in kader van de indieningsvereisten, zoals ruimtelijke onderbouwing, landschappelijke inpassing met visualisaties; de kosten voor een samenwerkingsovereenkomst; en kosten voor het volgen van een omgevingsproces.
4. Lokale energieinitiatieven als NGO's te kwalificeren en daarmee te kunnen ondersteunen zonder dat sprake is van mededinging of staatsteun.

Reactie

1. Via het Energiefonds Overijssel wordt financiële ondersteuning geboden aan coöperaties voor de kosten in de risicovolle ontwikkelfase. Tegelijkertijd – zoals ook in de RES aangegeven – gaat het om lusten én lasten. Een coöperatie zal ook altijd zelf moeten investeren in de ontwikkelfase en daarna.

2. Een fasering van gebieden kan enkel plaatsvinden op ruimtelijke gronden. De mate waarin een potentiële ontwikkelaar – coöperatief of commercieel – klaar staat om een aanvraag in te dienen kan, zal en mag niet meewegen in de fasering.
3. Het format dat gehanteerd wordt om een aanvraag in te dienen – in het kader van de programmeringsafspraken – vraagt niet om de onderbouwing van de aanvraag met uitgebreide onderzoeken. Eventuele (beperkte) kosten die gemaakt worden zijn voor rekening van de initiatiefnemer.
4. Financiële ondersteuning van coöperaties via de provincie vindt plaats door het Energiefonds Overijssel. Wij zien er daarbij geen meerwaarde in om LEI's aan te merken als NGO's.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

60. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1920) Wij Duurzaam Staphorst

Indiener: Wij Duurzaam Staphorst

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze:

Indiener geeft aan dat het beleid helpt om wildgroei van initiatieven tegen te gaan en ziet dit als positieve ontwikkeling.

Reactie

Wij zien deze zienswijze als ondersteuning van het voorgenomen beleid.

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om binnen de programmeringsafspraken de focus te leggen binnen de vastgestelde voorkeurs- en zoekgebieden van respectievelijk Overijssel en Staphorst, en initiatieven daarbuiten te voorkomen.

Reactie

Het doel van programmeringsafspraken is inderdaad om de focus te leggen op de vastgestelde voorkeurs- en zoekgebieden en initiatieven daarbuiten te voorkomen.

Samenvatting zienswijze: indiener wil betrokken worden bij de programmeringsafspraken

Indiener verzoekt om betrokken te worden bij de programmeringsafspraken van gemeente Staphorst. Indiener verzoekt om lokaal eigendom mee te nemen in de beoordeling van initiatieven.

Reactie

De programmeringsafspraken zijn afspraken tussen de provincie en gemeenten. Lokaal eigendom als selectiecriteria

Voor het creëren van schaarste maken wij programmeringsafspraken. In het PPE nemen we de selectiecriteria op zodat deze transparant, navolgbaar en objectief zijn. Omdat deze selectiecriteria gemaakt zijn om vergunningen ingevolge de Omgevingswet te selecteren moeten die ruimtelijk van aard zijn.

De voorbeelden die ons gegeven zijn waarbij het wel mogelijk is te selecteren op lokaal eigendom zijn het aanbestedingsrecht en het tenderen waarbij de gemeente grondposities inbrengt. Dat is niet aan de orde bij het creëren van schaarse vergunningen voor windparken. PR ziet grote risico's van het opnemen van lokaal eigendom als selectiecriteria van de schaarse vergunningen. Ook al scoren 2 initiatieven ruimtelijk gelijk dan nog kan lokaal eigendom niet het selectiecriteria zijn omdat je hiermee een oneigenlijke weigeringsgrond creëert. PR snapt de verwarring van de aangehaalde experts. Die reacties zijn gebaseerd op

het aanbestedingsrecht en het tenderen van een grondpositie. Bij het PPE en het verdelen van de schaarse rechten gaat het om het verlenen van een ruimtelijke vergunning waaraan alleen ruimtelijke argumenten ten grondslag mogen worden gelegd. In de vaste jurisprudentie zijn verloten en het molenaarsprincipe wel geaccepteerd. PR adviseert om bij die geaccepteerde selectiecriteria te blijven. Dit voorkomt dat een weigering van een vergunning/projectbesluit vernietigd wordt bij de RvS.

Het is in ieders belang – in het kader van rechtszekerheid en voorzienbaarheid – om ons bij het verdelen van de schaarse rechten te beperken tot volledig risicoloze en algemeen geaccepteerde weigeringsgronden. Het is immers in niemands belang dat een verdeelgrond door de RvS als onrechtmatig wordt aangemerkt en een weigering wordt vernietigd. Het hanteren van niet-ruimtelijke argumenten in een verdeelprocedure van ruimtelijke besluiten heeft geen basis in de jurisprudentie en gaat in tegen het normale beoordelingskader van vergunningen en projectbesluiten. Onderstaand verhaal komt eigenlijk neer op het argument 'er is geen jurisprudentie dat het niet mag, dus wie weet mag het'. Gezien de grote risico's die horen bij het gebruiken van een onrechtmatige verdeelsystematiek vinden we die werkwijze niet verantwoord. Ons advies blijft dan ook om te blijven bij het advies van Pels om ons te beperken tot de ruimtelijke toets en een eventuele doorslaggevende loting bij gelijkwaardige initiatieven.

Het staat gemeenten uiteraard vrij bij hun eigen gronduitgiften eigen voorwaarden te hanteren.

Samenvatting zienswijze: definitie lokaal eigendom

Indiener verzoekt om de definitie van lokaal eigendom nader uit te werken.

Reactie

De definitie van lokaal eigendom is opgenomen en verder uitgewerkt in hoofdstuk 4 van het PPE.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

61. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1922) Lokale Energie-Initiatieven Twente

Indiener: Lokale Energieinitiatieven Twente

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 59.

62. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1923) Werkgroep Baarlingerpolder

Indiener: Werkgroep Baarlingerpolder

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling ontvangen op de pro forma zienswijze.

63. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1925) Stichting duurzame en leefbare driehoek Hengelo, Delden, Borne

Indiener: Stichting duurzame en leefbare driehoek Hengelo, Delden, Borne

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 10.

64. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1927)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 10.

65. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1930) Zwolle

Indiener: Gemeente Zwolle

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken

De gemeente Zwolle heeft een RES-bod gedaan. Het getal van 400 GWh is afgeleid van een te vrije optelsom van de diverse RES-biedingen van de gemeenten in het gebied. De gemeente Zwolle verzoekt voorsnog het bod te respecteren. Eerst is er een betere uitwerking van een streven in GWh noodzakelijk om, in combinatie met lokale beleidswensen zoals lokaal eigendom, ervoor te zorgen dat de gemeente regie kan houden op het aantal windmolens en het voldoende draagvlak van initiatieven in het gebied. De gemeente Zwolle verwacht dat elke gemeente haar bod realiseert. Indien dit, om welke reden dan ook (draagvlak, nieuw provinciaal beleid, etc.), niet haalbaar is kan dit eerst in RES-verband besproken worden. De gemeente Zwolle is bereid om programmeringsafspraken te maken, passend binnen de gebiedsontwikkeling. Indien u het noodzakelijk acht om een maximale opbrengst te berekenen vanuit het bod van RES West-Overijssel, verzoekt de gemeente Zwolle dit af te leiden van het afgesproken bod, en niet van de inspanningsverplichting om te komen tot 60% wind en 40% zon.

Reactie

Als provincie zijn wij bevoegd bestuursorgaan voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100 MW. Een aanvraag van een windinitiatief moeten wij binnen de wettelijke termijnen beoordelen en toetsen aan het ruimtelijk beleid. Hierdoor is het niet mogelijk om aanvragen te weigeren wanneer in datzelfde gebied al andere aanvragen zijn gedaan of windturbines staan. Op verzoek van gemeenten hebben wij de mogelijkheid onderzocht om dergelijke ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dat kan door het creëren van 'schaarse' ruimte voor aanvragen van vergunningen voor windturbines. Door het maken van programmeringsafspraken kunnen we deze schaarse ruimte optimaal en op ruimtelijke gronden verdelen. Op die manier kunnen wij uit meerdere aanvragen de initiatieven selecteren die ruimtelijk het beste passen. Ook is het mogelijk om aanvragen in de tijd te faseren. Een maximum aan vergund vermogen voor windparken in een bepaald gebied kunnen wij alleen stellen als voorwaarde voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De optie om programmeringsafspraken te maken is een kans die wij bieden en zeker géén verplichting. Als een gemeente ervoor kiest om geen programmeringsafspraken te maken, ontstaat een restgebied waarvoor het plafond de gezamenlijke openstaande ruimte is tot de 2 TWh. Ook die ruimte moet openbaar en transparant worden verdeeld. Dat doen wij dan volgens de verdeling in het PPE. Dat is gebaseerd op de potentie van het gebied, het gezamenlijke bod van de subregio en de initiatieven in het gebied.

Uit de Omgevingseffectrapportage en de energiepotentiekaart blijkt dat het gebied veel potentie heeft. Het maximum is gebaseerd op het RES-bod van de RES-regio West Overijssel, de lopende initiatieven in het gebied en de potentie van het gebied. Wij vinden het maximum van 400 GWh voor dit gebied gelet op bovenstaande dan ook ruimtelijk goed te verdedigen.

Samenvatting zienswijze: instructieregel Omgevingsverordening windenergie

De gemeente heeft vertrouwen in het vervolg en een goede uitkomst voor alle partijen, waarbij ook recht gedaan wordt aan de belangen en verwachtingen van inwoners in zowel het (voorkeursgebied wind) ZSDZ-gebied, als in de resterende clusterreis gebieden in Zwolle.

De gemeente Zwolle is positief over de uitzondering voor het mogelijk maken van windturbines in de directie nabijheid van bedrijventerreinen.

Reactie

Wij waarderen deze zienswijze.

Samenvatting zienswijze: erfmolens

In artikel 4.108d (instructieregel erfmolens) zijn bepalingen opgenomen over erfmolens. In lid 1. staat dat molens alleen op agrarische erven geplaatst mogen worden. In ieder buitengebied zijn naast veel agrarische ondernemers ook andere ondernemers en inwoners aanwezig met een grote energievraag, bijvoorbeeld recreatiebedrijven of grote woonerven. Ook op bedrijfsterreinen en sportparken is een groeiende belangstelling voor erfmolens. Wij vragen u dit onderscheid niet te maken. Wij gaan er ook vanuit dat op een perceel ook meerdere erfmolens geplaatst mogen worden, mits aantoonbaar sprake is van een grote eigen energievraag.

Reactie

De mogelijkheid om erfmolens te plaatsen geldt niet alleen voor agrarische bedrijven, maar ook voor andere bedrijven in het buitengebied. Dat is de reden dat de toevoeging 'agrarisch' in artikel 4.108d lid 1 tussen haakjes is geplaatst.

De instructieregel zegt niet hoeveel erfmolens er op een bouwperceel van een (agrarisch) bedrijf mogen worden geplaatst. Voorwaarde is wel dat dit de ruimtelijke kwaliteit niet mag aantasten.

Het is niet nodig om deze instructieregel ook bedrijventerreinen en sportparken te noemen. De instructieregel is alleen bedoeld voor de Groene Omgeving. Bedrijventerreinen en sportparken liggen als regel niet in de Groene Omgeving, maar in bestaand bebouwd gebied.

Om duidelijker te maken dat de instructieregel erfmolens alleen geldt voor de Groene Omgeving, wordt de formulering van artikel 4.108d lid 1 als volgt aangepast:

Omgevingsplannen voorzien uitsluitend in de mogelijkheid om erfmolens op te richten in de Groene Omgeving binnen de bouwpercelen van (agrarische) bedrijven.

We hebben er bewust voor gekozen om de mogelijkheid om erfmolens alleen toe te staan bij (agrarische) bedrijven en niet bij burgerwoningen in het buitengebied. Op de bouwpercelen van (agrarische) bedrijven is als regel sprake van een bouwmassa van een behoorlijke omvang, hogere bebouwing en vaak hoog opgaande beplanting. Daardoor is een erf molen bij een (agrarisch) bedrijf minder gauw een storend element in de ruimte. Ook is er op het bouwperceel van een (agrarisch) bedrijf meer ruimte om een erf molen landschappelijk in te passen dan op het erf van een burgerwoning. Er zijn andere manieren om bij burgerwoningen te voorzien in de eigen energiebehoefte. Zo biedt de Omgevingsverordening ruimte om zonnepanelen te plaatsen op het dak van de woning en de bijgebouwen en op ongebruikte delen van het erf.

Samenvatting zienswijze: PPE

De gemeente Zwolle wil de toetsing van initiatieven aan gemeentelijke kaders, als deze er zijn, graag expliciet terugzien in het PPE.

Reactie

Dit is al opgenomen in het PPE.

In paragraaf 1.4.3 van het PPE staat: Binnen de provinciale kaders zijn de gemeenten bevoegd om lokaal ruimtelijk beleid op te stellen.

In paragraaf 2.3 van het PPE staat: Daarbij hanteren we de vastgestelde ruimtelijke kaders om kansrijke initiatieven af te wegen.

Samenvatting zienswijze: bevoegd gezag

Het bevoegd gezag kan alleen worden overgedragen als een gemeente de procedure 'aantoonbaar sneller' kan. Wij stellen voor hieraan toe te voegen dat er ruimte bestaat om hierin de programmeringsafspraken van af te wijken, dan wel nadere afspraken over te maken.

Reactie

Artikel 9C lid 4 van de Elektriciteitswet 1998 bepaalt: In afwijking van het eerste lid kunnen gedeputeerde staten besluiten geen projectbesluit vast te stellen als naar hun oordeel besluitvorming door een bestuursorgaan van een gemeente het project kan versnellen of daaraan anderszins aanmerkelijke voordelen zijn verbonden, en het college van burgemeester en wethouders van de betreffende gemeente daarmee instemmen.

Conclusie

De zienswijze van de gemeente Zwolle geeft aanleiding om de Omgevingsverordening aan te passen. Om duidelijker te maken dat de instructieregel erfmolens alleen geldt voor de Groene Omgeving, wordt de formulering van artikel 4.108d lid 1 als volgt aangepast:

Omgevingsplannen voorzien uitsluitend in de mogelijkheid om erfmolens op te richten in de Groene Omgeving binnen de bouwpercelen van (agrarische) bedrijven.

66. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1931) Hellendoorn**Indiener: Gemeente Hellendoorn**

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om de borging van minimaal 50% lokaal eigendom beter vast te leggen in het beleid en in de processen om te komen tot het realiseren van wind- en zonprojecten.

Reactie

In hoofdstuk 4.2 van het PPE is lokaal eigendom verder uitgewerkt. Daarnaast zorgen wij door ondersteuning en professionalisering van energiecoöperaties dat het streven van 50% lokaal eigendom ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt en het niet bij beleid en processen blijft.

Samenvatting zienswijze: 100% lokaal eigendom

Indiener verzoekt om lokale initiatieven die voor 100% lokaal eigendom gaan voorrang te geven boven andere initiatieven.

Reactie

Voor het creëren van schaarste maken wij programmeringsafspraken. In het PPE nemen we de selectiecriteria op zodat deze transparant, navolgbaar en objectief zijn. Omdat deze selectiecriteria gemaakt zijn om vergunningen ingevolge de Omgevingswet te selecteren moeten die ruimtelijk van aard zijn.

De voorbeelden die ons gegeven zijn waarbij het wel mogelijk is te selecteren op lokaal eigendom zijn het aanbestedingsrecht en het tenderen waarbij de gemeente grondposities inbrengt. Dat is niet aan de orde bij het creëren van schaarse vergunningen voor windparken. PR ziet grote risico's van het opnemen van lokaal eigendom als selectie criterium van de schaarse vergunningen. Ook al scoren 2 initiatieven ruimtelijk gelijk dan nog kan lokaal eigendom niet het selectie criterium zijn omdat je hiermee een oneigenlijke weigeringsgrond creëert. PR snapt de verwarring van de aangehaalde experts. Die reacties zijn gebaseerd op het aanbestedingsrecht en het tenderen van een grondpositie. Bij het PPE en het verdelen van de schaarse rechten gaat het om het verlenen van een ruimtelijke vergunning waaraan alleen ruimtelijke argumenten ten grondslag mogen worden gelegd. In de vaste jurisprudentie zijn verloten en het molenaarsprincipe wel geaccepteerd. PR adviseert om bij die geaccepteerde

selectiecriteria te blijven. Dit voorkomt dat een weigering van een vergunning/projectbesluit vernietigd wordt bij de RvS.

Het is in ieders belang – in het kader van rechtszekerheid en voorzienbaarheid – om ons bij het verdelen van de schaarse rechten te beperken tot volledig risicoloze en algemeen geaccepteerde weigeringsgronden. Het is immers in niemands belang dat een verdeelgrond door de RvS als onrechtmatig wordt aangemerkt en een weigering wordt vernietigd.

Het hanteren van niet-ruimtelijke argumenten in een verdeelprocedure van ruimtelijke besluiten heeft geen basis in de jurisprudentie en gaat in tegen het normale beoordelingskader van vergunningen en projectbesluiten. Onderstaand verhaal komt eigenlijk neer op het argument 'er is geen jurisprudentie dat het niet mag, dus wie weet mag het'. Gezien de grote risico's die horen bij het gebruiken van een onrechtmatige verdeelsystematiek vinden we die werkwijze niet verantwoord. Ons advies blijft dan ook om te blijven bij het advies van Pels om ons te beperken tot de ruimtelijke toets en een eventuele doorslaggevende loting bij gelijkwaardige initiatieven.

Het staat gemeenten uiteraard vrij bij hun eigen gronduitgiften eigen voorwaarden te hanteren.

Samenvatting zienswijze: Omgevingseffectrapportage

Indiener verzoekt het OER aan te passen op gangbare uitgangspunten zoals de afstand tot NNN-gebieden, gevoelige radarinstallaties, afstanden tot agrarische- en bedrijfswoningen, en afstand in relatie tot hoogtebeperking rond de aanvliegroute van het vliegveld.

Reactie

Het OER geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Gebieden met harde belemmeringen zijn uitgesloten (o.a. hinderzones rond Twente Airport en radarverstoringsgebieden). Voor woningen is de afstandsnorm aangehouden uit het ontwerpbesluit Windturbinebepalingen. Een uitzondering geldt voor woningen op niet-zoneringsplichtige bedrijventerreinen. De resterende potentiële locaties zijn getoetst aan de hand van criteria voor relevante aspecten (o.a. overlap met NNN).

De windenergiepotentiekaart geeft enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen geschikte locatie zijn, is op dit moment nog niet bekend. Dit zal uit nader onderzoek, bij vergunningaanvragen voor concrete projecten moeten blijken.

Samenvatting zienswijze: milieunormen

Indiener verzoekt om in het PPE op te nemen dat de gemeentelijke milieunormen in beginsel worden overgenomen door het bevoegd gezag bij de toetsing van windenergie-initiatieven.

Reactie

De provincie toetst aan de landelijke milieunormen. Zolang de landelijke ontwerpnormen windturbines leefomgeving nog niet definitief zijn en in werking zijn getreden is het aan het bevoegd gezag om lokale normen op te stellen. Die normen moeten dan wel zijn voorzien van een actuele, deugdelijke, op zichzelf staande en op de aan de orde zijnde situatie toegesneden motivering.

Samenvatting zienswijze: procesparticipatie

Indiener verzoekt om aandacht te besteden in het PPE in de wijze waarop procesparticipatie wordt toegepast bij het openstellen van gebieden voor windenergie.

Reactie

Projectparticipatie komt aan de orde op het moment dat het bevoegd gezag een aanvraag van een windinitiatief in behandeling neemt. Zie hiervoor hoofdstuk 4.1 van het PPE.

*Projectparticipatie is niet aan de orde bij het openzetten van gebieden en uitnodigen van initiatiefnemers voor een schaarse vergunning.
Het aanwijzen van gebieden waar wind mogelijk kan zijn in zoekgebieden is een bevoegdheid van gemeenten. De gemeente kan daarvoor een participatietraject met omwonenden doorlopen.*

Conclusie

De zienswijzen van de gemeente Hellendoorn geven geen aanleiding tot aanpassing van de Omgevingsverordening of het PPE.

67. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1932) Enschede

Indiener: Gemeente Enschede

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: behoorlijk bestuur

De gemeente Enschede zegt het te betreuren dat de provincie eerder gedane uitspraken (als de gemeente zoekgebieden aanwijst dan houdt de gemeente regie) niet respecteert en dat we nu (wederom) geconfronteerd worden met het feit dat gedurende het proces de spelregels veranderen.

Reactie

De provincie respecteert door de raad vastgestelde zoekgebieden indien deze recht doen aan de RES-opgave en de potentie van het gebied.

Samenvatting zienswijze: zijn de programmeringsafspraken juridisch houdbaar?

De gemeente stelt twijfels neergelegd te hebben of de genoemde juridische tool voor het stellen van een maximum wel houdbaar is. De provincie geeft aan dat we daarvan uit mogen gaan. Wij ontvangen graag een onderbouwing van hoe dit precies werkt en welke juridische grondslag hier van toepassing is. Dit is tevens een verzoek vanuit de Enschedese gemeenteraad die maandag 6 maart jl. verzocht om een memo om dit duidelijk in beeld te krijgen.

Reactie

Programmeringsafspraken voor windinitiatieven zijn mogelijk volgens vaste jurisprudentie van de Raad van State. De Raad van State heeft het maximaleren van opgesteld vermogen in een Omgevingsverordening al eens goedgekeurd. Zie o.a. AbRvS 30 augustus 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2332 en AbRvS 6 juni 2018 ECLI:NL:RVS:2018:1847.

Samenvatting zienswijze: lokaal eigendom

De gemeente Enschede geeft aan dat 50% lokaal eigendom en een Omgevingsadviesraad niet juridisch afdwingbaar zijn.

Reactie

Volgens de Omgevingswet is 50% lokaal eigendom inderdaad niet afdwingbaar. Wij gaan echter met een initiatiefnemer een samenwerkingsovereenkomst aan waarin we dit als voorwaarde stellen. Daarnaast is 50% lokaal eigendom vastgelegd in het Klimaatakkoord en ook onder initiatiefnemers een geaccepteerde eis. Wat wij onder lokaal eigendom verstaan hebben we opgenomen in het PPE.

Samenvatting zienswijze: bevoegd gezag

De gemeente stelt vragen bij de praktische uitvoering van het PPE en stelt een wijziging van het PPE voor. Blijft de provincie altijd bevoegd gezag? Of is ze dat alleen in het geval van vergunningverlening en gaat toezicht- en handhaving daarna direct over op de gemeenten? Als dat laatste het geval is, is er sprake van twee bevoegde gezagen of, zoals de regelgeving

nu kan zijn, is de gemeente op wiens grondgebied in verhouding het meeste opgewekte vermogen staat het bevoegd gezag?

Wat als er binnen een subregio een gemeente is die vanuit een ander bestuurlijk kader handelt dan haar buurgemeente, hoe ziet de provincie dan haar uitgangspunt tot één bevoegd gezag, vormgegeven in gebieden waarin één windpark in twee gemeenten kan liggen?

Als laatste: als vergunningverlener is het mogelijk leges te vragen voor de realisatie van het initiatief, terwijl toezicht en handhaving bij de betrokken gemeenten kan liggen. De kosten voor toezicht en handhaving vanuit de Omgevingsdienst Twente zullen gedragen moeten worden. Door wie? En tot wanneer en hoever en/of welk moment rijkt het bevoegd gezag van de provincie?

Reactie

*Wanneer de vergunningverlening onderdeel uitmaakt van het projectbesluit dan behoort de toezicht en handhaving van de vergunning ook bij de provincie.
De provincie is bevoegd gezag bij grensoverschrijdende projecten, zie daarvoor het PPE.*

Samenvatting zienswijze: onduidelijkheid

De gemeente stelt dat er onduidelijkheid is over de uitwerking van het PPE.

Reactie

In paragraaf 3.2 van het PPE staat: "Ook indien we als provincie niet tot afspraken met een bepaald gebied komen, leggen we in de programmeringsresultaten voor dat gebied in ieder geval vast wat het maximum voor dat gebied is. Indien aan de orde, nemen we daarin ook een fasering voor de behandeling van aanvragen op. Op deze manier hebben ook inwoners van die gebieden duidelijkheid over wat wanneer waar gaat gebeuren."

Samenvatting zienswijze: wanneer is er sprake van een cluster van 4 turbines?

De gemeente wil hierover een duidelijke definitie in het PPE.

Reactie

De duidelijkheid is niet in algemene richtlijnen vast te leggen. Dit hangt af van het soort landschap, de soort windturbine en de grootte van het naastliggende windpark. Wat wel of niet als een cluster gezien kan worden, moet per project ruimtelijk nader onderbouwd worden. We maken hiervoor wel de Handreiking wind, als onderdeel van het PPE.

Samenvatting zienswijze: erfmolens

De gemeente Enschede verzoekt om de passage over erfmolens weg te laten uit het PPE en de ruimtelijke inpassing ervan over te laten aan individuele gemeenten.

Reactie

Door de toenemende energiekosten wordt het voor steeds meer inwoners en bedrijven interessant om zelf energie op te wekken met zon, maar ook met wind. De erfmolens die daarvoor worden geplaatst, kunnen grote impact hebben op de omgeving en moeten dus zorgvuldig worden ingepast in het landschap. Vanuit onze zorg voor de ruimtelijke kwaliteit van het Groene Omgeving, geven wij daarvoor instructies mee. Wij laten de inpassing van erfmolens dus niet over aan individuele gemeenten, maar stellen voorwaarden die ervoor moeten zorgen dat erfmolens alleen gerealiseerd kunnen worden binnen bouwpercelen van (agrarische) bedrijven. Ook regelen we dat voor erfmolens met een hogere tiphoogte dan 25 meter altijd een nadere beoordeling gedaan moet worden op basis van de gebiedskenmerken. Dit laat voldoende ruimte aan gemeenten om binnen deze randvoorwaarden te bepalen waar erfmolens kunnen worden toegestaan en met welke hoogte. Dat provinciale randvoorwaarden voor de landschappelijke inpassing van erfmolens nodig zijn, blijkt uit het feit dat er nu gemeenten zijn die op elke bouwvlak in het buitengebied – dus ook bij elke burgerwoning – erfmolens willen toestaan van 40 meter hoog zonder toets aan de gebiedskenmerken.

Samenvatting zienswijze: bedrijfswoningen, aanvliegroutes, gasleidingen en defensie

Deze onderwerpen zijn niet meegenomen in het OER. De gemeente Enschede roept op om de uitgangspunten van de gemeente over te nemen in het provinciaal beleid.

Reactie

Met uitzondering van de woningen op bedrijfsterreinen zijn alle bedrijfswoningen met de een zone van tweemaal tiphoogte in het OER meegenomen als uitsluitingsgebied. De reden dat woningen op bedrijventerreinen niet zijn meegenomen als uitsluitingsgebied is dat voor deze woningen mogelijk andere normen gelden. Bij de uitwerking van een concreet windproject zal de initiatiefnemer moeten onderzoeken wat de effecten van windturbines ten opzichte van deze van bedrijfswoning zijn.

De aanvliegroutes van Vliegveld Twente zijn meegenomen als uitsluitingsgebied conform het [Luchthavenbesluit Twente Airport](#) van provincie Overijssel van maart 2017.

De buisleidingen inclusief hogedruk gasleidingen zijn meegenomen als uitsluitingsgebied conform het Handboek Risicozonering Windturbines, september 2014 van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Defensieterreinen zijn niet meegenomen als uitsluitingsgebied. De reden hiervoor is dat de plaatsing van een windturbine op of nabij een defensieterein niet wettelijk is uitgesloten. Bij de uitwerking van een concreet windproject zal de initiatiefnemer moeten onderzoeken wat de effecten van windturbines ten opzichte van een defensieterein zijn.

Samenvatting zienswijze: nieuwe ontwikkelingen

Gemeenten mogen geen nieuwe ontwikkelingen toestaan in de voorkeursgebieden, als die belemmerend werken op potentiële ontwikkeling windturbines. We begrijpen welke gedachtegang achter dit beleid zit. Echter zijn de zoekgebieden nu vrij ruim en legt het daarmee een aardig ruimtebeslag op de gemeenten in Overijssel. We hebben in deze provincie grote opgaven, niet in de laatste plaats de woningbouwopgave en daarmee allerhande noodzakelijke voorzieningen en infrastructuur. Het lijkt ons niet gewenst andere, ook door de provincie gewenste ontwikkelingen, te dwarsbomen?

Reactie

We hebben voorkeursgebieden aangewezen die kansen bieden voor grootschalige clusters van windturbines. Met grootschalige windclusters kan een zeer groot deel van de opgave van de verduurzaming van de energievoorziening gerealiseerd worden. Door in te zetten op grootschalige clustering van wind in gebieden die zich daarvoor lenen, voorkomen wij versnippering van de opgave en de nadelige effecten daarvan op het landschap.

Omdat er niet zoveel gebieden zijn in Overijssel die zich lenen voor grootschalige clusters van windturbines, is het belangrijk daar zuinig op te zijn. Zeker omdat er voor de periode na 2030 nog nieuwe opgaven op ons afkomen door de toenemende vraag naar duurzaam opgewekte elektriciteit. Dat is de reden dat wij kritisch zijn op ontwikkelingen die een optimale opstelling in de weg kunnen staan in gebieden die zich lenen voor een grootschalig cluster van windturbines.

De instructieregel in artikel 4.108a is geen verbod op nieuwe ontwikkelingen in voorkeursgebieden. Wel zorgt deze instructieregel ervoor dat gemeenten zorgvuldig nagaan hoe die nieuwe ontwikkelingen zich verhouden tot de potenties van het gebied voor de grootschalige opwek van zonne-energie. Het klopt dat nog onzeker is wanneer er daadwerkelijk windturbines in de voorkeursgebieden gerealiseerd worden. Wel is zeker dat er nog veel meer windturbines geplaatst moeten worden om de huidige en de toekomstige RES-doelstellingen te halen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen van de gemeente Enschede geven geen aanleiding tot aanpassing van de Omgevingsverordening of het PPE.

68. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1934)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

69. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1935) (B)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: PPE, OER fase 2a en paragraaf 4.11.2 Omgevingsverordening

Samenvatting zienswijze: rekenmethode OER

Indiener heeft bezwaar tegen het plaatsen van (industriële) windturbines met een tiphoogte van 200 tot 280 meter. Volgens indiener rekent de provincie zich in het windbeleid met dit type windturbine rijk aan windenergie. In de berekeningen wordt ten onrechte uitgegaan van veel te hoge 'volland' uren.

Reactie

De in het OER gehanteerde vollanduren zijn gebruikt om globaal te toetsen hoeveel windturbines nodig zijn om aan de doelstelling voor de opwekking van windenergie te voldoen. De werkelijke vollanduren zijn niet alleen afhankelijk van de locatie maar ook van het type windturbine. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject om de opbrengst te begroten en te beoordelen of de in het businessplan begrootte opbrengst kan worden gerealiseerd.

Samenvatting zienswijze: bescherming landschap en radardekking

Het landschap wordt door deze hoge windturbines onherstelbaar aangetast (de gondel van een windturbine van 280 meter hoog is op meer dan 40 km zichtbaar). Indiener vraagt zich af wat de gevolgen zijn voor de radardekking in Oost-Nederland.

Reactie

De zichtbaarheid van een gondel is niet alleen afhankelijk van de hoogte maar ook van de aanwezigheid van belemmeringen in de zichtlijnen tussen de waarnemer en de windturbine. Zo zijn windturbines in een open landschap beter waarneembaar dan in een coulisselandschap. De effecten op het landschap en de gevolgen voor radardekking en de mogelijkheid eventuele negatieve gevolgen voor de radardekking te compenseren kunnen pas worden onderzocht op basis van een concreet windproject. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject deze effecten te onderzoeken.

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Omdat er op dit moment geen landelijke normen beschikbaar zijn, is er ruimte voor zelfgekozen normen maar die moeten dan wel deugdelijk onderbouwd zijn.

Reactie

In het OER zijn de vigerende landelijke normen voor windturbines gehanteerd. Als de normen uit het Ontwerp besluit windturbines en leefomgeving strenger zijn dan de vigerende landelijke normen, zijn die strengere normen gehanteerd.

Samenvatting zienswijze: SMB-richtlijnen

Het OER voldoet volgens indiener niet aan de eisen van de SMB-richtlijn omdat het aspect gezondheid niet goed in beeld gebracht is.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid. Voor het OER hebben de inhoudsvereisten zoals opgesomd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit als basis gediend. Ook procedureel gezien is gewerkt volgens de verplichtingen die voorheen de Wet milieubeheer en nu de Omgevingswet met zich meebrengt. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit vormen de implementatie van de Europese SMB-richtlijn in de Nederlandse wetgeving. Het OER voldoet daarmee aan de bepalingen uit de SMB-richtlijn.

Samenvatting zienswijze: milieueffecten

Ook wordt in het onderzoek ten onrechte geen rekening gehouden met de milieueffecten tijdens de hele looptijd van het project, dus vanaf de fundering, tijdens de hele bouw- en gebruiksfase tot en met de slooffase.

Reactie

De milieueffecten tijdens de hele looptijd van het project kunnen pas worden onderzocht op basis van een concreet windproject. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject deze effecten te onderzoeken.

Samenvatting zienswijze: stikstofemissies

Ten onrechte wordt in het OER voor de stikstofemissiewaarden alleen gekeken naar de stikstofuitstoot van de werktuigen die gebruikt worden tijdens de aanlegfase. Volgens indiener moet er een complete materialen- en energieanalyse gemaakt worden om daarmee te bepalen hoeveel stikstof er uitgestoten wordt tijdens de productie van de windturbine. Volgens indiener verstoren de hoge windturbines het weersysteem en mogelijk zelfs het klimaat.

Reactie

Een complete materialen- en energieanalyse van windturbines is geen vereiste voor een onderzoek naar de potentie van Overijssel voor het plaatsen van windturbines. De effecten van de uitstoot van stikstof zijn alleen relevant voor de uitstoot die plaatsvindt bij werkzaamheden ten behoeve van de plaatsing en het onderhoud van de windturbines. De eventuele stikstofeffecten als gevolg van de productie van een windturbine treden elders op en zijn voor de beoordeling van de effecten van een windproject niet relevant. Op die effecten is de wetgeving in het productieland van de windturbine van toepassing.

Samenvatting zienswijze: Bisfenol A en microplastic

Indiener wijst op de emissie van microplastic door erosie van de windturbinebladen. Ook wijst hij op nieuwe Europese normen voor Bisfenol A.

Reactie

Een planMER of OER op het niveau van zoekgebieden gaat niet over materiaalgebruik. Dat is iets voor de fase van de vergunningen. Daarin kan als eis gesteld worden dat de windturbines moeten voldoen aan bepaalde normen t.a.v. constructie en materiaalgebruik. Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze: aansprakelijkheidstelling

Tot slot wijst hij op het risico's van civiele aansprakelijkheidsstelling omdat de provincie aanwijzingen heeft voor gezondheidsrisico's door windturbines.

Reactie

Bij de vergunningverlening en projectbesluit voor windturbines zal het aspect gezondheid nadrukkelijk worden betrokken op basis van de dan beschikbare gegevens en/of de landelijke milieunormen. Voor rechtmatige besluiten die zorgvuldig zijn voorbereid op basis van de best beschikbare informatie kunnen we niet civiel aansprakelijk worden gesteld. Als de besluiten onrechtmatig zijn zal de rechter die besluiten vernietigen, waardoor de turbines er niet kunnen komen; dus geen civielrechtelijke aansprakelijkheid op het punt gezondheid.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

70. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1937)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

71. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1939)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

72. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1940) (B)+

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: onjuiste berekeningen

Indieners hebben bezwaar tegen het plaatsen van (industriële) windturbines met een tiphoogte van 200 tot 280 meter. Volgens indiener rekent de provincie zich in het windbeleid met dit type windturbine rijk aan windenergie. In de berekeningen wordt ten onrechte uitgegaan van veel te hoge 'vollast' uren.

Reactie

De in het OER gehanteerde vollasturen zijn gebruikt om globaal te toetsen hoeveel windturbines nodig zijn om aan de doelstelling voor de opwekking van windenergie te voldoen. De werkelijke vollasturen zijn niet alleen afhankelijk van de locatie maar ook van het type windturbine. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject om de opbrengst te begroten en te beoordelen of de in het businessplan begrootte opbrengst kan worden gerealiseerd.

Samenvatting zienswijze: aantasting landschap

Het landschap wordt door deze hoge windturbines onherstelbaar aangetast (de gondel van een windturbines van 280 meter hoog is op meer dan 40 km zichtbaar). Indiener vraagt zich af wat de gevolgen zijn voor de radardekking in Oost-Nederland.

Reactie

De zichtbaarheid van een gondel is niet alleen afhankelijk van de hoogte maar ook van de aanwezigheid van belemmeringen in de zichtlijnen tussen de waarnemer en de windturbine. Zo zijn windturbines in een open landschap beter waarneembaar dan in een coulisselandschap. De effecten op het landschap en de gevolgen voor radardekking en de mogelijkheid eventuele negatieve gevolgen voor de radardekking te compenseren kunnen pas worden onderzocht op basis van een concreet windproject. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject deze effecten te onderzoeken.

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Omdat er op dit moment geen landelijke normen beschikbaar zijn, is er ruimte voor zelfgekozen normen maar die moeten dan wel deugdelijk onderbouwd zijn.

Reactie

In het OER zijn de vigerende landelijke normen voor windturbines gehanteerd. Als de normen uit het Ontwerp besluit windturbines en leefomgeving strenger zijn dan de vigerende landelijke normen, zijn die strengere normen gehanteerd.

Samenvatting zienswijze: SMB-richtlijn

Het OER voldoet volgens indiener niet aan de eisen van de SMB-richtlijn omdat het aspect gezondheid niet goed in beeld gebracht is.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid. Voor het OER hebben de inhoudsvereisten zoals opgesomd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit als basis gediend. Ook procedureel gezien is gewerkt volgens de verplichtingen die voorheen de Wet milieubeheer en nu de Omgevingswet met zich meebrengt. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit vormen de implementatie van de Europese SMB-richtlijn in de Nederlandse wetgeving. Het OER voldoet daarmee aan de bepalingen uit de SMB-richtlijn.

Samenvatting zienswijze: milieueffecten

Ook wordt in het onderzoek ten onrechte geen rekening gehouden met de milieueffecten tijdens de hele looptijd van het project, dus vanaf de fundering, tijdens de hele bouw- en gebruiksfase tot en met de sloopfase.

Reactie

De milieueffecten tijdens de hele looptijd van het project kunnen pas worden onderzocht op basis van een concreet windproject. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject deze effecten te onderzoeken.

Samenvatting zienswijze: stikstofemissie

Ten onrechte wordt in het OER voor de stikstofemissiewaarden alleen gekeken naar de stikstofuitstoot van de werktuigen die gebruikt worden tijdens de aanlegfase. Volgens indiener moet er een complete materialen- en energieanalyse gemaakt worden om daarmee te bepalen hoeveel stikstof er uitgestoten wordt tijdens de productie van de windturbine. Volgens indiener verstoren de hoge windturbines het weersysteem en mogelijk zelfs het klimaat.

Reactie

Een complete materialen- en energieanalyse van windturbines is geen vereiste voor een onderzoek naar de potentie van Overijssel voor het plaatsen van windturbines. De effecten van de uitstoot van stikstof zijn alleen relevant voor de uitstoot die plaatsvindt bij werkzaamheden ten behoeve van de plaatsing en het onderhoud van de windturbines. De eventuele stikstofeffecten als gevolg van de productie van een windturbine treden elders op en zijn voor de beoordeling van de effecten van een windproject niet relevant. Op die effecten is de wetgeving in het productieland van de windturbine van toepassing.

Samenvatting zienswijze: Microplastics en Bisfenol A

Indiener wijst op de emissie van microplastic door erosie van de windturbinebladen. Ook wijst hij op nieuwe Europese normen voor Bisfenol A.

Reactie

Een planMER of OER op het niveau van zoekgebieden gaat niet over materiaalgebruik. Dat is iets voor de fase van de vergunningen. Daarin kan als eis gesteld worden dat de windturbines moeten voldoen aan bepaalde normen t.a.v. constructie en materiaalgebruik.

In het planMER voor de landelijke milieunormen (Windturbinebepalingen) zien we ook dat 'erosie van de bladen' buiten het planMER is gehouden met als argument dat het onderwerp met ander beleid wordt ingevuld.

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze: aansprakelijkheidstelling

Tot slot wijst hij op het risico's van civiele aansprakelijkheidsstelling omdat de provincie aanwijzingen heeft voor gezondheidsrisico's door windturbines.

Reactie

Bij de vergunningverlening en projectbesluit voor windturbines zal het aspect gezondheid nadrukkelijk worden betrokken op basis van de dan beschikbare gegevens en/of de landelijke milieunormen. Voor rechtmatige besluiten die zorgvuldig zijn voorbereid op basis van de best beschikbare informatie kunnen we niet civiel aansprakelijk worden gesteld. Als de besluiten onrechtmatig zijn zal de rechter die besluiten vernietigen, waardoor de turbines er niet kunnen komen; dus geen civielrechtelijke aansprakelijkheid op het punt gezondheid.

Samenvatting zienswijze: alternatief van 3x of 4x de tiphoogte

Een onderzoek naar een alternatief met een afstand van 3x en 4x de tiphoogte ontbreekt, maar is nodig om een betere afweging van gezondheidsrisico's te maken.

Reactie

In het OER is gewerkt met de afstandsnorm van 2x de tiphoogte uit het ontwerpbesluit Windturbinebepalingen. Met deze norm wordt in het algemeen een goed woon- en leefklimaat gewaarborgd. Bij concrete projecten zal nog worden getoetst aan specifieke geluidnormen.

Samenvatting zienswijze: gebied is ongeschikt

De plaatsingsmogelijkheden in gebied 85 worden overschat en het onderzoek is onzorgvuldig. Een woonfunctie is niet af te doen met een voetnoot. Uit de BAG-viewer blijkt dat er naast woningen nog andere kwetsbare functies aanwezig zijn in de directe omgeving. Gezien de draaiing van de zon ten opzichte van de Bornsche Maten en de Vossenbelt is het industriegebied Westermaat ongeschikt voor windturbines.

Reactie

In het OER is onderzocht welke gebieden in beginsel geschikt zijn voor de plaatsing van een of meer windturbines. Voor elk gebied zal nog nader onderzoek moeten plaatsvinden naar de daadwerkelijke haalbaarheid van de plaatsing van windturbines. Daarin zal onder meer aandacht moeten worden aan andere kwetsbare functies dan woningen. Dit geldt ook voor cluster 85.

Samenvatting zienswijze: WHO norm

Een afstandsnorm van 2x de tiphoogte leidt tot een forse overschrijding van de 10%-norm van de WHO. De 5%-norm van de WHO wordt pas gehaald bij 5x de tiphoogte van een windturbine van 200 meter hoog.

Reactie

De afstandsnorm van 2x de tiphoogte is afkomstig uit het landelijke ontwerpbesluit met windturbinebepalingen. De norm is in het OER gebruikt om inzicht te krijgen in de potentie van Overijssel voor grootschalige windenergie. Bij de vergunningverlening en/of projectbesluit voor concrete initiatieven zal nog een aanvullende beoordeling plaatsvinden waarbij de betreffende initiatieven zullen worden getoetst aan de dan geldende normen.

Samenvatting zienswijze: SMB richtlijn

Het OER is op veel punten onvolledig en voldoet niet aan de SMB-richtlijn. De landelijke Windturbinebepalingen moeten worden afgewacht voordat er een nieuwe, verbeterde versie van het OER voor consultatie kan worden aangeboden.

Reactie

Voor het OER hebben de inhoudsvereisten zoals opgesomd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit, zijnde een uitvoeringsbesluit van de Omgevingswet, als basis gediend. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit vormen de implementatie van de Europese SMB-richtlijn in de Nederlandse wetgeving. Met de afstandsnorm uit het ontwerpbesluit Windturbinebepalingen menen wij een adequaat hulpmiddel te hebben om de potentie van Overijssel voor de plaatsing van windturbines in beeld te brengen. Concrete projecten zullen moeten worden getoetst aan de definitieve windturbinebepalingen of – zolang deze nog niet beschikbaar zijn – andere onderbouwde normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

73. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1942)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

74. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1944)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

75. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1946)**Indiener: Inwoner**

Onderwerp: akoestisch onderzoek

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om een akoestisch onderzoek uit te voeren om de effecten van geluid in kaart te brengen.

Reactie

Als er concrete aanvragen komen voor windturbines, zal in het kader van de projectMER onderzocht moeten worden wat de geluidseffecten zijn op woningen in de omgeving. Dan zou kunnen blijken dat door cumulatie van geluid de wettelijke normen voor geluidsbelasting op de gevel worden overschreden. Dat is dan een zwaarwegend aspect voor de belangenafweging die gemaakt zal moeten worden in het kader van de besluitvorming over de omgevingsvergunning voor de windturbine(s).

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

76. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1947)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

77. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1949)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

78. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1951)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

79. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1952)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

80. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1954)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

81. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1959)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

82. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1961)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

83. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1962)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

84. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1964) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

85. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1966)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

86. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1967)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

87. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1969)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

88. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1972)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

89. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1973) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

90. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1975)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

91. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1977)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

92. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1978)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

93. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1980) (B)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is grotendeels gelijk aan zienswijze 69.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener verzoekt duidelijk te maken welke beoordelingsschaal gebruikt is voor gezondheid, en waarom. Indiener geeft aan dat de afstand tot woningen geen rekening houdt met de verdeling van demografie over deze woningen. Indiener verzoekt om de beoordeling aan te passen van negatief naar extreem negatief. Indiener verzoekt duidelijk te maken op welke wijze is gekeken naar woningen en afstand tot clusters.

Reactie

Bij het selecteren van potentiële locaties is rekening gehouden met de afstandsnorm uit het ontwerpbesluit Windturbinebepalingen (2x de tiphoopte). Binnen deze afstand bevinden zich geen woningen. Met deze afstandsnorm wordt duidelijkheid en zekerheid aan omwonenden over de plaatsing van windturbines in de nabijheid van woningen geboden. Dat betekent dat de windturbines niet te dicht bij bestaande woningen mogen komen en nieuwe woningen niet te dicht bij bestaande windturbines mogen komen. Met deze afstandsnorm wordt een goed

woon- en leefklimaat gewaarborgd voor de woningen die buiten deze afstand van 2 maal tiphoogte liggen.

Wij hebben ervoor gekozen de potentiële locaties ook te beoordelen op basis van het aantal woningen dat nabij de potentiële locaties liggen. In het OER is daarbij de afstanden van viermaal tiphoogte vanaf de grens van een cluster met potentiële locaties gehanteerd. Het in kaart brengen van de demografische verdeling van inwoners past niet bij het abstractieniveau van het OER.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

94. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1983)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

95. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1985)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

96. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1986)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze:
Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

97. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1987)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

98. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1988)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

99. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1989)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

100. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1990)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 101.

101. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1991)

Indiener: Stichting Leefbaar Beuseberg

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: afstandsnormen

Indiener verzoekt om een afstandsnorm van 3 of 4 maal tiphoogte te hanteren.

Reactie

Tiphoogtevarianten zijn niet doorslaggevend maar geven inzicht in de energieopbrengstmogelijkheden in verhouding tot milieueffecten. Minder goed gebruik maken van de kansen kan zorgen voor onnodige (maatschappelijke) kosten.

Het hanteren van 2x de tiphoogte is gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het Ontwerp Nationale Windturbinebepalingen. We gaan ervan uit dat dit een realistische afstand is in vergelijking tot 3 tot 4 x de tiphoogte. Wanneer er een windpark komt, zal gekeken worden naar de dan bestaande regels rondom de minimumafstand.

Samenvatting zienswijze: geluidsnormen

Indiener geeft aan dat de methodiek van Lden en Lnight niet geschikt is om als geluidsnorm te hanteren. Indiener verzoekt om eerst grondig onderzoek te doen naar laagfrequent geluid en trillingen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

In het onderzoek bij het Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving, is de hinder van hoge en lage tonen onderzocht. Op basis daarvan zijn nieuwe landelijke (concept-)normen opgesteld. Bij de bepaling van de hoogte van de normering is rekening gehouden met laagfrequent geluid en is geconcludeerd dat een aparte norm daarvoor niets toevoegt. Voor tonaal geluid staat in de landelijke (concept-)normen een extra toeslag van 5dB boven op de geluidsnorm.

Samenvatting zienswijze: landschappelijke inpassing

Indiener verzoekt om rekening te houden met de landschappelijke impact van windturbines op het gebied Beuseberg.

Reactie

In de Handreiking wind werken wij een aantal richtlijnen uit hoe windturbines op een passende manier landschappelijk en ruimtelijk kunnen worden ingepast in het landschap. Dit verschilt

per type landschap. Of Beuseberg vanwege landschappelijke overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend.

Samenvatting zienswijze: effect windturbines boerderijdieren

Indiener verzoekt om rekening te houden met de impact van windturbines op boerderijdieren.

Reactie

Wij houden niet specifiek rekening met de impact van windturbines op veehouderijen. De concept-landelijke milieunormen doen hier ook geen uitspraak over. De concept-landelijke milieunormen doen wel uitspraak over de afstand tot bijvoorbeeld de woning of het bedrijf. Ook zijn er normen ten opzichte van de externe veiligheid. Tegelijkertijd zien we dat windturbines en erfmolens een verdienmodel zijn wat kan bijdragen aan de toekomstbestendigheid van veehouderijen in Overijssel.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

102. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1992)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

103. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1993)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

104. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1994)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

105. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1995)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 101.

106. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1996)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: afstandsnorm

Indiener verzoekt om de afstandsnorm van 3 à 4 maal tiphoopte te hanteren.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Samenvatting zienswijze: geluidsnormen

Indiener verzoekt om rekening te houden met windrichtingen en jaargetijden bij geluidsoverlast, alsook met laagfrequent geluid.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

In het onderzoek, bij het Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving, is de hinder van hoge en lage tonen onderzocht. Op basis daarvan zijn nieuwe landelijke (concept-)normen opgesteld. Bij de bepaling van de hoogte van de normering is rekening gehouden met laagfrequent geluid en is geconcludeerd dat een aparte norm daarvoor niets toevoegt. Voor tonaal geluid staat in de landelijke (concept-)normen een extra toeslag van 5dB boven op de geluidsnorm.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

107. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1997)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

108. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1998)**Indiener: Inwoner**

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: verzoek uitsluiting gebied

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in of nabij buurtschap Beuseberg, vanwege de landschappelijke inpassing, de impact op de harmonie in het dorp, de daling van de huizenprijzen.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren.

Mogelijk waardeverlies van woningen komt in een latere fase van de vergunningverlening of projectbesluit van het project aan de orde. Indien er sprake is van waardevermindering van woningen dan heeft de eigenaar recht op planschadevergoeding.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener geeft aan dat windturbines een negatief effect op de gezondheid kunnen hebben.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid. De inhoud en abstractieniveau van het PPE bepaalt het abstractieniveau van het OER. Dit geldt ook voor het thema gezondheid. Er is gekozen om als eerste de afstandsnorm van 2x de tiphoogte (voorgenomen landelijke norm) te hanteren om de potentie voor windenergie in beeld te brengen. Vervolgens is het risico op een negatief effect voor de gezondheid in kaart gebracht door de clusters met potentiële locaties te vergelijken op basis van het aantal woningen dat aanwezig is binnen een afstand van viermaal tiphoogte (800 en 1120 meter). Bij de voorbereiding van concrete initiatieven zal meer in detail naar mogelijke gezondheidseffecten worden gekeken.

Samenvatting zienswijze: afstandsnorm

Indiener verzoekt om te verduidelijken waar de 400-560 meter afstand vandaan komt.

Reactie

In de Omgevingseffectrapportage hebben wij alternatieven met 200 en 280 meter tiphoogte gebruikt. We sluiten daarbij aan bij de landelijke concept-milieunormen, waarbij tweemaal tiphoogte als minimale afstand tot woningen wordt gebruikt.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

109. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-1999)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

110. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2000)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

111. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2001)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

112. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2002)

Indiener: Stichting Leven met de Aarde

Onderwerp: Regionale Energiestrategie

Samenvatting zienswijze: de RES heeft geen wettelijke status

Indiener geeft aan dat de RES geen wettelijke status heeft.

Reactie

In de RES is afgesproken dat alle partners de afspraken zullen opnemen in hun beleid. Dit is bekrachtigd door de gemeenteraden en provinciale Staten van Overijssel. Provincie Overijssel doet dat middels de Omgevingsvisie, Omgevingsverordening, en het PPE. Daarmee heeft het wettelijke status, ook voor vergunningverlening en projectbesluit.

Samenvatting zienswijze: alternatieven voor windturbines

Indiener verzoekt om alternatieven voor windturbines te overwegen.

Reactie

In de RES is afgesproken om in Overijssel 3,3 TWh aan duurzame energie middels wind en zon op land op te wekken. Andere energiebronnen komen daar nu niet aan de orde.

Samenvatting zienswijze: voorzorgsbeginsel

Indiener doet een beroep op het voorzorgsbeginsel tegen het plaatsen van windturbines. Indiener geeft aan dat de SMB-richtlijn niet is gevolgd.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatie inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines

Voor het OER hebben de inhoudsvereisten zoals opgesomd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit als basis gediend. Ook procedureel gezien is gewerkt volgens de verplichtingen die voorheen de Wet milieubeheer en nu de Omgevingswet met zich meebrengt. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit vormen de implementatie van de Europese SMB-richtlijn in de Nederlandse wetgeving. Het OER voldoet daarmee aan de bepalingen uit de

SMB-richtlijn. Een beroep op het voorzorgsbeginsel strekt niet zo ver dat dat op basis van publicaties waarin alleen een mogelijk verband wordt gelegd tussen windturbines en gezondheidsklachten, er geen windbeleid kan worden ontwikkeld.

Samenvatting zienswijze: afstandnorm

Indiener verzoekt om een afstandsnorm van 10x tiphoogte te hanteren.

Reactie

Tiphoogtevarianten zijn niet doorslaggevend maar geven inzicht in de energieopbrengstmogelijkheden in verhouding tot milieueffecten. Minder goed gebruik maken van de kansen kan zorgen voor onnodige (maatschappelijke) kosten. Het hanteren van 2x de tiphoogte is gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het Ontwerp Nationale Windturbinebepalingen. We gaan ervan uit dat dit een realistische afstand is in vergelijking tot 3 tot 4 x de tiphoogte. Wanneer er een windpark komt, zal gekeken worden naar de dan bestaande regels rondom de minimumafstand.

Samenvatting zienswijze: geluidsnormen

Indiener geeft aan dat de methodiek van Lden en Lnight niet geschikt is om als geluidsnorm te hanteren. Indiener verzoekt om eerst grondig onderzoek te doen naar laagfrequent geluid en trillingen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

In het onderzoek, bij het Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving, is de hinder van hoge en lage tonen onderzocht. Op basis daarvan zijn nieuwe landelijke (concept-)normen opgesteld. Bij de bepaling van de hoogte van de normering is rekening gehouden met laagfrequent geluid en is geconcludeerd dat een aparte norm daarvoor niets toevoegt. Voor tonaal geluid staat in de landelijke (concept-)normen een extra toeslag van 5dB boven op de geluidsnorm.

Samenvatting zienswijze: Bisfenol A, SF6 gas en andere milieuaspecten

Indiener verzoekt rekening te houden met bisfenol A, SF6 en olie lekkage als milieuaspecten in het OER.

Reactie

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om te wachten op vaststelling van definitie milieunormen voor windturbines.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd

voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State geeft de Raad ook uitdrukkelijk aan dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen. Wanneer we overgaan tot vergunningverlening en projectbesluiten voor windparken gaan we ervan uit dat de landelijke milieunormen voor windturbineparken zijn vastgesteld.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

113. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2003)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

114. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2004)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

115. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2005)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

116. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2006)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

117. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2007) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

118. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2008)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

119. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2009)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

120. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2010)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: landgoed Twickel

Samenvatting zienswijze: uitsluitingsgebied

Indiener verzoekt om voorkeursgebied nummer 3 dusdanig aan te passen dat landgoed Twickel wordt ontzien bij het plaatsen van windturbines.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

121. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2011)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

122. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2012)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Wij hebben geen aanvulling op deze pro forma zienswijze ontvangen.

123. Zienswijze (kenmerk POV365-396421710-2137) Dinkelland

Indiener: Gemeente Dinkelland

Onderwerp: Omgevingsverordening en Provinciaal Programma Energiestrategie 2024

Samenvatting zienswijze: gemeentelijk windbeleid

Indiener verzoekt de provincie rekening te houden met het door de raad van Dinkelland op 19-12-2023 vastgestelde windbeleid. Indiener verzoekt de provincie alleen het zoekgebied Denekamp-Noord Deurningen op te nemen in de Omgevingsverordening.

Reactie

De kaders zoals opgenomen in het PPE zijn van toepassing op heel Overijssel. Waar mogelijk houden we als provincie in de beoordeling van initiatieven rekening met het gemeentelijk beleid. Het is niet mogelijk gemeentelijk beleid over te nemen in het provinciaal beleid.

In de Omgevingsverordening is voor de Noordoost Twentse gemeenten – op hun verzoek – aangegeven waar geen verbod voor windturbines geldt. Dit zijn daarmee geen zoekgebieden, maar plekken waar het niet op voorhand verboden is. Het is vervolgens aan de gemeente om op die plekken al dan niet zoekgebieden vast te stellen. Het niet vaststellen van een zoekgebied op een van de plekken waar dat zou kunnen, betekent niet dat de provincie vervolgens een verbod op die plek uitvaardigt.

Samenvatting zienswijze: agrarische bedrijfswoningen

Indiener verzoekt de provincie om agrarische bedrijfswoningen mee te nemen in het OER.

Reactie

Het OER geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Gebieden met harde belemmeringen zijn uitgesloten (o.a. hinderzones rond Twente Airport en radarverstoringengebieden). Voor woningen is de afstandsnorm aangehouden uit het ontwerpbesluit Windturbinebepalingen. Een uitzondering geldt voor woningen op niet-zoneringsplichtige bedrijventerreinen. De resterende potentiële locaties zijn getoetst aan de hand van criteria voor relevante aspecten (o.a. overlap met NNN).

De windenergiepotentiekaart geeft enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen geschikte locatie zijn, is op dit moment nog niet bekend. Dit zal uit nader onderzoek, bij vergunningaanvragen voor concrete projecten moeten blijken.

Samenvatting zienswijze: windenergie alleen in voorkeursgebieden

Indiener verzoekt de provincie om de opwek van windenergie enkel plaats te laten vinden in de door de provincie benoemde voorkeursgebieden en de overige gebieden te ontzien.

Reactie

Doel van het provinciaal beleid met de voorkeursgebieden is om windturbines te clusteren en zo de ruimtelijke kwaliteit te bewaken. Dit kan binnen de voorkeursgebieden door opstellingen vanaf 1 turbine en daarbuiten door opstellingen van 4 of meer turbines. Het is daarom niet logisch om turbines buiten de voorkeursgebieden te verbieden. Bovendien is het verzoek van de indiener in strijd met haar eigen beleid waarin nota bene een zoekgebied is aangewezen.

Conclusie

De door de gemeente Dinkelland ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van de Omgevingsverordening of het PPE.

124. Zienswijze (kenmerk POV365-396421710-2146) Hardenberg

Indiener: Gemeente Hardenberg

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: niet ruimtelijke criteria opnemen in windbeleid

Indiener verzoekt om niet-ruimtelijke criteria zoals lokaal eigendom steviger te borgen in het beleid en hierover in overleg met gemeenten te gaan.

Reactie

In het PPE zijn de kaders voor lokaal eigendom verder uitgewerkt. Bij het verlenen van een ruimtelijke vergunning, zoals bijvoorbeeld voor een windpark, mogen wij juridisch alleen kijken naar ruimtelijke argumenten. Niet-ruimtelijke argumenten, zoals lokaal eigendom, heeft geen basis in de jurisprudentie en gaat in tegen het normale beoordelingskader van vergunningen en projectbesluiten. Dat betekent dat wij lokaal eigendom juridisch niet mogen verplichten, en ook niet mogen gebruiken als beoordelingscriteria bij de selectie van initiatieven wanneer er programmeringsafspraken zijn gemaakt. In het PPE schrijven we dat het gaat om een zware inspanningsverplichting. Daarnaast zorgen wij door ondersteuning en professionalisering van energiecoöperaties dat de 50% lokaal eigendom ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt en het niet bij beleid en processen blijft. Gemeenten kunnen eigen beleid voor lokaal eigendom vaststellen.

Samenvatting zienswijze: ruimtelijke cumulatie nader te omschrijven

Indiener verzoekt om ruimtelijke cumulatie als onderdeel van ruimtelijke criteria nader te omschrijven.

Reactie

Deze zienswijze nemen we over en we passen het beleid hierop aan.

Conclusie

De zienswijze over ruimtelijke cumulatie nemen we over en we passen het PPE daarop aan.

125. Zienswijze (kenmerk POV365-396421710-2138) Tubbergen**Indiener: Gemeente Tubbergen**

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt provincie om rekening te houden met het gemeentelijk vastgestelde beleid, mits redelijk uitvoerbaar.

Reactie

Bij het in behandeling nemen van aanvragen toetsen wij het aan het vastgestelde beleid, Dat is het provinciale beleid maar ook gemeentelijke zoekgebieden en gemeentelijk windbeleid mits redelijk en juridisch houdbaar. Dit nemen we expliciet op in het PPE.

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om de afspraken uit het gemeentelijk/provinciale samenwerkingsverband op te nemen in de Omgevingsverordening. Indiener stelt dat de gemeentelijke zoekgebieden in de Omgevingsverordening correct zijn. Indiener verzoekt de zoekgebieden op te nemen in de Omgevingsverordening, overeenkomstig het raadsbesluit van 19 december 2023. Indiener verzoekt tevens het gezamenlijk zoekgebied van 3 gemeenten over te nemen in de Omgevingsverordening en daarmee het voorkeursgebied overeenkomstig aan te passen.

Reactie

De zoekgebieden in Noordoost-Twente zijn op verzoek van de gemeenten in Noordoost-Twente aangepast. Provinciale Staten hebben op 27 januari 2021 (zie statenvoorstel) de Omgevingsverordening aangepast en daarin de door de gemeenteraad van Tubbergen voorgestelde zoekgebieden opgenomen. De aanleiding daarvoor is een aantal initiatieven voor wind die 'van onderop' gekomen zijn. De gemeenten in Noordoost-Twente hebben onder andere in voorbereiding op de Regionale Energiestrategie Twente participatieprocessen doorlopen en u heeft HNS Landschapsarchitecten onderzoek laten doen naar de geschikte plekken voor windturbines. Nu vraagt u ons eigenlijk om dit terug te draaien, echter zonder ruimtelijke argumentatie en zonder referentie aan de gevolgen voor uw ambitie. Wij zien geen

aanleiding om Provinciale Staten te verzoeken de zoekgebieden van uw gemeente uit de Omgevingsverordening te halen.

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om rekening te houden met bedrijfswoningen, omdat deze in het OER niet zijn beoordeeld en daarmee niet bruikbaar is. Indiener verzoekt om het gebied rond Langeveen op te nemen in de verdeeltabel van het PPE (30-40 GWh) waarmee de totale bijdrage 4 turbines is aan de RES.

Reactie

Met uitzondering van de woningen op bedrijventerreinen zijn alle bedrijfswoningen met een zone van tweemaal tiphoogte in het OER meegenomen als uitsluitingsgebied. De reden dat woningen op bedrijventerreinen niet zijn meegenomen als uitsluitingsgebied is dat voor deze woningen mogelijk andere normen gelden. Bij de uitwerking van een concreet windproject zal de initiatiefnemer moeten onderzoeken wat de effecten van windturbines ten opzichte van deze bedrijfswoningen zijn.

Conclusie

Naar aanleiding van de zienswijze van de gemeente Tubbergen voegen we aan het PPE toe dat we ook toetsen aan gemeentelijke zoekgebieden en gemeentelijk windbeleid, mits redelijk en juridisch houdbaar.

126. Zienswijze (kenmerk POV365-396421710-2141) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze 6.

Samenvatting zienswijze:

Bij de aanleg van de A35 is de woning van indiener 70 meter uit de berm van de A35 komen te liggen. Daarover zijn allerlei juridische procedures gevoerd. Uiteindelijk is alleen de bovenverdieping aan snelwegzijde akoestisch aangepast. Plaatsing van hoge windturbines in de nabijheid van de woning zal betekenen dat de kritische geluidsbelasting op deze gevel en de andere gevels zal worden overschreden. Dit zal de leefbaarheid in het huis ernstig aantasten. In plaats van de normale planshadecompensatie kan dit betekenen dat indiener opnieuw met een juridisch traject wordt geconfronteerd in het kader van een onteigeningsprocedure.

Reactie

De aanwijzing van clustergebieden betekent niet dat er vervolgens ook windturbines op korte afstand van de woning van indiener worden gerealiseerd. Als er concrete aanvragen komen voor windturbines binnen een clustergebied, zal in het kader van de projectMER onderzocht moeten worden wat de geluidseffecten zijn op woningen in de omgeving. Dan zou kunnen blijken dat door cumulatie van geluid de wettelijke normen voor geluidsbelasting op de gevel worden overschreden. Dat is dan een zwaarwegend aspect voor de belangenafweging die gemaakt zal moeten worden in het kader van de besluitvorming over de omgevingsvergunning voor de windturbine(s).

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

127. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2205) Vereniging Weidevogelbescherming Staphorsterveld e.o.

Indiener: Vereniging Weidevogelbescherming Staphorsterveld e.o.

Onderwerp: weidevogels

Samenvatting zienswijze:

Indiener geeft aan dat een groot deel van het agrarisch buitengebied van Staphorst door provincie Overijssel is aangewezen als open grasland kritische en niet-kritische weidevogels. Indiener geeft aan dat windmolens een negatieve invloed hebben op de broedmogelijkheden van weidevogels en opgroeikansen van weidevogelkuikens. Indiener geeft aan dat het buitengebied van Staphorst als één van de gebieden met het hoogste risico voor weidevogels door windmolens wordt aangemerkt en verzoekt daarom om deze gebieden windmolenvrij te laten.

Reactie

Wij hebben de weidevogelgebieden in kaart gebracht. Naar aanleiding van het advies van de commissie mer worden twee natuurvarianten opgenomen in het OER. Bij de eerste variant wordt gekeken naar de effecten op natuur wanneer er géén windturbines in NNN-gebied geplaatst kunnen worden. Bij de tweede variant wordt gekeken naar de effecten op de natuur wanneer er geen windturbines in NNN-gebieden én weidevogelgebieden geplaatst kunnen worden.

Wij zien geen reden om gebieden waar veel weidevogels voorkomen op voorhand uit te sluiten voor windenergie. Onze instructieregels voor de leefgebieden weidevogels en de natuurregeling in de Omgevingswet en de bijbehorende uitvoeringsregelingen bieden voldoende kaders voor de weging van de belangen van weidevogels op het moment dat er concrete plannen voor windturbines aan de orde zijn. Op basis van deze concrete plannen kan veel preciezer in beeld gebracht worden welke negatieve effecten op de weidevogelstand kunnen optreden en welke maatregelen deze negatieve effecten kunnen tegengaan.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om het ontwerp van het Provinciaal Programma Energiestrategie en de nieuwe instructieregels voor windenergie aan te passen.

128. Zienswijze (kenmerk POV365-396421710-2142) (B)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze:

Indiener heeft bezwaar tegen het plaatsen van (industriële) windturbines met een tiphoogte van 200 tot 280 meter. Volgens indiener rekent de provincie zich in het windbeleid met dit type windturbine rijk aan windenergie. In de berekeningen wordt ten onrechte uitgegaan van veel te hoge 'vollast' uren.

Reactie

De in het OER gehanteerde vollasturen zijn gebruikt om globaal te toetsen hoeveel windturbines nodig zijn om aan de doelstelling voor de opwekking van windenergie te voldoen. De werkelijke vollasturen zijn niet alleen afhankelijk van de locatie maar ook van het type windturbine. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject om de opbrengst te begroten en te beoordelen of de in het businessplan begroote opbrengst kan worden gerealiseerd.

Samenvatting zienswijze: aantasting landschap

Het landschap wordt door deze hoge windturbines onherstelbaar aangetast (de gondel van een windturbines van 280 meter hoog is op meer dan 40 km zichtbaar). Indiener vraagt zich af wat de gevolgen zijn voor de radardekking in Oost-Nederland.

Reactie

De zichtbaarheid van een gondel is niet alleen afhankelijk van de hoogte maar ook van de aanwezigheid van belemmeringen in de zichtlijnen tussen de waarnemer en de windturbine. Zo zijn windturbines in een open landschap betere waarneembaar dan in een coulisselandschap. De effecten op het landschap en de gevolgen voor radardekking en de mogelijkheid eventuele negatieve gevolgen voor de radardekking te compenseren kunnen pas worden onderzocht op basis van een concreet windproject. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject deze effecten te onderzoeken.

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Omdat er op dit moment geen landelijke normen beschikbaar zijn, is er ruimte voor zelfgekozen normen maar die moeten dan wel deugdelijk onderbouwd zijn.

Reactie

In het OER zijn de vigerende landelijke normen voor windturbines gehanteerd. Als de normen uit het Ontwerp besluit windturbines en leefomgeving strenger zijn dan de vigerende landelijke normen, zijn die strengere normen gehanteerd.

Samenvatting zienswijze: SMR-richtlijn

Het OER voldoet volgens indiener niet aan de eisen van de SMB-richtlijn omdat het aspect gezondheid niet goed in beeld gebracht is.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid.

Samenvatting zienswijze: milieueffecten

Ook wordt in het onderzoek ten onrechte geen rekening gehouden met de milieueffecten tijdens de hele looptijd van het project, dus vanaf de fundering, tijdens de hele bouw- en gebruiksfase tot en met de sloopfase.

Reactie

De milieueffecten tijdens de hele looptijd van het project kunnen pas worden onderzocht op basis van een concreet windproject. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject deze effecten te onderzoeken.

Samenvatting zienswijze: stikstofemissie

Ten onrechte wordt in het OER voor de stikstofemissiewaarden alleen gekeken naar de stikstofuitstoot van de werktuigen die gebruikt worden tijdens de aanlegfase. Volgens indiener moet er een complete materialen- en energieanalyse gemaakt worden om daarmee te bepalen hoeveel stikstof er uitgestoten wordt tijdens de productie van de windturbine. Volgens indiener verstoren de hoge windturbines het weersysteem en mogelijk zelfs het klimaat.

Reactie

Een complete materialen- en energieanalyse van windturbines is geen vereiste voor een onderzoek naar de potentie van Overijssel voor het plaatsen van windturbines. De effecten van de uitstoot van stikstof zijn alleen relevant voor de uitstoot die plaatsvindt bij werkzaamheden ten behoeve van de plaatsing en het onderhoud van de windturbines. De eventuele stikstofeffecten als gevolg van de productie van een windturbine treden elders op en zijn voor de beoordeling van de effecten van een windproject niet relevant. Op die effecten is de wetgeving in het productieland van de windturbine van toepassing.

Samenvatting zienswijze:

Indiener wijst op de emissie van microplastic door erosie van de windturbinebladen. Ook wijst hij op nieuwe Europese normen voor Bisfenol A.

Reactie

Een planMER of OER op het niveau van voorkeursgebieden gaat niet over materiaalgebruik. Dat is iets voor de fase van de vergunningen. Daarin kan als eis gesteld worden dat de windturbines moeten voldoen aan bepaalde normen t.a.v. constructie en materiaalgebruik.

In het planMER voor de landelijke milieunormen (Windturbinebepalingen) zien we ook dat 'erosie van de bladen' buiten het planMER is gehouden met als argument dat het onderwerp met ander beleid wordt ingevuld.

Samenvatting zienswijze: aansprakelijkheid

Tot slot wijst hij op het risico's van civiele aansprakelijkheidsstelling omdat de provincie aanwijzingen heeft voor gezondheidsrisico's door windturbines.

Reactie

Bij de vergunningverlening voor windturbines zal het aspect gezondheid nadrukkelijk worden betrokken op basis van de dan beschikbare gegevens en/of de landelijke milieunormen. Bij de vergunningverlening voor windturbines zal het aspect gezondheid nadrukkelijk worden betrokken op basis van de dan beschikbare gegevens en/of de landelijke milieunormen. Voor rechtmatige besluiten die zorgvuldig zijn voorbereid op basis van de best beschikbare informatie kunnen we niet civiel aansprakelijk worden gesteld. Als de besluiten onrechtmatig zijn zal de rechter die besluiten vernietigen, waardoor de turbines er niet kunnen komen; dus geen civielrechtelijke aansprakelijkheid op het punt gezondheid.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

129. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2210) (B)

Indiener: Inwoner (standaardzienswijze)

Onderwerp: PPE, OER fase 2a en paragraaf 4.11.2 Omgevingsverordening

Samenvatting zienswijze: onjuiste berekening

Indiener heeft bezwaar tegen het plaatsen van (industriële) windturbines met een tiphoogte van 200 tot 280 meter. Volgens indiener rekent de provincie zich in het windbeleid met dit type windturbine rijk aan windenergie. In de berekeningen wordt ten onrechte uitgegaan van veel te hoge 'vollast' uren.

Reactie

De in het OER gehanteerde vollasturen zijn gebruikt om globaal te toetsen hoeveel windturbines nodig zijn om aan de doelstelling voor de opwekking van windenergie te voldoen. De werkelijke vollasturen zijn niet alleen afhankelijk van de locatie maar ook van het type windturbine. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject om de opbrengst te begroten en te beoordelen of de in het businessplan begrootte opbrengst kan worden gerealiseerd.

Samenvatting zienswijze: aantasting van het landschap

Het landschap wordt door deze hoge windturbines onherstelbaar aangetast (de gondel van een windturbines van 280 meter hoog is op meer dan 40 km zichtbaar). Indiener vraagt zich af wat de gevolgen zijn voor de radardekking in Oost-Nederland.

Reactie

De zichtbaarheid van een gondel is niet alleen afhankelijk van de hoogte maar ook van de aanwezigheid van belemmeringen in de zichtlijnen tussen de waarnemer en de windturbine. Zo zijn windturbines in een open landschap beter waarneembaar dan in een coulisselandschap. De effecten op het landschap en de gevolgen voor radardekking en de mogelijkheid eventuele negatieve gevolgen voor de radardekking te compenseren kunnen pas worden onderzocht op basis van een concreet windproject. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject deze effecten te onderzoeken.

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Omdat er op dit moment geen landelijke normen beschikbaar zijn, is er ruimte voor zelfgekozen normen maar die moeten dan wel deugdelijk onderbouwd zijn.

Reactie

In het OER zijn de vigerende landelijke normen voor windturbines gehanteerd. Als de normen uit het Ontwerp besluit windturbines en leefomgeving strenger zijn dan de vigerende landelijke normen, zijn die strengere normen gehanteerd.

Samenvatting zienswijze: SMR-richtlijn

Het OER voldoet volgens indiener niet aan de eisen van de SMB-richtlijn omdat het aspect gezondheid niet goed in beeld gebracht is.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid.

Samenvatting zienswijze: milieueffecten

Ook wordt in het onderzoek ten onrechte geen rekening gehouden met de milieueffecten tijdens de hele looptijd van het project, dus vanaf de fundering, tijdens de hele bouw- en gebruiksfase tot en met de sloopfase.

Reactie

De milieueffecten tijdens de hele looptijd van het project kunnen pas worden onderzocht op basis van een concreet windproject. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject deze effecten te onderzoeken.

Samenvatting zienswijze: stikstofemissie

Ten onrechte wordt in het OER voor de stikstofemissiewaarden alleen gekeken naar de stikstofuitstoot van de werktuigen die gebruikt worden tijdens de aanlegfase. Volgens indiener moet er een complete materialen- en energieanalyse gemaakt worden om daarmee te bepalen hoeveel stikstof er uitgestoten wordt tijdens de productie van de windturbine. Volgens indiener verstoren de hoge windturbines het weersysteem en mogelijk zelfs het klimaat.

Reactie

Een complete materialen- en energieanalyse van windturbines is geen vereiste voor een onderzoek naar de potentie van Overijssel voor het plaatsen van windturbines. De effecten van de uitstoot van stikstof zijn alleen relevant voor de uitstoot die plaatsvindt bij werkzaamheden ten behoeve van de plaatsing en het onderhoud van de windturbines. De eventuele stikstofeffecten als gevolg van de productie van een windturbine treden elders op en zijn voor de beoordeling van de effecten van een windproject niet relevant. Op die effecten is de wetgeving in het productieland van de windturbine van toepassing.

Samenvatting zienswijze: microplastic en Bisfenol A

Indiener wijst op de emissie van microplastic door erosie van de windturbinebladen. Ook wijst hij op nieuwe Europese normen voor Bisfenol A.

Reactie

Een planMER of OER op het niveau van zoekgebieden gaat niet over materiaalgebruik. Dat is

iets voor de fase van de vergunningen. Daarin kan als eis gesteld worden dat de windturbines moeten voldoen aan bepaalde normen t.a.v. constructie en materiaalgebruik.

In het planMER voor de landelijke milieunormen (Windturbinebepalingen) zien we ook dat 'erosie van de bladen' buiten het planMER is gehouden met als argument dat het onderwerp met ander beleid wordt ingevuld.

Samenvatting zienswijze: aansprakelijkheid

Tot slot wijst hij op het risico's van civiele aansprakelijkheidsstelling omdat de provincie aanwijzingen heeft voor gezondheidsrisico's door windturbines.

Reactie

Bij de vergunningverlening voor windturbines zal het aspect gezondheid nadrukkelijk worden betrokken op basis van de dan beschikbare gegevens en/of de landelijke milieunormen. Voor rechtmatige besluiten die zorgvuldig zijn voorbereid op basis van de best beschikbare informatie kunnen we niet civiel aansprakelijk worden gesteld. Als de besluiten onrechtmatig zijn zal de rechter die besluiten vernietigen, waardoor de turbines er niet kunnen komen; dus geen civielrechtelijke aansprakelijkheid op het punt gezondheid.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

130. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2215)

Indiener: Thales Nederland

Onderwerp: Radarsysteem

Samenvatting zienswijze:

Indiener geeft aan dat het plaatsen van windturbines het vrijwel onmogelijk maakt om betrouwbare testen uit te voeren voor de ontwikkeling van radarsystemen. Indiener geeft aan gebonden te zijn aan deze locatie gezien de strenge normen voor de testopstelling. Indiener verzoekt om in het OER meer aandacht te besteden aan de versturende effecten van het plaatsen van windturbines in de omgeving van het Thales-terrein in Hengelo.

Reactie

De mogelijke effecten op het radarsysteem van Thales worden momenteel onderzocht door TNO. Dit is een specifiek onderwerp dat geen onderdeel uitmaakt van het OER.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

131. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2217) (C)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: voorzorgsbeginsel

De provincie dient zich te houden aan het voorzorgsbeginsel. Het is niet aangetoond dat het provinciale beleid voor wind geen gezondheidsgevolgen zal hebben. Dat is wel een eis van de SMB-richtlijnen. De WHO anticipeert op de eis dat het risico op gezondheidsschade zo laag mogelijk is met de norm van maximaal 5% ernstig gehinderden. Volgens indiener is daarvoor

een afstandsnorm nodig van 10 keer de masthoogte tot aan de bebouwde kom en 4 keer de tiphoogte tot aan gevoelige objecten. Daarmee wordt ook – afhankelijk van de grondsoort – de hinder van infrason geluid voorkomen. Duidelijk moet worden omschreven hoe het voorzorgbeginsel gehandhaafd blijft op het niveau van risicobeheersing, het niveau van de maatregelen en het niveau van rollen en verantwoordelijkheden.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatie inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid. De inhoud en abstractieniveau van het PPE bepaalt het abstractieniveau van het OER. Dit geldt ook voor het thema gezondheid. Er is gekozen om als eerste de afstandsnorm van 2x de tiphoogte (voorgenomen landelijke norm) te hanteren om de potentie voor windenergie in beeld te brengen. Vervolgens is het risico op een negatief effect voor de gezondheid in kaart gebracht door de clusters met potentiële locaties te vergelijken op basis van het aantal woningen dat aanwezig is binnen een afstand van viermaal tiphoogte (800 en 1120 meter) Bij de voorbereiding van concrete initiatieven zal meer in detail naar mogelijke gezondheidseffecten worden gekeken.

Samenvatting zienswijze: microplastics, Bisfenol A en andere milieueffecten

Volgens indiener moet er adequaat onderzoek gedaan worden naar gezondheidsrisico's. Volgens hem zijn er aanwijzingen voor gezondheidseffecten door de verspreiding van microplastics, Bisfenol A, SF6, door het toepassen van de 'gemiddelde geluidsbelasting op jaarbasis, het 'wake-effect' van hoge windturbines waardoor fijnstof en stikstof wordt opgezogen en verplaatst.

Reactie

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze: afwachten onderzoeken RIVM

Indiener vindt dat de resultaten van het onderzoek van het RIVM moet worden afgewacht en andere internationale wetenschappelijke onderzoeken, voordat er verdere beleidsmaatregelen worden getroffen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog

geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Samenvatting zienswijze: aansprakelijkheidstelling

Indiener wijst op de risico's voor alle betrokkenen bij de plaatsing van hoge windturbines van civielrechtelijke aansprakelijkheidsstelling nu bekend is dat er mogelijk gezondheidsrisico's zijn.

Reactie

Bij de vergunningverlening voor windturbines zal het aspect gezondheid nadrukkelijk worden betrokken op basis van de dan beschikbare gegevens en/of de landelijke milieunormen. Voor rechtmatige besluiten die zorgvuldig zijn voorbereid op basis van de best beschikbare informatie kunnen we niet civiel aansprakelijk worden gesteld. Als de besluiten onrechtmatig zijn zal de rechter die besluiten vernietigen, waardoor de turbines er niet kunnen komen; dus geen civielrechtelijke aansprakelijkheid op het punt gezondheid.

Samenvatting zienswijze: alternatieve energiebronnen

Indiener roept de provincie op om zich te richten op alternatieve energiebronnen, zoals kinetische energie, thermische energie, waterenergie en kernenergie, zodat windenergie op grote schaal niet meer nodig is.

Reactie

In de RES is afgesproken om in Overijssel 3,3 TWh aan duurzame energie middels wind en zon op land op te wekken. Andere energiebronnen komen daar nu niet aan de orde.

Samenvatting zienswijze: respecteren windbeleid gemeente Dinkelland

Indiener wil dat de provincie het windbeleid van de gemeente Dinkelland respecteert. De normeringen die deze gemeente hanteert kunnen wel wetenschappelijk onderbouwd worden. De gemeente Dinkelland draagt voldoende bij en wordt al belast met biogas en het Natura2000-gebied.

Reactie

Volgens de Elektriciteitswet is de provincie bevoegd bestuursorgaan voor het verlenen van vergunningen van windparken tussen de 5 en 100 MW. De bevoegdheid ligt bij de provincie. Wij werken samen met de gemeenten in de Regionale Energiestrategie (RES). In dat samenwerkingsverband hebben wij gemeenten verzocht om zoekgebieden voor wind en windbeleid vast te stellen. Zodat de gemeenten konden aangeven waar ze wel of geen windparken willen. Indien gemeenten zoekgebieden hebben aangewezen dan houden wij daarmee rekening.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

132. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2219)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: PPE

Samenvatting zienswijze: negatieve effecten op de omgeving

Indiener vreest grote negatieve impact te ondervinden van de potentiële locaties voor windenergie die in de omgeving van Boekelo en Usselo zijn aangewezen. Daarvoor zijn betere alternatieven met minder impact, zoals zonnepanelen op daken.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

De provincie baseert haar beleid op basis van rijksnormen die nog niet definitief zijn vastgesteld. Indiener is bezorgd over de gezondheidseffecten door geluid, trillingen en straling.

Uit diverse onderzoeken blijkt dat windturbines schadelijk zijn voor de natuur, door geluid, draaiende wieken en verdroging. Duits onderzoek toont aan dat er bij windparken verdroging en verhoogde bodemtemperatuur optreden. Windparken ondermijnen de maatregelen die in Twente worden getroffen om water vast te houden op hoge zandgronden.

Reactie

Het klopt dat de rijksnormen nog niet definitief zijn vastgesteld. De concept-afstandsnorm is in het OER gebruikt om inzicht te krijgen in de potentie van Overijssel voor de plaatsing van windturbines, nog niet om definitieve besluiten over concrete initiatieven te onderbouwen. Bij de vergunningverlening en projectbesluiten voor concrete initiatieven zullen de dan geldende normen worden gehanteerd.

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Samenvatting zienswijze: waardevermindering woningen

Indiener vreest waardedaling van woningen, zeker als de windturbines steeds hoger worden.

Reactie

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren.

Mogelijk waardeverlies van woningen komt in een latere fase van de vergunningverlening of projectbesluit van het project aan de orde. Indien er sprake is van waardevermindering van woningen dan heeft de eigenaar recht op planschadevergoeding.

Samenvatting zienswijze: OER bevat geen totaalstellingen van de milieueffecten

Volgens indieners is het voorgenomen windbeleid in strijd met de doelstellingen om versnippering van het landschap te voorkomen. De voorkeursgebieden zijn indicatief ingetekend. Het OER bevat geen totaalbeoordeling van de milieueffecten en ook is niet inzichtelijk op welke wijze andere factoren zoals lopende initiatieven en gemeentelijke zoekgebieden meewegen in het aanwijzen van zoekgebieden.

Reactie

Het voorgenomen beleid is niet strijdig met de doelstelling om versnippering van het landschap te voorkomen. Door voorkeursgebieden aan te wijzen die gebaseerd zijn op de geschiktheid van landschapstypen voor windenergie, de eis van optimalisatie en door buiten de voorkeursgebieden uit te gaan van clusters van minimaal 4 turbines wordt, uitgaande van de opgave om bij te dragen aan de noodzakelijke energietransitie, versnippering van het landschap zo veel mogelijk voorkomen.

Het OER is de totaalbeoordeling. Alle relevante aspecten voor de beoordeling van de potentie van Overijssel voor windenergie zijn afzonderlijk beschouwd. Er is voor gekozen om geen poging te doen om een totaalscore weer te geven, aangezien daarvoor arbitraire keuzes nodig zijn.

Gezien de aard en abstractieniveau van het OER (een verkenning van de potentie van Overijssel) is in het OER geen rekening gehouden met lopende initiatieven en gemeentelijke zoekgebieden.

Samenvatting zienswijze: in Twente waait het niet

Windturbines moeten geplaatst worden op plekken met het grootste windaanbod. Twente heeft de laagste windopbrengsten van Nederland, waardoor windturbines daar onrendabel zijn.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

133. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2221) (D)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Het windbeleid van de provincie zou maximale bescherming moeten bieden voor de gezondheid en veiligheid van mens, dier en flora. Er wordt echter niet voldaan aan het voorzorgbeginsel.

De windturbines zorgen voor verstoring van het lokale ecosysteem. De aanleg van toegangswegen, funderingen en andere infrastructuur kan leiden tot verlies van leefgebied voor planten en dieren. Verder kunnen trillingen en geluidhinder schadelijk zijn voor flora en fauna.

De tabel in het Handboek Risiconormering Windturbines van het RVO waarin de werpafstanden staan die moeten worden aangehouden voor het geval er een blad afbreekt van een turbine, is verouderd.

Windturbines vormen een gevaar voor vogels en vleermuizen door botsingen met de draaiende turbinebladen. Ook bestaat risico op verstoring van leefgebieden en foerageergebieden tijdens de bouw en exploitatie van de windturbines.

Windturbines kunnen de veiligheid en leveringszekerheid van gas, kerosine en elektriciteit in gevaar brengen als afbrekende turbinebladen buisleidingen en hoogspanningsleidingen beschadigen.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de

besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatie inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines

Met het OER is invulling gegeven aan het voorzorgsbeginsel. Door de concept-afstandsnorm te hanteren worden hinder door geluid en trillingen voorkomen. Door Natura2000-gebieden uit te sluiten worden negatieve effecten in die gebieden voorkomen. Bij de voorbereiding van concrete projecten zal nader onderzoek nodig zijn naar lokale effecten op flora en fauna. In het OER is rekening gehouden met veiligheidszones langs buisleidingen en hoogspanningslijnen. Hiermee worden risico's door afbrekende turbinebladen voorkomen. In het oorspronkelijke OER (versie d.d. 12 januari 2024) is bij Alternatief A per abuis geen rekening is gehouden met afstandszones langs hoogspanningslijnen. Dit wordt gecorrigeerd in de herziene versie van het OER.

Samenvatting zienswijze: geluidnormen

De woon- en leefomgeving wordt aangetast door het geluid en visuele impact van windturbines. Met name het laagfrequent geluid zorgt voor slaapstoornissen, stress en andere fysieke en mentale gezondheidsklachten.

Nederland hanteert veruit de slechtste afstandsnormen tussen windturbines en bewoning. Het geluid zal nog verder dragen met het type windturbines dat nu wordt beoogd (250 tot 280 meter). Gelet op het advies van de WHO dat het percentage omwonenden dat overlast mag ondervinden (5%) zou een afstand van minimaal 4 keer de tiphoogte van de windturbine moeten zijn (dus 1000 – 1200 meter).

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

In het onderzoek, bij het Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving, is de hinder van hoge en lage tonen onderzocht. Op basis daarvan zijn nieuwe landelijke (concept-)normen opgesteld. Bij de bepaling van de hoogte van de normering is rekening gehouden met laagfrequent geluid en is geconcludeerd dat een aparte norm daarvoor niets toevoegt. Voor tonaal geluid staat in de landelijke (concept-)normen een extra toeslag van 5dB boven op de geluidsnorm.

Samenvatting zienswijze: Bisfenol A en SF6 gas

Door erosie van de turbinebladen kunnen er gevaarlijke stoffen vrijkomen zoals Bisfenol A (BPA). Ook kan er zwavelhexafluoride gas (SF6) vrijkomen door lekkages in het stroomnetwerk.

Reactie

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in

de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDO).

Samenvatting zienswijze: effectiviteit van windturbines

De effectiviteit van windturbines wordt in de loop van de jaren minder door slijtage en storingen. Een windturbine van 280 meter hoog wordt ten onrechte gezien als bewezen techniek.

Reactie

De stelling dat windturbines in de loop van de jaren minder effectief zijn door slijtage is niet onderbouwd. In de Omgevingseffectrapportage is gewerkt met twee alternatieven. Windturbines van 200 meter en windturbines van 280 meter. Zoals in het OER is aangegeven zijn dit de rekenmethodes die ook in de planMER voor de landelijke milieunormen zijn gebruikt. De keuze van een referentieturbine van 280 m is volgens het maximum van de MER van het Ontwerp Nationale Windturbinebepalingen. Daarom is deze hoogtevariant als mogelijkheid meegenomen om zoveel mogelijk aan te sluiten op het Rijk.

Samenvatting zienswijze: Het waait minder in Twente

De plannen voor windturbines in Twente zijn niet rendabel, omdat die maar voor 25% efficiënt zijn doordat het hier minder waait.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: windturbines veroorzaken droogte

Windturbines veroorzaken droogte en opwarming door de wervelwind achter de turbine.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Samenvatting zienswijze: indiener wil geen windturbines op Landgoed Twickel

Indiener zal nooit toestemming geven voor het plaatsen van windturbines op zijn gronden en is het niet eens met de wijze waarop hij kennis heeft moeten nemen van de plannen daarvoor. Op de energiepotentiekaart staat dicht op zijn woning een gebied ingetekend op gronden die deel uitmaken van Landgoed Twickel en aangemerkt zijn als NatuurNetwerk Nederland (NNN).

Reactie

Een voorkeursgebied is geen zoekgebied. Het is aan de gemeente om zoekgebieden aan te wijzen. We hebben voorkeursgebieden aangewezen die kansen bieden voor grootschalige clusters van windturbines. Met grootschalige windclusters kan een zeer groot deel van de opgave van de verduurzaming van de energievoorziening gerealiseerd worden. Door in te zetten op grootschalige clustering van wind in gebieden die zich daarvoor lenen, voorkomen wij versnippering van de opgave en de nadelige effecten daarvan op het landschap.

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: beleid is in strijd met de gedecentraliseerde eenheidsstaat

Het past niet bij niet gedecentraliseerde eenheidsstaat dat een provincie de bouw van windturbines oplegt aan gemeenten.

Reactie

Volgens de Elektriciteitswet is de provincie bevoegd bestuursorgaan voor het verlenen van vergunningen van windparken tussen de 5 en 100 MW. De bevoegdheid ligt bij de provincie. Wij werken samen met de gemeenten in de Regionale Energiestrategie (RES) In dat samenwerkingsverband hebben wij gemeenten verzocht om zoekgebieden voor wind en windbeleid vast te stellen. Zodat de gemeenten konden aangeven waar ze wel of geen windparken willen. Indien gemeenten zoekgebieden hebben aangewezen dan houden wij daarmee rekening. Aanvragen voor windparken moeten wij in behandeling nemen.

Samenvatting zienswijze: er zijn alternatieven voor windenergie

Er zijn diverse alternatieven voor windturbines, zoals zonne-energie, geothermie, biomassa, waterkracht en kernenergie.

Reactie

In de RES is afgesproken om in Overijssel 3,3 TWh aan duurzame energie met wind en zon op land op te wekken. Andere energiebronnen komen daar nu niet aan de orde.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

134. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2223) (B)+**Indiener: Inwoner****Onderwerp: OER fase 2a****Samenvatting zienswijze: onjuiste berekening**

Indiener heeft bezwaar tegen het plaatsen van (industriële) windturbines met een tiphoogte van 200 tot 280 meter. Volgens indiener rekent de provincie zich in het windbeleid met dit type windturbine rijk aan windenergie. In de berekeningen wordt ten onrechte uitgegaan van veel te hoge 'vollast' uren.

Reactie

De in het OER gehanteerde vollasturen zijn gebruikt om globaal te toetsen hoeveel windturbines nodig zijn om aan de doelstelling voor de opwekking van windenergie te voldoen. De werkelijke vollasturen zijn niet alleen afhankelijk van de locatie maar ook van het type windturbine. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject om de opbrengst te begroten en te beoordelen of de in het businessplan begrootte opbrengst kan worden gerealiseerd.

Samenvatting zienswijze: aantasting landschap

Het landschap wordt door deze hoge windturbines onherstelbaar aangetast (de gondel van een windturbine van 280 meter hoog is op meer dan 40 km zichtbaar). Indiener vraagt zich af wat de gevolgen zijn voor de radardekking in Oost-Nederland.

Reactie

De zichtbaarheid van een gondel is niet alleen afhankelijk van de hoogte maar ook van de aanwezigheid van belemmeringen in de zichtlijnen tussen de waarnemer en de windturbine. Zo zijn windturbines in een open landschap betere waarneembaar dan in een coulisselandschap. De effecten op het landschap en de gevolgen voor radardekking en de mogelijkheid eventuele negatieve gevolgen voor de radardekking te compenseren kunnen pas worden onderzocht op

basis van een concreet windproject. Het is aan de initiatiefnemer van een concreet windproject deze effecten te onderzoeken.

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Omdat er op dit moment geen landelijke normen beschikbaar zijn, is er ruimte voor zelfgekozen normen maar die moeten dan wel deugdelijk onderbouwd zijn.

Reactie

In het OER zijn de vigerende landelijke normen voor windturbines gehanteerd. Als de normen uit het Ontwerp besluit windturbines en leefomgeving strenger zijn dan de vigerende landelijke normen, zijn die strengere normen gehanteerd.

Samenvatting zienswijze: SMB- richtlijn

Het OER voldoet volgens indiener niet aan de eisen van de SMB-richtlijn omdat het aspect gezondheid niet goed in beeld gebracht is.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid.

Samenvatting zienswijze: milieueffecten

Ook wordt in het onderzoek ten onrechte geen rekening gehouden met de milieueffecten tijdens de hele looptijd van het project, dus vanaf de fundering, tijdens de hele bouw- en gebruiksfase tot en met de sloopfase.

Reactie

De milieueffecten tijdens de hele looptijd van het project kunnen pas worden onderzocht op basis van een concreet windproject. Het is aan de initiatiefnemer van een windproject deze effecten te onderzoeken.

Samenvatting zienswijze:

Ten onrechte wordt in het OER voor de stikstofemissiewaarden alleen gekeken naar de stikstofuitstoot van de werktuigen die gebruikt worden tijdens de aanlegfase. Volgens indiener moet er een complete materialen- en energieanalyse gemaakt worden om daarmee te bepalen hoeveel stikstof er uitgestoten wordt tijdens de productie van de windturbine. Volgens indiener verstoren de hoge windturbines het weersysteem en mogelijk zelfs het klimaat.

Reactie

Een complete materialen- en energieanalyse van windturbines is geen vereiste voor een onderzoek naar de potentie van Overijssel voor het plaatsen van windturbines. De effecten van de uitstoot van stikstof zijn alleen relevant voor de uitstoot die plaatsvindt bij werkzaamheden ten behoeve van de plaatsing en het onderhoud van de windturbines. De eventuele stikstofeffecten als gevolg van de productie van een windturbine treden elders op en zijn voor de beoordeling van de effecten van een windproject niet relevant. Op die effecten is de wetgeving in het productieland van de windturbine van toepassing.

Samenvatting zienswijze: microplastic Bisfenol A

Indiener wijst op de emissie van microplastic door erosie van de windturbinebladen. Ook wijst hij op nieuwe Europese normen voor Bisfenol A.

Reactie

Een planMER of OER op het niveau van zoekgebieden gaat niet over materiaalgebruik. Dat is iets voor de fase van de vergunningen. Daarin kan als eis gesteld worden dat de windturbines moeten voldoen aan bepaalde normen t.a.v. constructie en materiaalgebruik.

In het planMER voor de landelijke milieunormen (Windturbinebepalingen) zien we ook dat 'erosie van de bladen' buiten het planMER is gehouden met als argument dat het onderwerp met ander beleid wordt ingevuld.

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbare situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze: aansprakelijkheid

Tot slot wijst hij op het risico's van civiele aansprakelijkheidsstelling omdat de provincie aanwijzingen heeft voor gezondheidsrisico's door windturbines.

Reactie

Bij de vergunningverlening en/of projectbesluiten voor windturbines zal het aspect gezondheid nadrukkelijk worden betrokken op basis van de dan beschikbare gegevens en/of de landelijke milieunormen. Voor rechtmatige besluiten die zorgvuldig zijn voorbereid op basis van de best beschikbare informatie kunnen we niet civiel aansprakelijk worden gesteld. Als de besluiten onrechtmatig zijn zal de rechter die besluiten vernietigen, waardoor de turbines er niet kunnen komen; dus geen civielrechtelijke aansprakelijkheid op het punt gezondheid.

Samenvatting zienswijze: alternatief 3x en 4x tiphoogte

Een onderzoek naar een alternatief met een afstand van 3x en 4x de tiphoogte ontbreekt, maar is nodig om een betere afweging van gezondheidsrisico's te maken.

Reactie

In het OER is gewerkt met de afstandsnorm van 2x de tiphoogte uit het ontwerpbesluit Windturbinebepalingen. Met deze norm wordt in het algemeen een goed woon- en leefklimaat gewaarborgd. Bij concrete projecten zal nog worden getoetst aan specifieke geluidnormen.

Samenvatting zienswijze: gebied Bornsche Maten en Vossenbelt

De plaatsingsmogelijkheden in gebied 85 worden overschat en het onderzoek is onzorgvuldig. Een woonfunctie is niet af te doen met een voetnoot. Uit de BAG-viewer blijkt dat er naast woningen nog andere kwetsbare functies aanwezig zijn in de directe omgeving. Gezien de draaiing van de zon ten opzichte van de Bornsche Maten en de Vossenbelt is het industriegebied Westermaat ongeschikt voor windturbines.

Reactie

In het OER is onderzocht welke gebieden in beginsel geschikt zijn voor de plaatsing van een of meer windturbines. Voor elk gebied zal nog nader onderzoek moeten plaatsvinden naar de daadwerkelijke haalbaarheid van de plaatsing van windturbines. Daarin zal onder meer aandacht moeten worden aan andere kwetsbare functies dan woningen. Dit geldt ook voor cluster 85.

Samenvatting zienswijze: WHO norm

Een afstandsnorm van 2x de tiphoogte leidt tot een forse overschrijding van de 10%-norm van de WHO. De 5%-norm van de WHO wordt pas gehaald bij 5x de tiphoogte van een windturbine van 200 meter hoog.

Reactie

De afstandsnorm van 2x de tiphoogte is afkomstig uit het landelijke ontwerpbesluit met windturbinebepalingen. De norm is in het OER gebruikt om inzicht te krijgen in de potentie van Overijssel voor grootschalige windenergie. Bij de vergunningverlening en projectbesluiten voor concrete initiatieven zal nog een aanvullende beoordeling plaatsvinden waarbij de betreffende initiatieven zullen worden getoetst aan de dan geldende normen.

Samenvatting zienswijze: SMB-richtlijn

Het OER is op veel punten onvolledig en voldoet niet aan de SMB-richtlijn. De landelijke Windturbinebepalingen moeten worden afgewacht voordat er een nieuwe, verbeterde versie van het OER voor consultatie kan worden aangeboden.

Reactie

Voor het OER hebben de inhoudsvereisten zoals opgesomd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit, zijnde een uitvoeringsbesluit van de Omgevingswet, als basis gediend. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit vormen de implementatie van de Europese SMB-richtlijn in de Nederlandse wetgeving. Met de afstandsnorm uit het ontwerpbesluit Windturbinebepalingen menen wij een adequaat hulpmiddel te hebben om de potentie van Overijssel voor de plaatsing van windturbines in beeld te brengen. Concrete projecten zullen moeten worden getoetst aan de definitieve windturbinebepalingen of – zolang deze nog niet beschikbaar zijn – andere onderbouwde normen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

135. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2226) (A)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze 6.

136. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2228)**Indiener: Inwoner**

Onderwerp: Natuur en project Wind voor Buren

Samenvatting zienswijze:

Indiener is tegen het plaatsen van windmolens in of nabij kwetsbare natuur en in het bijzonder tegen de windmolens in het project Wind voor Buren. Het afdwingen van de plaatsing van windmolens is onaanvaardbaar en gaat in tegen het vertrouwen van de burger in de overheid. Windturbines ontsieren het landschap en hebben uitsluitend nadelen. Ze zijn duur, lelijk, produceren lawaai, zorgen voor slagschaduw, zijn schadelijk voor vogels, verstoren het radarbeeld en leveren daardoor gevaar op voor de veiligheid. Specifiek voor het project Wind voor Buren merkt indiener op dat daar de geur omheen hangt van ordinair geld verdienen, waarbij de lasten worden afgewenteld op de omgeving. Indiener roept de provincie op zoek te gaan naar alternatieven die niet het mooie landschap verstoren en daarbij ook kernenergie niet uit te sluiten.

Reactie

Met de aanscherping van de instructieregels voor windenergie neemt de provincie haar verantwoordelijkheid voor het realiseren van de RES-doeleinden. In het kader van de RES zijn afspraken gemaakt over het opwekken van duurzame energie met zon en wind. Gelet op de termijn waarbinnen de RES-doelen moeten zijn behaald, is kernenergie geen alternatief voor het aandeel windenergie.

De energiepotentiekaart in het Provinciaal Programma Energiestrategie geeft alleen de technische potentie van een gebied aan, niet of er ook daadwerkelijk windturbines gerealiseerd worden. Met de aanwijzing van voorkeursgebieden in de verordening zorgt de provincie ervoor dat er binnen gebieden die geschikt worden geacht voor grootschalige

opstellingen van windturbines geen andere ontwikkelingen kunnen plaatsvinden die een optimale opstelling van een windpark in de weg zitten. Dit wil niet zeggen dat de provincie daarmee de verplichting oplegt om hier windturbines te plaatsen. Of en waar er binnen voorkeursgebieden windturbines worden geplaatst, moet zorgvuldig worden afgewogen in procedures op basis van concrete aanvragen.

De programmeringsafspraken windenergie moeten ervoor zorgen dat de provincie meer kan sturen op locatie en fasering van aanvragen voor windturbines. In het kader van een concrete aanvraag voor een windturbine zal met onderzoek worden aangetoond dat er geen onaanvaardbare effecten op de omgeving zijn. In de afwegingen die in het kader van de vergunningverlening en projectbesluit gemaakt moeten worden komen alle aspecten aan de orde die indiener als nadelen benoemt.

Dat geldt ook voor het project Wind voor Buren waarvoor inmiddels een concrete aanvraag is gedaan bij de provincie. Op 16 februari 2024 hebben Gedeputeerde Staten een kennisgeving gedaan van het voornemen om voor dit project de procedure van projectbesluit te starten. Deze procedure biedt indiener de mogelijkheden om vroegtijdig zijn zorgen en belangen in te brengen, maar ook om bezwaar en beroep aan te tekenen als hij het niet eens is met de besluiten die in deze procedure genomen gaan worden.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

137. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2230)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Geluid en schaduwwerking

Samenvatting zienswijze: geluidnormen

Indieners wonen in de nabijheid van een zoeklocatie voor de windturbines nabij het verkeersknooppunt Azelo. Zij zijn bezorgd over het geluid dat deze windturbines produceren dat schadelijk zou kunnen zijn voor de gezondheid van de mensen die in de omgeving wonen. Ook wijzen zij op de wisseling van licht met donker (schaduw) die nadelige effecten kunnen hebben op omwonenden. Indieners willen hierover graag in gesprek met de projectorganisatie.

Reactie

De aanwijzing van een zoekgebied voor windturbines betekent dat de locatie geschikt wordt geacht voor het opwekken van duurzame energie met wind. Voordat daar echter een windturbine geplaatst kan worden moet nog een procedure doorlopen worden op basis van een concreet project. In het kader van die procedure moet onderzocht worden wat de effecten van de windturbine zal zijn op de omgeving. In dat kader wordt ook onderzocht wat de effecten zijn van het geluid en de slagschaduw van de windturbine op de gezondheid van omwonenden.

Dat geldt ook voor het project Wind voor Buren waarvoor inmiddels een concrete aanvraag is gedaan bij de provincie. Op 16 februari 2024 hebben Gedeputeerde Staten een kennisgeving gedaan van het voornemen om voor dit project de procedure van projectbesluit te starten. Deze procedure biedt indiener de mogelijkheden om vroegtijdig zijn zorgen en belangen in te brengen, maar ook om bezwaar en beroep aan te tekenen als hij het niet eens is met de besluiten die in deze procedure genomen gaan worden.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

138. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2230)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Locatie windenergie

Samenvatting zienswijze: locatie

Indieneren maken zich zorgen over de mogelijke komst van windturbines op 500 meter afstand van de woonomgeving en de effecten daarvan op hun gezondheid en welzijn. Indieneren hebben bewust gekomen voor deze plek vanwege de rust. Indieneren zijn erg geschrokken van het bericht dat de omgeving is aangewezen als geschikte plek voor windenergie. Zij vrezen door de onrust en onzekerheid over de precieze plannen, maar ook vanwege het geluid en de slagschaduw van de windturbines, een negatieve impact op fysieke en mentale gezondheid. Ook maken zich zorgen over de mogelijke waardedaling van hun eigendom, waardoor hun financiële stabiliteit in gevaar komt. Indiener vraagt om de bouw van enorme windmolens te heroverwegen.

Reactie

De energiepotentiekaart in het Provinciaal Programma Energiestrategie geeft alleen de technische potentie van een gebied aan en niet of er ook daadwerkelijk windturbines gerealiseerd worden. Of en waar binnen deze gebieden windturbines worden geplaatst, moet zorgvuldig worden afgewogen in de procedure die gevolgd moet worden op het moment dat er concrete aanvragen worden gedaan. In het kader van een concrete aanvraag voor een windturbine zal met onderzoek aangetoond moeten worden dat er geen onaanvaardbare effecten op de omgeving zijn. In de afwegingen die in het kader van de vergunningverlening en projectbesluit gemaakt moeten worden komen ook de effecten van geluid en slagschaduw op omliggende woningen aan de orde.

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren.

Op dit moment moet de provincie meewerken aan vergunningaanvragen voor windturbines als die passen in het ruimtelijke beleid van de provincie en voldoen aan wettelijke eisen. De programmeringsafspraken windenergie zorgen ervoor dat de provincie meer kan sturen op locatie en fasering van aanvragen voor windturbines. Dit levert naar verwachting meer rust op in gebieden over initiatieven voor nieuwe windturbines.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

139. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2234)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Plannen windparken

Samenvatting zienswijze: gezondheid en natuur

Indiener verzoekt om te stoppen met plannen voor windparken in Twente. Indiener wandelt veel in het gebied en stelt dat windparken ten koste gaan van gezondheid en natuur.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door zon en wind op land op te wekken.

In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

140. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2236)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: aanpassen voorkeursgebied

Indiener verzoekt om het voorkeursgebied te verkleinen tot het zandgebied aan de oostzijde van de A28. Indiener geeft aan dat het gebied ten westen van de A28 Zwolle-Meppel hoofdzakelijk uit veenweidegebied bestaat. Indiener wijst op de opgave voor vernatting, tegengaan van stikstofuitstoot en bodemdaling in dit gebied.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepoteëntiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden, zoals veenweidegebied, is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand wordt veenweidegebied niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

141. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2238)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 262.

142. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2240) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

143. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2242) (D)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 133.

144. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2245) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

145. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2255)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: gebied Aamsveen

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in of nabij het natuurgebied het Aamsveen, in verband met het effect van windturbines op de aanwezige flora en fauna, mogelijke gezondheidseffecten, de inpassing in het landschap, en het gebrek aan draagvlak in de regio.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

146. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2258) (B)+

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is gelijk aan zienswijze nummer 72.

147. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2260) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

148. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2262) Belangenvereniging Nieuwleusen Buitengebied West

Indiener: Belangenvereniging Nieuwleusen Buitengebied West

Onderwerp: Gebiedsvisie ASDZ

Samenvatting zienswijze: gebiedsvisie ZSDZ

Indiener verzoekt in het PPE een overkoepelende samenhangende visie op het landschap van voorkeursgebied ZSDZ op te nemen. Indiener verzoekt dit in gezamenlijkheid met gemeenten uit te voeren.

Reactie

Deze zienswijze heeft geen betrekking op het PPE of Omgevingsvisie. In de gebiedsvisie is expliciet opgenomen dat rekening gehouden wordt met bestaand beleid waaronder het windbeleid.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening. We blijven samenwerken in ZSDZ-verband.

149. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2264) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

150. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2266)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: geen wind in Hof van Twente

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in Hof van Twente in verband met horizonvervuiling en geluidsoverlast.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

151. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2268)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: gebied Aamsveen

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt geen windturbines te plaatsen in of nabij Natura2000-gebied het Aamsveen in verband met de negatieve effecten van windturbines op de aanwezige flora en fauna.

Indiener verzoekt rekening te houden met waardevermindering; slagschaduw; geluidsoverlast; lichtverstoring; gezondheidseffecten.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepoteëntiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten en mogelijke gezondheidseffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

152. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2271) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

153. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2273)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 178.

154. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2276) Glastuinbouw Nederland

Indiener: Glastuinbouw Nederland, Stichting Duurzaam Koekoekspolder en LTO Noord

Onderwerp: erfmolens

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om plaatsing van erfmolens buiten het bouwblok toe te staan wanneer dit wind technisch beter geschikt is. Indiener verzoekt om als basis-ashoogte 35 meter te hanteren.

Reactie

Wij zien geen reden om plaatsing van de erfmolen buiten het bouwperceel van een (agraris) bedrijf mogelijk te maken. Het bouwperceel van een (agraris) bedrijf biedt in principe voldoende ruimte om een erfmolen op plek neer te zetten waar deze voldoende wind vangt. We vinden het voor de landschappelijke inpassing belangrijk dat de erfmolen een onderdeel wordt van de totale bouwmassa op het erf. Daarbij past het niet als de erfmolen op enige afstand van het bouwperceel wordt gezet.

In de nieuwe instructieregel voor erfmolens hebben wij bewust gekozen voor een maximale tiphoogte van 25 meter. Hiervoor is gekozen omdat een erfmolen met deze hoogte in principe in elk landschap inpasbaar is op een bouwperceel van een (agraris) bedrijf. Bij een ashoogte van 25 meter komt het bouwwerk een stuk verder uit boven de overige bebouwing op het bouwperceel. Als de gemeente hogere erfmolens wil toestaan, dan moet daarvoor een individuele toets worden gedaan aan de hand van de gebiedskenmerken. Dat is geregeld met de uitzonderingsmogelijkheid die is opgenomen in artikel 4.108d lid 3.

Samenvatting zienswijze: glastuinbouwgebied de Koekoekspolder

Indiener verzoekt glastuinbouwgebieden als zijnde agrarische bedrijventerreinen op te nemen in de begrippenlijst behorend bij de instructieregel clustering windturbines. Indiener verzoekt om mogelijkheden te bieden voor het plaatsen van windturbines verder weg van de opweklocatie.

Reactie

Het glastuinbouwgebied Koekoekspolder is een uniek gebied voor Overijssel. Het gebied is aangewezen als concentratiegebied voor glastuinbouw. Daarbij wordt glastuinbouw gedefinieerd als het telen van gewassen in kassen. Deze bijzonder vorm van landbouw is van een heel andere orde dan de bedrijventerreinen waarvoor in artikel 4.108b een uitzondering wordt gemaakt op de clustereis voor windturbines. Wij gaan daarom niet mee met het voorstel van indieners om glastuinbouwgebieden aan te merken als agrarische bedrijventerreinen. Dat zou een nieuw type bedrijventerrein opleveren voor het provinciaal beleid. De consequenties daarvan gaan veel verder dan wat indieners beogen met hun verzoek. Zo is dan de vraag hoe dit een rol moet gaan spelen in de programmering van bedrijventerreinen en wat dit moet betekenen voor het planologische regime voor dit tuinbouwgebied. De bepaling waarin de status van bedrijventerrein een rol speelt, is relatief beperkt van strekking, namelijk dat afgeweken kan worden van de clustereis van minimaal 4 windturbines. Deze afwijkmogelijkheid betekent niet dat er altijd windturbines geplaatst kunnen in de omgeving van bedrijventerreinen. Dat vergt altijd nog een zorgvuldige afweging van alle betrokken belangen, waaronder het belang van een zorgvuldige inpassing in het landschap.

Alleen voor erfmolens stellen we de eis dat die op het bouwperceel van het (agraris) bedrijf gerealiseerd wordt. Voor windturbines geldt niet de eis op voorhand dat die gerealiseerd moeten worden in de nabijheid van de energievragers.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

155. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2280) Almelo

Indiener: Gemeente Almelo

Onderwerp: Provinciaal Programma Energiestrategie

Samenvatting zienswijze: selectieprocedure maximumstelsel

Indiener stelt dat een aantal procedures in het PPE verduidelijking en uitwerking behoeven, waaronder de verdeelprocedure en ruimtelijke toetsing aan gemeentelijke vastgesteld kaders, het begrip 'ruimtelijke kwaliteit', behandeling bij meer aanvragen dan het maximum.

Reactie

Het maximum is bepaald in de Omgevingsverordening. Daarin is opgenomen dat het maximum voor Overijssel voor 2030 is bepaald op 2 TWh. De verdeling over gebieden gebeurt op basis van de potentie van het gebied, de RES-biedingen en initiatieven in het gebied. De selectieprocedure van het maximumstelsel staat in hoofdstuk 3 van het PPE. Deze criteria moeten objectief, navolgbaar en transparant zijn. Hoe lager op de windladder, dus trede 1 en 2, hoe hoger de score.

De toetsing aan gemeentelijk vastgesteld beleid komt pas aan de orde bij een vergunningsaanvraag. Dan toetsen we aan het vastgesteld ruimtelijk beleid, mits juridisch houdbaar.

Samenvatting zienswijze: optimale invulling van voorkeursgebieden

Indiener vraagt wat optimale invulling in de voorkeursgebieden betekent en vraagt om duidelijker definiëring van begrippen.

Reactie

We hebben voorkeursgebieden aangewezen die kansen bieden voor grootschalige clusters van windturbines. Met grootschalige windclusters kan een zeer groot deel van de opgave van de verduurzaming van de energievoorziening gerealiseerd worden. Door in te zetten op grootschalige clustering van wind in gebieden die zich daarvoor lenen, voorkomen wij versnippering van de opgave en de nadelige effecten daarvan op het landschap.

Omdat er niet zoveel gebieden zijn in Overijssel die zich lenen voor grootschalige clusters van windturbines, is het belangrijk daar zuinig op te zijn. Zeker omdat er voor de periode na 2030 nog nieuwe opgaven op ons afkomen door de toenemende vraag naar duurzaam opgewekte elektriciteit. Dat is de reden dat wij kritisch zijn op ontwikkelingen die een optimale opstelling in de weg kunnen staan in gebieden die zich lenen voor een grootschalig cluster van windturbines.

In het kader van ruimtelijke kwaliteit heeft de provincie de bevoegdheid om te zorgen van optimalisatie van een voorkeursgebied. Dat betekent dat wij het voorkeursgebied ruimtelijk zo inrichten dat verdere ontwikkelingen daarbij niet belemmerd worden. Hiertoe maken wij een Handreiking wind waarin de definities nader worden toegelicht.

Samenvatting zienswijze: gemaakte afspraken in het gebied

Indiener stelt dat de reeds gemaakte afspraken in gezamenlijk verband behouden blijven en dat deze de basis vormen voor programmeringsafspraken.

Indiener stelt dat het gezamenlijk ontwikkelkader, met daarin een uitgangspunt van minimaal 50% lokaal eigendom en een streven naar 100%, ook door de provincie is bekrachtigd.

Indiener roept provincie op om zich tot het uiterste in te spannen om dit te realiseren.

Reactie

De programmeringsafspraken zien toe op het maximeren van het aantal GWh in een gebied. Een maximum aan vergund vermogen voor windparken in een bepaald gebied kunnen wij alleen stellen als voorwaarde voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De optie om programmeringsafspraken te maken is een kans die wij bieden en zeker géén verplichting. Indien u ervoor kiest om geen programmeringsafspraken te maken ontstaat een restgebied, waarvoor het plafond de gezamenlijke openstaande ruimte is tot de 2 TWh. Ook die ruimte moet openbaar en transparant worden verdeeld. Dat doen wij dan volgens de

verdeling in het PPE. Lokaal eigendom maakt geen onderdeel uit van de selectiecriteria op grond van het maximumstelsel.

Samenvatting zienswijze: lokaal eigendom

Indiener stelt dat het gezamenlijk ontwikkelkader, met daarin een uitgangspunt van minimaal 50% lokaal eigendom en een streven naar 100%, ook door de provincie is bekrachtigd. Indiener roept provincie op om zich tot het uiterste in te spannen om dit te realiseren.

Reactie

De kaders voor lokaal eigendom staan beschreven in hoofdstuk 4 van het PPE.

Conclusie

De uitwerking van de ruimtelijke kwaliteit wordt opgenomen in het PPE. De overige zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassen van het PPE.

156. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2282)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: geen wind in omgeving Boekelo

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in de omgeving van Boekelo. Reden hiervoor is de negatieve effecten zoals geluidsoverlast, slagschaduw en aantasting van de leefomgeving.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

157. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2285) (B)+

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is gelijk aan zienswijze nummer 72.

158. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2287) Stawel

Indiener: Stawel Stichting voor Duurzame Plattelandsontwikkeling Enschede

Onderwerp: geen wind in Broekheurne

Samenvatting zienswijze: voorkeursgebied

Indiener verzoekt om het voorkeursgebied/OER aan te passen zodat er geen windturbines in Broekheurne meer mogelijk zijn. Indiener geeft aan dat in Broekheurne een uitgebreid integraal gebiedsproces is doorlopen waarbij provincie Overijssel betrokken is.

Reactie

De voorkeursgebieden voor wind zijn geen zoekgebieden voor wind. Het is aan de gemeente Enschede om zoekgebieden voor wind aan te wijzen. De gebiedsagenda Broekheurne is in opdracht van de buurtkring Broekheurne, Stawel en de gemeente Enschede opgesteld. Als provincie zijn we wel betrokken geweest bij het gebiedsproces. De provincie heeft de opdracht, en de bijbehorende gebiedsagenda niet ondertekend noch vastgesteld. We hebben ook geen uitspraak gedaan over dat er in Broekheurne geen windturbines komen.

Samenvatting zienswijze: landelijke normeringen

Indiener verzoekt om te wachten op vaststelling van de definitieve milieunormen voordat er wordt overgegaan op vergunningverlening.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen. Deze zienswijze onderschrijven wij. Wanneer we overgaan tot vergunningverlening of projectbesluiten voor windparken gaan we ervan uit dat de landelijke milieunormen voor windturbineparken zijn vastgesteld.

Conclusie

We begrijpen de bezorgdheid van indieners. De milieunormen komen in een later proces van eventuele vergunningverlening aan de orde en maken geen onderdeel uit van het PPE.

159. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2289) Olst-Wijhe

Indiener: Gemeente Olst-Wijhe

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: uitzondering op de clustereis

Indiener verzoekt om een uitzondering op de clustereis op te nemen indien hiertoe uit een goed doorlopen participatieproces de voorkeur blijkt.

Reactie

Wij begrijpen deze zienswijze en nemen die ook mee in ons voorstel naar de Staten. De clustereis is ingevoerd om verrommeling van het landschap te voorkomen. De ondersteuning van de lokale economie is geen ruimtelijk argument dat aanleiding kan zijn om van de clustereis van vier turbines af te zien. Wel hebben wij de Staten al voorgesteld om op of nabij bedrijventerreinen windturbines van minder dan vier mogelijk te maken.

Samenvatting zienswijze: beleid na 2030

Indiener verzoekt om in het beleid een doorkijk te geven voor de opgave tussen 2030-2050.

Reactie

In de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 is de ambitie afgesproken voor het realiseren van grootschalige opwek van duurzame energie door zon en wind op land voor 2030. De ambitie voor na 2030 maakt op dit moment geen onderdeel uit van het PPE.

Samenvatting zienswijze: lokaal eigendom

Indiener verzoekt om in het beleid rekening te houden met de mogelijke komst van lokale energiemarkten in de toekomst. Indiener verzoekt meer ruimte te bieden voor lokale energieinitiatieven.

Reactie

Het concept-beleid sluit de mogelijkheden voor de komst van lokale energiemarkten niet uit. Het bij elkaar brengen van vraag en opwek is één van de principes die we in de RES-verband hebben afgesproken. Wij zorgen door ondersteuning en professionalisering van energiecoöperaties dat de 50% lokaal eigendom ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt en het niet bij beleid en processen blijft.

Conclusie

Het verzoek om een uitzondering te maken op de clustereis nemen wij mee in het advies naar de Staten.

160. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2291) Wierden

Indiener: Gemeente Wierden

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: Instructieregel Omgevingsverordening

De gemeente is van oordeel dat de instructieregel te ver strekt. Zeker omdat het grondgebied van de gemeente Wierden ten onrechte als 'voorkeursgebied' is aangewezen. Met deze regel worden immers nieuwe (andere) ontwikkelingen in dit voorkeursgebied 'geblokkeerd' om ruimte te behouden voor 'eventuele', nog volstrekt onzekere, ontwikkelingen voor windenergie. De voorgenomen uitsluiting van andere ontwikkelingen dan windenergie, leidt bovendien tot een onevenredige beperking van de gemeentelijke beleidsvrijheid bij ruimtelijke besluitvorming. Met artikel 4.108a wordt voorbijgegaan aan lopende initiatieven binnen deze gebieden. Wij wijzen ter illustratie op de woningbouwontwikkeling Zuidbroek in Wierden. Er is voor dergelijke ontwikkelingen ten onrechte niet in een overgangsregeling voorzien.

Reactie

We hebben voorkeursgebieden aangewezen die kansen bieden voor grootschalige clusters van windturbines. Met grootschalige windclusters kan een zeer groot deel van de opgave van de verduurzaming van de energievoorziening gerealiseerd worden. Door in te zetten op grootschalige clustering van wind in gebieden die zich daarvoor lenen, voorkomen wij versnippering van de opgave en de nadelige effecten daarvan op het landschap.

Omdat er niet zoveel gebieden zijn in Overijssel die zich lenen voor grootschalige clusters van windturbines, is het belangrijk daar zuinig op te zijn. Zeker omdat er voor de periode na 2030 nog nieuwe opgaven op ons afkomen door de toenemende vraag naar duurzaam opgewekte elektriciteit. Dat is de reden dat wij kritisch zijn op ontwikkelingen die een optimale opstelling in de weg kunnen staan in gebieden die zich lenen voor een grootschalig cluster van windturbines.

De instructieregel in artikel 4.108a is geen verbod op nieuwe ontwikkelingen in voorkeursgebieden. Wel zorgt deze instructieregel ervoor dat gemeenten zorgvuldig nagaan hoe die nieuwe ontwikkelingen zich verhouden tot de potenties van het gebied voor de grootschalige opwek van zonne-energie. Het klopt dat nog onzeker is wanneer er

daadwerkelijk windturbines in de voorkeursgebieden gerealiseerd worden. Wel is zeker dat er nog veel meer windturbines geplaatst moeten worden om de huidige en de toekomstige RES-doelstellingen te halen.

Voor deze instructieregel is geen overgangsbepaling opgenomen omdat de regel zelf voldoende ruimte laat voor het maken van afwegingen.

Samenvatting zienswijze: voorkeursgebieden

De voorkeursgebieden sluiten niet aan bij de indeling RES en zijn ook niet in afstemming met de RES tot stand zijn gekomen. Bovendien geldt dat bij het bepalen van de voorkeursgebieden in het algemeen onvoldoende rekening is gehouden met provinciale natuurambities, waterwingebieden, de overgangsgebieden van de Natura2000-gebieden, weidevogelgebieden voor (niet-)kritische soorten en woningbouwplannen met een zachte status. Ook geldt dat de provincie door het hanteren van een niet actueel overzicht van BAG objecten ten onrechte geen rekening heeft gehouden met bijvoorbeeld een in de gemeente Wierden gerealiseerde opvang voor asielzoekers en de recreatiewoningen al dan niet recreatieparken.

Reactie

De voorkeursgebieden zijn tot stand gekomen door het toepassen van de inpassingsprincipes van de RES 1.0 die door alle partners in de RES zijn vastgesteld. In de RES 1.0 is de afspraak gemaakt dat dit vertaald zou worden naar het ruimtelijk beleid van de partners. Dat heeft de provincie gedaan. Indien de gemeente zoekgebieden voor wind heeft vastgesteld houdt de provincie daarmee rekening mee bij het beoordelen van initiatieven voor windparken. De projectMER van een windpark maakt het effect van windturbines op beschermde gebieden (Natura2000, NatuurNetwerk Nederland en weidevogelgebieden), soorten en aanwezige natuurwaarden inzichtelijk. De bescherming van soorten volgt uit de Omgevingswet en de daarbij behorende Algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen. Het stelsel van de Omgevingswet bevat onder meer verbodsbepalingen over het opzettelijk doden, vangen en verstoren van beschermde diersoorten. Ook is het verboden om nesten, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Voor windturbines is er kans op aanvaringslachtoffers en barrière werking voor vogels en vleermuizen. Het MER beschrijft of het project negatieve effecten op beschermde gebieden heeft. Daarnaast beschrijft het MER per soortgroep welke beschermde flora en fauna mogelijk aanwezig zijn in het plangebied. Deze informatie is gebaseerd op veldbezoeken, recente verspreidingsgegevens (NDFF), monitoringsdata uit andere windparken en gedrag. Op basis van geschiktheid van het plangebied en de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten wordt onderzocht wat het effect van het voornemen van het windpark is op relevante soorten en welke stappen gezet moeten worden (bijvoorbeeld vergunningverlening met te nemen mitigerende en compenserende maatregelen). Ter onderbouwing van deze benodigde vergunning(en) dient initiatiefnemer een Passende Beoordeling en een Activiteitenplan aan te leveren.

Samenvatting zienswijze: afstandsnormen

Wij menen ten slotte dat, gelijk aan ons gemeentelijk windbeleid en het 'Gezamenlijk ontwikkelkader ATT wind' (waarbij de provincie Overijssel een van de partners is), een afstandsnorm tot woonkernen van 1.000 meter gehanteerd zou moeten worden. Deze afstand zou bovendien niet moeten gelden vanaf de bebouwde kom, maar ook in het buitengebied (vanaf woningen die zijn gelegen in een 'cluster' met een dichtheid van 3 woningen per hectare). Dat leidt tot de Conclusie dat er binnen het grondgebied van de gemeente Wierden geen mogelijkheden zijn voor windenergie.

Reactie

Afstandsnormen worden voorgesteld om duidelijkheid te scheppen over de relatie tussen afstand en geluidshinder. In het ontwerpbesluit rondom de concept-milieunormen staat over de afstandsnorm, dat de windturbine niet te dichtbij mag komen, en nieuwe woningen niet te dicht bij een bestaande windturbine mogen komen, waarmee een goed woon- en leefklimaat kan worden gewaarborgd. In combinatie met de geldende geluidsnormen biedt een afstandsnorm voldoende bescherming tegen geluidshinder aan omwonenden. In de praktijk

ligt de grens van geluidshinder vaak bij 400 meter. Tussen 400 en 1000 meter kunnen dus windturbines geplaatst worden zonder geluidsnormen te overschrijden.

Samenvatting zienswijze: ruimte wind buiten voorkeursgebieden

Wij vragen verder aandacht voor het feit dat de Omgevingseffectrapportage, meer specifiek ook de energiepotentiekaart, laat zien dat er ook ruimte voor windenergie is buiten de voorkeursgebieden. Deze gebieden lijken soms zelfs meer potentie te hebben dan de aangewezen voorkeursgebieden. Maar binnen deze gebieden geldt de beperkende voorwaarde dat sprake moet zijn van een cluster van 4 turbines.

Reactie

Deze constatering is juist.

Samenvatting zienswijze: artikel 4.108c van de Omgevingsverordening.

De gemeente Wierden meent dat in het vierde lid ten onrechte de bevoegdheid voor Gedeputeerde Staten is vastgelegd om, wanneer er geen programmeringsafspraken gelden, vast te stellen wat het maximum is van het opgesteld vermogen om windenergie op te wekken en het daarvoor benodigde aantal windturbines dat daarvoor binnen een gemeente opgericht mag worden. Dat leidt er namelijk toe dat in het geval een gemeente niet tot afspraken kan komen met een andere gemeente in het subcluster uit het voorkeursgebied, ze wordt overruled door de provincie en verder weinig tot geen invloed meer heeft op het vervolgproces. Dit achten wij ongewenst.

Reactie

Dit artikel gaat over het maken van programmeringsafspraken. Als provincie zijn wij bevoegd bestuursorgaan voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100 MW. Een aanvraag van een windinitiatief moeten wij binnen de wettelijke termijnen beoordelen en toetsen aan het ruimtelijk beleid. Hierdoor is het niet mogelijk om aanvragen te weigeren wanneer in datzelfde gebied al andere aanvragen zijn gedaan of windturbines staan.

Op verzoek van gemeenten hebben wij de mogelijkheid onderzocht om dergelijke ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dat kan door het creëren van 'schaarse ruimte voor aanvragen van vergunningen voor windturbines. Door het maken van programmeringsafspraken kunnen we deze schaarse ruimte optimaal en op ruimtelijke gronden verdelen. Op die manier kunnen wij uit meerdere aanvragen de initiatieven selecteren die ruimtelijk het beste passen. Ook is het mogelijk om aanvragen in de tijd te faseren. Om dit alles mogelijk te maken is een wijziging van de Omgevingsverordening nodig en hebben wij het Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE) in concept aangepast. In de Omgevingsverordening is het maximum voor windenergie opgenomen. Dat is het na te streven aandeel windenergie uit de RES 1.0 (circa 2 TWh). Zo creëren wij schaarste. In het concept-PPE beschrijven we de manier waarop we de schaarste over de provincie verdelen. Voor elk gebied hebben wij een maximale invulling van het gebied tot 2030 voorgesteld. Dit maximum per gebied baseren wij op de ruimtelijke eigenschappen, de technische potentie van het gebied, de biedingen van beide RES-regio's en de evenredige verdeling over de voorkeursgebieden

Artikel 4.108c lid 3 moet ervoor zorgen dat alle gemeenten meewerken aan het maken van programmeringsafspraken windenergie. Het alternatief is immers dat Gedeputeerde Staten noodgedwongen anders zelf moeten bepalen hoeveel windturbines er in een gebied moeten komen om aan de RES-doelstellingen te voldoen.

Samenvatting zienswijze: ontwerp-landelijke milieunormen wind

Kan worden aangegeven welke beleidsvrijheid de provincie ten opzichte van de ontwerp-landelijke windnormen aanvaardbaar acht? De gemeente vindt dat er eerst grondig onderzoek moet worden gedaan naar de effecten van windturbines op de gezondheid van mensen en op flora en fauna.

Reactie

Bij het OER zijn wij uitgegaan van de landelijke afstandsnormen. Op het moment dat een project in ontwikkeling komt toetsen we aan het dan geldende normen. De landelijke

normering zal op 1 juli 2025 in werking treden. Wij gaan ervan uit dat projecten die nu in ontwikkeling zijn aan de dan geldende landelijke normen getoetst kunnen worden. Elk windpark moet voldoen aan alle wettelijke kaders. Dit is een basisbeginsel ter bescherming van mens en milieu.

Zoals in de Omgevingseffectrapportage is aangegeven zal bij een concreet projectonderzoek gedaan worden naar gezondheid. De effecten van windturbines op mens en milieu worden gedurende het proces op verschillende momenten en op verschillende abstractieniveaus onderzocht.

Conclusie

De zienswijzen van de gemeente Wierden hebben geen aanleiding gegeven tot aanpassing van de instructieregels of het PPE.

161. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2293) Raalte

Indiener: Gemeente Raalte

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: tiphoogte erfmolens

Indiener verzoekt om de standaard tiphoogte voor erfmolens te verhogen van 25 naar 40 meter. Indiener verzoekt om incidentele buurtmolens met maatwerk mogelijk te maken in het beleid. Indiener verzoekt om de formulering dat erfmolens voor eigen verbruik moeten zijn, minder strak te formuleren. Indiener verzoekt om maatwerk op te nemen voor de plaatsing van erfmolens enkele meters buiten het bouwvlak.

Reactie

In de nieuwe instructieregel voor erfmolens hebben wij bewust gekozen voor een maximale tiphoogte van 25 meter. Dat doen we omdat een erfmolen met deze hoogte in principe in elk landschap inpasbaar is op een bouwperceel van een (agrarisch) bedrijf. Bij een tiphoogte van 40 meter komt het bouwwerk een stuk verder uit boven de overige bebouwing op het bouwperceel. Als de gemeente hogere erfmolens wil toestaan, dan moet daarvoor een individuele toets worden gedaan aan de hand van de gebiedskenmerken. Dat is geregeld met de uitzonderingsmogelijkheid die is opgenomen in artikel 4.108d lid 3.

Hoewel wij het een sympathieke gedachte vinden dat burenen gezamenlijk een erfmolen willen realiseren als bijdrage aan de verduurzaming van hun energiebehoefte, blijft het bezwaar dat een erfmolen bij een burgerwoning landschappelijk gezien niet goed is in te passen. Een alternatief voor deze burenen kan zijn om een aandeel te nemen in een windpark in de omgeving.

Wij kunnen ons vinden in het voorstel van de gemeente Raalte om de voorwaarde dat de opbrengst van de erfmolen voor eigen gebruik moet zijn, iets minder strak te formuleren. Dat kan door in de definitie van een erfmolen het woord 'hoofdzakelijk' in te voegen. De begripsbepaling wordt dan:

Erfmolen: kleine windturbine op het erf van een (agrarisch) bedrijf waarmee energie wordt opgewekt voor hoofdzakelijk eigen gebruik.

Wij zien geen reden om plaatsing van de erfmolen buiten het bouwperceel van een (agrarisch) bedrijf mogelijk te maken. Het bouwperceel van een (agrarisch) bedrijf biedt in principe voldoende ruimte om een erfmolen op plek neer te zetten waar deze voldoende wind vangt. We vinden het voor de landschappelijke inpassing belangrijk dat de erfmolen een onderdeel wordt van de totale bouwmassa op het erf. Daarbij past het niet als de erfmolen op enige afstand van het bouwperceel wordt gezet.

Conclusie

De zienswijze leidt tot aanpassing van de instructieregel windenergie.

162. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2295) Rotshuizen Geense

Indiener: Rotshuizen Geense Advocaten

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: draagvlak

Indiener geeft aan dat draagvlak als beoordelingscriterium ontbreekt.

Reactie

De selectiecriteria voor het maximumstelsel mogen uitsluitend op grond van evenwichtige toedeling van functies aan locaties (artikel 2.23 lid3 Omgevingswet) worden vastgesteld. Draagvlak valt hier niet onder.

Samenvatting zienswijze: toestaan windturbines in Enschede

Indiener verzoekt om binnen gemeente Enschede enkel windturbines binnen het voorkeursgebied toe te staan.

Reactie

Er is voldoende mogelijkheid voor het realiseren van windturbines op het grondgebied van Enschede.

Samenvatting zienswijze: gebied uitsluiten

Indiener verzoekt om het gebied Aamsveen/de Enschemarke op te nemen als uitsluitingsgebied voor windturbines omdat hier volgens indiener geen ruimte is voor een cluster.

Reactie

De provincie neemt geen uitsluitingsgebieden op in het provinciaal beleid. Het is aan gemeenten om zoekgebieden voor windturbines aan te wijzen. In de energiepotentiekaart zijn de wettelijke uitsluitingsgebieden opgenomen, zoals Natura2000-gebieden en laagvliegroutes. Hoe de provincie met overige gebieden omgaat, zoals NNN-gebieden en aangewezen weidevogelgebieden is opgenomen in de windladder.

De projectMER van een windpark maakt het effect van windturbines op beschermde gebieden (Natura2000, NatuurNetwerk Nederland en weidevogelgebieden), soorten en aanwezige natuurwaarden inzichtelijk. De bescherming van soorten volgt uit de Omgevingswet en de daarbij behorende Algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen. Het stelsel van de Omgevingswet bevat onder meer verbodsbepalingen over het opzettelijk doden, vangen en verstoren van beschermde diersoorten. Ook is het verboden om nesten, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Voor windturbines is er kans op aanvaringsslachtoffers en barrière werking voor vogels en vleermuizen. Het MER beschrijft of het project negatieve effecten op beschermde gebieden heeft. Daarnaast beschrijft het MER per soortgroep welke beschermde flora en fauna mogelijk aanwezig zijn in het plangebied. Deze informatie is gebaseerd op veldbezoeken, recente verspreidingsgegevens (NDFF), monitoringsdata uit andere windparken en gedrag. Op basis van geschiktheid van het plangebied en de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten wordt onderzocht wat het effect van het voornemen van het windpark is op relevante soorten en welke stappen gezet moeten worden (bijvoorbeeld vergunningverlening met te nemen mitigerende en compenserende maatregelen). Ter onderbouwing van deze benodigde vergunning(en) dient initiatiefnemer een Passende Beoordeling en een Activiteitenplan aan te leveren.

Conclusie

Deze zienswijzen geven geen aanleiding tot wijziging van het PPE.

163. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2297) Vogelbescherming Nederland

Indiener: Vogelbescherming Nederland

Onderwerp: Bescherming vogels

Samenvatting zienswijze: bufferzone rond beschermde gebieden

Indiener verzoekt om de Natura2000-gebieden, de NNN-gebieden, en de beschermde weidevogelgebieden uit te sluiten als zoekgebied op de energiepotentiekaart Wind Overijssel 2024. Indiener verzoekt om een bufferzone rondom deze gebieden op te nemen.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Een bufferzone rond de genoemde gebieden betekent een voor de provincie op dit moment ongewenste inperking van de mogelijkheden om de noodzakelijke energietransitie te realiseren.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

164. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2299)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: afstand van 10 maal de tiphoogte

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in verband met mogelijke negatieve gezondheidseffecten, en verzoekt daarom om een afstand van tienmaal tiphoogte te hanteren.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

165. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2301) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

166. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2303)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze:

Indiener verwijst naar zienswijze 2.

Reactie

Zie reactie op zienswijze 2.

Samenvatting zienswijze: communicatie en participatie

Indiener verzoekt om bewoners en bedrijven binnen 1 kilometer van mogelijk windturbines te betrekken bij communicatie- en participatietrajecten.

Reactie

We stellen als eis dat een initiatiefnemer bij de start van een project een participatieplan opstelt. Dit plan stelt Gedeputeerde Staten in concept en na een terinzagelegging definitief vast, voordat de participatie van start kan gaan. Gedeputeerde Staten stelt een format vast waaraan het participatieplan moet voldoen.

Samenvatting zienswijze: negatieve effecten buiten de provinciegrens

Indiener verzoekt rekening te houden met de negatieve effecten van windturbines buiten de provinciale grenzen. Indiener verzoekt om in het OER rekening te houden met natuurgebieden buiten de provinciegrens.

Reactie

Het OER gaat over de plaatsing van windturbines op Overijssels grondgebied. Uiteraard kunnen er omgevingseffecten op natuurgebieden buiten Overijssel plaatsvinden. Om dit goed te onderzoeken is er aanvullend onderzoek nodig. Omdat dit om locatie-gebonden effecten gaat kan er pas in een volgende fase, wanneer er een specifieke locatie voor een windinitiatief is aangewezen, onderzoek naar deze effecten worden gedaan.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

167. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2305)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Broekheurne

Samenvatting zienswijze: geen wind in Broekheurne

Indiener verzoekt om geen windmolens te plaatsen in of nabij Broekheurne, in verband met de grote cultuurhistorische en landschappelijke waarde van het gebied. Daarnaast ook in verband met de impact van windturbines op de aanwezige flora en fauna.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Samenvatting zienswijze: In Twente waait het niet

Indiener geeft aan dat Twente een windluw gebied is.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

168. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2307) Kampen

Indiener: Gemeente Kampen

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: voorkomen van grondspeculatie

Indiener verzoekt om aanvullende eisen op te nemen om grondspeculatie te voorkomen ten gunste van goede ruimtelijke ordening.

Reactie

Het PPE gaat in op de ruimtelijke eisen die we als provincie stellen aan projecten en waar we projecten dus aan toetsen. Het PPE bevat geen instrumenten om te sturen op grondeigendom of de inzet van grond voor windenergie. Bovendien kan de gemeente waar gewenst gebruik maken van een voorkeursrecht op gronden om de grondspeculatie te voorkomen.

Samenvatting zienswijze: clustereis

Indiener verzoekt om de clustereis naar drie turbines te verlagen.

Reactie

De clustereis van vier turbines is niet gebaseerd op de mogelijke opbrengst maar is er om verrommeling van het landschap tegen te gaan. Een betere kosten/energieopbrengst is geen ruimtelijk motief om hiervan af te wijken. Het verzoek om een uitzondering te maken op de clustereis nemen we mee in het voorstel aan de Staten. Hiervoor zal dan nog wel een ruimtelijke onderbouwing moeten komen.

Samenvatting zienswijze: uitsluitingsgebieden in het provinciaal beleid

Indiener verzoekt om uitsluitingsgebieden over te nemen in provinciaal beleid.

Reactie

De gemeentelijke uitsluitingsgebieden nemen wij niet op in het provinciaal beleid. Bij vergunningverlening en/of projectbesluit toetsen wij initiatieven aan het gemeentelijk beleid. Daarnaast heeft de gemeente met de programmeringsafspraken de mogelijkheden bepaalde gebieden wel en niet open te zetten voor het indienen van initiatieven voor windparken.

Conclusie

We nemen het verzoek tot aanpassing van de clustereis mee in het voorstel aan de Staten.

169. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2309) OK Genemuiden

Indiener: Ondernemers Kring Genemuiden

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: selectiecriterium van 100% lokaal eigendom

Indiener verzoekt om in het beleid ruimte te creëren om een initiatief van 100% lokaal eigendom mogelijk te maken wanneer het uitsluitingsgebied Nationaal Landschap IJsseldelta in de toekomst wordt opgeheven. Indiener verzoekt om in het beleid op te nemen dat een hogere mate van lokaal eigendom beter wordt beoordeeld in geval van een initiatief.

Reactie

Voor het creëren van schaarste maken wij programmeringsafspraken. In het PPE nemen we de selectiecriteria op zodat deze transparant, navolgbaar en objectief zijn. Omdat deze selectiecriteria gemaakt zijn om vergunningen ingevolge de Omgevingswet te selecteren moeten die ruimtelijk van aard zijn.

De voorbeelden die ons gegeven zijn waarbij het wel mogelijk is te selecteren op lokaal eigendom zijn het aanbestedingsrecht en het tenderen waarbij de gemeente grondposities inbrengt. Dat is niet aan de orde bij het creëren van schaarse vergunningen voor windparken. Het hanteren van niet-ruimtelijke argumenten in een verdeelprocedure van ruimtelijke besluiten heeft geen basis in de jurisprudentie en gaat in tegen het normale beoordelingskader van vergunningen en projectbesluiten. Onderstaand verhaal komt eigenlijk neer op het argument 'er is geen jurisprudentie dat het niet mag, dus wie weet mag het'. Gezien de grote risico's die horen bij het gebruiken van een onrechtmatige verdeelsystematiek vinden we die werkwijze niet verantwoord. Wij houden het bij de ruimtelijke toets en een eventuele doorslaggevende loting bij gelijkwaardige initiatieven. Het staat gemeenten uiteraard vrij bij hun eigen gronduitgiften eigen voorwaarden te hanteren.

Conclusie

De ingediende zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of Omgevingsverordening.

170. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2311) Staphorst

Indiener: Gemeente Staphorst

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: voorbereidingsbesluit wind

De gemeente Staphorst is blij dat de provincie de suggestie om een voorbereidingsbesluit te nemen over heeft genomen. Daarnaast ondersteunt de gemeente het initiatief van de provincie om programmeringsafspraken te maken van harte.

De gemeente Staphorst is blij met de keuze om een uitzondering te maken voor windturbines in de directe nabijheid van bedrijventerreinen. Hoewel medeafhankelijk van de nieuwe afstandsnormen voor windturbines, blijft realisatie van het RES-bod hierdoor in de subregio ZSDZ haalbaar.

Reactie

We onderschrijven deze zienswijzen.

Samenvatting zienswijze: verzoek aanpassen maximum

De gemeente Staphorst verzoekt het maximum van 400 GWh voor het ZSDZ-gebied naar beneden bij te stellen omdat de gemeente al aan haar bod in de RES voldaan heeft.

Reactie

Als provincie zijn wij bevoegd bestuursorgaan voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100 MW. Een aanvraag van een windinitiatief moeten wij binnen de wettelijke termijnen beoordelen en toetsen aan het ruimtelijk beleid. Hierdoor is het niet mogelijk om aanvragen te weigeren wanneer in datzelfde gebied al andere aanvragen zijn gedaan of windturbines staan. Op verzoek van gemeenten hebben wij de mogelijkheid onderzocht om dergelijke ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dat kan door het creëren van 'schaarse ruimte voor aanvragen van vergunningen voor windturbines. Door het maken van programmeringsafspraken kunnen we deze schaarse ruimte optimaal en op ruimtelijke gronden verdelen. Op die manier kunnen wij uit meerdere aanvragen de initiatieven selecteren die ruimtelijk het beste passen. Ook is het mogelijk om aanvragen in de tijd te faseren. Een maximum aan vergund vermogen voor windparken in een bepaald gebied kunnen wij alleen stellen als voorwaarde voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De optie om programmeringsafspraken te maken is een kans die wij bieden en zeker géén verplichting. Indien een gemeente ervoor kiest om geen programmeringsafspraken te maken ontstaat een restgebied, waarvoor het plafond de gezamenlijke openstaande ruimte is tot de 2 TWh. Ook die ruimte moet openbaar en transparant worden verdeeld. Dat doen wij dan volgens de verdeling in het PPE. Dat is gebaseerd op de potentie van het gebied, het gezamenlijke bod van de subregio en de initiatieven in het gebied.

Uit de Omgevingseffectrapportage en de energiepotentiekaart blijkt dat het gebied veel potentie heeft. Het maximum is gebaseerd op het RES-bod van de RES-regio West Overijssel, de lopende initiatieven in het gebied en de potentie van het gebied. Wij vinden het maximum van 400 GWh voor dit gebied gelet op bovenstaande dan ook ruimtelijk goed te verdedigen.

Samenvatting zienswijze: instructieregel wind

In artikel 4.108c lid 3 is opgenomen dat wanneer de realisatie van een nieuwe windturbine niet past in de programmeringsafspraken, alleen medewerking wordt verleend wanneer hiervoor vooraf door Gedeputeerde Staten is ingestemd. Het is voor ons niet duidelijk hoe deze bepaling te interpreteren. Geldt dit alleen in die gevallen dat de gemeente als bevoegd gezag aangemerkt wordt? Wanneer deze bepaling ook geldt als de provincie zelf bevoegd gezag is, stellen wij voor hieraan toe te voegen dat instemming van burgemeester en wethouders vereist is van de betreffende gemeente.

Reactie

Lid 3 van artikel 4.108c biedt ruimte voor het geval er een impasse ontstaat doordat het niet lukt om te komen tot gezamenlijke programmeringsafspraken windenergie. De eis dat de windturbines moeten passen binnen de programmeringsafspraken windenergie geldt ook voor de gevallen waarin Gedeputeerde Staten bevoegd gezag zijn. Door te weigeren om programmeringsafspraken te maken, zou een gemeente ervoor kunnen zorgen dat Gedeputeerde Staten geen vergunning kunnen verlenen voor nieuwe windturbines. Ook als die windturbines prima passen in het provinciale beleid en nodig zijn om de RES-doelstellingen te halen.

Artikel 4.108c lid 3 moet ervoor zorgen dat alle gemeenten meewerken aan het maken van programmeringsafspraken windenergie. Het alternatief is immers dat Gedeputeerde Staten

noodgedwongen anders zelf moeten bepalen hoeveel windturbines er in een gebied moeten komen om aan de RES-doelstellingen te voldoen.

De voorwaarde dat de gemeente moet instemmen als Gedeputeerde Staten gebruik maken van de mogelijkheid in artikel 4.108c lid 3, betekent dat een gemeente alsnog de komst van de windturbines kan tegenhouden. Dan werkt deze bepaling niet meer als mogelijkheid om de impasse te doorbreken die ontstaat als een gemeente weigert programmeringsafspraken te maken.

Samenvatting zienswijze: erfmolens

In artikel 4.108d (instructieregel erfmolens) zijn bepalingen opgenomen over erfmolens. In lid 2 van dit artikel staat dat deze regels gelden voor molens met een tiphoogte van maximaal 25 meter. Wij stellen voor dit aan te passen Haar een maximale ashoogte van 25 meter. Dit sluit aan bij het beleid van gemeente Staphorst met betrekking tot kleinschalige windturbines, waarbij ook uitgegaan wordt van een maximale ashoogte van 25 meter. Ook in lid 3 wordt gesproken van tiphoogte. Wij stellen voor hier ook ashoogte van te maken.

Reactie

In de nieuwe instructieregel voor erfmolens hebben wij bewust gekozen voor een maximale tiphoogte van 25 meter. Hiervoor is gekozen omdat een erf molen met deze hoogte in principe in elk landschap inpasbaar is op een bouwperceel van een (agrarisch) bedrijf. Bij een ashoogte van 25 meter komt het bouwwerk een stuk verder uit boven de overige bebouwing op het bouwperceel. Als de gemeente hogere erfmolens wil toestaan, dan moet daarvoor een individuele toets worden gedaan aan de hand van de gebiedskenmerken. Dat is geregeld met de uitzonderingsmogelijkheid die is opgenomen in artikel 4.108d lid 3.

Samenvatting zienswijze: PPE

De gemeente wil de toetsing van initiatieven aan gemeentelijke kaders, als deze er zijn, graag expliciet terugzien in het PPE.

Reactie

Dit is al opgenomen in het PPE.

In paragraaf 1.4.3 van het PPE staat: Binnen de provinciale kaders zijn de gemeenten bevoegd om lokaal ruimtelijk beleid op te stellen.

In paragraaf 2.3 van het PPE staat: Daarbij hanteren we de vastgestelde ruimtelijke kaders om kansrijke initiatieven af te wegen.

Samenvatting zienswijze: bevoegd gezag

Het bevoegd gezag kan alleen worden overgedragen als een gemeente de procedure 'aantoonbaar sneller' kan. De gemeente stelt voor hieraan toe te voegen dat er ruimte bestaat om hier in de programmeringsafspraken van af te wijken, dan wel nadere afspraken over te maken.

Reactie

Artikel 9C lid 4 van de Elektriciteitswet 1998 bepaalt: In afwijking van het eerste lid kunnen gedeputeerde staten besluiten geen projectbesluit vast te stellen als naar hun oordeel besluitvorming door een bestuursorgaan van een gemeente het project kan versnellen of daaraan anderszins aanmerkelijke voordelen zijn verbonden, en het college van burgemeester en wethouders van de betreffende gemeente daarmee instemmen.

Conclusie

De zienswijzen van de gemeente Staphorst geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

Indiener: Stichting Noabers Aamsveen

Onderwerp: Aamsveen

Samenvatting zienswijze: uitsluitingsgebied

Indiener geeft aan dat in het gebied nabij N2000-gebied Aamsveen geen windturbines met een tiphoogte van 200 meter mogelijk zijn vanwege natuur- en milieuredenen, landschappelijke overwegingen en overwegingen betreffende participatie. Indiener verzoekt dit gebied (cluster 26) dan ook te schrappen.

Indiener verzoekt om de beoordeling met betrekking tot de overlap met risicogebieden N2000 te corrigeren naar "--" in verband met de omissie van Aamsveen als pleisterplaats voor kraanvogels.

Indiener verzoekt om in de Catalogus Gebiedskenmerken de omgeving van het Aamsveen aan te passen zodat het geen grootschalig landschap betreft.

Reactie

De energiepotentiëkaart is gebruikt om de potentiële locaties voor windturbines in Overijssel in kaart te brengen. Deze locaties (clusters) zijn tot stand gekomen door alleen harde weigeringsgronden te gebruiken. De locaties zijn vervolgens gebruikt om de omgevingseffecten van het windbeleid te onderzoeken. Het betekent dus niet dat er daadwerkelijk windturbines komen. De catalogus gebiedskenmerken ligt niet ter visie.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

172. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2315) Geen Windmolens in Usselo en Boekelo (A)

Indiener: Geen Windmolens in Usselo en Boekelo

Onderwerp: standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

173. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2317)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Aamsveen

Samenvatting zienswijze: uitsluiting

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in of nabij Natura2000-gebied het Aamsveen.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiëkaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten

milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

174. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2319) (B)+

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is gelijk aan zienswijze nummer 72.

175. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2322)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: Op deze pro forma zienswijze hebben wij geen aanvulling ontvangen.

176. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2324) (B)+

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is gelijk aan zienswijze nummer 72.

177. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2326) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

178. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2328) (E)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: nationaal landschap IJsseldelta

Indiener verzoekt om duidelijk te maken hoe wordt omgegaan met het uitsluitingsgebied Nationaal Landschap IJsseldelta. Indiener geeft aan dat in het OER een gebied is ingetekend in de polder Mastenbroek.

Reactie

De uitvoering van de motie van Provinciale Staten over het aanwijzen zoekgebieden in het Nationaal Landschap IJsseldelta loopt een apart traject en maakt geen deel uit van deze

zienswijzeprocedure. Op dit moment lopen er nog onderzoeken over het gebied. Het gebied in de energiepotentiekaart is per abuis ingetekend.

Samenvatting zienswijze: wind op bedrijventerreinen

Indiener verzoekt te verduidelijken of de ingetekende bedrijventerreinen beschikbaar zijn voor één of meer windturbines.

Reactie

In het ontwerpbeleid staat een uitzondering voor de clustereis op bedrijventerreinen. In theorie kan er dus één of meerdere windturbines op een bedrijventerrein worden geplaatst.

Samenvatting zienswijze: strengere normen

Indiener verzoekt strengere normen te hanteren van 2x tiphoogte.

Reactie

Tiphoogtevarianten zijn niet doorslaggevend maar geven inzicht in de energieopbrengstmogelijkheden in verhouding tot milieueffecten. Minder goed gebruik maken van de kansen kan zorgen voor onnodige (maatschappelijke) kosten. Het hanteren van 2x de tiphoogte is gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het Ontwerp Nationale Windturbinebepalingen. We gaan ervan uit dat dit een realistische afstand is in vergelijking tot 3 tot 4 x de tiphoogte. Wanneer er een windpark komt, zal gekeken worden naar de dan bestaande regels rondom de minimumafstand.

Samenvatting zienswijze: vervanging van turbines

Indiener verzoekt om rekening te houden met de vervanging van windturbines na 15 jaar.

Reactie

De vergunningen voor windparken worden verleend voor 25 jaar. De verplichting tot ontmanteling en opruiming van het windpark maken we in een anterieure overeenkomst.

Conclusie

Wij corrigeren het ingetekende gebied in het OER.

179. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2330)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Twickel

Samenvatting zienswijze: geen windturbines rond Delden

Indiener geeft aan tegen de komst van windturbines te zijn in de omgeving rondom Delden vanwege de beperkte levensduur, schade aan de natuur, en de verstoring van het ontspannende karakter van landschap Twickel.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de

besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

180. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2332) DeventerWint

Indiener: Stichting DeventerWint

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener geeft aan dat het windbeleid tekortschiet in het beschermen van de gezondheid van omwonenden en het bewaken van een veilige leefomgeving.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Voor een windpark wordt een projectMER uitgevoerd. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatie inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener verzoekt om de kosten en baten voor de gezondheid van inwoners mee te nemen in de businesscase voordat een vergunning wordt verleend.

Reactie

Elk windpark moet voldoen aan alle wettelijke kaders. Dit is een basisbeginsel ter bescherming van mens en milieu. Daarnaast zijn de belangen van de lokale bevolking integraal onderdeel van het proces om tot realisatie van windenergie te komen. Het opstellen en uitvoeren van een participatieplan is daarbij een belangrijke verplichting van de initiatiefnemer. Een businesscase is daarbij irrelevant.

Samenvatting zienswijze: definitie lokaal eigendom

Indiener verzoekt om de definitie van lokaal eigendom dusdanig aan te scherpen dat duidelijk is wie, afhankelijk van de woonafstand van de windturbine, hoeveel procent van de inkomsten krijgt. Indiener verzoekt om te definiëren wanneer een coöperatie als lokaal wordt gezien.

Reactie

De kaders voor lokaal eigendom zijn opgenomen in hoofdstuk 4 van het PPE. Hoe lokaal eigendom verder ingevuld wordt hangt af van het concrete project. De initiatiefnemer moet een participatieplan opstellen. De eisen daarvoor hebben wij omschreven in 4.1.2.1 van het PPE. Voorafgaand aan het nemen van het projectbesluit moet duidelijk zijn hoe lokaal eigendom is ingevuld binnen het initiatief. Mocht lokaal eigendom dan nog niet zijn ingevuld zijn dan moet het mogelijk zijn om als energiecoöperatie later in de stappen. De provincie (of gemeente als bevoegd gezag) maakt afspraken met de ontwikkelaar over de condities waarop een energiecoöperatie later kan instappen. Wanneer een (commerciële) ontwikkelaar zich

meldt bij de provincie wordt het lokaal eigendom georganiseerd door samen te werken met een energiecoöperatie/lokaal energie-initiatief (LEI). In dat geval wordt een samenwerking tussen de initiatiefnemer en de coöperatie(s) in het gebied gezocht. Het uitgangspunt is dat de partijen vroegtijdig komen tot een samenwerkingsovereenkomst (SOK) op basis waarvan de verdere samenwerking plaatsvindt. De provincie ontwikkelt een standaard SOK om het maken van afspraken tussen beide partijen te vergemakkelijken en lokaal eigendom te borgen.

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Indiener verzoekt om te wachten met windbeleid totdat de landelijke normen definitief zijn.

Indiener verzoekt om inwoners te betrekken bij het nader uitwerken van gezondheid en welzijn bij het rad van de leefomgeving.

Indiener verzoekt op te nemen dat de afstandsnorm geen zekerheid biedt voor het uitblijven van hinder.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: draagvlak

Indiener verzoekt om participatie en draagvlak mee te nemen als beoordelingscriteria.

Reactie

Draagvlak is niet te meten en is geen objectief beoordelingscriterium voor het weigeren van een vergunning voor een windpark.

Samenvatting zienswijze: wat is projectgebied

Indiener verzoekt om te definiëren wat wordt verstaan onder het projectgebied.

Reactie

Wat precies onder het projectgebied verstaan wordt is afhankelijk van een concreet project. Hiervoor kunnen geen algemene richtlijnen gesteld worden.

Samenvatting zienswijze: uitsluitingsgebieden

Indiener verzoekt om onder uitsluitingsgebieden alle gebieden op te nemen waar meer dan 1000 woningen binnen een straal van 1000 meter van een cluster aanwezig zijn.

Reactie

Dit is geen ruimtelijk onderbouwde eis en kan daarom niet als weigeringsgrond dienen.

Samenvatting zienswijze: eerst wetenschappelijke zekerheid

Indiener verzoekt om met wetenschappelijke zekerheid vast te stellen dat het beleid geen verslechtering van de leefomgeving introduceert, voordat het beleid wordt vastgesteld.

Reactie

Elk windpark moet voldoen aan alle wettelijke kaders. Dit is een basisbeginsel ter bescherming van mens en milieu. Daarnaast zijn de belangen van de lokale bevolking integraal onderdeel van het proces om tot realisatie van windenergie te komen. Het opstellen en uitvoeren van een participatieplan is daarbij een belangrijke verplichting van de initiatiefnemer.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste

informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

181. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2334) Energie Coöperatie Oldemarkt

Indiener: Energie Coöperatie Oldemarkt

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: uitzondering op trede 4 windladder

Indiener verzoekt om een uitzondering te maken op trede 4 van de windladder voor de gebieden Blankenham en de Polder Giethoorn.

Reactie

Hoewel de energiepotentiekaart laat zien dat er geen harde uitsluitingsgronden zijn voor bovenstaande gebieden, werkt provincie Overijssel in principe niet mee aan initiatieven die uitsluitend in trede 4 of 5 van de windladder liggen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

182. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2336)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: slagschaduw

Indiener geeft aan dat mitigerende maatregelen voor slagschaduw weinig effectief zijn omdat de windturbines een lage opbrengst hebben in dit windluwe gebied.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunne leveren.

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om de eerder uitgevoerde actualisatie planMER Enschede Windenergie van Pondera uit te sluiten in enige vorm van besluitvorming en zich ook te beperken tot de voorkeursgebieden, zoals geïdentificeerd in de 'Kaart voorkeursgebieden windenergie'.

Reactie

Wij hebben de actualisatie van de planMER Enschede Windenergie niet betrokken bij de opstelling van het OER.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in verband met het voorzorgsbeginsel met betrekking tot mogelijke gezondheidseffecten van windturbines.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of

programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming.

Voor het OER hebben de inhoudsvereisten zoals opgesomd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit als basis gediend. Ook procedureel gezien is gewerkt volgens de verplichtingen die voorheen de Wet milieubeheer en nu de Omgevingswet met zich meebrengt. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit vormen de implementatie van de Europese SMB-richtlijn in de Nederlandse wetgeving. Het OER voldoet daarmee aan de bepalingen uit de SMB-richtlijn.

Samenvatting zienswijze: natura2000

Indiener verzoekt geen windturbines te plaatsen in en nabij het Natura2000-gebied het Aamsveen in verband met de aanwezige flora en fauna.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

183. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2338) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

184. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2340)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Usseler ES

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om cluster 33 te schrappen als potentiële locatie voor windturbines, in verband de aanwezigheid van de Usseler Es.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit

moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

185. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2342) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

186. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2344) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

187. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2351) Plaatselijk Belang Windesheim e.o.

Indiener: Plaatselijk Belang Windesheim e.o.

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener verzoekt om vanuit het voorzorgsbeginsel te garanderen dat mogelijke negatieve effecten van windturbines op de gezondheid van mensen worden uitgesloten.

Reactie

Elk windpark moet voldoen aan alle wettelijke kaders. Dit is een basisbeginsel ter bescherming van mens en milieu. Daarnaast zijn de belangen van de lokale bevolking integraal onderdeel van het proces om tot realisatie van windenergie te komen. Het opstellen- en uitvoeren van een participatieplan is daarbij een belangrijke verplichting van de initiatiefnemer.

Samenvatting zienswijze: geen windturbines nabij dorp Windesheim

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in de nabijheid van het dorp Windesheim.

Reactie

De provincie plaatst geen windturbines. Het is aan de gemeente Zwolle om zoekgebieden voor wind aan te wijzen. Een initiatief toetsen wij aan deze zoekgebieden.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

188. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2354) (B)+

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is gelijk aan zienswijze nummer 72.

189. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2356) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

190. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2358) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

191. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2360) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

192. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2362) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

193. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2364)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: gebiedsproces Esmarke

Indiener verzoekt om rekening te houden met de keuzes van gemeente Enschede om windenergie on hold te zetten totdat de landelijke milieunormen zijn vastgesteld. Indiener geeft aan dat er een uitgebreid gebiedsproces in het gebied de Esmarke is doorlopen.

Reactie

De provincie is bevoegd bestuursorgaan voor windprojecten tussen de 5 en 100 MW. Indien een initiatief een aanvraag indient moeten wij die volgens de Elektriciteitswet in behandeling nemen, Wij kunnen dit niet 'on hold' zetten.

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege

landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener wijst op de mogelijke negatieve gezondheidseffecten van windturbines.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Samenvatting zienswijze: Aamsveen

Indiener verzoekt geen windturbines op of nabij het Natura2000-gebied het Aamsveen te plaatsen in verband met de impact op de flora- en fauna, en mogelijke stikstofneerslag.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepoteëntiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

194. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2366) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

195. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2368) Hengelo

Indiener: Gemeente Hengelo

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: respecteren van Hengelose zoekgebieden en zoeklocaties voor wind

De gemeente Hengelo verwacht dat de provincie het door Hengelo gelopen participatieproces naar de mogelijkheden van zon en wind respecteert en doet dan ook een dringende oproep om alleen de door de Hengelose gemeenteraad vastgestelde zoekgebieden en zoeklocaties over te nemen in de provinciale beleidskaders voor wind.

Reactie

Hoofdstuk 2.3 van het PPE stelt: "Met het aanwijzen van zoekgebieden bepalen gemeenten waar windturbines kunnen worden gerealiseerd en waar niet". Dit betekent dat de provincie als bevoegd gezag toetst aan de vastgestelde ruimtelijke kaders. Dat zijn dus ook de gemeentelijke zoekgebieden, mits realistisch en juridisch houdbaar. We nemen de gemeentelijke zoekgebieden niet over in het provinciaal beleid.

Samenvatting zienswijze: Thales

Onderzoek naar effect van windturbines op de radarsystemen van Thales. Windturbines in een straal van 4 á 5 km kunnen mogelijk verstoring geven op de radarafweersystemen die Thales ontwikkelt en test in verscheidene stadia voor meerdere eindgebruikers. Daarom moet er voor deze locatie een onafhankelijk onderzoek plaats vinden naar de exacte effecten. Alvorens het cluster 'Midden' binnen het voorkeursgebied langs de A1/A35 wordt opengesteld moeten de uitkomsten van dit onderzoek bekend zijn. Daarbij moet er een goede afweging gemaakt worden van het nationaal en internationaal belang dat Thales heeft voor de defensie-industrie. Maar ook is er een regionaal economisch belang, omdat Thales voor veel werkgelegenheid zorgt en veel regionale toeleveranciers heeft. Verder levert Thales een belangrijke bijdrage aan innovatieve ontwikkelingen in de regio. Al deze belangen moeten worden afgewogen tegen het maatschappelijke belang om duurzame windenergie op te wekken.

Reactie

Op dit moment vindt een onafhankelijke toets door TNO plaats naar de mogelijke effecten van windturbines op de radarsystemen van Thales. De verwachting is dat dit onderzoek is afgerond voor de openstelling van locaties in het gebied in en rondom Hengelo. Voorafgaand aan openstelling maken we een afweging tussen enerzijds de belangen van Thales (en die in het verlengde daarvan) en anderzijds het belang van duurzame windenergie.

Samenvatting zienswijze: lokaal eigendom

Hengelo vindt lokaal eigendom bij de ontwikkeling van energieprojecten belangrijk. Dat draagt bij aan maatschappelijke acceptatie, doordat de lusten en de lasten eerlijk worden verdeeld. Daarom zien wij lokaal eigenaarschap dan ook graag verankerd in het Overijsselse beleid. Hengelo draagt graag bij om samen met de provincie te onderzoeken hoe dit geborgd kan worden bij het ontwikkelen van windturbines. Mede om invulling te geven aan lokaal eigenaarschap en energiecoöperaties daarin te steunen.

Reactie

In hoofdstuk 4.2 van het PPE is lokaal eigendom verder uitgewerkt. Daarnaast zorgen wij door ondersteuning en professionalisering van energiecoöperaties dat de 50% lokaal eigendom ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt en het niet bij beleid en processen blijft.

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken

De gemeente stelt het op prijs dat de provincie programmeringsafspraken wil maken. De gemeente wil graag het bevoegd gezag van de provincie overnemen om regie te kunnen voeren op het Hengelose windbeleid.

Reactie

Wij waarderen deze zienswijze. Conform het PPE treden wij in overleg op het moment dat er een aanvraag van een windinitiatief bij ons is ingediend over het mogelijk overdragen van het bevoegd gezag. Zie hiervoor hoofdstuk 3.6 van het PPE.

Conclusie

De zienswijzen van de gemeente Hengelo geven geen aanleiding tot aanpassing van de Omgevingsverordening of het PPE.

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

197. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2372) (A)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

198. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2374) (A)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

199. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2376) (A)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

200. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2379) (A)**Indiener: Inwoner**

Onderwerp: standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze:

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kranses van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De bezwaren die zijn ingediend, hebben niet geleid tot wijzigingen in het PPE of de Omgevingsverordening.

201. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2380) RWE

Indiener: RWE Renewables GmbH, dep. Windpower Netherlands BV

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: selectiecriteria schaarse rechten

Indiener verzoekt om duidelijkheid over de toetsingscriteria die bepalend zijn voor de rangschikking en de relatie hiermee tot de windladder.

Reactie

De toetsingscriteria zijn opgenomen in 3.3.2 van het PPE. Na sluiting van een termijn voor een bepaald gebied worden de binnengekomen aanvragen beoordeeld. Een aanvraag wordt hoger gerangschikt naarmate de ruimtelijke kwaliteit ervan hoger is. De aanvragen die het hoogst worden gerangschikt komen als eerste voor vergunningverlening en/of projectbesluit in aanmerking. Vervolgens kunnen de volgende situaties optreden:

- Indien de aanvragen opstellen tot minder dan het maximum voor dat gebied (of deelgebied binnen een bepaalde fase) worden alle aanvragen – bij een positieve ruimtelijke beoordeling – verder in behandeling genomen.*

- *Indien de ruimtelijke geschikte aanvragen optellen tot meer dan het maximum voor dat gebied (of deelgebied binnen een bepaalde fasering), dan worden de aanvragen in volgorde van rangorde in behandeling genomen tot aan het maximum.*
- *Indien door het honoreren van een aanvraag na rangschikking gedeeltelijk het maximaal aantal GWh van het cluster wordt overschreden stellen Gedeputeerde Staten die aanvrager in de gelegenheid om het aantal GWh in de aanvraag zo te wijzigen dat verlening van een omgevingsvergunning niet tot gevolg heeft dat het maximaal aantal GWh wordt overschreden.*
- *Als in de rangschikking aanvragen gelijk worden gewaardeerd en deze aanvragen niet kunnen worden verleend in verband met de overschrijding van het maximaal aantal GWh dan vindt een nadere rangschikking plaats door loting.*

Bij de beoordeling van aanvragen worden deze gerangschikt op ruimtelijke kwaliteit volgens de bepalingen in de Omgevingsvisie, dit PPE, Omgevingsverordening en de bijbehorende windladder. De gemeentelijke zoekgebieden zijn geen onderdeel van de beoordeling omdat dit al onderdeel is van de programmeringsafspraken. De zoekgebieden worden immers betrokken bij de afspraak met gemeenten over welke gebieden wel en niet opengesteld worden.

De ruimtelijke afwegingscriteria maken onderdeel uit van het besluit en de publicatie daarvan bij het openstellen van een termijn voor een bepaald gebied.

Samenvatting zienswijze: lokaal eigendom als selectie criterium

Indiener geeft aan dat lokaal eigendom als secundair criterium juridisch onhoudbaar is.

Reactie

Dat is juist.

Voor het creëren van schaarste maken wij programmeringsafspraken. In het PPE nemen we de selectiecriteria op zodat deze transparant, navolgbaar en objectief zijn. Omdat deze selectiecriteria gemaakt zijn om vergunningen ingevolge de Omgevingswet te selecteren moeten die ruimtelijk van aard zijn.

Samenvatting zienswijze: restgebied

Indiener verzoekt om duidelijk te maken hoe overprogrammering wordt bepaald om de RES-doelstelling te behalen. Indiener verzoekt om duidelijk te maken wat het restgebied betreft.

Reactie

Wij bepalen de overprogrammering aan de hand van de gerealiseerde projecten. Het restgebied bepalen we aan de hand van de opbrengst van de programmeringsafspraken. Wanneer we een gebied openzetten publiceren wij dat, inclusief de indieningscriteria, selectiecriteria en een omschrijving van het gebied.

Samenvatting zienswijze: landsgrens en bedrijventerreinen

Indiener geeft aan dat beperkingen buiten de landsgrens niet zijn meegenomen in de energiepotentiekaart. Indiener geeft aan dat woonfuncties op bedrijventerreinen niet als belemmering zijn opgenomen.

Reactie

Beperkingen buiten landsgrenzen: het klopt dat de beperkingen buiten de landsgrenzen niet zijn meegenomen. Dit zal worden gecorrigeerd. Woningen op bedrijventerreinen zijn niet uitgesloten. In de nieuwe landelijke milieunormen is er wel sprake dat deze als kwetsbaar object aangeduid gaan worden. Deze nieuwe normen zijn echter nog niet vastgesteld, waardoor is gekozen om dit niet mee te nemen in het OER.

Conclusie

De beperkingen buiten de landsgrenzen worden meegenomen in de aangepaste OER.

202. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2389) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid (standaardzienswijze)

Samenvatting zienswijze: verzoek uitsluiten gebied

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogetnummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kranes van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogete.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogete is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De bezwaren die zijn ingediend, hebben niet geleid tot wijzigingen in het PPE of de Omgevingsverordening.

203. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2391) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid (standaardzienswijze)

Samenvatting zienswijze:

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kransen van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het

plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De bezwaren die zijn ingediend, hebben niet geleid tot wijzigingen in het PPE of de Omgevingsverordening.

204. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2393)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 29.

205. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2398) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid (standaardzienswijze)

Samenvatting zienswijze:

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kransen van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in

het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een cluster opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De bezwaren die zijn ingediend, hebben niet geleid tot wijzigingen in het PPE of de Omgevingsverordening.

206. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2399) Zwolle

Indiener: Gemeente Zwolle

Samenvatting zienswijze: Deze zienswijze hebben wij tweemaal ontvangen en is dus dubbel met zienswijze nummer 65.

207. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2400) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid (standaardzienswijze)

Samenvatting zienswijze:

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste

kransen van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De bezwaren die zijn ingediend, hebben niet geleid tot wijzigingen in het PPE of de Omgevingsverordening.

208. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2401) Plaatselijk Belang Daarlerveen

Indiener: Plaatselijk Belang Daarlerveen

Onderwerp: zienswijze project Daarle

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in dichte nabijheid van het dorp Daarlerveen.

Reactie

Deze zienswijze gaat niet over het PPE of de Omgevingsverordening. Indieners hebben een zienswijze over een concreet project. Zodra het project start worden deze zienswijzen meegenomen.

Conclusie

Wij snappen de bezorgdheid van inwoners over een concreet project in hun woonomgeving. De omwonenden worden betrokken bij een concreet project. Het gaat hier om het windproject Daarleveen. De zienswijzen over dit project komen in die procedure aan de orde.

209. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2402) (A)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid (standaardzienswijze)

Samenvatting zienswijze:

Indiener betoogt en zet uiteen dat de potentiële gebieden uit de variant met 200-meter tiphoogtenummers 23 (Crematorium Usselo, Buitencentrum Voshaar, Forelderij en Paradijvogels), 28 (MFA de Zweede, Military Boekelo, IKC) en 33 (Usseler Es, de grootste kranses van Europa) niet geschikt zijn als locatie voor windturbines vanwege de functies die die gebieden vervullen. Ook vindt indiener dat het op voorhand vaststellen en intekenen van voorkeursgebieden tegenstrijdig is met de beschrijving dat de voorkeursgebieden indicatief zijn en niet exact ingetekend.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: clusterdefinitie

Indiener constateert een afwijking van de clusterdefinitie (OER) in het nieuwe beleid voor clusters van minimaal 4 windturbines (2.3.2). Hierdoor geeft de provincie zichzelf de mogelijkheid naar eigen inzicht te bepalen wat een cluster is en stelt dat de in het OER in kaart gebrachte effecten geen goede basis vormen voor het voorgenomen windbeleid omdat in het OER en PPE verschillende definities worden gehanteerd voor clusters. Omdat een eenduidige definitie van een "cluster" ontbreekt stelt indiener voor dit begrip als volgt aan te scherpen: *cluster (OER): potentiële locaties voor het plaatsen van windturbines die met elkaar in verbinding staan middels 2 maal de tiphoogte.*

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een

clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap. Een afstandsnorm van 2 maal de tiphoogte is een te algemene definitie en doet geen recht aan de ruimtelijke inpassing van windturbines.

Samenvatting zienswijze: plaatsing bij windaanbod

Indiener stelt dat windturbines geplaatst moeten worden waar de wind het hardst waait. Door hiervan af te wijken ontstaat verrommeling door een suboptimale verdeling van windturbines over het landschap. In dat kader pleit indiener ervoor windturbines van 280 meter geclusterd te plaatsen in gebieden met het grootste windaanbod. Indiener geeft aan dat de windsnelheden in de omgeving van Usselo en Boekelo tot de laagste van het land behoren. Het plaatsen van windturbines is volgens indiener dan ook onrendabel, indiener pleit voor benutten van mogelijkheden op zee.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Samenvatting zienswijze: verdroging

Indiener stelt op basis van Duits onderzoek dat windparken zorgen voor verdroging en verhoogde bodemtemperaturen.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Conclusie

De bezwaren die zijn ingediend, hebben niet geleid tot wijzigingen in het PPE of de Omgevingsverordening.

210. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2403) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

211. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2404) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

212. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2405) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

213. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2406) Rijssen-Holten

Indiener: Gemeente Rijssen-Holten

Onderwerp: Zienswijze op de aanpassing Provinciaal Programma Energiestrategie en Omgevingsverordening - instructieregel windenergie 2024

Samenvatting zienswijze: RES

Indiener geeft aan de RES 1.0 niet te hebben ondertekend en middels een eigen participatief proces tot een bod van 90 GWh (zon en wind) te zijn gekomen. Dit heeft geresulteerd in zoekgebieden. Indiener is van mening dat de door provincie ingeschatte opwekcapaciteit buiten proportie is en dat de gevraagde inbreng ver boven de door de gemeenteraad vastgestelde 90 GWh komt. Indiener wil in goede samenwerking tot afspraken komen en verwacht ook van andere gemeenten een substantiële bijdrage. Indiener leest niet terug in de stukken dat hierop wordt ingezet.

Reactie

De optie om programmeringsafspraken te maken is een kans die wij bieden en zeker géén verplichting. Indien u ervoor kiest om geen programmeringsafspraken te maken ontstaat een restgebied, waarvoor het plafond de gezamenlijke openstaande ruimte is tot de 2 TWh. Ook die ruimte moet openbaar en transparant worden verdeeld. Dat doen wij dan volgens de verdeling in het PPE. In de Omgevingsverordening is het maximum voor windenergie opgenomen. Dat is het na te streven aandeel windenergie uit de RES 1.0 (circa 2 TWh). Zo creëren wij schaarste. In het concept-PPE beschrijven we de manier waarop we de schaarste over de provincie verdelen. Voor elk gebied hebben wij een maximale invulling van het gebied tot 2030 voorgesteld. Dit maximum per gebied baseren wij op de ruimtelijke eigenschappen, de technische potentie van het gebied, de biedingen van beide RES-regio's en de evenredige verdeling over de voorkeursgebieden.

Samenvatting zienswijze: voorkeursgebieden

Indiener geeft aan er moeite mee te hebben dat de voorkeursgebieden zijn gekoppeld aan bekende initiatieven en dat dit vragen en weerstand oproept. Indiener stelt dat het lokaal bestuur buitenspel wordt gezet en geen invloed heeft op de keuze van locaties en dat commerciële belangen boven lokaal draagvlak en ruimtelijke argumenten staan. Indiener ziet graag dat het voorkeursgebied A1 (Deventer - Rijssen-Holten) dichter op de A1 komt te liggen en wordt ingekort tot een breedte van 300-400 meter aan beide zijden tot aan De Bolder.

Reactie

De voorkeursgebieden komen voort uit het Fundament voor de nieuwe Omgevingsvisie en zijn gebaseerd op de ruimtelijke inpassingsprincipes zoals in de Regionale Energiestrategie 1.0 zijn vastgesteld en landschapstypen zoals omschreven in de vastgestelde windladder.

Samenvatting zienswijze: toekomstige ontwikkelingen

Indiener ziet belemmeringen voor toekomstige ontwikkelingen op het gebied van woningbouw en bedrijventerreinen. De huidige omvang van het voorkeursgebied maakt het vrijwaren van ontwikkelingen die windenergie in de weg staan geen hanteerbaar principe.

Reactie

De gemeenten kunnen zoekgebieden voor wind aanwijzen. Daarmee kunnen ze ook aangeven dat ze andere gebieden beschikbaar willen voor andere functies. Dit kan ook binnen de voorkeursgebieden.

Samenvatting zienswijze: initiatief Vletgaarsmaten

Indiener wil dat de afstand tot de kernen als uitgangspunt van het windbeleid/zoekgebied wordt gerespecteerd. Indiener verzoekt om bij het vaststellen van de opwekcapaciteit rekening te houden met het RES-bod en inperking van het voorkeursgebied waardoor het initiatief Vletgaarsmaten wordt verplaatst naar het zoekgebied van de gemeente.

Reactie

Rond woonkernen (en ook rond woningen in het buitengebied) is een afstand van 2x de tiphoogte aangehouden, zie Bijlage II van het OER.

In het PPE staan voorkeursgebieden en geen zoekgebieden. De opwekcapaciteit van het gebied is gebaseerd op de technische potentie van het gehele gebied. Wij kunnen initiatieven niet verplaatsen. Wij toetsen aanvragen voor windparken aan het vastgestelde beleid. Indien de gemeente zoekgebieden voor wind heeft aangewezen dan toetsen wij de initiatieven daaraan.

Samenvatting zienswijze: verzoek niet in behandeling nemen van een aanvraag

Tevens verzoekt indiener om het tweede initiatief niet in behandeling te nemen en de tweede fase programmering te koppelen aan de biedingen van andere gemeenten.

Reactie

Deze zienswijze gaat niet over het provinciaal beleid maar over de bevoegdheid tot het in behandeling nemen van aanvragen voor windparken.

Volgens de Energiewet moeten wij verzoeken van initiatieven voor windparken in behandeling nemen en toetsen aan het vastgestelde beleid. Wij kunnen verzoeken niet buiten behandeling houden. Het bod van de gemeente vergelijken met biedingen van andere gemeenten is geen provinciale bevoegdheid. Dit hoort in het RES-proces thuis.

Samenvatting zienswijze: lokale autonomie

Indiener sluit af dat zij zich niet serieus genomen voelt en dat er op dit dossier geen sprake is van het betrekken van inwoners, partners en medeoverheden. Indiener voelt zich buitenspel gezet en wil lokale autonomie en regie terug.

Reactie

De provincie is bevoegd bestuursorgaan voor het in behandeling nemen van initiatieven van windparken tussen de 5 en 100 MW. Volgens de wet moet de provincie een dergelijk verzoek in behandeling nemen en toetsen aan het vastgestelde ruimtelijk beleid. De provincie wil als partner in de RES zoveel mogelijk samen met gemeenten in dit proces optrekken. Hoe de provincie dat doet staat omschreven in het PPE. Het spijt ons dat de gemeente Rijssen-Holten zich niet serieus genomen voelt in het RES-proces.

Conclusie

De zienswijzen van de gemeente Rijssen-Holten geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE.

214. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2407) (A)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

215. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2408) Paraglidersvereniging Plus 4**Indiener: Paraglidersvereniging Plus 4**

Onderwerp: impact op activiteiten van de vereniging

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om de locaties waar de vereniging gebruik van maakt voor de hierprocedure te schrappen als potentiële locaties voor windturbines gezien de impact op de activiteiten van de vereniging.

Reactie

Het OER geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Gebieden met harde belemmeringen zijn uitgesloten (o.a. hinderzones rond Twente Airport en radarverstoringsgebieden). Voor woningen is de afstandsnorm aangehouden uit het ontwerpbesluit Windturbinebepalingen. Een uitzondering geldt voor woningen op niet-zoneringsplichtige bedrijventerreinen. De resterende potentiële locaties zijn getoetst aan de hand van criteria voor relevante aspecten (o.a. overlap met NNN).

De windenergiepotentiekaart geeft enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

216. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2409) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

217. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2410) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

218. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2411) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

219. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2412) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

220. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2413) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

221. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2414) NMO

Indiener: Natuur en Milieu Overijssel

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: clustereis

Indiener verzoekt om uitzonderingen op de clustereis van vier windturbines mogelijk te maken.

Reactie:

De clustereis van vier turbines is niet gebaseerd op de mogelijke opbrengst maar om verrommeling van het landschap tegen te gaan. Een betere kosten/energieopbrengst is geen ruimtelijk motief om hiervan af te wijken. Het verzoek om een uitzondering te maken op de clustereis nemen we mee in het voorstel aan de Staten. Hiervoor zal dan nog wel een ruimtelijke onderbouwing moeten komen.

Samenvatting zienswijze: cumulatieve impact

Indiener verzoekt inzichtelijk te maken wat de cumulatieve impact van het voorliggende beleid op belangrijke natuurgebieden is.

Reactie

De cumulatieve impact van het beleid hangt in sterke mate af van de uitvoering van het beleid. Waar komen hoeveel windturbines van welk type? Het PPE geeft hier nog geen uitsluitsel over. Het OER is gebruikt om de potentie te verkennen, nog niet om de plekken vast te stellen waar windturbines komen.

Samenvatting zienswijze: handreiking ruimtelijke kwaliteit

Indiener verzoekt een handreiking ruimtelijke kwaliteit windenergie te ontwikkelen ten behoeve van een kwantitatief beleidskader voor financiële compensatie naast het KGO.

Reactie

KGO ziet op een investering in de ruimtelijke kwaliteit. Invulling van de KGO is per project maatwerk en afhankelijk van onder meer het gebied en de wensen in het projectgebied. In het kader van financiële compensatie - dat verder los staat van de KGO-verplichting - nemen we in het PPE kaders op over onder meer een gesocialiseerde grondvergoeding, omwonendenregeling en omgevingsfonds.

Samenvatting zienswijze: lokaal eigendom als selectiecriteria

Indiener verzoekt om lokaal eigendom als selectiecriteria op te nemen bij de beoordeling van initiatieven, en dit steviger te borgen in het beleid.

Reactie

Voor het creëren van schaarste maken wij programmeringsafspraken. In het PPE nemen we de selectiecriteria op zodat deze transparant, navolgbaar en objectief zijn. Omdat deze selectiecriteria gemaakt zijn om vergunningen ingevolge de Omgevingswet te selecteren, moeten die ruimtelijk van aard zijn.

De voorbeelden die ons gegeven zijn waarbij het wel mogelijk is te selecteren op lokaal eigendom zijn het aanbestedingsrecht en het tenderen waarbij de gemeente grondposities inbrengt. Dat is niet aan de orde bij het creëren van schaarse vergunningen voor windparken. Het hanteren van niet-ruimtelijke argumenten in een verdeelprocedure van ruimtelijke besluiten heeft geen basis in de jurisprudentie en gaat in tegen het normale beoordelingskader van vergunningen en projectbesluiten. Onderstaand verhaal komt eigenlijk neer op het argument 'er is geen jurisprudentie dat het niet mag, dus wie weet mag het'. Gezien de grote risico's die horen bij het gebruiken van een onrechtmatige verdeelsystematiek vinden we die werkwijze niet verantwoord. Wij houden het bij de ruimtelijke toets en een eventuele doorslaggevende loting bij gelijkwaardige initiatieven.

Het staat gemeenten uiteraard vrij bij hun eigen gronduitgiften eigen voorwaarden te hanteren.

Conclusie

Het verzoek om een uitzondering te maken op de clustereis nemen we mee in het voorstel aan de Staten. Hiervoor zal dan nog wel een ruimtelijke onderbouwing moeten komen. In het kader van financiële compensatie - dat verder los staat van de KGO-verplichting - nemen we in het PPE kaders op over onder meer een gesocialiseerde grondvergoeding, omwonendenregeling en omgevingsfonds.

222. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2415) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

223. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2416) Stichting & Vereniging Wissinks Møl

Indiener: Stichting & Vereniging Wissinks Møl

Onderwerp: Molenbiotoop

Samenvatting zienswijze: molenbiotoop

Indiener verzoekt om geen windmolens te plaatsen in de omgeving Usselo en Boekelo in verband met: de aanwezigheid van rijksmonument Wissinks Mol; de windbiotoop rondom deze molen; de landschappelijke waarde; en de aanwezige vogels en vleermuizen.

Reactie

In een eerdere zienswijze en brief van 8 november 2023 aan deze stichting hebben we al aangegeven dat het de bevoegdheid van de gemeente Enschede is om rekening te houden met de windbiotoop. Dat heeft de gemeente Enschede ook gedaan.

De projectMER van een windpark maakt het effect van windturbines op beschermde gebieden (Natura2000, NatuurNetwerk Nederland en weidevogelgebieden), soorten en aanwezige natuurwaarden inzichtelijk. De bescherming van soorten volgt uit de Omgevingswet en de daarbij behorende Algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen. Het stelsel van de Omgevingswet bevat onder meer verbodsbepalingen over het opzettelijk doden, vangen en verstoren van beschermde diersoorten. Ook is het verboden om nesten, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Voor windturbines is er kans op aanvaringsslachtoffers en barrière werking voor vogels en vleermuizen. Het MER beschrijft of het project negatieve effecten op beschermde gebieden heeft. Daarnaast beschrijft het MER per soortgroep welke beschermde flora en fauna mogelijk aanwezig zijn in het plangebied. Deze informatie is gebaseerd op veldbezoeken, recente verspreidingsgegevens (NDFP), monitoringsdata uit andere windparken en gedrag. Op basis van geschiktheid van het plangebied en de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten wordt onderzocht wat het effect van het voornemen van het windpark is op relevante soorten en welke stappen gezet moeten worden (bijvoorbeeld vergunningverlening met te nemen mitigerende en compenserende maatregelen). Ter onderbouwing van deze benodigde vergunning(en) dient initiatiefnemer een Passende Beoordeling en een Activiteitenplan aan te leveren.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste

informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

224. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2417) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

225. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2418) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

226. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2419) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

227. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2420) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

228. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2421) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

229. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2422) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

230. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2423) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

231. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2424) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

232. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2425) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

233. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2426)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: normen

Samenvatting zienswijze:

Indiener vraagt waarom in Nederland andere normen worden gehanteerd dan in het buitenland.

Reactie

Het hanteren van 2x de tiphoogte is gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het Ontwerp Nationale Windturbinebepalingen. We gaan ervan uit dat dit een realistische afstand is in vergelijking tot 3 tot 4 x de tiphoogte. Wanneer er een windpark komt, zal gekeken worden naar de dan bestaande regels rondom de minimumafstand.

Samenvatting zienswijze:

Daarbij is de situatietekening strijdig met het hoogtebeleid van het vliegveld.

Reactie

Het OER geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Gebieden met harde belemmeringen zijn uitgesloten (o.a. hinderzones rond Twente Airport en radarverstoringengebieden). De aanvliegeroutes van Vliegveld Twente zijn meegenomen als uitsluitingsgebied conform het [Luchthavenbesluit Twente Airport](#) van provincie Overijssel van maart 2017.

Samenvatting zienswijze: Aamsveen

Indiener vraagt of het Aamsveen is meegenomen en stelt dat er 3 km afstand moet worden gehouden vanwege broedende vogels en aanvliegeroute kraanvogel.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepoteëntiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Samenvatting zienswijze: waardedaling

Indiener stelt dat windturbines leiden tot waardedaling van de huizen in een straal van 2,5 km.

Reactie

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren.

Mogelijk waardeverlies van woningen komt in een latere fase van de vergunningverlening of projectbesluit van het project aan de orde. Indien er sprake is van waardevermindering van woningen dan heeft de eigenaar recht op planschadevergoeding.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

234. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2427) Deventer**Indiener: Gemeente Deventer**

Onderwerp: Zienswijze voorgenomen windbeleid Overijssel

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken

Indiener geeft aan eerder een reactie te hebben gegeven op het handelen in het energiedossier. Het voorgenomen beleid maakt helder waar we nu staan. Als er geen programmeringsafspraken worden gemaakt heeft de gemeente geen enkele vorm van sturing, invloed of regie. Indiener staat positief tegenover het uitwerken van programmeringsafspraken voor het voorkeursgebied langs de A1. Het geeft duidelijkheid naar inwoners en initiatiefnemers over wat er wanneer, waar en in welke omvang mogelijk is.

Reactie

Wij onderschrijven deze zienswijze.

Samenvatting zienswijze: Lokaal eigendom

Indiener onderschrijft het belang van lokaal eigendom zoals opgenomen in het concept-PPE. De rol van de gemeente is onderwerp van gesprek met de raad en onderdeel van het maken van programmeringsafspraken.

Reactie

Wij onderschrijven deze zienswijze.

Conclusie

Deze zienswijzen ondersteunen het provinciaal beleid en zijn geen aanleiding om het beleid aan te passen.

235. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2428) (B)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

236. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2429) Bewoners Broekheurne**Indiener: Bewoners Broekheurne**

Onderwerp: gebiedsagenda Broekheurne

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om recht te doen aan de gebiedsagenda Broekheurne die provincie Overijssel heeft ondertekend. In de gebiedsagenda is afgesproken energie op te wekken door zon en mestvergisting.

Reactie

De voorkeursgebieden voor wind zijn geen zoekgebieden voor wind. Het is aan de gemeente Enschede om zoekgebieden voor wind aan te wijzen. De gebiedsagenda Broekheurne is in opdracht van de buurtkring Broekheurne, Stawel en de gemeente Enschede opgesteld. Als provincie zijn we wel betrokken geweest bij het gebiedsproces. De provincie heeft de opdracht, en de bijbehorende gebiedsagenda niet ondertekend noch vastgesteld. We hebben ook geen uitspraak gedaan over dat er in Broekheurne geen windturbines komen.

Samenvatting zienswijze: geen vergunningen meer verlenen

Indiener verzoekt af te zien van de bevoegdheid voor vergunningverlening op basis van de elektriciteitswet omdat het landelijke doel van 35 TWh reeds behaald is.

Reactie

Het doel uit het Klimaatakkoord om in 2030 35 terawattuur (TWh) elektriciteit uit zonne- en windparken op land te produceren, blijft haalbaar, hoewel het tempo van verdere concretisering in het afgelopen jaar lijkt te zijn afgenomen. Dit concludeert het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in de Monitor RES 2023: een voortgangsanalyse van de Regionale Energiestrategieën (RES'en). Wind- en zonneparken op land zullen naar verwachting in 2030 tussen de 34 tot 44 TWh elektriciteit produceren. Daarmee zal het doel van 35 TWh zeer waarschijnlijk gehaald worden. Echter, het oorspronkelijke streefdoel van 55 TWh uit de inmiddels demissionaire minister voor Klimaat en Energie komt niet in zicht.

Aanvragen voor windparken dienen wij volgens de Elektriciteitswet 1998 in behandeling te nemen en te toetsen aan het vastgestelde ruimtelijke beleid.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

237. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2430) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

238. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2431)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: identiek aan 240.

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt om te wachten op vaststelling van de definitieve milieunormen voor windturbines. Indiener verzoekt om 10 keer tiphoogte aan te houden als afstandsnorm om geluidsoverlast te voorkomen. Indiener verzoekt om het gemeentelijk beleid (Enschede) niet te overrulen en de plaatsing van windturbines te heroverwegen of 10 keer de tiphoogte aan te

houden. Indiener stelt dat er moet worden afgewacht totdat er landelijke normen gelden. De SMB-richtlijn wordt genoemd.

Reactie

In de RES is afgesproken dat alle partners de afspraken zullen opnemen in hun beleid. Dit is bekrachtigd door de gemeenteraden en Provinciale Staten van Overijssel. Provincie Overijssel doet dat middels de Omgevingsvisie, Omgevingsverordening, en het PPE.

Tiphoogtevarianten zijn niet doorslaggevend maar geven inzicht in de energieopbrengstmogelijkheden in verhouding tot milieueffecten. Minder goed gebruik maken van de kansen kan zorgen voor onnodige (maatschappelijke) kosten. Het hanteren van 2x de tiphoogte is gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het Ontwerp Nationale Windturbinebepalingen. We gaan ervan uit dat dit een realistische afstand is in vergelijking tot 3 tot 4 x de tiphoogte. Wanneer er een windpark komt, zal gekeken worden naar de dan bestaande regels rondom de minimumafstand.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming.

Samenvatting zienswijze: gezondheidseffecten

Indiener stelt dat er gezondheidseffecten te verwachten zijn en draagt daartoe verschillende onderzoeken aan.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid. De inhoud en abstractieniveau van het PPE bepaalt het abstractieniveau van het OER. Dit geldt ook voor het thema gezondheid. Er is gekozen om als eerste de afstandsnorm van 2x de tiphoogte (voorgenomen landelijke norm) te hanteren om de potentie voor windenergie in beeld te brengen. Vervolgens is het risico op een negatief effect voor de gezondheid in kaart gebracht door de clusters met potentiële locaties te vergelijken op basis van het aantal woningen dat aanwezig is binnen een afstand van viermaal tiphoogte (800 en 1120 meter). Bij de voorbereiding van concrete initiatieven zal meer in detail naar mogelijke gezondheidseffecten worden gekeken.

Samenvatting zienswijze: Aamsveen

Indiener verzoekt geen windturbines in of nabij het natuurgebied Aamsveen te plaatsen, in verband met de aanwezige flora en fauna. Indiener gaat in op de locatie van een beoogd project nabij Aamsveen en het gemeentelijk beleid. Ten aanzien van de natuurrisico's gaat indiener in op het Aamsveen, waarbij verschillende diersoorten worden opgesomd die zich doodvliegen tegen de wieken van de turbines.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

239. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2432) Hof van Twente

Indiener: Gemeente Hof van Twente

Onderwerp: Ontwerpen Omgevingsverordening en Provinciaal Programma Energiestrategie 2024

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt inzicht in welke ruimtelijke uitdagingen nog wel in de voorkeursgebieden aangepakt kunnen worden.

Reactie

Wij kunnen niet op voorhand zeggen welke andere ontwikkelingen mogelijk zijn in gebieden die aangewezen zijn als voorkeursgebied windenergie. Het is allereerst aan de gemeente om te bepalen welke ontwikkelingen ruimtelijk gezien daar gewenst zijn. De instructieregel in artikel 4.108a moet ervoor zorgen dat gemeente bij alle lokale afwegingen die dan gemaakt moeten worden, ook rekening houdt met de potentie van het gebied voor grootschalige opstellingen van windturbines. Dit levert inderdaad beperkingen op voor de ontwikkelingsmogelijkheden in voorkeursgebieden. Daar staat echter tegenover dat door de windopgave zoveel mogelijk te clusteren in de voorkeursgebieden, versnippering van het landschap in andere gebieden wordt tegengegaan.

Samenvatting zienswijze: windladder

Indiener vraagt zich af hoe de windladder strookt met de clusteringseis van minimaal 4 turbines omdat uit de windladder op plekken buiten de voorkeursgebieden de mogelijkheid zou volgen voor plaatsing van 1, 2 of 3 turbines.

Reactie

De windladder wordt aangepast en opgenomen in het definitieve PPE, zoals ook in het voorgenomen windbeleid is aangegeven. In de door PS aangenomen motie wordt gevraagd om meer clustering op provinciaal niveau. Dit doen wij door: 1. De gebieden die geschikt zijn voor grootschalige clustering op te nemen in het PPE; 2. Alleen nog mee te werken aan windturbines in trede 1-3 van de windladder, zowel binnen als buiten de gebieden voor grootschalige clustering.; 3. In principe niet meer mee te werken aan initiatieven uitsluitend in trede 4 en 5, tenzij onderdeel van een cluster van 4 (of meer); 4. Buiten de gebieden die voor grootschalige clustering in aanmerking komen, in principe alleen nog mee te werken aan initiatieven van 4 of meer windturbines. Deze initiatieven moeten tevens voldoen aan de ruimtelijke ontwerpprincipes (trede 1-3 van de windladder). De regels nemen we op in het zelfbindend Provinciaal Programma Energiestrategie en vormt een kader voor vergunningverlening en/of projectbesluit waarvoor de provincie bevoegd gezag is.

Samenvatting zienswijze: Delden

Indiener verzoekt om Delden buiten het voorkeursgebied te plaatsen.

Reactie

De voorkeursgebieden zijn tot stand gekomen door de ruimtelijke inpassingsprincipes uit de Regionale Energiestrategie 1.0 op te nemen in het provinciaal beleid. De gemeente verzoekt het voorkeursgebied te beperken. Dat kan de gemeente zelf doen door zoekgebieden voor wind in de gemeente aan te wijzen. Provinciale voorkeursgebieden zijn namelijk geen zoekgebieden. Wanneer de gemeente geen zoekgebieden aanwijst, dan is de hele gemeente zoekgebied, los van het feit of dit een voorkeursgebied is. De provinciale windladder en het vastgestelde provinciale beleid is dan het uitgangspunt op het moment dat er een aanvraag voor een windpark komt. Wij moeten deze aanvraag in behandeling nemen en toetsen de aanvraag aan het vastgestelde ruimtelijk beleid. Wanneer een gemeente zoekgebieden heeft

aangewezen en windbeleid heeft vastgesteld houden wij daarmee, indien juridisch mogelijk, rekening mee.

Samenvatting zienswijze: clustereis

Indiener verzoekt duidelijkheid over de verhouding tussen het provinciaal beleid en de clustereis van twee turbines uit het gemeentelijke beleid.

Reactie

De clustereis van vier turbines is niet gebaseerd op de mogelijke opbrengst maar om verrommeling van het landschap tegen te gaan. Een betere kosten/energieopbrengst is geen ruimtelijk motief om hiervan af te wijken. Het verzoek om een uitzondering te maken op de clustereis nemen we mee in het voorstel aan de Staten. Hiervoor zal dan nog wel een ruimtelijke onderbouwing moeten komen.

Conclusie

De zienswijze van de gemeente Hof van Twente geeft aanleiding om de Staten voor te stellen een uitzondering te maken op de clustereis van 4 turbines buiten de voorkeursgebieden.

240. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2433)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: identiek aan 238.

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt om te wachten op vaststelling van de definitieve milieunormen voor windturbines. Indiener verzoekt om 10 keer tiphoogte aan te houden als afstandsnorm om geluidsoverlast te voorkomen. Indiener verzoekt om het gemeentelijk beleid (Enschede) niet te overrulen en de plaatsing van windturbines te heroverwegen of 10 keer de tiphoogte aan te houden. Indiener stelt dat er moet worden afgewacht totdat er landelijke normen gelden. De SMB-richtlijn wordt genoemd.

Reactie

In de RES is afgesproken dat alle partners de afspraken zullen opnemen in hun beleid. Dit is bekrachtigd door de gemeenteraden en provinciale Staten van Overijssel. Provincie Overijssel doet dat middels de Omgevingsvisie, Omgevingsverordening, en het PPE.

Tiphoogtevarianten zijn niet doorslaggevend maar geven inzicht in de energieopbrengstmogelijkheden in verhouding tot milieueffecten. Minder goed gebruik maken van de kansen kan zorgen voor onnodige (maatschappelijke) kosten. Het hanteren van 2x de tiphoogte is gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het Ontwerp Nationale Windturbinebepalingen. We gaan ervan uit dat dit een realistische afstand is in vergelijking tot 3 tot 4 x de tiphoogte. Wanneer er een windpark komt, zal gekeken worden naar de dan bestaande regels rondom de minimumafstand.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener stelt dat er gezondheidseffecten te verwachten zijn en draagt daartoe verschillende onderzoeken aan.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan

gezondheid. De inhoud en abstractieniveau van het PPE bepaalt het abstractieniveau van het OER. Dit geldt ook voor het thema gezondheid. Er is gekozen om als eerste de afstandsnorm van 2x de tiphoogte (voorgenomen landelijke norm) te hanteren om de potentie voor windenergie in beeld te brengen. Vervolgens is het risico op een negatief effect voor de gezondheid in kaart gebracht door de clusters met potentiële locaties te vergelijken op basis van het aantal woningen dat aanwezig is binnen een afstand van viermaal tiphoogte (800 en 1120 meter). Bij de voorbereiding van concrete initiatieven zal meer in detail naar mogelijke gezondheidseffecten worden gekeken.

Samenvatting zienswijze: Aamsveen

Indiener verzoekt geen windturbines in of nabij het natuurgebied Aamsveen te plaatsen, in verband met de aanwezige flora en fauna. Indiener gaat in op de locatie van een beoogd project nabij Aamsveen en het gemeentelijk beleid. Ten aanzien van de natuurrisico's gaat indiener in op het Aamsveen, waarbij verschillende diersoorten worden opgesomd die zich doodvliegen tegen de wieken van de turbines.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

241. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2434) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

242. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2435) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

243. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2436) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

244. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2437) Bewoners Ambt Delden, Bentelo en Oele

Indiener: Bewoners Ambt Delden, Bentelo en Oele

Onderwerp: OER

Samenvatting zienswijze: verzoek uitsluiting

Indiener verzoekt geen windturbines te plaatsen in het gebied tussen Bentelo, Delden, en Beckum. Indiener verzoekt om rekening te houden met mogelijke gezondheidseffecten. Indiener verzoekt om in het beleid rekening te houden met impact van windturbines op milieu, op vogelsoorten, aantasting van het landschap en de aanwezigheid van laagvliegroutes.

Reactie

Het OER geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Gebieden met harde belemmeringen zijn uitgesloten (o.a. hinderzones rond Twente Airport en radarverstoringengebieden). Voor woningen is de afstandsnorm aangehouden uit het ontwerpbesluit Windturbinebepalingen. Een uitzondering geldt voor woningen op niet-zoneringsplichtige bedrijventerreinen. De resterende potentiële locaties zijn getoetst aan de hand van criteria voor relevante aspecten (o.a. overlap met NNN).

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid.

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

245. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2438) Twentse gemeenten

Indiener: Gemeente Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Rijssen-Holtten, Wierden

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken

De indieners zijn van mening dat het belangrijk is een wildgroei aan windinitiatieven te voorkomen. Het stellen van een maximum aan op te wekken windenergie per deelgebied draagt daar zeer aan bij, evenals de mogelijkheid de uitgangspunten voor realisatie van windenergieprojecten te toetsen aan programmeringsafspraken.

Reactie

Wij waarderen deze zienswijze.

Samenvatting zienswijze: uitgangspunten van het OER

Het OER laat windpotentieel zien op locaties waar naar het oordeel van de gemeenten geen reële kans is om windenergieprojecten te realiseren. De oorsprong daarvan is dat in het OER uitgangspunten zijn gekozen die minder strikt zijn dan de concept-landelijke milieunormen voor windenergie en/of afwijken van meer gangbare uitgangspunten. Het gaat dan concreet om afstanden tot NNN-gebieden, afstanden tot gevoelige radarinstallaties, afstanden tot agrarische en bedrijfswoningen, en afstand in relatie tot hoogtebeperking rond de

aanvliegroute van het vliegveld. De gemeenten verzoeken uw college daarom het OER op deze uitgangspunten aan te passen én een toets uit te voeren op vergunningsvereisten alvorens gebieden worden opengesteld voor windenergie initiatieven.

Reactie

Het OER geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Gebieden met harde belemmeringen zijn uitgesloten (o.a. hinderzones rond Twente Airport en radarverstoringsgebieden). Voor woningen is de afstandsnorm aangehouden uit het ontwerpbesluit Windturbinebepalingen. Een uitzondering geldt voor woningen op niet-zoneringsplichtige bedrijventerreinen. De resterende potentiële locaties zijn getoetst aan de hand van criteria voor relevante aspecten (o.a. overlap met NNN).

De windenergiepotentiekaart geeft enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen geschikte locatie zijn, is op dit moment nog niet bekend. Dit zal uit nader onderzoek, bij vergunningaanvragen voor concrete projecten moeten blijken.

Samenvatting zienswijze: toekomstige ontwikkelingen

In artikel 4.108a van de Omgevingsverordening is opgenomen dat de provincie in de voorkeursgebieden zorgt voor vrijwaring van ontwikkelingen die windenergie in de weg staan. Hier zou in de optiek van de gemeenten minimaal moeten worden omschreven welk nader afgebakend gebied van welke ontwikkeling gevrijwaard wordt.

Reactie

We hebben voorkeursgebieden aangewezen die kansen bieden voor grootschalige clusters van windturbines. Met grootschalige windclusters kan een zeer groot deel van de opgave van de verduurzaming van de energievoorziening gerealiseerd worden. Door in te zetten op grootschalige clustering van wind in gebieden die zich daarvoor lenen, voorkomen wij versnippering van de opgave en de nadelige effecten daarvan op het landschap.

Omdat er niet zoveel gebieden zijn in Overijssel die zich lenen voor grootschalige clusters van windturbines, is het belangrijk daar zuinig op te zijn. Zeker omdat er voor de periode na 2030 nog nieuwe opgaven op ons afkomen door de toenemende vraag naar duurzaam opgewekte elektriciteit. Dat is de reden dat wij kritisch zijn op ontwikkelingen die een optimale opstelling in de weg kunnen staan in gebieden die zich lenen voor een grootschalig cluster van windturbines.

De instructieregel in artikel 4.108a is geen verbod op nieuwe ontwikkelingen in voorkeursgebieden. Wel zorgt deze instructieregel ervoor dat gemeenten zorgvuldig nagaan hoe die nieuwe ontwikkelingen zich verhouden tot de potenties van het gebied voor de grootschalige opwek van zonne-energie. Het is nu nog onzeker wanneer er daadwerkelijk windturbines in de voorkeursgebieden gerealiseerd worden. Wel is zeker dat er nog veel meer windturbines geplaatst moeten worden om de huidige en de toekomstige RES-doelstellingen te halen. Daarom handhaven wij de instructieregel die gemeenten opdraagt ervoor te zorgen dat bij nieuwe ontwikkelingen verzekerd moet zijn dat die een optimale opstelling voor een grootschalig cluster niet in de weg zitten.

Samenvatting zienswijze: deelgebieden

De ondertekenende gemeenten verzoeken GS om in de Omgevingsverordening aan te geven in welke gemeente in het zogenaamde 'restgebied' welke opgave wordt voorzien.

Reactie

Als provincie zijn wij bevoegd bestuursorgaan voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100 MW. Een aanvraag van een windinitiatief moeten wij binnen de wettelijke termijnen beoordelen en toetsen aan het ruimtelijk beleid. Hierdoor is het niet mogelijk om aanvragen te weigeren wanneer in datzelfde gebied al andere aanvragen zijn gedaan of windturbines staan.

Op verzoek van gemeenten hebben wij de mogelijkheid onderzocht om dergelijke ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dat kan door het creëren van 'schaarse ruimte voor aanvragen van vergunningen voor windturbines. Door het maken van programmeringsafspraken kunnen we deze schaarse ruimte optimaal en op ruimtelijke gronden verdelen. Op die manier kunnen wij uit meerdere aanvragen de initiatieven selecteren die ruimtelijk het beste passen. Ook is het mogelijk om aanvragen in de tijd te faseren.

Om dit alles mogelijk te maken is een wijziging van de Omgevingsverordening nodig en hebben wij het Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE) in concept aangepast. In de Omgevingsverordening is het maximum voor windenergie opgenomen. Dat is het na te streven aandeel windenergie uit de RES 1.0 (circa 2 TWh). Zo creëren wij schaarste. In het concept-PPE beschrijven we de manier waarop we de schaarste over de provincie verdelen. Voor elk gebied hebben wij een maximale invulling van het gebied tot 2030 voorgesteld. Dit maximum per gebied baseren wij op de ruimtelijke eigenschappen, de technische potentie van het gebied, de biedingen van beide RES-regio's en de evenredige verdeling over de voorkeursgebieden. Indien een gemeente ervoor kiest geen programmeringsafspraken te maken geldt hiervoor dat wij de aanvragen voor de gebieden waar geen programmeringsafspraken gelden in behandeling nemen totdat het provinciaal plafond van 2 TWh in de hele provincie is bereikt. Ook die ruimte moet openbaar en transparant worden verdeeld. Dat doen wij dan volgens de verdeling in het PPE. Bij de behandeling van initiatieven in gemeenten zonder programmeringsafspraken houden we ook zoveel als mogelijk rekening met de lokale kaders.

Samenvatting zienswijze: milieunormen windenergie

De ondertekenende gemeenten verzoeken in het PPE op te nemen dat gemeentelijke milieunormen in beginsel worden overgenomen door het bevoegd gezag bij de toetsing van windenergie initiatieven, mits voldoende gemotiveerd vanuit de lokale omstandigheden en mits strikter dan de ontwerp landelijke milieunormen windenergie.

Reactie

De landelijke normeringen zijn uitgangspunt bij vergunningverlening en/of projectbesluit. Het ligt niet voor de hand om op voorhand gemeentelijke milieunormen – die per gemeente kunnen verschillen – als norm te nemen. Per project zullen we kijken of er op basis van de gedane onderzoeken aanleiding is (aanvullend) zelf normen te stellen als bevoegd gezag.

Samenvatting zienswijze: lokaal eigendom

Het principe van schaarse vergunningen biedt de mogelijkheid windenergie op basis van een maatschappelijke tender te realiseren, met de mogelijkheid aanbiedingen op een juridisch houdbare wijze te selecteren op basis van het aangeboden percentage lokaal eigendom. In het licht van de RES-afspraken én het eigen beleid van de provincie Overijssel is het bezwaarlijk dat van dit instrument om lokaal eigendom te realiseren geen gebruik gemaakt wordt.

Reactie

Het selecteren van aanvragen voor vergunningen kan uitsluitend op ruimtelijke gronden. Deze selectiecriteria moeten onpartijdig transparant en navolgbaar zijn. Het percentage lokaal eigendom mag naar geen onderdeel vanuit maken. Lokaal eigendom hebben wij verder uitgewerkt in het PPE.

Samenvatting zienswijze: procesparticipatie

Nu de provincie regie neemt op windenergie en bevoegd gezag is, rust op haar ook de verplichting een zorgvuldig gebiedsproces op te zetten rondom de gebieden die mogelijk opengesteld worden voor windenergie. Het bevreedt ons dat in de aanpassing van het PPE geen aandacht wordt besteed aan de wijze waarop de provincie de uitgangspunten van procesparticipatie wil toepassen bij het openstellen van gebieden voor windenergie. Ook wordt geen aandacht besteed aan de positie van omwonenden bij concrete windinitiatieven. Het gaat hier om een cruciale verantwoordelijkheid en taak van het bevoegd gezag en het lijkt ons wezenlijk dat uitgewerkte afspraken en verplichtingen hieromtrent worden opgenomen in het beleid én daar inspraak op mogelijk is.

Reactie

De gebieden die worden opengezet binnen de programmeringsafspraken gaan altijd in overleg met de gemeente. Binnen die gebieden kunnen bijvoorbeeld reeds (of nog) zoekgebieden worden aangewezen voor windenergie door de betreffende gemeente. Het is aan de gemeente om een proces te doorlopen om tot die zoekgebieden voor windenergie te komen en daar al dan niet de omgeving bij te betrekken.

Wanneer er geen programmeringsafspraken zijn gemaakt, worden er ook geen gebieden opengezet en zal er ook geen gebiedsproces worden doorlopen. Er is dan geen procesparticipatie meer, maar zodra er een initiatiefnemer komt is er sprake van projectparticipatie.

In het PPE staat in hoofdstuk 4 de kaders voor projectparticipatie beschreven. Volgens de Omgevingswet is dit een verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer en niet van het bevoegd gezag. Bij elk project zal sprake moeten zijn van een goed participatieproces. Dit gaat over het betrekken van inwoners bij een project. De invulling van wat een goed participatieproces is, verschilt per project.

We stellen als eis dat een initiatiefnemer bij de start van een project een participatieplan opstelt. Dit plan stelt Gedeputeerde Staten in concept en na een terinzagelegging definitief vast, voordat de participatie van start kan gaan. Gedeputeerde Staten stelt een format vast waaraan het participatieplan moet voldoen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

246. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2439) Steenwijkerland

Indiener: Gemeente Steenwijkerland

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken

Indiener verzoekt om met iedere gemeente in het restgebied ook programmeringsafspraken te maken. Indiener verzoekt het maximum van 500 GWh voor het restgebied aan te passen waardoor individuele gemeenten niet méér dan hun individuele bod hoeven op te wekken. Indiener verzoekt geen harde bovengrens te hanteren van 500 GWh als daardoor geen nieuw cluster kan worden gerealiseerd.

Reactie

Een gemeente heeft de mogelijkheid om programmeringsafspraken te maken. Daarin stellen we een maximum per voorkeursgebied vast en maken we afspraken over de fasering. Hierbij spreken we af welk deel van het gebied we wanneer ontwikkelen om zo invulling te geven aan een afgesproken maximum. De gemeente krijgt de gelegenheid om met een voorstel te komen met de finale invulling voor de ambitie, zoekgebieden/locaties, fasering en nadere afspraken verdeeld over de gebieden. Samen bekijken we of het mogelijk is tot afspraken te komen. Een maximum aan vergund vermogen voor windparken in een bepaald gebied kunnen wij alleen stellen als voorwaarde voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De optie om programmeringsafspraken te maken is een kans die wij bieden en zeker géén verplichting. Het maximum bepalen wij aan de hand van de technische potentie van het gebied, de lopende initiatieven en het totale RES-bod.

Samenvatting zienswijze: uitzondering op de clustereis

Indiener verzoekt om bij uitzondering ook een cluster van drie hogere windturbines toe te laten wanneer dit een betere kosten/energieopbrengst ratio heeft.

Reactie

De clustereis van vier turbines is niet gebaseerd op de mogelijke opbrengst maar om verrommeling van het landschap tegen te gaan. Een betere kosten/energieopbrengst is geen ruimtelijk motief om hiervan af te wijken. Het verzoek om een uitzondering te maken op de clustereis nemen we mee in het voorstel aan de Staten. Hiervoor zal dan nog wel een ruimtelijke onderbouwing moeten komen.

Samenvatting zienswijze: windladder

Indiener verzoekt om het voorgenomen beleid wat betreft de windladder te verwerken in het PPE en de Omgevingsverordening.

Reactie

De windladder is vastgesteld beleid waartegen in deze procedure geen zienswijze kan worden ingediend. De windladder is een illustratie bij het beleid van de provincie Overijssel voor windenergie zoals dat in de visie en verordening is vastgelegd. Deze illustratie staat niet in de visie zelf, maar in een handreiking. De laatste versie van de windladder is gepubliceerd op de website van NEO en is van november 2022. Die windladder laat zien hoe het geldende beleid is. Met de aanpassingen van het windbeleid die we nu doorvoeren, wijzigt ook de windladder. De aanpassingen nemen we op in het definitieve PPE.

Conclusie

Het verzoek om een uitzondering te maken op de clustereis nemen we mee in het voorstel aan de Staten. De illustratie van de windladder nemen we op in het PPE.

247. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2440) (B)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

248. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2441) (B)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

249. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2442) (A)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

250. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2443) (A)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

251. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2445) Prowind BV**Indiener: Prowind BV**

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: uitzondering clustereis voor bedrijventerreinen

Indiener geeft aan het belang van het PPE te zien in relatie tot het behalen van de RES-doelen in 2030. Indiener geeft aan de uitzondering op de clustereis voor bedrijventerreinen te ondersteunen. Indiener verzoekt duidelijk te maken aan welke voorwaarden een initiatief op een bedrijventerrein getoetst wordt.

Reactie

Een windinitiatief op een bedrijventerrein wordt getoetst aan de windladder en landelijke normeringen.

Samenvatting zienswijze: bedrijventerreinen buiten maximum stelsel

Indiener verzoekt wind op bedrijventerreinen aanvullend op de maximumopgave van de programmeringsafspraken mogelijk te maken.

Reactie

De programmeringsafspraken met gemeenten gelden ook voor initiatieven op bedrijventerreinen.

Samenvatting zienswijze: verzoek tot overprogrammering

Indiener verzoekt om 20 tot 30 procent over te programmeren gezien de onzekerheden en het afvallen van projecten om verscheidenen redenen.

Reactie

Wij zijn ons bewust van de noodzaak van overprogrammering en hebben dat ook expliciet opgenomen in het PPE. Zie daarvoor 3.1 van het PPE. Veel factoren beïnvloeden hoeveel windenergie uiteindelijk gerealiseerd kan worden. Denk aan beperkingen in de ruimte en de beschikbaarheid van netcapaciteit. In de praktijk zullen niet alle projecten slagen: een aantal projecten zullen gedurende de ontwikkeling toch niet haalbaar blijken. Daarom is het belangrijk dat er in het totaal van projecten de komende jaren een zekere overprogrammering zit. Dit is ook zo afgesproken in het Klimaatakkoord. Daarom worden meer zoekgebieden aangewezen dan voor het behalen van de afgesproken 2 TWh ruimtelijk gezien strikt nodig is. Op die manier kan er qua keuze geoptimaliseerd worden en kunnen onvermijdelijke tegenvallers opgevangen worden. Zie hiervoor de uitwerking in 3.5.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

252. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2446) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

253. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2447) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

254. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2448) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

255. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2449) Belangenvereniging Bathmen**Indiener: Belangenvereniging Bathmen**

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: energiepotentiekaart

Indiener geeft aan dat de gebieden uit de energiepotentiekaart zijn aangewezen op onvolledige gegevens, ontbrekende normen en zonder alternatieven te beoordelen.

Reactie

In de Omgevingseffectrapportage is gewerkt met twee alternatieven. Windturbines van 200 meter en windturbines van 280 meter. Zoals in het OER is aangegeven zijn dit de rekenmethodes die ook in de planMER voor de landelijke milieunormen zijn gebruikt.

Dit betekent niet dat alleen dergelijke windturbines in aanmerking komen voor vergunningverlening. De effecten van een concreet project en met de dan te plaatsen windturbines komen aan de orde in de projectMER.

Het OER geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Gebieden met harde belemmeringen zijn uitgesloten (o.a. hinderzones rond Twente Airport en radarverstoringengebieden). Voor woningen is de afstandsnorm aangehouden uit het ontwerpbesluit Windturbinebepalingen. Een uitzondering geldt voor woningen op niet-zoneringsplichtige bedrijventerreinen. De resterende potentiële locaties zijn getoetst aan de hand van criteria voor relevante aspecten (o.a. overlap met NNN).

De windenergiepotentiekaart geeft enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen geschikte locatie zijn, is op dit moment nog niet bekend. Dit zal uit nader onderzoek, bij vergunningaanvragen voor concrete projecten moeten blijken.

Samenvatting zienswijze: wettelijke status OER

Indiener verzoekt duidelijk te maken wat de wettelijke status is van de Omgevingseffectrapportage.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op natuur en milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Voor een windpark wordt een project- MER uitgevoerd. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatief inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines. Zie voor meer specifieke informatie ook paragraaf 1.5 van het OER en Omgevingswet, afdeling 16.4.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener verzoekt om gezondheid mee te nemen in de Omgevingseffectrapportage.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid.

Samenvatting zienswijze: Parkway A1

Indiener verzoekt duidelijk te maken waarom windturbines langs de A1 wel mogelijk zijn, maar geluidwerende voorzieningen en zonnepanelen niet i.v.m. de Parkway-gedachte.

Reactie

De A1 is ontworpen als 'Parkway': een ruim opgezette weg met brede middenbermen en/of zijbermen die door een parkachtig landschap slingert met fraaie vergezichten en kijkvensters op het omringende landschap. Geluidwerende voorzieningen en zonnepanelen kunnen de automobilist het zicht ontnemen op de beeldbepalende landschappen. Voor windturbines geldt dat niet.

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt om te wachten op vaststelling van landelijke milieunormen alvorens over te gaan op vergunningverlening.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: 100% lokaal eigendom

Indiener verzoekt om 100% lokaal eigendom af te dwingen.

Reactie

Om te zorgen dat zowel de zeggenschap van omwonenden geregeld wordt als dat de lusten lokaal terecht komen, is het van belang dat lokaal eigendom vroegtijdig (vanaf de vroege ontwikkelfase) wordt gerealiseerd. De keerzijde van lokaal eigendom is dat het ook vraagt om ondernemerschap, investeren en risico lopen. (Gedeeltelijk) collectief eigendom van het project met bijvoorbeeld een energiecoöperatie, is vaak de invulling van lokaal eigendom. De kaders voor lokaal eigendom hebben we beschreven in hoofdstuk 4. 100% lokaal eigendom is niet af te dwingen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

256. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2450) (A)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

257. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2451) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

258. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2452) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

259. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2453) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

260. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2454) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

261. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2455) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

262. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2456)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: zienswijze tegen een concreet project Buurse

Samenvatting zienswijze: bezwaar tegen windpark Oude Buursedijk

Bevat zienswijze op beleidsnota wind gemeente Haaksbergen; een bezwaar tegen vergunning windpark in Oude Buursedijk.

Reactie

De zienswijze op de beleidsnota wind van de gemeente Haaksbergen en het bezwaar tegen de vergunning windpark Oude Buursedijk behandelen we in deze zienswijzenota niet. Deze stukken hebben wij toegevoegd aan het dossier Oude Buursedijk, dan wel doorgezonden aan het bevoegd bestuursorgaan.

Samenvatting zienswijze: voorkeursgebied

Indiener verzoekt aan te geven waarom het gebied Buurse in het voorkeursgebied A35/ATT ligt.

Reactie

Net als het gebied A1 is het kenmerk van dit gebied de aanwezigheid van een belangrijke verkeersader: de A35/N35. Tegelijkertijd bestaat dit gebied uit diverse deelgebieden met elk hun eigen kenmerken. In het deelgebied Enschede-Haaksbergen en het deelgebied Borne-Hof

van Twente-Hengelo is de infrastructuur een ruimtelijk verbindende factor. In het gebied Almelo, Twenterand en Tubbergen (ATT) is sprake van een hoogveenontginning. In het gebied bij Hellendoorn-Wierden is dit divers, afhankelijk van de precieze locaties. Initiatieven in dit laatste gebied zien we in jonge heide- en broekontginningslandschappen. De technische potentie van het gebied is door de omvang van het gebied omvangrijk, waarbij de potentie wel beperkter is naarmate de hoogst mogelijke turbines gerealiseerd worden. In het gebied zijn veel initiatieven.

Samenvatting zienswijze: zoekgebied Oude Buursedijk

Indiener geeft allerlei argumenten waarom het zoekgebied Oude Buursedijk geen zoekgebied zou moeten zijn.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

De gemeente Haaksbergen heeft zoekgebieden aangewezen. Daartegen konden zienswijzen bij de gemeente ingediend worden. Deze zienswijzen nemen wij hierbij dan ook niet in behandeling omdat het bevoegd bestuursorgaan de gemeente Haaksbergen is.

Samenvatting zienswijze: geen draagvlak

Indiener geeft aan dat er geen lokaal draagvlak is. Sterker nog: het leidt nu al tot verdeeldheid in onze samenleving. Ons lokaal bestuur is nu al ontwricht door dit project.

Reactie

Draagvlak is geen criterium waaraan wij een ruimtelijk project kunnen toetsen. Wij willen uiteraard wel zorgen dat er zoveel mogelijk draagvlak is. Daarvoor hebben wij kaders opgenomen in hoofdstuk 4 van het Provinciaal Programma Energiestrategie. Dat bestaat uit kaders van participatie en lokaal eigendom. Wij toetsen of een initiatief daaraan voldoet. De initiatiefnemer is daar volgens de Omgevingswet verantwoordelijk voor.

Samenvatting zienswijze: verkennende natuurtoets

Haaksbergen wordt niet genoemd in de verkennende natuurtoets van Witteveen en Bos.

Reactie

In de verkennende natuurtoets wordt onder meer aandacht besteed aan de nabij Haaksbergen gelegen Natura2000-gebieden Buurserzand & Haaksbergerveen en Witte Veer. Deze liggen op 1,4 resp. 2,8 km van het voorkeursgebied A35/ATT. Gezien de maximale foerageer afstand van de relevante soort (kamsalamander, 0,1 km) zijn de gebieden en eventuele zones daaromheen niet gemarkeerd als risicogebied N2000.

Kanttekening die hierbij geplaatst moet worden (en in de verkennende natuurstudie ook geplaatst is) is dat in de studie geen aandacht is besteed aan de mogelijke effecten van stikstofdepositie. In OER Fase 2a is hier wel aandacht aan besteed, op een globaal niveau. Bij de voorbereiding van concrete initiatieven zal de stikstofdepositie nog meer in beeld gebracht moeten worden.

Samenvatting zienswijze: Klimaatakkoord

Indiener geeft aan dat het Klimaatakkoord niets kan afdwingen of overrulen.

Reactie

De ambities uit het Klimaatakkoord zijn in de RES 1.0 opgenomen en daarin is voor Twente afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door wind en zon op land voor 2030 te realiseren. De RES1.0 is vastgesteld in juni 2021 door alle gemeenteraden, met uitzondering van de

gemeenteraad van Rijssen-Holt en Provinciale Staten. Besluiten van deze organen zijn rechtsgeldig.

Samenvatting zienswijze: SF6-gas

Indiener stelt dat in windturbines SF6-gas zit waarvan 1 kg net zo schadelijk is als 23.000 kg CO2.

Reactie

SF6-gas is een broeikasgas en wordt veelvuldig gebruikt om schakelstations in het elektriciteitsnetwerk te isoleren (denk aan het elektriciteitshuisje om de hoek). Ook wordt het gebruikt in windturbines, halfgeleiderindustrie, elektronenmicroscopen en dubbel glas van voor 2014. SF6 is een veelgebruikt isolatiegas tegen stroomvonken en wordt om deze reden juist gebruikt in windturbines; het gebruik van een isolatiegas is een veiligheidseis. Omdat SF6 verder een weinig gevaarlijke stof is, worden er vanuit toxicologisch opzicht geen risico's verwacht voor mens of milieu bij eventuele lekkage. Zie verder [Eerste inzicht in emissies van chemische stoffen bij windturbines op land Resultaten quickscan \(rivm.nl\)](#)

Het gebruik van SF6 in bestaande windturbines is substantieel kleiner ten opzichte van andere toepassingen. De grootste bron van SF6 is namelijk dubbel glas dat als afval wordt verwerkt. Daarna zijn hoogspanningsschakelaars, waar SF6 als isolator wordt gebruikt, de belangrijkste bron. Bij het afbreken van windturbines wordt het gas meestal afgevangen en gebruikt in andere apparaten, zodat dit gas niet vrijkomt. Zie verder [SF6 in windturbines | Signalen Leefomgeving en Gezondheid](#).

Voor de windturbines zijn verschillende alternatieven ter vervanging van SF6, zoals het gebruiken van een vacuüm of alternatieve isoleergassen die niet schadelijk zijn. Deze alternatieven worden al enkele jaren toegepast bij windturbines.

Er zijn internationale afspraken gemaakt om de uitstoot van deze gassen te beperken. Zo reguleert de EU-verordening 517/2014 het gebruik van gefluoreerde broeikasgassen met als doel de klimaatverandering te beperken. De verordening beschrijft ook de voorschriften over de productie, gebruik en de terugwinning van deze stoffen uit een product. In Nederland is de Europese wetgeving vastgelegd in het Besluit gefluoreerde broeikasgassen en ozonlaagafbrekende stoffen.

Het geschatte broeikaseffect door het lekken van SF6 uit windturbines op land wordt geschat op <0,01% van de klimaatwinst door de opwekking van energie. Hoewel de klimaatimpact van gebruik van SF6 in windturbines klein geschat wordt vergeleken de klimaatwinst, is het vanwege de trage afbreeksnelheid van de stof wenselijk om de emissie zo veel mogelijk te beperken. Dit sluit aan bij vigerend beleid van de EU. Op Europees niveau wordt gewerkt aan een verbod van SF in nieuwe systemen voor bepaalde spanningsniveaus en toepassingen. De aanstaande aanscherping van Europese wetgeving, waarna F-gassen met een global warming potential groter dan 10 volledig zullen worden verboden gaat 1 januari 2026 in. Dat betekent dat geen nieuw SF6-houdend materiaal meer mag worden gebruikt in systemen tot en met 24 kilovolt. Dit verbod wordt in de daaropvolgende jaren uitgebreid voor hogere spanningen.

Samenvatting zienswijze: geluidnormering

Indiener heeft het over geluidnormeringen in de vergunning.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: het voorzorgbeginsel

Indiener zegt dat het PPE dat er in de nabije toekomst nog veel meer windturbines geplaatst gaan worden en dit alle andere ontwikkeling in deze gebieden stillegt. Dit moeten wij niet willen en een halt toeroepen via het voorzorgbeginsel.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Voor een windpark wordt een projectMER uitgevoerd. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatie inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines.

In het onderzoek, bij het Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving, is de hinder van hoge en lage tonen onderzocht. Op basis daarvan zijn nieuwe landelijke (concept-)normen opgesteld. Bij de bepaling van de hoogte van de normering is rekening gehouden met laagfrequent geluid en is geconcludeerd dat een aparte norm daarvoor niets toevoegt. Voor tonaal geluid staat in de landelijke (concept-)normen een extra toeslag van 5dB boven op de geluidsnorm.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener stelt dat gezondheid niet meegenomen is en pleit voor een afstand van 10 maal de tiphoogte.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid. De afstand van 2 maal de tiphoogte is onderbouwd in de landelijke planMER voor de milieunormen.

Samenvatting zienswijze: stiltegebieden

Indiener verzoekt om rekening te houden met de stiltegebieden in Overijssel, en een akoestisch onderzoek verplicht te stellen.

Reactie

De provincie Overijssel kent geen als zodanig aangewezen stiltegebieden.

Samenvatting zienswijze: klimaatverandering

Indiener stelt dat er geen rekening gehouden is met klimaat, verdroging en weersverandering door windparken.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Samenvatting zienswijze: laagfrequent geluid

Indiener stelt dat er geen rekening is gehouden met laagfrequent geluid.

Reactie

Elk windpark moet voldoen aan alle wettelijke kaders. Dit is een basisbeginsel ter bescherming van mens en milieu. Daarnaast zijn de belangen van de lokale bevolking integraal onderdeel

van het proces om tot realisatie van windenergie te komen. Het opstellen- en uitvoeren van een participatieplan is daarbij een belangrijke verplichting van de initiatiefnemer. Ook na realisatie van een windpark blijven de belangen van de lokale bevolking van belang. In de anterieure overeenkomst maken we afspraken over de exploitatiefase van het windpark. Tot slot kunnen omwonenden een handhavingsverzoek indienen bij het bevoegd gezag als zij van mening zijn dat initiatiefnemer zich tijdens de bouw- of exploitatiefase niet aan de vergunningen houdt.

In het onderzoek, bij het Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving, is de hinder van hoge en lage tonen onderzocht. Op basis daarvan zijn nieuwe landelijke (concept-)normen opgesteld. Bij de bepaling van de hoogte van de normering is rekening gehouden met laagfrequent geluid en is geconcludeerd dat een aparte norm daarvoor niets toevoegt. Voor tonaal geluid staat in de landelijke (concept-)normen een extra toeslag van 5dB boven op de geluidsnorm.

Samenvatting zienswijze: ontmanteling en opruiming

Indiener mist dat er niet alleen naar de operationele fase van een wind project gekeken wordt maar ook naar voorafgaande fase bouw, duur (korte levensduur van de wieken welke niet duurzaam zijn, niet recyclebaar) en afbraak fase Windpark en randvoorwaarden, aanleg wegen, kabels enz. materialen herkomst.

Reactie

De verplichting tot ontmanteling en opruiming van het windpark maken we in een anterieure overeenkomst. Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDOD).

Samenvatting zienswijze: belangen van de lokale bevolking

Indiener mist de belangenbehartiging van de lokale bevolking.

Reactie

Elk windpark moet voldoen aan alle wettelijke kaders. Dit is een basisbeginsel ter bescherming van mens en milieu. Daarnaast zijn de belangen van de lokale bevolking integraal onderdeel van het proces om tot realisatie van windenergie te komen. Het opstellen- en uitvoeren van een participatieplan is daarbij een belangrijke verplichting van de initiatiefnemer. Ook na realisatie van een windpark blijven de belangen van de lokale bevolking van belang. In de anterieure overeenkomst maken we afspraken over de exploitatiefase van het windpark. Tot slot kunnen omwonenden een handhavingsverzoek indienen bij het bevoegd gezag als zij van mening zijn dat initiatiefnemer zich tijdens de bouw- of exploitatiefase niet aan de vergunningen houdt.

Samenvatting zienswijze: horizonvervuiling

Indiener mist dat er geen rekening gehouden is met horizonvervuiling.

Reactie

Horizonvervuiling is een term die verwijst naar de zichtbaarheid van licht op langere afstand, met name in open landschappen. Het gaat om situaties waarbij lichtbronnen, zoals verlichte gebouwen, sportvelden of andere installaties, op grotere afstanden nog steeds zichtbaar zijn, zelfs als er geen direct licht meer te meten is van een specifieke lamp. Turbineverlichting van nieuwe windturbines gaan alleen aan wanneer een vliegtuig passeert.

Samenvatting zienswijze: externe veiligheid

Indiener geeft aan dat er geen rekening is gehouden met externe veiligheid.

Reactie

De risico's voor de incidentbestrijding gerelateerd aan een windturbine zijn door het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) omschreven. Brandweer Nederland heeft de volgende risico's (2020) omschreven bij windturbines: Elektriciteit: hoogspanning (HS) en middenspanning (MS), de aanwezigheid van SF6-gas (zwavelhexafluoride), werken op hoogte/valgevaar, draaiende delen, hydrauliek in druksystemen, lekkages van olie of koelvloeistof en kans op vallende delen (bij het benaderen van de turbine). Als extra hulpmiddel bij de bestrijding van een brand of ongeval met een windturbine staat de repressieve dienst de aandachtskaart 'Bestrijding incidenten windturbine' ter beschikking. In de anterieure overeenkomst maken we afspraken over een calamiteitenprotocol.

Samenvatting zienswijze: Het OER is in strijd met de SMB-richtlijn

Het MER-OER is op punten onvolledig en voldoet niet aan de SMB-richtlijn/Verdrag van Aarhus.

- a) Er is niet ingegaan op de gevolgen van de uitspraak ECLI:NL:RBMNE:2023:627, specifieke deel dat de rechtbank van oordeel is dat de tijdelijke overbruggingsregeling in strijd is met de SMB-richtlijn, omdat voor de daarin opgenomen normen geen milieubeoordeling is verricht.
- b) Er is niet voldaan aan de verplichte thema's uit de SMB-richtlijn 2014/52/EU bijlage 3.
- c) Het onderwerp "gezondheid" wordt niet als eigenstandig onderwerp onderzocht en het MER/OER voldoet daarmee niet aan de SMB-richtlijn.

Reactie

Onderdeel a gaat over de landelijke normering uit het activiteitenbesluit.

Voor het OER hebben de inhoudsvereisten zoals opgesomd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit als basis gediend. Ook procedureel gezien is gewerkt volgens de verplichtingen die voorheen de Wet milieubeheer en nu de Omgevingswet met zich meebrengt. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit vormen de implementatie van de Europese SMB-richtlijn in de Nederlandse wetgeving.

U verwijst naar de thema's in Richtlijn 2014/52/EU bijlage 3. Deze bijlage bevat criteria om vast te stellen of de in bijlage II genoemde projecten aan een milieueffectbeoordeling moeten worden onderworpen. Voor het PPE is een MER-beoordeling niet aan de orde, maar geldt een plan-MERplicht met de hiervoor aangehaalde inhoudsvereisten als uitgangspunt. Omgevingsbesluit, artikel 11 lid 3 geeft de inhoudsvereisten voor een plan-MER weer. Het MER bevat informatie die redelijkerwijs mag worden vereist, ook gelet op de stand van kennis en beoordelingsmethoden en de inhoud van het plan of programma. De inhoud en abstractieniveau van het PPE bepaalt het abstractieniveau van het OER. Dit geldt ook voor het thema gezondheid. Er is gekozen om als eerste de afstandsnorm van 2x de tiphoogte (voorgenomen landelijke norm) te hanteren om de potentie voor windenergie in beeld te brengen. Vervolgens is het risico op een negatief effect voor de gezondheid in kaart gebracht door de clusters met potentiële locaties te vergelijken op basis van het aantal woningen dat aanwezig is binnen een afstand van viermaal tiphoogte (800 en 1120 meter). Bij de voorbereiding van concrete initiatieven zal meer in detail naar mogelijke gezondheidseffecten worden gekeken.

Het windbeleid voldoet aan de eisen van het Verdrag van Aarhus.

1. Toegang tot informatie:

- *Het Verdrag van Aarhus omvat zorgvuldig omschreven rechten en plichten op het gebied van de toegang tot milieu-informatie.*
- *Bij het windbeleid moeten relevante documenten openbaar beschikbaar zijn, zodat burgers en belanghebbenden toegang hebben tot informatie over windenergieprojecten, hun impact op het milieu en voorgestelde maatregelen om deze effecten te beheersen.*

2. Inspraak bij besluitvorming:

- *Het verdrag erkent het belang van participatie van het publiek bij beslissingen over milieu-aangelegenheden.*

- *Tijdens de ontwikkeling van windbeleid moeten burgers en belanghebbenden de mogelijkheid hebben om hun mening te geven over locaties voor windturbines, milieueffecten en andere relevante aspecten.*
3. *Toegang tot de rechter:*
- *Als de rechten op toegang tot informatie en inspraak niet worden gerespecteerd, kunnen belanghebbenden juridische stappen ondernemen.*
  - *Dit geldt ook voor windbeleid. Als er problemen zijn met de transparantie of inspraak, kunnen burgers naar de rechter stappen om hun rechten af te dwingen.*

Samenvatting zienswijze:

Indiener heeft de zienswijzen van indiener 350 integraal overgenomen.

Reactie

Zie beantwoording bij zienswijze 350.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

263. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2463) WBE Twickel

Indiener: WBE Twickel

Onderwerp: Twickel

Samenvatting zienswijze: geen vergunningen voor windturbines op landgoed Twickel

Indiener verzoekt af te zien van vergunningverlening van windturbines op locaties waar natuurwaarden in het gedrang komen, waaronder het landgoed Twickel.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

264. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2464) Stichting de Voshaar (A)

Indiener: Stichting de Voshaar

Onderwerp: standaardzienswijze

Samenvatting zienswijze: energiepotentiekaart

Indiener verzoekt om clusternummers 23, 28 en 33 uit de energiepotentiekaart (200m) als niet geschikt te verklaren voor het plaatsen van windturbines.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: uitsluiten van bepaalde clusters

Indiener geeft aan dat rondom clusternummer 23 een groot aantal kwetsbare objecten gelegen is. Indiener geeft aan dat in clusternummer 28 een aantal kwetsbare objecten gelegen is; dat het gebied overlapt met een vlermuizentoren waarin beschermde soorten verblijven; en dat er sprake is van een molenbeschermingszone zoals opgenomen in het bestemmingsplan van gemeente Enschede. Indiener geeft aan dat in clusternummer 33 onder andere meerdere woningen liggen.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar windturbines gerealiseerd kunnen worden gelet op de in het OER gehanteerde ruimtelijke criteria. Of er daadwerkelijk windturbines komen hangt van een initiatief af en van nadere onderzoeken. De gemeente kan zoekgebieden en dus ook uitsluitingsgebieden voor wind aanwijzen.

Het klopt dat er rondom cluster 33 panden met een woonfunctie binnen de zone vallen. Het gaat hier echter om woningen die op een bedrijventerrein liggen. Zoals bepaald in het activiteitenbesluit gelden grenswaarden op een bedrijventerrein niet.

Daarnaast zijn er inderdaad meerdere panden zich binnen de straal van 400 meter bevinden. Deze hebben echter geen woonfunctie (met uitsluiting van de hierboven genoemde panden op een bedrijventerrein). Volgens het activiteitenbesluit zijn dit geen gevoelige objecten die hinder ondervinden van geluid en/of slagschaduw. Daarom is deze locatie wel aangeduid als een potentieel gebied waar windturbines geplaatst zouden kunnen worden.

Samenvatting zienswijze: definitie cluster in OER en PPE

Indiener geeft aan dat de definitie van een cluster in het PPE en het OER niet overeenkomt, en dat daarom het OER geen goede basis is voor het PPE. Indiener geeft aan dat fase 2b moet worden afgerond voordat wordt overgegaan op het vaststellen van windbeleid. Indiener geeft aan dat de voorkeursgebieden niet exact kunnen worden ingetekend omdat deze indicatief zijn. Indiener geeft aan dat de definitie van een cluster in het PPE op dit moment niet dient om verrommeling van het landschap tegen te gaan.

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap.

De voorkeursgebieden zijn inderdaad indicatief en de grens hangt af van het type landschap. Een voorkeursgebied is dan ook geen zoekgebied. De gemeente kan zoekgebieden en dus ook uitsluitingsgebieden voor wind aanwijzen.

De definitie van een cluster is in het PPE ruimtelijk onderbouwd: De minimumeis van vier turbines is een eis vanuit ruimtelijke kwaliteit. Dit betekent dat windinitiatieven als onderdeel van een ander initiatief aan deze clustereis kunnen voldoen. Het gaat immers om de ruimtelijke samenhang en de onderbouwing daarvan. Eenzelfde redenering geldt voor turbines aan de Duitse grens, mits er ruimtelijk sprake is van één cluster. Wij werken de verschillende ruimtelijke criteria wanneer er sprake is van een cluster nader uit in de Handreiking wind. Daarbij spelen landschapstypen, overige bebouwing en infrastructuur een rol. In de Handreiking wind geven we een aantal voorbeelden van ruimtelijke argumenten wanneer er wel of geen sprake is van een cluster.

Samenvatting zienswijze: verdeelprocedure

Indiener geeft aan dat de verdeelprocedure via programmeringsafspraken zorgt voor een suboptimale verdeling, zowel ruimtelijk als economisch.

Reactie

Als provincie zijn wij bevoegd bestuursorgaan voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100 MW. Een aanvraag van een windinitiatief moeten wij binnen de wettelijke termijnen beoordelen en toetsen aan het ruimtelijk beleid. Hierdoor is het niet mogelijk om aanvragen te weigeren wanneer in datzelfde gebied al andere aanvragen zijn gedaan of windturbines staan. Op verzoek van gemeenten hebben wij de mogelijkheid onderzocht om dergelijke ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dat kan door het creëren van 'schaarse ruimte voor aanvragen van vergunningen voor windturbines. Door het maken van programmeringsafspraken kunnen we deze schaarse ruimte optimaal en op ruimtelijke gronden verdelen. Op die manier kunnen wij uit meerdere aanvragen de initiatieven selecteren die ruimtelijk het beste passen. Ook is het mogelijk om aanvragen in de tijd te faseren. De programmeringsafspraken zorgen niet voor een suboptimale verdeling. Dat zijn de afspraken die in RES-verband gemaakt zijn. De provincie respecteert deze.

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt het beleid vast te stellen op het moment dat de milieunormen definitief zijn vastgesteld door Rijksoverheid.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: in Twente waait het minder

Indiener geeft aan dat het onrendabel is om in Twente windturbines te plaatsen in verband met de gemiddelde windsnelheid. Indiener verzoekt rekening te houden met het effect van windturbines op verdroging van hoge zandgronden.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Samenvatting zienswijze: waardevermindering woningen

Indiener verzoekt in het beleid rekening te houden met het waardeverlies van woningen in de buurt van een windturbine.

Reactie

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren.

Mogelijk waardeverlies van woningen komt in een latere fase van de vergunningverlening of projectbesluit van het project aan de orde. Indien er sprake is van waardevermindering van woningen dan heeft de eigenaar recht op planschadevergoeding.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

265. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2465) Twenterand

Indiener: Gemeente Twenterand

Onderwerp: Zienswijze ontwerp provinciaal windbeleid

Samenvatting zienswijze:

Indiener stelt dat een aantal procedures in het PPE verduidelijking en uitwerking behoeven, waaronder de verdeelprocedure en ruimtelijke toetsing aan gemeentelijke vastgesteld kaders, het begrip 'ruimtelijke kwaliteit', behandeling bij meer aanvragen dan het maximum. Indiener vraagt wat optimale invulling in de voorkeursgebieden betekent en vraagt om duidelijker definiëring van begrippen.

Reactie

Voor het creëren van schaarste maken wij programmeringsafspraken. In het PPE nemen we de selectiecriteria op zodat deze transparant, navolgbaar en objectief zijn. Omdat deze selectiecriteria gemaakt zijn om vergunningen ingevolge de Omgevingswet te selecteren moeten die ruimtelijk van aard zijn. De selectiecriteria zijn opgenomen in paragraaf 3.3.2 van het PPE. Wanneer twee aanvragen gelijk scoren op ruimtelijke gronden (de windladder) dan zal door loting bepaald worden welk initiatief een aanvraag mag indienen. Dit is een selectie criterium dat in de jurisprudentie aanvaard is.

In paragraaf 2.2 van het PPE staat omschreven wat wij onder optimalisatie van een gebied beschouwen: Dit houdt in dat projecten die kleiner zijn dan de ruimtelijke potentie zo vormgegeven worden dat toekomstige projecten in het gebied mogelijk blijven.

Samenvatting zienswijze: erfmolens

Indiener constateert dat erfmolens in het PPE maximaal 25 meter mogen zijn. Gemeentelijk beleid biedt mogelijkheid tot 35 meter. Botst dit? Geldt de clustereis van minimaal 4 buiten voorkeursgebieden voor erfmolens groter dan 25, maar kleiner dan 35 meter?

Reactie

De nieuwe instructieregel voor erfmolens kan betekenen dat gemeenten hun beleid moeten aanpassen. Op grond van artikel 4.208d lid 2 mogen erfmolens in principe niet hoger zijn dan 25 meter tiphoogte. De gemeente kan van deze regel afwijken en hogere erfmolens toestaan. Daarvoor is dan wel een onderbouwing nodig waaruit blijkt dat een hogere erfmoelen niet leidt tot aantasting van de ruimtelijke kwaliteit zoals die op basis van de uitspraken in de Catalogus Gebiedskenmerken moet worden behouden en versterkt (artikel 4.108d lid 3).

De clustereis geldt niet voor erfmolens. In artikel 4.108b wordt de clustereis van toepassing verklaard op windturbines. In de definitie 'windturbine' is duidelijk gemaakt dat erfmolens niet worden gezien als windturbine, zoals bedoeld in de clustereis.

Samenvatting zienswijze: 100% lokaal eigendom

Indiener stelt dat het gezamenlijk ontwikkelkader, met daarin een uitgangspunt van minimaal 50% lokaal eigendom en een streven naar 100%, ook door de provincie is bekrachtigd. Indiener roept provincie op om zich tot het uiterste in te spannen om dit te realiseren.

Reactie

De provincie deelt de uitgangspunten in het ontwikkelkader en zal zich instappen om dit te realiseren. Kanttekening hierbij is wel dat het uitgangspunten zijn en dat we voor de realisatie van alle uitgangspunten afhankelijk zijn van de initiatieven die worden ingediend.

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken

Indiener stelt dat de reeds gemaakte afspraken in gezamenlijk verband behouden blijven en dat deze de basis vormen voor programmeringsafspraken.

Reactie

De programmeringsafspraken maken we met gemeenten voor het creëren van schaarste in een bepaald gebied. De programmeringsafspraken gaan niet over de verdere ontwikkeling van het gebied.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

266. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2466) (B)+

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is gelijk aan zienswijze nummer 72.

267. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2467) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

268. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2468) Herenboeren Usseler Es

Indiener: Herenboeren Usseler Es

Onderwerp:

Samenvatting zienswijze: Usseler Es

Indiener geeft aan dat het gebied Usseler Es ongeschikt is voor het plaatsen van windturbines gezien de grote cultuurhistorische, archeologische en geologische waarde van het gebied. Indiener verzoekt het gebied als niet geschikt te verklaren voor windturbines.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit

moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

269. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2469) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

270. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2470) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

271. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2471) NLVOW

Indiener: NLVOW

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: doelstelling Klimaatakkoord

Indiener geeft aan dat de doelstelling van 35 TWh per jaar uit duurzame energie op land door middel van zon en/of wind reeds is behaald. Daarom kunnen geen besluiten worden genomen ten aanzien van wind op land op basis van de Crisis- en Herstelwet.

Reactie

De doelstelling die de indiener aanhaalt uit de Monitor Wind op Land zijn gebaseerd op het verouderde Energieakkoord uit 2013. Dit Energieakkoord is vervangen door het Klimaatakkoord. Daarin zijn nieuwe doelstellingen opgenomen. In 30 Regionale Energie Strategieën (RES'en) zorgen we ervoor dat we minstens 35 terawattuur (TWh) duurzame energie opwekken met wind- en zonne-energie op land. Voor Overijssel is de doelstelling 3,3 TWh waarvan 2 TWh met windenergie. De crisis- en herstelwet is per 1 januari 2024 vervallen.

Samenvatting zienswijze: wind op zee

Indiener geeft aan dat in het OER een alternatief had moeten worden meegenomen, namelijk het realiseren van de windambitie op zee.

Reactie

Volgens het klimaatakkoord moeten de RES-regio's voor 2030 35 TWh duurzame energie opwekken door zon en wind op land. Wind op zee maakt geen onderdeel uit van deze ambitie en kan dus ook geen onderdeel uitmaken van de Omgevingseffectrapportage.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

272. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2472) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

273. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2473) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

274. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2474) BurenTegenWindmolens

Indiener: BurenTegenWindmolens

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: voorzorgsbeginsel

Indiener verzoekt om het voorzorgsbeginsel met betrekking tot gezondheid op te nemen in het windbeleid.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid

Samenvatting zienswijze: afstandsnorm

Indiener verzoekt geen windturbines toe te staan nabij woningen, enkel op 4 maal tiphoogte afstand.

Reactie

Deze eis is niet ruimtelijk onderbouwd en kunnen wij niet overnemen. Wij gaan uit van de concept-landelijke normering van tweemaal de tiphoogte.

Samenvatting zienswijze: veiligheid omwoners

Indiener verzoekt om de veiligheid van omwonenden beter te borgen in het beleid, gezien de werpafstand van de bladen. Indiener verzoekt om voorzorgsmaatregelen te nemen om blootstelling aan BPA en SF6 te minimaliseren.

Reactie

De risico's voor de incidentbestrijding gerelateerd aan een windturbine zijn door het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) omschreven. Brandweer Nederland heeft de volgende risico's (2020) omschreven bij windturbines: Elektriciteit: hoogspanning (HS) en middenspanning (MS), de aanwezigheid van SF6-gas (zwavelhexafluoride), werken op hoogte/valgevaar, draaiende delen, hydrauliek in druksystemen, lekkages van olie of koelvloeistof en kans op vallende delen (bij het benaderen van de turbine). Als extra hulpmiddel bij de bestrijding van een brand of ongeval met een windturbine staat de repressieve dienst de aandachtskaart 'Bestrijding incidenten windturbine' ter beschikking. In de anterieure overeenkomst maken we afspraken over een calamiteitenprotocol

Samenvatting zienswijze: vleermuizen en vogels

Indiener verzoekt rekening te houden met de impact van windturbines op vleermuizen en vogels.

Reactie

Wij hebben de weidevogelgebieden in kaart gebracht. Naar aanleiding van het advies van de

commissie mer worden twee natuurvarianten opgenomen in het OER. Bij de eerste variant wordt gekeken naar de effecten op natuur wanneer er géén windturbines in NNN-gebied geplaatst kunnen worden. Bij de tweede variant wordt gekeken naar de effecten op de natuur wanneer er geen windturbines in NNN-gebieden én weidevogelgebieden geplaatst kunnen worden.

Het MER van een windpark maakt het effect van windturbines op beschermde gebieden (Natura2000, NatuurNetwerk Nederland en weidevogelgebieden), soorten en aanwezige natuurwaarden inzichtelijk. De bescherming van soorten volgt uit de Omgevingswet en de daarbij behorende Algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen. Het stelsel van de Omgevingswet bevat onder meer verbodsbepalingen over het opzettelijk doden, vangen en verstoren van beschermde diersoorten. Ook is het verboden om nesten, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Voor windturbines is er kans op aanvaringslachtoffers en barrière werking voor vogels en vleermuizen. Het MER beschrijft of het project negatieve effecten op beschermde gebieden heeft. Daarnaast beschrijft het MER per soortgroep welke beschermde flora en fauna mogelijk aanwezig zijn in het plangebied. Deze informatie is gebaseerd op veldbezoeken, recente verspreidingsgegevens (NDFF), monitoringsdata uit andere windparken en gedrag. Op basis van geschiktheid van het plangebied en de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten wordt onderzocht wat het effect van het voornemen van het windpark is op relevante soorten en welke stappen gezet moeten worden (bijvoorbeeld vergunningverlening met te nemen mitigerende en compenserende maatregelen). Ter onderbouwing van deze benodigde vergunning(en) dient initiatiefnemer een Passende Beoordeling en een Activiteitenplan aan te leveren.

Samenvatting zienswijze: buisleidingen

Indiener verzoekt rekening te houden met buisleidingen.

Reactie

Buisleidingen zijn meegenomen als uitsluiting voor windturbines in de Omgevingseffectrapportage.

Samenvatting zienswijze: het waait niet in Twente

Indiener geeft aan dat het in Twente niet rendabel is om windturbines te plaatsen.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

275. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2475) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

276. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2476) Coöperatie Steenergie

Indiener: Coöperatie Steenergie

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: clustereis verlagen

Indiener verzoekt de clustereis te verlagen naar drie windturbines.

Reactie

Wij nemen dit verzoek mee in het advies aan Provinciale Staten.

Samenvatting zienswijze: geen maxima voor het restgebied

Indiener verzoekt geen maximale ambitie voor het restgebied op te nemen, maar een flexibele streefwaarde.

Reactie

Dit is niet mogelijk want dan ontstaat er geen schaarste en kunnen er geen programmeringsafspraken gemaakt worden.

Samenvatting zienswijze: verleen medewerking aan initiatieven in trede 4 en 5 van de windladder

Indiener geeft aan dat het PPE meer ruimte biedt dan het eerder vastgestelde windbeleid met betrekking tot medewerking aan initiatieven in trede 4 en 5 van de windladder.

Reactie

Het eerder vastgestelde windbeleid wordt opgenomen in het PPE. Dat is nu niet in het concept-PPE gedaan, medewerking aan initiatieven in trede 4 en 5 van de windladder blijven uitgesloten.

Samenvatting zienswijze: maak programmeringsafspraken met Steenwijkerland

Indiener verzoekt om programmeringsafspraken met Steenwijkerland te maken zodat duidelijk is wat er in Steenwijkerland gaat gebeuren. Indiener verzoekt daarbij de gebieden Polder Giethoorn en Blankenham mee te nemen als zoekgebieden.

Reactie

De provincie wijst geen zoekgebieden aan. Gemeenten kunnen zoekgebieden voor wind aanwijzen. De provincie toetst aan het vastgestelde windbeleid, waaronder de windladder.

Samenvatting zienswijze: bevorder lokaal eigendom

Indiener verzoekt om een beoordelingskader op te stellen om de mate van lokaal eigendom te bevorderen en dit mee te wegen in de beoordeling van initiatieven.

Reactie

Hoofdstuk 4 van het PPE geeft de kaders voor lokaal eigendom. De mate van lokaal eigendom kan niet dienen als weigeringsgrond voor een windinitiatief.

Conclusie

Naar aanleiding van deze zienswijze nemen we de windladder en het concept-windbeleid op in het PPE. We nemen het verzoek om de clustereis te verlagen tot drie windturbines mee in het voorstel naar Provinciale Staten.

277. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2477) Dorpsraad Boekelo

Indiener: Dorpsraad Boekelo

Onderwerp: OER

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt cluster 23, 28 en 35 als ongeschikt te verklaren voor windturbines gezien de reeds bekende beperkingen.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus

geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

278. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2478)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: OER

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen nabij de wijk Teesinkbos in verband met de vele negatieve gevolgen van windturbines, waaronder gezondheidsrisico's, geluidsoverlast, slagschaduw en de impact op de natuur en leefomgeving.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

279. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2479) Werkgroep De Velner

Indiener: Werkgroep De Velner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: energiepotentiekaart

Indiener geeft aan dat de energiepotentiekaart op locatie 160, 159 en het gebied daartussen verkeerd is ingetekend, omdat er binnen een afstand van 400 meter (2x tiphoogte) wel degelijk woningen bevinden.

Indiener geeft aan dat bovengenoemde clusters per definitie ongeschikt zijn in verband met het landschap.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Binnen de 400 meter-zone van deze clusters staan panden. In dit geval van zijn dit panden die geen woonfunctie hebben maar een andere functie. Conform het activiteitenbesluit zijn dit geen gevoelige objecten waarop de afstandsnorm van toepassing is.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

280. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2480) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

281. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2481) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

282. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2482) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

283. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2483)

Indiener: Inwoner.

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: geen windturbines op landgoed Twickel

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen op en rondom landgoed Twickel, in verband met de negatieve effecten van windturbines op de flora en fauna, alsmede de mens.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege

landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

284. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2484) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

285. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2485) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

286. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2486) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

287. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2487) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

288. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2488) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

289. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2489) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

290. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2490) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

291. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2491)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: OER

Samenvatting zienswijze: energiepotentiekaart

Indiener verzoekt om locatie 174 uit de energiepotentiekaart te schrappen (200m). Indiener geeft aan dat er zich woningen bevinden binnen een straal van 400 meter. Indiener geeft aan dat het landschap ongeschikt is om windturbines te plaatsen.

Reactie

De panden die zich binnen de straal van 400 meter bevinden, hebben geen woonfunctie. Volgens het activiteitenbesluit zijn dit geen gevoelige objecten die hinder ondervinden van geluid en/of slagschaduw. Daarom is deze locatie wel aangeduid als een potentieel gebied waar windturbines geplaatst zouden kunnen worden.

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

292. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2492) Agrarisch Natuur Collectief Noordwest Overijssel

Indiener: Agrarisch Natuur Collectief Noordwest Overijssel

Onderwerp: Weidevogelgebieden in de OER

Samenvatting zienswijze: weidevogelgebieden

Indiener verzoekt om te voorkomen dat kwetsbare weidevogelgebieden worden aangetast door initiatieven voor windenergie. Indiener geeft aan dat windturbines de openheid en rust

van het leefgebied van weidevogels zullen aantasten. Specifiek het voorkeursgebied ZSDZ overlapt met de weidevogelgebieden Staphorsterveld en Tolhuislanden.

Reactie

Wij hebben de weidevogelgebieden in kaart gebracht. Naar aanleiding van het advies van de commissie mer worden twee natuurvarianten opgenomen in het OER. Bij de eerste variant wordt gekeken naar de effecten op natuur wanneer er géén windturbines in NNN-gebied geplaatst kunnen worden. Bij de tweede variant wordt gekeken naar de effecten op de natuur wanneer er geen windturbines in NNN-gebieden én weidevogelgebieden geplaatst kunnen worden.

Wij zien geen reden om gebieden waar veel weidevogels voorkomen op voorhand uit te sluiten voor windenergie. Onze instructieregels voor de leefgebieden weidevogels en de natuurregeling in de Omgevingswet en de bijbehorende uitvoeringsregelingen bieden voldoende kaders voor de weging van de belangen van weidevogels op het moment dat er concrete plannen voor windturbines aan de orde zijn. Op basis van deze concrete plannen kan veel preciezer in beeld gebracht worden welke negatieve effecten op de weidevogelstand kunnen optreden en welke maatregelen deze negatieve effecten kunnen tegengaan.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

293. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2493) Pure Energie

Indiener: Pure Energie

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: meeteenheid van windturbines

Indiener waardeert de inspanningen om kaders te creëren voor windenergieontwikkeling. Indiener verzoekt om in de beleidsstukken expliciet te maken dat het om een productie van TWh per jaar gaat. Indiener verzoekt om de programmeringsafspraken te maken in meeteenheid van opwek (MWh) in plaats van opgesteld vermogen (MW) of aantal windturbines.

Reactie

De meeteenheid is TWh, GWh en MWh. Wij passen paragraaf 1.1 en 4.108c Lid 4 van de Omgevingsverordening instructieregels windenergie aan naar: 'de benodigde hoeveelheid maximum opwek (GWh)'.

Samenvatting zienswijze: doorkijk na 2030

Indiener verzoekt om in de instructieregels vast te leggen dat in omgevingsplannen een doorkijk wordt geboden voor de periode na 2030 en geen maximum te stellen aan energieproductie uit wind.

Reactie

Het beleid gaat tot 2030. In het huidige beleid geven wij geen doorkijk naar de periode na 2030.

Samenvatting zienswijze: naderdetectie

Indiener verzoekt om een inspanningsverplichting in plaats van verplichting voor naderingsdetectie op te nemen omdat naderingsdetectie enkel kan worden toegepast met goedkeuring van de Inspectie Leefomgeving en Transport. Daardoor ontstaat risico dat kansrijke initiatieven op het laatste moment afvallen.

Reactie

Het is een verplichting onder voorbehoud van goedkeuring door ILT.

Samenvatting zienswijze: maatwerk om af te wijken van programmeringsafspraken

Indiener verzoekt te verduidelijken hoe wordt omgegaan met de onzekerheid omtrent verwachte elektriciteitsproductie van projecten in de ontwikkelfase en de relatie tot programmeringsafspraken. Indiener verzoekt maatwerk mogelijk te maken om af te wijken van het maximum van de programmeringsafspraken als dat leidt tot een efficiëntere invulling van het gebied.

Reactie

Programmeringsafspraken maken we om schaarste te creëren en daardoor te selecteren in de vergunningverlening.

Samenvatting zienswijze: vereisten projectomschrijving

Indiener verzoekt de vereisten van de projectomschrijving aan te passen door te werken met een bandbreedte voor hoogte, vermogen en verwachte opbrengst in GWh.

Indiener verzoekt de vereisten van de projectomschrijving aan te passen waarbij in dit stadium gevraagd wordt om een indicatieve ruimtelijke onderbouwing (bureauonderzoek), en in een later stadium onderbouwing waar veldonderzoek voor nodig is.

Reactie

De suggesties worden overgenomen. Het gaat in deze fase inderdaad om een eerste aanvraag voor planologische medewerking waarbij op voorhand niet alles al bekend is zoals dat wel het geval is bij een uiteindelijk projectbesluit/vergunningverlening.

Samenvatting zienswijze: lokaal eigendom

Indiener geeft aan dat lokaal eigendom niet juridisch als resultaatverplichting af te dwingen. Indiener geeft aan te staan voor een inspanningsverplichting met als belangrijke voorwaarde dat de omgeving deze risicodragende participatierol kan en wil oppakken.

Reactie

Dat is juist.

Samenvatting zienswijze: initiatiefnemer en lokaal eigendom

Indiener geeft aan dat provincie Overijssel niet kan bepalen wie de initiatiefnemer moet zijn met betrekking tot lokaal eigendom. Initiatiefnemer verzoekt dit als intentie op te nemen, niet als voorwaarde.

Reactie

Lokaal eigendom is een belangrijk criterium voor de succesvolle ontwikkeling van projecten en biedt voordeel voor zowel de commerciële ontwikkelaar als de lokale omgeving. Daarbij is vanzelfsprekend dat er een samenwerking tot stand moet komen tussen ontwikkelaar en coöperatie waarbij goede onderlinge afspraken worden gemaakt.

Samenvatting zienswijze: compensatie omwonenden

Indiener geeft aan dat het instappen van provincie Overijssel niet kan worden gezien als lokaal eigendom, enkel als overbruggingsperiode.

Indiener verzoekt om maatwerk toe te passen voor compensatie van omwonenden woonachtig in de omgeving van een windturbine, en geeft aan dat deze enkel uit het gebiedsfonds afkomstig mag zijn.

Indiener verzoekt om alle belangen die vertegenwoordigd zijn in de OAR moeten worden meegewogen in het participatieproces om op die manier de druk te verhogen dat belanghebbenden vertegenwoordigd zijn in de OAR.

Reactie

De intentie van de provincie is om altijd ruimte te bieden voor coöperaties om in een project te stappen om daarmee lokaal eigendom vorm te geven, ook in die gevallen dat de provincie is ingestapt. Mocht er echter geen coöperatie tot stand komen die tot een samenwerking wil komen dan zien we deelname van de provincie Overijssel ook als lokaal eigendom. Voorwaarde hierbij is wel dat de lusten ook landen in het gebied rondom het windpark.

Samenvatting zienswijze: positieve gezondheidseffecten

Indiener verzoekt om aandacht te besteden aan de positieve gezondheidseffecten van windturbines als duurzame energie opwek.

Reactie

De positieve gezondheidseffecten ten opzichte van fossiele brandstoffen nemen we op in het PPE.

Samenvatting zienswijze: maatwerk

Indiener geeft aan dat de harde belemmeringen die in het OER zijn meegenomen, door maatwerk weg kunnen worden genomen.

Reactie

Het klopt dat harde belemmeringen door maatwerk kunnen worden weggenomen. Dit is ook als zodanig vermeld in het OER.

Samenvatting zienswijze: referentieturbine

Indiener verzoekt om in het OER te werken met de referentieturbine zoals gebruikt in de planMER landelijke windturbinebepalingen. Indiener verzoekt het vermogen niet op te nemen in de specificaties omdat dit geen verband houdt met de milieueffecten.

Reactie

Referentieturbine windturbinebepalingen zijn gebruikt in het OER. Daarnaast heeft vermogen heeft wel degelijk een sterke relatie tot milieueffecten. Grotere turbines hebben meer impact. Dit is wel een indirect effect, maar geen reden om vermogens weg te laten uit de specificaties. Zoals in het OER aangegeven is er aanvullend onderzoek nodig om milieueffecten op projectniveau te onderzoeken.

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om duidelijkheid te verschaffen onder welke criteria windturbines zijn toegestaan in NNN-gebied.

Reactie

Dit nemen we op in de Handreiking wind dat onderdeel wordt van het PPE.

Samenvatting zienswijze: afstandsnorm

Indiener verzoekt om de afstandsnorm niet mee te laten wegen in de selectie van potentiële locaties.

Reactie

We nemen afstandsnormen mee in het OER om milieueffecten inzichtelijk te maken. Bij het aanwijzen van daadwerkelijke locaties is in veel gevallen een projectMER nodig om milieueffecten in kaart te brengen. Hier is ook aandacht voor geluidshinder. Omdat de locatie en turbinespecificaties bekend zijn kan de daadwerkelijke geluidshinder worden berekend. Het kan voorkomen dat de geluidshinder lager is, waardoor een turbine alsnog binnen de toelaatbare geluidsnormen kan opereren, ook als deze binnen de afstandsnormen valt.

Samenvatting zienswijze: laagvliegroute 10A

Indiener geeft aan dat er een fout zit in de tekening van de voorkeursgebieden, zoals bijvoorbeeld in het gebied Hardenberg-Ommen waar een onverklaarbare vernauwing van de laagvliegroute 10A.

Reactie

We halen de vernauwing uit de laagvliegroute 10A.

Conclusie

Wij passen paragraaf 1.1 en 4.108c Lid 4 van de Omgevingsverordening instructieregels windenergie aan naar: 'de benodigde hoeveelheid maximum opwek (GWh)'. We verduidelijken onder welke criteria windturbines zijn toegestaan in NNN-gebied en nemen dit op in de Handreiking wind. We halen de vernauwing uit de vliegroute 10A. De positieve gezondheidseffecten van windturbines ten opzichte van fossiele brandstoffen nemen we op in het PPE. De suggestie om de vereisten van de projectomschrijving aan te passen door te werken met een bandbreedte en de vraag naar een bureauonderzoek als indicatieve ruimtelijke onderbouwing nemen we over.

294. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2494) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

295. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2495) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

296. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2496) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

297. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2497)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 388.

298. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2498)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: gebied Aamsveen

Samenvatting zienswijze: Aamsveen

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in of nabij het Natura2000-gebieden het Aamsveen in verband met de negatieve effecten van windturbines op de flora en fauna.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden

niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

299. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2499) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

300. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2501) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

301. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2502) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

302. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2503) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

303. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2504) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

304. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2505) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

305. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2521) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

306. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2522) (B)+

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is gelijk aan zienswijze nummer 72.

307. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2528) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

308. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2529) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

309. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2530) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

310. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2531) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

311. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2542) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

312. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2543) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

313. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2544) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

314. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2545) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

315. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2558) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

316. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2559) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

317. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2560)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: Aamsveen

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in of nabij het Natura2000-gebied Aamsveen. Reden hiervoor is de negatieve impact van windturbines op de flora en fauna, zoals het Heideblauwtje en unieke boomkijkers, en het feit dat dit een stiltegebied is.

Reactie

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener verzoekt om rekening te houden met de gezondheidseffecten van windturbines op omwonenden.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van

deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Samenvatting zienswijze: het waait niet in Twente

Indiener verzoekt om rekening te houden met de lage windsnelheid ten zuiden van Enschede.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

318. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2561) Windunie

Indiener: Windunie

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze:

Indiener spreekt waardering uit voor het doorlopen proces.

Reactie

Wij waarderen deze zienswijze.

Samenvatting zienswijze: minimale afstand

Indiener verzoekt de gehanteerde minimale afstand tussen windturbines te verhogen van 400 naar minstens 450 meter. Dat geeft een realistischer beeld van het potentieel van windturbines in Overijssel.

Reactie

Bij de gebouwde windparken op land in Nederland is sprake van een onderlinge afstand tussen de turbines die vaak overeenkomt met twee keer de tiphoogte. De vuistregel van twee keer de tiphoogte zien we daarom als realistisch.

Samenvatting zienswijze: begrenzing van voorkeursgebieden

Indiener verzoekt beter te onderbouwen waar de begrenzing van de voorkeursgebieden op is gebaseerd.

Reactie

In het OER staat aangegeven dat de begrenzing van de voorkeursgebieden indicatief is. Het gaat over het onderliggende landschap. Voorkeursgebieden zijn geen zoekgebieden. Naar aanleiding van het advies van de commissie mer verduidelijken wij hoe de voorkeursgebieden tot stand zijn gekomen.

Samenvatting zienswijze: directe afname van energie

Indiener verzoekt om in artikel 3.3.2 van het PPE een afweging toe te voegen waarin een initiatief wordt beoordeeld op de aanwezigheid van directe afname (zoals industrie) in de buurt. Op die manier wordt het net minder belast.

Reactie

Dit nemen wij op in het PPE. Clustering vraag en aanbod is sowieso een ruimtelijk uitgangspunt, maar energetische clustering heeft ook ruimtelijke impact omdat je daarmee onnodige uitbreiding van het net voorkomt (of vermindert).

Samenvatting zienswijze: deadlines

Indiener verzoekt te verklaren waarom er twee deadlines worden gehanteerd voor het gereed hebben van alle vergunningen per 1 januari 2025 en 1 juli 2025.

Reactie

De deadline van 1 januari 2025 is een deadline van de NPRES. Wij hanteren in Overijssel de deadline van 1 juli 2025.

Samenvatting zienswijze: lokaal energie-initiatief

Indiener verzoekt duidelijker te maken wat het verschil is tussen een lokaal energie-initiatief en een energiecoöperatie.

Reactie

Een lokaal energie-initiatief is een groep bewoners (of organisaties en bedrijven) die samen duurzame energie willen opwekken of energie willen besparen. Die kunnen bijvoorbeeld georganiseerd zijn in een energiecoöperatie. Niet alle lokale energieinitiatieven zijn dus energiecoöperaties.

Conclusie

De directe afname wordt als selectie criterium overgenomen in het PPE. De overige zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassen van het PPE of de Omgevingsverordening.

319. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2562) (A)**Indiener: Inwoner**

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

320. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2563) Stichting Landschapsbelangen Harculo-Herxen-Windesheim**Indiener: Stichting Landschapsbelangen Harculo-Herxen-Windesheim**

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: bevoegdheid tot vergunningverlening

Indiener verzoekt duidelijk te maken wie op basis van welke gronden besluiten kan nemen.

Reactie

In de Elektriciteitswet staat dat de provincie een besluit neemt over een aanvraag voor een windpark.

Samenvatting zienswijze: begrijpelijke taal

Indiener verzoekt de beleidsstukken te herschrijven in begrijpelijke taal. Indiener verzoekt dat provincie in de verkennende fase burgers bij het maken van beleid moet betrekken en verzoekt dit in de Omgevingsverordening te verankeren.

Reactie

Stukken voor inwoners schrijven wij op B1-niveau. De Omgevingsverordening en het PPE zijn

juridische stukken bedoeld voor gemeenten en initiatiefnemers. Deze schrijven wij op B2-niveau.

Samenvatting zienswijze: energiepotentiekaart

Indiener verzoekt duidelijk te maken wat de status is van de gebieden uit de energiepotentiekaart. Indiener geeft aan dat zoekgebied 213 (200m) is ten onrechte is gekwalificeerd als op of nabij bedrijventerrein en verzoekt deze aan te passen.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: Omgevingswet

Indiener verzoekt het PPE te actualiseren op het punt van natuur omdat artikel 1.12 uit de Wet Natuurbeheer sinds 1 januari 2024 niet meer van toepassing is.

Reactie

De Wet natuurbescherming is per 1 januari 2024 opgenomen in de Omgevingswet. Wij actualiseren het PPE hierop.

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt vaststelling van de landelijke milieunormen af te wachten.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Conclusie

We actualiseren het PPE op de Wet natuurbescherming die per 1 januari 2024 is opgenomen in de Omgevingswet. We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De overige ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

321. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2564) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

322. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2565) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

323. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2566)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt om te wachten op de landelijke milieunormen alvorens het beleid vast te stellen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Samenvatting zienswijze: Aamsveen

Indiener geeft aan dat het gebied Esmarke Zuid nabij Natura2000-gebied Aamsveen ligt en verzoekt om rekening te houden met stikstofdepositie als gevolg van de bouw van windturbines. Daarnaast zijn er in dit gebied verschillende beschermde diersoorten aanwezig, zoals vlermuizen en trekvogels.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepoteëntiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de project-MER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

324. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2567)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: slagschaduw

Indiener verzoekt om bij de plaatsing van windturbines rekening te houden met de effecten van slagschaduw op de opbrengsten van zonnepark de Roodmolen.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt om te wachten op de landelijke milieunormen alvorens het beleid vast te stellen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Samenvatting zienswijze: beleid Enschede

Indiener geeft aan dat het provinciale beleid het gemeentelijke beleid van Enschede doorkruist.

Reactie

In de RES is afgesproken dat alle partners de afspraken zullen opnemen in hun beleid. Dit is bekrachtigd door de gemeenteraden en provinciale Staten van Overijssel. Provincie Overijssel doet dat middels de Omgevingsvisie, Omgevingsverordening, en het PPE.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

325. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2568)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt om te wachten op de landelijke milieunormen alvorens het beleid vast te stellen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

326. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2569)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt om te wachten op de landelijke milieunormen alvorens het beleid vast te stellen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

327. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2570)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt om te wachten op de landelijke milieunormen alvorens het beleid vast te stellen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

328. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2571) Maatschap Grobben-Berenbroek (A)

Indiener: Maatschap Grobben- Berenbroek

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: energiepotentiekaart

Indiener verzoekt om clusternummer 23, 28 en 33 uit de energiepotentiekaart (200m) als niet geschikt te verklaren voor het plaatsen van windturbines.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Samenvatting zienswijze: uitsluiten van bepaalde clusters

Indiener geeft aan dat rondom clusternummer 23 een groot aantal kwetsbare objecten gelegen is. Indiener geeft aan dat in clusternummer 28 een aantal kwetsbare objecten gelegen is; dat het gebied overlapt met een vleermuizenstoren waarin beschermde soorten verblijven; en dat er sprake is van een molenbeschermingszone zoals opgenomen in het bestemmingsplan van gemeente Enschede. Indiener geeft aan dat in clusternummer 33 onder andere meerdere woningen liggen.

Reactie

De energiepotentiëkaart geeft aan waar windturbines gerealiseerd kunnen worden gelet op de in het OER gehanteerde ruimtelijke criteria. Of er daadwerkelijk windturbines komen hangt van een initiatief af en van nadere onderzoeken. De gemeente kan zoekgebieden en dus ook uitsluitingsgebieden voor wind aanwijzen.

In cluster 23 en 28 zijn inderdaad meerdere panden aanwezig binnen de straal van 400 meter. Deze hebben echter geen woonfunctie. Volgens het activiteitenbesluit zijn dit geen gevoelige objecten die hinder ondervinden van geluid en/of slagschaduw. Daarom is deze locatie wel aangeduid als een potentieel gebied waar windturbines geplaatst zouden kunnen worden.

Als er sprake is van beschermde soorten zal hier later specifiek onderzoek naar worden gedaan. Alleen als er specifieke locaties en de afmetingen van windturbine bekend zijn, kunnen de effecten op soorten in kaart gebracht worden. Als er een principeverzoek voor een windpark in behandeling wordt genomen wordt hier altijd (via een projectMER) onderzoek naar gedaan.

Het klopt dat er voor cluster 33 panden met een woonfunctie binnen de zone vallen. Het gaat hier echter om woningen die op een bedrijventerrein liggen. Zoals bepaald in het activiteitenbesluit gelden grenswaarden op een bedrijventerrein niet.

Samenvatting zienswijze: definitie cluster in OER en PPE

Indiener geeft aan dat de definitie van een cluster in het PPE en het OER niet overeenkomt, en dat daarom het OER geen goede basis is voor het PPE. Indiener geeft aan dat fase 2b moet worden afgerond voordat wordt overgegaan op het vaststellen van windbeleid. Indiener geeft aan dat de voorkeursgebieden niet exact kunnen worden ingetekend omdat deze indicatief zijn. Indiener geeft aan dat de definitie van een cluster in het PPE op dit moment niet dient om verrommeling van het landschap tegen te gaan.

Reactie

De clusters in het OER gaan over gebieden waar windturbines mogelijk zijn. In het PPE is een clustereis opgenomen van minimaal 4 windturbines buiten de voorkeursgebieden. In de Handreiking wind zal verder worden uitgelegd wanneer er sprake is van een cluster. Dit hangt af van het type windturbine en het type landschap.

De voorkeursgebieden zijn inderdaad indicatief en de grens hangt af van het type landschap. Een voorkeursgebied is dan ook geen zoekgebied. De gemeente kan zoekgebieden en dus ook uitsluitingsgebieden voor wind aanwijzen.

De definitie van een cluster is in het PPE ruimtelijk onderbouwd: De minimumeis van vier turbines is een eis vanuit ruimtelijke kwaliteit. Dit betekent dat windinitiatieven als onderdeel van een ander initiatief aan deze clustereis kunnen voldoen. Het gaat immers om de ruimtelijke samenhang en de onderbouwing daarvan. Eenzelfde redeneerlijn geldt voor turbines aan de Duitse grens, mits er ruimtelijk sprake is van één cluster. Wij werken de

verschillende ruimtelijke criteria wanneer er sprake is van een cluster nader uit in de Handreiking wind. Daarbij spelen landschapstypen, overige bebouwing en infrastructuur een rol. In de Handreiking wind geven we een aantal voorbeelden van ruimtelijke argumenten wanneer er wel of geen sprake is van een cluster.

Samenvatting zienswijze: verdeelprocedure

Indiener geeft aan dat de verdeelprocedure via programmeringsafspraken zorgt voor een suboptimale verdeling, zowel ruimtelijk als economisch.

Reactie

Als provincie zijn wij bevoegd bestuursorgaan voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100 MW. Een aanvraag van een windinitiatief moeten wij binnen de wettelijke termijnen beoordelen en toetsen aan het ruimtelijk beleid. Hierdoor is het niet mogelijk om aanvragen te weigeren wanneer in datzelfde gebied al andere aanvragen zijn gedaan of windturbines staan. Op verzoek van gemeenten hebben wij de mogelijkheid onderzocht om dergelijke ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dat kan door het creëren van 'schaarse ruimte voor aanvragen van vergunningen voor windturbines. Door het maken van programmeringsafspraken kunnen we deze schaarse ruimte optimaal en op ruimtelijke gronden verdelen. Op die manier kunnen wij uit meerdere aanvragen de initiatieven selecteren die ruimtelijk het beste passen. Ook is het mogelijk om aanvragen in de tijd te faseren. De programmeringsafspraken zorgen niet voor een suboptimale verdeling. Dat zijn de afspraken die in RES- verband gemaakt zijn. De provincie respecteert deze.

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt het beleid vast te stellen op het moment dat de milieunormen definitief zijn vastgesteld door Rijksoverheid.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: in Twente waait het minder

Indiener geeft aan dat het onrendabel is om in Twente windturbines te plaatsen in verband met de gemiddelde windsnelheid. Indiener verzoekt rekening te houden met het effect van windturbines op verdroging van hoge zandgronden.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door middel van zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend at windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren.

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Samenvatting zienswijze: waardevermindering woningen

Indiener verzoekt in het beleid rekening te houden met het waardeverlies van woningen in de buurt van een windturbine.

Reactie

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren.

Mogelijk waardeverlies van woningen komt in een latere fase van de vergunningverlening of projectbesluit van het project aan de orde. Indien er sprake is van waardevermindering van woningen dan heeft de eigenaar recht op planschadevergoeding.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

329. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2572)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt om te wachten op de landelijke milieunormen alvorens het beleid vast te stellen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Samenvatting zienswijze: beleid Enschede

Indiener geeft aan dat het provinciale beleid het gemeentelijke beleid van Enschede doorkruist.

Reactie

In de RES is afgesproken dat alle partners de afspraken zullen opnemen in hun beleid. Dit is bekrachtigd door de gemeenteraden en Provinciale Staten van Overijssel. Provincie Overijssel doet dat middels de Omgevingsvisie, Omgevingsverordening, en het PPE.

Samenvatting zienswijze: Aamsveen

Indiener geeft aan dat het gebied Esmarke Zuid nabij Natura2000-gebied Aamsveen ligt en verzoekt om rekening te houden met stikstofdepositie als gevolg van de bouw van windturbines. Daarnaast zijn er in dit gebied verschillende beschermde diersoorten aanwezig, zoals vleermuizen en trekvogels.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie

worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

330. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2573)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Broekeurne

Samenvatting zienswijze: gebiedsproces Broekheurne

Indiener geeft aan dat provincie Overijssel betrokken is geweest bij het gebiedsproces Broekheurne. Uitkomst van dit gebiedsproces is de keuze van opwek van energie zonder windturbines. Indiener verzoekt om rekening te houden met dit gebiedsproces.

Reactie

De voorkeursgebieden voor wind zijn geen zoekgebieden voor wind. Het is aan de gemeente Enschede om zoekgebieden voor wind aan te wijzen. De gebiedsagenda Broekheurne is in opdracht van de buurtkring Broekheurne, Stawel en de gemeente Enschede opgesteld. Als provincie zijn we wel betrokken geweest bij het gebiedsproces. De provincie heeft de opdracht, en de bijbehorende gebiedsagenda niet ondertekend noch vastgesteld. We hebben ook geen uitspraak gedaan over dat er in Broekheurne geen windturbines komen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

331. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2622) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

332. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2623) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

333. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2624) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

334. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2625) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

335. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2626) (A)

Indiener:

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

336. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2627) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

337. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2628) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

338. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2629)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Twickel

Samenvatting zienswijze: geen windturbines bij Twickel

Indiener verzoekt om geen windturbines in of bij Twickel kunnen worden geplaatst in verband met de negatieve impact op de natuur; de nadelige effecten voor toerisme; en dat het een windluw gebied betreft.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

339. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2630) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

340. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2631) Stichting Slagkracht

Indiener: Stichting Slagkracht

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener verzoekt om gezondheid mee te nemen in het beleid.

Reactie

In paragraaf 5.3 van het OER wordt conform de SMB-richtlijn expliciet aandacht besteed aan gezondheid. Bij een concreet project wordt uitgebreid aandacht besteed aan mogelijke negatieve gezondheidseffecten van een windturbine op de omgeving en/of omwonenden.

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt de landelijke milieunormen af te wachten.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

Samenvatting zienswijze: alternatieven

Indiener geeft aan dat met windturbines van 200 en 280 meter onvoldoende inzicht wordt gekregen in omgevingseffecten.

Reactie

De twee alternatieve in de Omgevingseffectrapportage van 200 en 280 meter zijn gelijk aan de planMER voor de landelijke milieunormen. Dit is voor het abstractieniveau van het windbeleid voor de provincie voldoende. Bij een concreet windpark zal in de projectMER uitgegaan worden van de daadwerkelijke hoogte van de te plaatsen windturbines.

Samenvatting zienswijze: SMB-richtlijn

Indiener geeft aan dat het beleid tegenstrijdig is met de SMB-richtlijn.

Reactie

Voor het OER hebben de inhoudsvereisten zoals opgesomd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit als basis gediend. Ook procedureel gezien is gewerkt volgens de verplichtingen die voorheen de Wet milieubeheer en nu de Omgevingswet met zich meebrengt. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit vormen de implementatie van de Europese SMB-richtlijn in de Nederlandse wetgeving. Het OER voldoet daarmee aan de bepalingen uit de SMB-richtlijn.

Samenvatting zienswijze: clustereis

Indiener verzoekt duidelijk te maken binnen welke termen het mogelijk is om initiatieven aan beide kanten van de provinciegrens te koppelen tot een uitwerking van minimaal vier windturbines.

Reactie

De minimumeis van vier turbines is een eis vanuit ruimtelijke kwaliteit. Dit betekent dat windinitiatieven als onderdeel van een ander initiatief aan deze clustereis kunnen voldoen. Het gaat immers om de ruimtelijke samenhang en de onderbouwing daarvan. Eenzelfde redeneerlijn geldt voor turbines aan de Duitse grens, mits er ruimtelijk sprake is van één

cluster. Wij werken de verschillende ruimtelijke criteria wanneer er sprake is van een cluster nader uit in de Handreiking wind. Daarbij spelen landschapstypen, overige bebouwing en infrastructuur een rol. In de Handreiking wind geven we een aantal voorbeelden van ruimtelijke argumenten wanneer er wel of geen sprake is van een cluster. Zie verder .1.3 van het PPE.

Samenvatting zienswijze: natuurtoets

Indiener verzoekt duidelijk te maken wanneer een natuurtoets verplicht is.

Reactie

Een passende beoordeling is verplicht wanneer significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van een of meer Natura2000-gebieden niet op voorhand kunnen worden uitgesloten (artikel 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn).

Samenvatting zienswijze: voorkeursgebied

Indiener verzoekt duidelijk te maken wat de indicatieve status van de voorkeursgebieden betekent.

Reactie

De voorkeursgebieden uit het Fundament voor de nieuwe Omgevingsvisie in combinatie met de technische potentie van gebieden, gemeentelijke zoekgebieden en initiatieven die in ontwikkeling zijn, vormen de basis voor het bepalen van de in dit PPE beschreven voorkeursgebieden.

De gebieden zijn niet exact ingetekend. Bij initiatieven op de grenzen van de voorkeursgebieden kijken we dan ook naar de onderliggende kenmerken zoals het landschapstype. Ook betrekken we de zoekgebieden van de gemeenten en lopende initiatieven. De uiteindelijk vastgestelde voorkeursgebieden worden in de nieuwe Omgevingsvisie opgenomen. Zie verder hoofdstuk 2 van het PPE.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

341. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2632) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

342. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2633) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

343. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2634)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Aamsveen

Samenvatting zienswijze: Aamsveen

Indiener geeft aan dat de windturbines in de nabijheid van Natura2000-gebied Aamsveen mogelijk negatieve impact kunnen hebben op diersoorten, waaronder een unieke populatie boomkijkers.

Indiener geeft aan dat windturbines verstorend kunnen werken voor vleermuizen en andere nachtdieren.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepoteëntiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Samenvatting zienswijze: in Twente waait het niet

Indiener geeft aan dat dit een windluw gebied betreft en dat windturbines beter ergens anders kunnen worden geplaatst.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunne leveren.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

344. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2635) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

345. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2636) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

346. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2637) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

347. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2638) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

348. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2639) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

349. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2640) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

350. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2641) Stichting Behoud Leefmilieu Limburg (B)

Indiener: Stichting Behoud Leefmilieu Limburg

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: radardekking

Wat betekent de plaatsing van windturbines voor de radardekking van Oost-Nederland?

Reactie

In Nederland gelden verschillende bouwhoogtebeperkingen voor obstakels en bouwwerken zoals windturbines. Deze beperkingen zijn ontstaan uit de eisen van de burgerluchtvaart en de luchtmacht. In Nederland staan verschillende militaire en civiele radarposten die zorgen voor de vliegveiligheid en nationale veiligheid. Windturbines (en hoogbouw) kunnen verstoring op de radar veroorzaken. Om de veiligheid te borgen bestaat in bijna heel Nederland een toetsingsplicht voor nieuwe windenergieprojecten

Samenvatting zienswijze: landelijke normering

In de Omgevingsverordening ontbreekt de normering waaraan windturbines getoetst worden.

Reactie

De normering waaraan windturbines getoetst worden komen pas aan de orde op het moment dat er een concreet project is. De aanvragen toetsen we aan het dan geldende beleid. De verwachting is dat dan de landelijke normering in werking is getreden.

Samenvatting zienswijze: de Omgevingsverordening en beleid is MER-plichtig

De Omgevingseffectrapportage voldoet volgens indieners niet aan de SMB-richtlijn.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van

deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Voor Windpark De Lutte wordt een gecombineerde plan- en project- MER uitgevoerd. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatie inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines.

Samenvatting zienswijze:

Er ontbreekt een beschouwing over gebruik degeneratie, vervuiling, circulariteit en levenscyclusanalyse.

Reactie

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee², door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines. Provinciale regels over waterkwaliteit en -kwantiteit zijn al opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening en in de Keur van het waterschap Vechtstromen en het Waterschap Drents-Overijsselse Delta (WDODDe verplichting tot ontmanteling en opruiming komt niet in het MER aan de orde. Afspraken over een fonds ter waarborging van het ontmantelen/opruimen van het windpark maken we in een anterieure overeenkomst.

Samenvatting zienswijze: stikstofwaarde van de windturbines

Een complete materialen- en energieanalyse moet gemaakt worden en er moet rekening worden gehouden met de uitstoot van stikstof.

Reactie

Een complete materialen- en energieanalyse van windturbines is geen vereiste voor een onderzoek naar de potentie van Overijssel voor het plaatsen van windturbines. De effecten van de uitstoot van stikstof zijn alleen relevant voor de uitstoot die plaatsvindt bij werkzaamheden ten behoeve van de plaatsing en het onderhoud van de windturbines. De eventuele stikstofeffecten als gevolg van de productie van een windturbine treden elders op en zijn voor de beoordeling van de effecten van een windproject niet relevant. Op die effecten is de wetgeving in het productieland van de windturbine van toepassing.

Samenvatting zienswijze: windturbines verstoren het weersysteem en het klimaat

Door de interactie tussen de hogere en lagere luchtlagen ontstaan er door condensatie diverse ammoniakverbindingen. Grootschalige energieopwekking met wind, heeft zelfs klimaatverstoring tot gevolg. Het zorgt voor een afname van het zeeklimaat, dat dringt daardoor minder diep het land in. Het voorzorgbeginsel ontbreekt.

Reactie

Uit een studie van het KNMI (2022) blijkt dat de wind in de buurt van windparken gemiddeld afneemt en ook de temperatuur en luchtvochtigheid veranderen. Dit effect is echter

plaatselijk. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een nadelig effect van verstoring van onderste luchtlagen. Daarmee ontbreekt de noodzaak voor het monitoren van deze effecten of het stellen van normen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatief inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines

Samenvatting zienswijze: gezondheid wordt niet onderzocht in het OER

Er zijn voldoende aanwijzingen voor noodzakelijk diepgaand onderzoek naar gezondheidseffecten zoals significante microplastics erosie, verspreiding van Bisfenol-A (BPA een Zeer Zorgwekkende Stof, o.a. een chemisch castraat), SF6, de "gemiddelde geluidsbelasting" camouflage berekend op jaarbasis, Laagfrequent- en Infra- geluid en in de IWT-wake opzuigen en verplaatsing van fijnstof en stikstof. Bisfenol A en Grondwaterkwaliteit.

Reactie

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het materiaalgebruik van een windturbine leidt tot besmetting c.q. vervuiling van de omgeving. De zorgen rondom bodem en water worden deels gevoed door een publicatie van het (bureau)onderzoek naar windturbines op zee, door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM: juli 2023). Op basis van een denkbeeldige situatie berekende het RIVM dat schadelijke gevolgen van epoxy-coatings in het ergste geval op voorhand niet uit te sluiten zijn. Daarbij merkt het RIVM op dat er ook geen overzicht is van gebruikte coatings op Nederlandse windturbines.

In het onderzoek, bij het Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving, is de hinder van hoge en lage tonen onderzocht. Op basis daarvan zijn nieuwe landelijke (concept-)normen opgesteld. Bij de bepaling van de hoogte van de normering is rekening gehouden met laagfrequent geluid en is geconcludeerd dat een aparte norm daarvoor niets toevoegt. Voor tonaal geluid staat in de landelijke (concept-)normen een extra toeslag van 5dB boven op de geluidsnorm.

Samenvatting zienswijze: alternatieve beoordeling

Het alternatief met een afstand van 3 maal en 4 maal de tiphoogte ontbreekt. Hiermee is een betere afweging van gezondheidsrisico's te maken. (Windturbinebepalingen toetsingsadvies Cie MER 24-01-2024).

Reactie

In de herziene versie van het OER is binnen het thema Milieukwaliteit en gezondheid bij de beoordeling van de alternatieven gekeken naar het aantal woningen binnen een afstand van 4x de tiphoogte.

Samenvatting zienswijze: gebruik landbouwgrond

Er gaat een groot areaal landbouwgrond verloren in uw provincie, met als gevolg een verminderde voedselproductie. In het OER ontbreekt deze afweging.

Reactie

Windturbines zijn goed te combineren met landbouw en daardoor ruimtelijk gezien een efficiënte manier om duurzame energie op te wekken. Bij de plaatsing van de windturbines gaat maar zeer beperkt landbouwgrond verloren. Alleen de gronden onder de voet van de windturbine en de toegangsweg daar naartoe, zijn niet meer te gebruiken voor landbouwkundige doeleinden. De windturbine levert aan de andere kant het agrarische bedrijf

inkomsten op die gebruikt kunnen worden om de bedrijfsvoering te versterken. Het nieuwe beleid voor windenergie heeft hierdoor geen of nauwelijks effect op de voedselvoorziening.

In het OER gaan wij niet in op de effecten van het nieuwe windbeleid op de voedselvoorziening. In paragraaf 3.3 hebben we aangegeven dat de thema's ruimtelijk-economische structuur en economische vitaliteit buiten beschouwing zijn gelaten. We sluiten niet uit dat de plaatsing van windturbines effecten voor deze thema's met zich mee kan brengen. Die effecten hangen echter zo sterk samen met de precieze locatie van de windturbines en andere specifieke omstandigheden van het project, dat dit beter onderzocht kan worden bij de voorbereiding van concrete projecten. Dat geldt zeker als het gaat om effecten op de voedselvoorziening, omdat windturbines zoals hiervoor al aangegeven op zich weinig ruimte innemen en gecombineerd kunnen worden met landbouw.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

351. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2643) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

352. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2644) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

353. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2645)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: welbevinden

Indiener verzoekt om meer aandacht te hebben voor de impact van dit beleid op de gezondheid en welbevinden van de mensen.

Indiener verzoekt om rekening te houden met het leefgebied in Colmschate-Zuid en verzoekt om dit gebied uit te sluiten van windturbines.

Indiener verzoekt om plekken met slagschaduw per definitie uit te sluiten voor de plaatsing van windturbines.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt om te wachten op de vaststelling van de landelijke milieunormen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

354. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2646) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

355. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2647) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

356. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2648) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

357. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2649) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

358. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2650)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen

Indiener verzoekt om te wachten op de vaststelling van landelijke milieunormen voor windturbines.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Samenvatting zienswijze: andere vormen van duurzame energie

Indiener verzoekt om te kijken naar andere manieren van duurzame energie-opwek zoals zonne-energie.

Reactie

In de RES is afgesproken om in Overijssel 3,3 TWh aan duurzame energie middels wind en zon op land op te wekken. Andere energiebronnen komen daar nu niet aan de orde.

Samenvatting zienswijze: bescherming leefmilieu

Indiener wijst op de actieve zorgplicht met betrekking tot de verbetering en bescherming van het leefmilieu.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Voor Windpark De Lutte wordt een gecombineerde plan- en projectMER uitgevoerd. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid (zoals wegen, buisleidingen, waterkerende werken of de aanwezigheid van (militaire) radarapparatuur). Daarbij wordt een specifiek beoordelingskader opgesteld waarin per voorkeursalternatief de milieueffecten in kaart worden gebracht, getoetst en beoordeeld. De milieueffecten die worden onderzocht zijn de directe effecten van de bouw én exploitatie van het windturbinepark. Hierbij wordt voor bepaalde effecten ook cumulatie inzichtelijk gemaakt, zoals geluidbelasting in relatie tot andere windturbines

Samenvatting zienswijze: verdrag van Aarhus

Indiener wijst op het verdrag van Aarhus.

Reactie

Het windbeleid voldoet aan de eisen van het Verdrag van Aarhus.

4. Toegang tot informatie:

- *Het Verdrag van Aarhus omvat zorgvuldig omschreven rechten en plichten op het gebied van de toegang tot milieu-informatie.*
- *Bij het windbeleid moeten relevante documenten openbaar beschikbaar zijn, zodat burgers en belanghebbenden toegang hebben tot informatie over windenergieprojecten, hun impact op het milieu en voorgestelde maatregelen om deze effecten te beheersen.*

5. Inspraak bij besluitvorming:

- *Het verdrag erkent het belang van participatie van het publiek bij beslissingen over milieu-aangelegenheden.*
- *Tijdens de ontwikkeling van windbeleid moeten burgers en belanghebbenden de mogelijkheid hebben om hun mening te geven over locaties voor windturbines, milieueffecten en andere relevante aspecten.*

6. Toegang tot de rechter:

- *Als de rechten op toegang tot informatie en inspraak niet worden gerespecteerd, kunnen belanghebbenden juridische stappen ondernemen.*
- *Dit geldt ook voor windbeleid. Als er problemen zijn met de transparantie of inspraak, kunnen burgers naar de rechter stappen om hun rechten af te dwingen.*

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

359. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2651)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: Aamsveen

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen nabij Aamsveen in gemeente Enschede, in verband met de nabijheid en de impact op het Natura2000-gebied; de aanwezigheid van woningen op 400 meter; en omdat het een windluwe plek is.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de project-

MER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

360. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2652) Regioteam Energietransitie

Indiener: Regioteam Energietransitie

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze:

Indiener waardeert het aanwijzen van voorkeursgebieden voor grootschalige opwek door windenergie.

Reactie

Wij waarderen deze zienswijze.

Samenvatting zienswijze: clustereis

Indiener stelt vragen bij de doelmatigheid van het beleid om buiten de voorkeursgebieden alleen windturbines toe te staan in clusters van vier. Indiener verzoekt om maatwerk toe te staan voor windturbines die bijdragen aan lokale verlichting van netcongestie of effectievere benutting van bestaande aansluitingen.

Reactie

De clustereis van vier turbines is niet gebaseerd op de mogelijke opbrengst maar om verrommeling van het landschap tegen te gaan. Een betere kosten/energieopbrengst is geen ruimtelijk motief om hiervan af te wijken. Het verzoek om een uitzondering te maken op de clustereis nemen we mee in het voorstel aan de Staten. Hiervoor zal dan nog wel een ruimtelijke onderbouwing moeten komen.

Samenvatting zienswijze: overprogrammering

Indiener geeft aan dat sturen op maximaal 2 TWh zorgt ervoor dat meer windturbines nodig zijn dan strikt noodzakelijk is voor een volledig co2-arme energievoorziening. Enige overprogrammering is noodzakelijk omdat een windpark vrijwel zeker niet precies de jaarlijkse energieopbrengsten zal halen die het is toebedeeld.

Reactie

Wij zijn ons bewust van de noodzaak van overprogrammering en hebben dat ook expliciet opgenomen in het PPE. Zie daarvoor 3.1 van het PPE. Veel factoren beïnvloeden hoeveel windenergie uiteindelijk gerealiseerd kan worden. Denk aan beperkingen in de ruimte en de beschikbaarheid van netcapaciteit. In de praktijk zullen niet alle projecten slagen: een aantal projecten zullen gedurende de ontwikkeling toch niet haalbaar blijken. Daarom is het belangrijk dat er in het totaal van projecten de komende jaren een zekere overprogrammering zit. Dit is ook zo afgesproken in het Klimaatakkoord. Daarom worden meer zoekgebieden aangewezen dan voor het behalen van de afgesproken 2 TWh ruimtelijk gezien strikt nodig is. Op die manier kan er qua keuze geoptimaliseerd worden en kunnen onvermijdelijke tegenvallers opgevangen worden. Zie hiervoor de uitwerking in 3.5.

Samenvatting zienswijze: afstandsnorm

Indiener geeft aan dat een afstandsnorm geen extra bescherming biedt boven de voorgestelde normen voor geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Reactie

Dat is juist. In de zienswijze die we met het IPO hebben ingediend op de concept-milieunormen geven wij aan dat: Een afstandsnorm is géén inhoudelijk onderbouwde milieunorm: deze biedt onvoldoende en ongelijke bescherming voor omwonenden en het milieu. Ongelijk omdat geluidshinder sterk afhankelijk is van de specifieke lokale situatie zoals de ondergrond, bodem en geografische factoren. De milieunormen voor geluid en externe veiligheid zijn daarentegen in principe goed onderbouwde milieunormen op basis van de concept-planMER die wél gelijke en voldoende bescherming bieden aan omwonenden en aan het milieu.

Samenvatting zienswijze: 50% lokaal eigendom

Indiener waardeert onze inzet op het streven naar 50% lokaal eigendom door lokale initiatieven te ondersteunen en deze te helpen te professionaliseren.

Reactie

Wij waarderen deze zienswijze.

Conclusie

Het verzoek om een uitzondering te maken op de clustereis nemen wij mee in het advies naar de Staten.

361. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2653) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

362. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2654) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

363. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2655) Stichting Leefbaar Voorthuizen (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

364. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2656) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

365. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2657)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: zienswijze project Oude Buurserdijk

Samenvatting zienswijze: Oude Buurserdijk

Indiener verzoekt om het gebied ten noorden van Buurse / Oude Buurserdijk te schrappen uit het voorkeursgebied. Reden hiervoor is de aanwezigheid van drie natuurgebieden (Natura2000, NNN-gebied) rondom deze locatie. Indiener verzoekt om de voorkeursgebieden in te tekenen naar autosnelwegen en/of industrie. Indiener geeft aan dat Twente één van de meest windluwe gebieden van Nederland.

Reactie

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Samenvatting zienswijze: laagvliegroute

Indiener geeft aan dat de laagvliegroute bij koninklijk besluit van Willem van Oranje in 2020 is opgeheven.

Reactie

De militaire laagvliegroute 10a in de omgeving van Zwolle is op verzoek van ons inderdaad komen te vervallen. De laagvliegroute in het oosten van provincie is nog wel steeds aanwezig. Staat ook nog op de kaart.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener verzoekt om rekening te houden met de gezondheidseffecten bij het plaatsen van windturbines.

Reactie

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

366. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2658) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

367. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2659) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

368. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2660) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

369. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2661) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

370. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2662) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

371. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2663) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

372. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2664) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

Samenvatting zienswijze: Indiener vraagt in aanvulling op bovenstaande zienswijze, ook aandacht voor de plaatsing van windturbines in gebied 14 en gebied 11, omdat hier respectievelijk een recreatiegebied en bed & breakfasts staan.

Reactie:

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Daarnaast zijn er inderdaad meerdere panden die zich binnen de straal van 400 meter bevinden. Deze hebben echter geen woonfunctie (met uitsluiting van de hierboven genoemde panden op een bedrijventerrein). Volgens het activiteitenbesluit zijn dit geen gevoelige objecten die hinder ondervinden van geluid en/of slagschaduw. Daarom is deze locatie wel aangeduid als een potentieel gebied waar windturbines geplaatst zouden kunnen worden. Dat geldt ook voor het recreatiegebied. Dit is immers geen harde uitsluiting voor windturbines.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

373. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2675) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

374. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2444) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

375. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2685) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

376. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2686)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: landelijke normen

Indiener geeft aan dat het huidige beleid en het OER is gebaseerd op de concept-milieunormen van het Rijk en verzoekt ons om te wachten tot deze definitief zijn vastgesteld.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen.

Samenvatting zienswijze: het waait niet in Twente

Indiener geeft aan dat Twente de laagste windsnelheden in Nederland heeft, en verzoekt om windturbines te plaatsen op plekken waar dat meer geschikt is.

Reactie

In de RES Twente hebben gemeenten met elkaar afgesproken 1,5 TWh duurzame energie door zon en wind op land op te wekken. Ons is niet bekend dat windturbines in dit deel van de provincie geen bijdrage aan de energietransitie kunne leveren.

Samenvatting zienswijze: waardedaling woningen

Indiener verzoekt om financiële compensatie te regelen voor waardedaling van woningen.

Reactie

Uit onderzoek van TNO blijkt dat de relatieve waardedaling van woningen na de komst van windturbines laag is (gemiddeld 2,6% in 2020). Bij dat onderzoek is aangegeven dat de businesscase van grote windturbines ruimte laat voor compensatieregelingen aan huiseigenaren.

Mogelijk waardeverlies van woningen komt in een latere fase van de vergunningverlening of projectbesluit van het project aan de orde. Indien er sprake is van waardevermindering van woningen dan heeft de eigenaar recht op planschadevergoeding.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

377. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2688) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

378. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2689) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

379. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2690) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

380. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2691) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

381. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2692) Buurtkring Esmarke

Indiener: Buurtkring Esmarke

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: landelijke milieunormen en Aamsveen

Indiener verzoekt de landelijke milieunormen af te wachten alvorens door te gaan met het windbeleid. Indiener verzoekt rekening te houden met de Visie Landelijk Gebied en de Energievisie Enschede en het gebiedsproces wat daar doorlopen is. Indiener verzoekt rekening te houden met het stikstof-gevoelige Natura2000-gebied bij Esmarke Zuid. Indiener verzoekt rekening te houden met vleermuizen en vogelsoorten in en rondom het Aamsveen.

Reactie

Bij de beoordeling van vergunningverlening van windinitiatieven gaan we uit van de landelijke normen zodra die er zijn. Die treden naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Dat is op tijd voor alle komende windinitiatieven. Mochten er tijdens vergunningverlening onverhoopt nog geen nieuwe landelijke normen zijn, dan zal de provincie op basis van de meest recente kennis en inzichten zelf normen vaststellen. In de uitspraken van de Raad van State waarnaar verwezen wordt heeft de Raad ook uitdrukkelijk aangegeven dat het bevoegd bestuursorgaan zelf normen kan stellen.

De energiepotentiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepotentiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de project-MER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

382. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2693) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

383. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2694) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

384. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2695) Veldhaer BV (A)

Indiener: Veldhaer BV

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

385. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2696) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

386. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2697) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

387. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2698) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

388. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2699)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: OER

Samenvatting zienswijze: bescherming vogels

Indiener geeft aan dat het gebied ten westen van de A28 Zwolle / Meppel zowel onderdeel is van het voorkeursgebied als onderdeel is van de kaart van de Vogelbescherming waar windmolens een groot risico vormen voor vogelsoorten.

Indiener verzoekt het voorkeursgebied te verkleinen tot het gebied aan de oostzijde van de A28, om vanuit het voorzorgsprincipe vanuit de natuurwet het effect op vogels zoveel mogelijk te beperken.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

Europese en nationale wetgeving schrijft voor dat voor activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten een milieueffectrapportprocedure (m.e.r.) moet worden doorlopen. Het doel van deze procedure is om de effecten op het milieu van een plan (zoals de Omgevingsvisie of programma) of project (zoals een windpark) een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het doel is om hiermee volledig inzicht te bieden in de mogelijk te verwachten milieueffecten, waaronder geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

389. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2700)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: geen windturbines in Overijssel

Samenvatting zienswijze: verzoek geen windturbines te plaatsen in Overijssel

Indiener geeft aan dat windturbines veel nadelige effecten hebben, waaronder vervuiling, gezondheid en netcongestie. Daarom verzoekt indiener om geen windturbines te plaatsen in Overijssel.

Reactie

In de RES is afgesproken om in Overijssel 3,3 TWh aan duurzame energie middels wind en zon op land op te wekken. Volgens de Elektriciteitswet is de provincie bevoegd bestuursorgaan voor het verlenen van vergunningen van windparken tussen de 5 en 100 MW. De bevoegdheid ligt bij de provincie. Wij werken samen met de gemeenten in de Regionale Energiestrategie (RES) In dat samenwerkingsverband hebben wij gemeenten verzocht om zoekgebieden voor wind en windbeleid vast te stellen. Zodat de gemeenten konden aangeven waar ze wel of geen windparken willen. Indien gemeenten zoekgebieden hebben aangewezen dan houden wij daarmee rekening. Aanvragen voor windparken moeten wij in behandeling nemen. Dat hebben wij gedaan bij windpark Daarle. Op dit moment is nog niet te zeggen of dit windpark er ook daadwerkelijk komt. Daartoe moeten de nodige onderzoeken nog gebeuren.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

390. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2701)

Indiener: Inwoner

Onderwerp: OER

Samenvatting zienswijze: Aamsveen

Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in of nabij natuurgebied Aamsveen, in verband met de aanwezige vogels en de noodzakelijke rust in dat gebied.

Reactie

De energiepoteëntiekaart geeft aan waar potentieel windturbines kunnen komen. Het is dus geen zoekgebied en ook niet door ons aangewezen als locatie. De kaart en de gebieden geven enkel aan waar geen harde uitsluitingsgronden voor windturbines zijn. Of het vanwege landschappelijke, ecologische of andere overwegingen een geschikte locatie is, is op dit moment nog niet bekend. De gebieden zijn gebruikt om de omgevingseffecten van het ontwerp-beleid in kaart te brengen.

De Natura2000-gebieden zijn op de energiepoteëntiekaart opgenomen als uitsluitingsgebied. Voor de andere gebieden is dat niet het geval, aangezien het beleid voor deze gebieden de komst van windturbines niet uitsluit. Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht. In een projectMER worden de te verwachten milieueffecten van een windpark vergeleken met een referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie, plus alle ontwikkelingen waarvan vaststaat dat ze doorgaan, maar zonder windpark. De beschrijving van de referentiesituatie is relevant voor de beoordeling van de effecten van de alternatieven waarbij wel windturbines worden geplaatst. Op die manier worden verschillende aspecten goed meegewogen in het uiteindelijke besluit.

Samenvatting zienswijze: gezondheid

Indiener verzoekt om de gezondheidseffecten nader te onderzoeken voordat wordt overgegaan op besluitvorming over windturbines.

Reactie

Bij de vergunningverlening en/of projectbesluiten voor windturbines zal het aspect gezondheid nadrukkelijk worden betrokken op basis van de dan beschikbare gegevens en/of de landelijke milieunormen.

Conclusie

We begrijpen de zorg van inwoners over de komst van windturbines in hun leefomgeving en snappen dat daarover nog onduidelijkheid bestaat. We geven hierover graag de juiste

informatie. De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

391. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2702) (C)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 131.

392. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2703) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

393. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2704) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

394. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2705) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

395. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2706) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

396. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2707) Tennet

Indiener: Tennet

Onderwerp: Windbeleid

Samenvatting zienswijze: hoogspanningsverbindingen

Indiener verzoekt om rekening te houden met de aanwezige hoogspanningsverbindingen. Indiener verzoekt bij de plaatsing van windturbines in de nabijheid van hoogspanningsverbinding rekening te houden met het Handboek Risicozonering Windturbines. Indiener geeft aan dat op de kaart niet alle hoogspanningsinfrastructuur zichtbaar is.

Reactie

Bij het maken van het OER is rekening gehouden met het Handboek Risicozonering Windturbines. Voor het maken van de zones rondom hoogspanningsinfrastructuur is gebruik gemaakt van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), waarbij ook rekening is gehouden met de breedte van de masten. Het klopt dat niet alle hoofdinfrastructuur is weergegeven, dit zal worden gecorrigeerd.

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om vroegtijdig afstemming te zoeken over de aansluiting van windparken met de regionale netbeheerder en TenneT.

Reactie

Wij onderschrijven het belang van vroegtijdige afstemming met de netbeheerder(s). Het verkrijgen van een aansluiting voor een individueel windpark behoort tot de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer. Op Overijsselse schaal zoeken we als provincie de afstemming met de netbeheerder om zicht te houden op doelrealisatie. Tevens nemen we de aansluitmogelijkheden voor de opwek van elektriciteit mee in onze adviezen in het pMIEK-proces waarmee we de netbeheerders adviseren over hun investeringen.

Conclusie

Wij zullen de energiepotentiekartaat aanpassen zodat alle hoofdinfrastructuur is weergegeven.

397. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2708) Berkum Energieneutraal Coöperatie U.A.**Indiener: Berkum Energieneutraal Coöperatie U.A.****Onderwerp: windbeleid****Samenvatting zienswijze: lokaal eigendom als beoordelingscriterium**

Indiener verzoekt om maximale inspanning voor de realisatie van lokaal eigendom. Indiener verzoekt om lokaal eigendom mee te nemen in de beoordelingscriteria.

Reactie

In hoofdstuk 4.2 van het PPE is lokaal eigendom verder uitgewerkt. Daarnaast zorgen wij door ondersteuning en professionalisering van energiecoöperaties dat de 50% lokaal eigendom ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt en het niet bij beleid en processen blijft

Bij het verlenen van een ruimtelijke vergunning, zoals bijvoorbeeld voor een windpark, mogen wij juridisch alleen kijken naar ruimtelijke argumenten. Niet-ruimtelijke argumenten, zoals lokaal eigendom, heeft geen basis in de jurisprudentie en gaat in tegen het normale beoordelingskader van vergunningen en projectbesluiten. Dat betekent dat wij lokaal eigendom juridisch niet mogen verplichten, en ook niet mogen gebruiken als beoordelingscriteria bij de selectie van initiatieven wanneer er programmeringsafspraken zijn gemaakt.

Conclusie

De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het PPE of de Omgevingsverordening.

398. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2709) Haaksbergen**Indiener: Gemeente Haaksbergen****Onderwerp: Besluit tot aanpassing PPE, Omgevingsverordening en vaststelling OER****Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken**

Indiener geeft aan dat het belangrijk is een wildgroei aan windparken te voorkomen en dat het stellen van een maximum aan op te wekken GWh windenergie per deelgebied daaraan bijdraagt.

Reactie

Wij onderschrijven deze zienswijze.

Samenvatting zienswijze: overnemen gemeentelijk windbeleid

Indiener verzoekt het gemeentelijk windbeleid – zoveel mogelijk – te integreren in het provinciaal beleid. Indiener verzoekt flexibiliteit en maatwerk te waarborgen vanuit de behoeften van gemeenten. Het voorliggende ontwerpbeleid biedt hiervoor volgens de indiener onvoldoende ruimte.

Reactie

In de Regionale Energiestrategie is afgesproken de ruimtelijke inpassingsprincipes op te nemen in het ruimtelijke beleid van de partners. Dat heeft de provincie gedaan in de Omgevingsvisie, de Omgevingsverordening en het PPE. De provincie toetst als bevoegd bestuursorgaan een initiatief voor een windpark aan het vastgestelde beleid. Dat is ook het gemeentelijke vastgestelde beleid mits redelijk en juridisch houdbaar. De provincie neemt niet het beleid van 25 gemeenten over in het provinciaal beleid. Dit is omdat het provinciaal belang een ander is dan het gemeentelijke belang. Ten aanzien van de normeringen gaan wij uit van de landelijk vastgestelde normen voor windturbineparken.

Samenvatting zienswijze: duidelijkheid geven over de samenhang in ruimtelijke ontwikkelingen

Ten aanzien van toekomstige ontwikkelingen geeft indiener aan dat het principe - dat binnen voorkeursgebieden windenergie voorrang heeft op ontwikkelingen die dit in de weg staan – met de omvang van de voorkeursgebieden geen hanteerbaar principe is. Een nadere duiding van de gebieden is volgens indiener hierop gewenst.

Reactie

We hebben voorkeursgebieden aangewezen die kansen bieden voor grootschalige clusters van windturbines. Met grootschalige windclusters kan een zeer groot deel van de opgave van de verduurzaming van de energievoorziening gerealiseerd worden. Door in te zetten op grootschalige clustering van wind in gebieden die zich daarvoor lenen, voorkomen wij versnippering van de opgave en de nadelige effecten daarvan op het landschap.

Omdat er niet zoveel gebieden zijn in Overijssel die zich lenen voor grootschalige clusters van windturbines, is het belangrijk daar zuinig op te zijn. Zeker omdat er voor de periode na 2030 nog nieuwe opgaven op ons afkomen door de toenemende vraag naar duurzaam opgewekte elektriciteit. Dat is de reden dat wij kritisch zijn op ontwikkelingen die een optimale opstelling in de weg kunnen staan in gebieden die zich lenen voor een grootschalig cluster van windturbines.

De instructieregel in artikel 4.108a is geen verbod op nieuwe ontwikkelingen in voorkeursgebieden. Wel zorgt deze instructieregel ervoor dat gemeenten zorgvuldig nagaan hoe die nieuwe ontwikkelingen zich verhouden tot de potenties van het gebied voor de grootschalige opwek van windenergie. Het is nu nog onzeker wanneer er daadwerkelijk windturbines in de voorkeursgebieden gerealiseerd worden. Wel is zeker dat er nog veel meer windturbines geplaatst moeten worden om de huidige en de toekomstige RES-doelstellingen te halen. Daarom handhaven wij de instructieregel die gemeenten opdraagt ervoor te zorgen dat bij nieuwe ontwikkelingen verzekerd moet zijn dat die een optimale opstelling voor een grootschalig cluster niet in de weg zitten.

Samenvatting zienswijze: procesparticipatie

Het bevreemdt de indiener dat in de aanpassing van het PPE geen aandacht wordt besteed aan de wijze waarop de uitgangspunten van procesparticipatie worden toegepast bij het openstellen van gebieden voor windenergie. Indiener wenst dat uitgewerkt afspraken en verplichtingen hieromtrent in beleid worden opgenomen.

Reactie

Projectparticipatie komt aan de orde op het moment dat het bevoegd gezag een aanvraag van

een windinitiatief in behandeling neemt. Zie hiervoor hoofdstuk 4.1 van het PPE. Projectparticipatie is niet aan de orde bij het openzetten van gebieden en uitnodigen van initiatiefnemers voor een schaarse vergunning. Het aanwijzen van gebieden waar wind mogelijk kan zijn in zoekgebieden is een bevoegdheid van gemeenten. De gemeente kan daarvoor een participatietraject met omwonenden doorlopen.

Conclusie

De zienswijzen van de gemeente Haaksbergen geven geen aanleiding tot aanpassing van de Omgevingsverordening of het PPE.

399. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2710) Losser

Indiener: Gemeente Losser

Onderwerp: windbeleid

Samenvatting zienswijze: zoekgebied Overdinkel

De gemeente verzoekt het zoekgebied Overdinkel uit de Omgevingsverordening te schrappen.

Reactie

In de Omgevingsverordening is voor de Noordoost-Twentse gemeenten – op hun verzoek – aangegeven waar geen verbod voor windturbines geldt. Dit zijn daarmee geen zoekgebieden, maar plekken waar het niet op voorhand verboden is. Het is vervolgens aan de gemeente om op die plekken al dan niet zoekgebieden vast te stellen. Het niet vaststellen van een zoekgebied op een van de plekken waar dat zou kunnen betekent niet dat de provincie vervolgens een verbod op die plek uitvaardigt.

Samenvatting zienswijze: programmeringsafspraken

De gemeente Losser gaat graag programmeringsafspraken voor het grondgebied van Losser aan.

Reactie

Wij kunnen instemmen met deze zienswijze.

Conclusie

De gemeente Losser ondersteunt het provinciaal beleid.

400. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2711) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

401. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2713) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

402. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2714) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

403. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2716) (A)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 6.

404. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2720) (B)

Indiener: Inwoner

Samenvatting zienswijze: deze zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 69.

405. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2722) Vrienden van Twickel

Indiener: Vrienden van Twickel

Onderwerp: Twickel

Samenvatting zienswijze: start procedure windpark

Indiener dient een zienswijze in met betrekking tot de start procedure projecten binnen de uitvoering windbeleid aangaande windpark Wind voor Buren in Hof van Twente.

Reactie

Deze zienswijze heeft geen betrekking op het beleid wat nu ter inzage ligt.

Samenvatting zienswijze:

Indiener verzoekt om duidelijke criteria te ontwikkelen om de landelijke inpasbaarheid van hoge windturbines te kunnen toetsen in relatie tot gezondheid, culturele, en natuurhistorische waarden.

Reactie

Wij werken de verschillende ruimtelijke criteria uit in de Handreiking wind. Daarbij spelen landschapstypen, overige bebouwing en infrastructuur een rol.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het PPE, het OER, of de Omgevingsverordening.

406. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2876) Lochem

Indiener: Gemeente Lochem

Onderwerp: Ontwerpen Omgevingsverordening windenergie en PPE 2024

Samenvatting zienswijze: energiepotentiekaart

Indiener wijst erop dat in de energiepotentiekaart Wind Overijssel 2024 bij grenslocaties met de gemeente Lochem geen rekening is gehouden met dezelfde afstand tot woningen voor Gelderse woningen als voor Overijsselse woningen. Indiener verzoekt de afstanden waar nodig aan te passen.

Reactie

Bij het maken van de energiepotentiekaart is de grens van Overijssel ten onrechte als harde grens gebruikt. Hierdoor is geen rekening gehouden met de afstand tot woningen buiten de grens van Overijssel. Middels een correctie worden de uitsluitingszones ook toegepast op woningen in een gebied van 1 kilometer buiten de grens van Overijssel.

Conclusie

Het OER passen we op dit punt aan.

407. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2877)**Indiener: Inwoner**

Onderwerp: indiener is tegen windturbines

Samenvatting zienswijze: geen windturbines

Indiener geeft aan tegen de plaatsing van windturbines te zijn in welke vorm dan ook.

Reactie

Indiener geeft geen inhoudelijke argumenten die het standpunt ondersteunen. Het is om die reden niet mogelijk om een inhoudelijke reactie te geven.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het PPE, het OER, of de Omgevingsverordening.

408. Zienswijze (kenmerk POV365-1457719967-2878)**Indiener: Inwoner**

Onderwerp: OER

Samenvatting zienswijze: Natura2000-gebieden

Indiener verzoekt om twee gebieden, te weten de strook ten westen van de A28 ter hoogte van Staphorst en het gebied ten zuiden van de weg Kloosterhaar-Sibculo, vrij moeten worden gehouden van windturbines in verband met de aanwezige Natura2000-gebieden en de vogels in en rondom deze gebieden.

Reactie

Op voorhand worden locaties nabij Natura2000-gebieden niet uitgesloten. De effecten van de ontwikkeling van windenergie voor een bepaalde locatie worden tijdens de projectMER onderzocht.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het PPE, het OER, of de Omgevingsverordening.